

~~I VI 12 32 *~~

R XI. 244.

5-14

p. 8

2.

ISAACI
CASAVBONI
DE SATYRICA
GRÆCORVM POESI,
& Romanorum Satira
Libri duo.

IN QVIBVS ETIAM
*poeta recensentur, qui in vtraque
poesi floruerunt.*

PARISIIS.
Apud AMBROSIVM & HIERONYMVVM
DROVART, via Iacobæa, sub scuto
Solaris aurei.

M. D C V.

CVM PRIVILEGIO REGIS:

Cl. Christianj. e. Sept. Flor. f.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

PHYSICS DEPARTMENT
5720 S. UNIVERSITY AVE.
CHICAGO, ILL. 60637

RECEIVED
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1951

NOBILISSIMO VIRO
IOHANNI DE RIEV
RVTENORVM PRÆSIDI,

ISAACVS CASAVBONVS S. D.

*OB*STRICTAM tibi fidem
ante aliquot annos, cum
vna Mompelij essemus,
tūque domum ad me
visendi & salutandi
caussa venisses, quæ tua est humanitas,
& in literas singularis amor, Præses di-
gnissime: serius quidem, sed eo cumula-
tius iam tandem libero. Diatribam
enim super Romane Satiræ natura atq;
appellatione, cum inter colloquendum
de literarum studijs, in eum forte sermo-

nem incidissemus, tibi pollicitus: ne tam benignus creditor sortem sine aliquo fenore, longo adeo praesertim intervallo, reciperes: disputationem aliam adieci, ut non plane eiusdem, ita nec usquequaque dissimilis argumenti. Nam qui sciremus, non mediocriter solum eruditos cum vulgo credere, sed longe doctissimos etiam viros, & summae in literis auctoritatis, docere, genus illud Latinae poeseos à Graecorum Satyrica originem simul ac nomen traxisse: quum secus rem habere nobis persuasissemus, ne sine iusta satis causa à communi hac & omnibus ferme recepta opinione videremur discedere: faciendum esse duximus, ut de utraque poesi quae veniebant in mentem, una eademque opera scriptis mandarem. Accipe igitur, Praeses clarissime, & quod sapientes haut minoris fecerint, vir doctissime, non ut spondeam, paucarum horarum diatribam: sed aliquot saltem

dierum lucubrationem, tuo nomini multò etiam prius quàm nasceretur dicatam, meritissimèque consecratam. etsi enim magno & locorum & temporum intervallo diuidimur: hæret tamen animo nihilominus, semperque hærebit, mutui amoris nostri iocundissima memoria: & honoris eius grata recordatio, quem studijs meis aliquando habuisti, cum ut fructus illorum aliquis in vulgus maneret, vigiliæque nostra publicarentur, quia Mompelij res erat propter loci conditionem difficilior, nullis parsurum te sumtibus, & verbis prolixè ostendisti, & re etiam ipsa luculente probasti. Equidem non sum adeo ignotus ipse mihi, ut quæ à me fuerint profecta, tanto hoc cuiusquam, nedum tuo viri eruditissimi, studio digna censeam: tu tamen, quum amore nostri aciem iudicij tui præpediente, aliter sentires: præclare hoc pacto, quantum humanitatis literis tribueres,

palàm fecisti. simul amentiam illorum
auctoritate sententiæ tuæ confutasti,
quos nihil pudet exquisitiorem lingua-
rum & antiquitatis notitiam, ceu Reip:
inutilem, pietati verò etiam aduersan-
tem, differre conuitijs ac diffamare. qui
error fanaticus cum occulto quodam
Dei iudicio per multa secula hominum
mentes occupasset: memoria demum
auorum pene vndique è Gallia nostra
profligatus, certorum nunc hominum
scelere immani in eandem & vniuersam
quoque Europam reuocatur. Quid: non-
ne superioribus mensibus sacerrimus li-
ber prodijt, quo impietatis omnes pro-
miscuè arcessuntur, qui post literarum
παλιγενεσιῶν cum aliqua laude in ijs sunt
versati? aut quisquam dubitet melio-
ris literature pernitiem eos moliri, qui
nefario ausu in doctissimum quemque
nostræ ætatis, & de rep. literaria optime
meritum tanta cum petulantia atq. im-

prudencia inuehuntur? saltem si maledicere volebant, portentis mendaciorum abstinerent: si scribere gestiebant, Latine scriberent. nam quis barbarismos, solæcismos, stribligines eorum enumeret, aut patienter ferat? Non hortabor te Praeses integerrime, ut certo huic istorum male conciliatorum furori te opponas, quod in te fuerit: ne prudentia & constantia tua in amore literarum videar diffidere. gratulabor potius bonitati naturæ tuæ, quæ neque in ratione studiorum, neque in administratione Reip. à recto tramite & via regia deflectere unquam te sinit. Quamobrem, qui & bonas artes semper ornaris, & bonas partes fortissime semper defenderis, magnumque ex ea re nomen tibi pepereris: pulcherrimam hanc laudem illibatam ad extremum te conseruaturum, omnes speramus, qui excellentem virtutem tuam

habemus notam: atque adeo ut ita fa-
cias, ex animo optamus. Vale. Lutetia
Parisiorum ix. Kal. Sept. CICIDCV.

INDEX CAPITVM
QVÆ DVOBVS HISCE
LIBRIS CONTINENTVR.

LIBRO PRIMO.

CAPVT PRIMVM.

DE SATYRICÆ poëseos, origine, & appellatio-
nibus. ἀρχήτων σημείον γένεως omnium inuentorum.
Poëtices principia τὰ ἀρχαία tria: ἢ φύσις, τὰ ἀντοξ-
δόματα, ἢ τίχην. de his accommodatè ad propositum argu-
mentū ordine dictum. Festorum dierum origo & causa:
quomodo & per quos gradus inde nata SATYRICA
cum Tragœdia & Comœdia. τραγωδία siue τραγωδία
commune nomen. Athenai locus emendatur. Σατύρων
ἡγεσιάζουσι. Σάτυροι & Σάτυρος pro fabula Satyrica:
item Σατυρικόν. locus Xenophontis illustratus. Satyri
& Satyrica apud Latinos. Error eorum qui Satyri-
cam Græcam vocant Satyrām. Donati locus. Satyra
Græcorum, οἱ οἶμοι non ἢ σατυρική.

CAP. II.

Illustratur SATYRICÆ definitio ὀνομασθῆς. cur
Satyri iniiso in hanc poësim inducti varia causa affe-
runtur, eaque ordine exposita. De choro Bacchi duplici:
vetustiore è Nymphis & Musis: recentiore, additis Sa-
tyris, Silenis, aliis. Orpheum illustratur & corrigitur.
Satyri qui, quàm vetusti, quo genere orsi. Δουκανίδα

CAPITA

& Διχαλίωσις. error credentium extare in rerum na-
 tura Satyros. historia hominis cornuti. Satyrorum &
 Silenorum veriloquium varie expositum. σαπρένας. σα-
 πρῆς, libidinosus. Σατύρα proprium nomen. σατύρη &
 Ἰδα. σατύρη voces Dorum. φῦρις & φηρέας Satyri Atticis
 & Ionibus. locus Suida animaduversus. Appellationes
 communes Baccho & eius ministris: Sabus, Satyrus,
 Lenæus, Bacchus. Βακχῆχος vox Orphei. is poëta
 pluries emendatus. De recondita Satyrorum & Sileno-
 rum sapientia. Silenus à Mida captus. Silenus Virgilij.
 Socrates Silenus dictus. Mos artificum statuariorum
 Athenis. Μαρσύας ὅτι σωίσος & σωφροσύνη Σαυμαλό-
 βρος. De figura Satyrorum & Silenorum: fini ne ἕδὴ
 Satyri & Sileni. Gemma pulcherrima Bacchi chorum
 ob oculos ponens, & eiusdem dilucidatio. Mos pingendi
 ludos. Δειδροφορέαι Bacchi & aliorum deorum. Bacchus
 κάρπιμος: idem varie depictus. Sileni eius Καύλοι: Sa-
 tyrorum epistata. loci aliquot Orphei correcti. varia
 forma Silenorum, & caluities ac barba Satyrorum vul-
 tus: locus Aristotelis emendatus. σαπυλατμός triplicis
 morbi nomen. tumor circa aures Satyrorum. φηρέα. Sa-
 tyriaseos & priapismi differentia. Auisena locus ani-
 maduversus. cauda Satyrorum. Tityri. cornu Amaltheæ
 inter Bacchi πομπία: item cantharus, & persona. Σύρος
 & τάρβηξ. Baccharum ludicra. θελοφύεον. sibia bina.

CAP. III.

De perfecta ab arte SATYRICA. Genus illius
 inuestigatur à partitione poëseos qua apud Platonem &
 Aristotelem. locus Aristotelis illustratus & emenda-
 tus. ὅτι μὲν, non sequente ὅτι δὲ. differentia inter μιμί-
 δαι δρώντας & μιμίδαι δρώντα. Δεμαλιχὴ & δρῆμα-
 τα, vnde sint dicta. locus insignis Aristotelis illustra-

LIBRI PRIMI.

itur & ter quater emendatur. *ᾠροῦσθαι* pro *tragœdian* componere. Fabula unde dicta. Diomedis locus animaduersus. Dramatica poeseos species varisè recensita veteribus. noua earundem diuisio. Finis *dramatica*. οἱ δὲ δὲ *χοῦρος*. οἱ τῷ γὰρ ὡς ποίηται. *μίμοι* γλοῖωι: *mimorum* species, *παίγνια*, & *ὑποδίσκος*. *Satyrica* media inter *tragœdiam* & *comœdiam*. *τραγωδία* pro *Satyrica*: *Horatij* locus illustratur. *Affinitas Satyrica cum tragœdia*: item *differentia*. *Affinitas Satyrica cum comœdia*. *L. Sulla* *ἄπειρος* *κωμῳδία*. *ἄπειρος*, & *κωμῳδία*. *σατυρικὸς φίλος*, *κωμικὸς*, *τραγικὸς*. *Propria Satyrica*: *chorus* è *Satyris*: item *persona ridicula*. *Burrus breuitas fabule* & *simplicitas*: *dicacitas hilaris* potius quàm *pallam obscena*: *character versuum Satyricorum*: *Satyrica tragicis dramatis interiecta aut subiecta*. *Mos tragicorum poetarum*, *quaternis fabulis certandi* *πτερολογία* *τραγικῶν* & *τελολογία*. *Colligitur definitio Satyrica*. *varie tragœdia παρεκβάσις*.

CAP. IIII.

De nonnullis quæ SATYRICÆ extrinsecus accidunt. *artes subsidiariae poeseos dramaticae*: *partes dramaticae* ὄψεως κόσμος, & *μαλοποιία*. De *personis Satyricis* & *earum ornamentis*. locus *Pollucis* illustratus. *πάππος*, *παππίδιον*, *παπποσίληνος*. *ἰζάνη*, *ἰσιάνη*, *ἰζαλῆ*. locus *Hippocratis* iam olim *διπλοχραφύειρος*. *φόβα* ὀρθόπελος, in *capitibus Satyrorum*. *παρδαλὴ ὑφασμένη*. *θύρα* οἱ *Διονυσιακοί*. *χλαίς* ἁδὲν *Satyrorum*. *χορταῖοι* *χιτῶνες Silenorum*. *Apparatus scena Satyrica*. De *saltatione Satyrica*. *σῶβοι*. *σῶβα* in *manibus Satyrorum*. *σοβάς*. *κοῖσθαλος*. *σικνίης*. *σικνισαί*. *Athenais* & *Plutarchi* loci emendati. *Pyladis* & *Bathylli saltatio*. *ὑπὸρχημα* *δραμῶν*. *Κῶμος*, & *de eo obiter nonnulla*.

CAPITA

CAP. V.

De poetis SATYRICARVM fabularum. Σα-
 πογραφοί. Quando cœperint Satyrica componi, pri-
 mus auctor Theſpis, aut Pratinas. eorum dramata.
 Cratinus male pro Pratina. Aeschylus & Chœrillus
 antagoniſta Pratina. agonomſcenicorum inſtitutio. Mos
 certandi pluribus dramatis. τελοζιας & πτεροζιας
 tragicorum. Liberalia trina Athenis. Panathenaea ibi-
 dem, & Chytri. Mos poetarum in tetralogiis componen-
 dis. Orestia Aeschyli, & Philoclus Pandionis. Cata-
 logus poetarum huius generis, & Satyricarum quæ apud
 veteres nominata reperiuntur, post Theſpidem & Pra-
 senam. Aeschylus: quot Satyricas scripserit: quæ illæ:
 loca animaduersa in vita Aeschyli & veteri catalogo
 fabularum ipsius. Cercyon. Obiter quaesitum de olym-
 piade qua natus & denatus Aeschylus. eius Σατωειών.
 Ionis μίγα δράμα. Phrynicus tragicus. Sophoclis saty-
 rica fabula: item Achai: Euripidis: Xenoclis: Philo-
 clis: Astydamanthis: Iophontis: Platonis. item Lycophro-
 nis, Bionis, Demetrii. Comici qui Σατωεις scripserunt.
 ænigma de loro quo appensa ampulla. O pro ΟΥ. ἢ γὰρ;
 ἐκπίαλον. nō stare. πῶλος & παρδύος pecunia nomina.
 poeta οἱ Ταρσοὶ λέγόντο. Tarsensium extemporalitas.
 Loca multa apud Athenæum, Aelianum, Diogenem
 Laertium, Pollucem, Hesychium & Græcos scholiastas
 corriguntur atque explicantur.

CAP. VI.

Corollarium huius libri, siue in Cyclopem fabulam
 Satyricam nota. Euripidis esse ostenditur. κῶπυς ἀναξ.
 ἀναπίπτεω. Athenai locus animaduersus. satyricam esse
 probatur, ex choro, scena, ornatu, tempore quo docta
 fuit. veris principium in Anthesterione. alia argumenta

LIBRĪ SECVNDI.

ex natura ipsius fabula. exitus illius, tristis an letus sit
 censendus. observatio super inscriptionibus dramatum.
 hanc fabulam esse ἠθικὴν. iocī in ea multi illustrantur.
 Ἐλέφ' ὤδα. αἰὺρ κρόταλον. δῖα κροῦπιῖν. ὄκα πᾶσιον. δῖα-
 κανάσιον. Metra satyrica. loca aliquot huius fabula emē-
 dantur. σιωπᾶσιζεν εἰς δόμους. ἀποθλίβειν. ἀποδρῦπτειν.
 αὐτὸς ἔχ. Ἰποχράσειν. βρύκειν. Δαναΐδες τυμῆται. λιλαιμ-
 ῖδος πῆρορος. εὐσομῆς. διδορυότως.

LIBRO SECVNDO.

CAPVT PRIMVM.

SATIRÆ Romana forma pro temporibus diuersa:
 parum hæctenus cognita. præcipua capita hoc libro
 tractanda. Antiquissima poesis Latina, saturnij ver-
 sus, Fescennini, & satira. quæ illa. initia rei scenica
 apud Romanos. item incrementa per Lium Andro-
 nicum. satira spreta postquam fabula doceri cœpta.
 eadem redit in scenam: sed aliter atque olim. exodia-
 rius. Atellanarum exodia. εἰσόδιον. Ἰσόδιον. Atella-
 num canticum.

CAP. II.

De satira Ennii & Pacunij: ea cuiusmodi fuerit.
 varietas metrorum in illis: item argumentorum. qua-
 drati versus, non soli iambici. L. Pomponij satira.
 Græci qui poemata ex diuersis metris composuerunt.
 Homeri Margites: Charemonis Centaurus. satira En-
 niana Græcis incognita. Locus Horatij in eam rem cor-
 rectus. De Varioniana satira. quomodo prior Lucilia-
 na: qualis illa, & quàm multiplex in ea varietas. locus
 Ciceronis animaduersus. Menippus & Meleager duo

CAPIT A

scriptores *παραδοξαλοῖο*. Strabo ex coniectura correctus: Varro Menippum imitatus. eius Satira Menippea dicta & cynica. ipse quoque Menippus cognominatus. Probi error super Satiris Menippi. character dicendi Menippeus. *παραδοξία* in legitima descriptione vitiosa: *παραδοξία* pro conuulsari. differentia inter Menippi scripta & Varronis Satiras. Iuliani Casares. Luciani stilus. Seneca Apocolocyntosis. Petronij Satiricum: item Martiani. Boetij liber De consolatione, satira similis.

CAP. III.

DE SATIRA LUCILIANA: quomodo Lucilianus eius inuentor. qui differat ab Enniana. varia metra apud Lucilium. materia huius satira: imitatio prisca comœdia in libertate maledicendi. stilus populo accommodatus. pedestre eloquium. Sermo & sermocinari de comicis. Græca mixta Latinis à Lucilio. Error Isidori, qui satiram facit speciem comœdiæ, quomodo tota Romana. Error eorum qui satiram cum satyrica confundunt. quid differant. similitudo satira cum sillis. Timonis silli: & Xenophanis. locus Apulei correctus. Recensus poetarum qui post Lucilium satiras scripserunt: & de titulis satirarum Horatianarum nonnulla. item aliquot locorum emendationes.

CAP. IIII.

DE SATYRICA poesi Romanorum. Atellana cum satyrica Græcorum comparata. non tamen proprie erant satyrica. nulla *Σατυρικὴ κωμῳδία*, quæ vere satyrica carmina apud Rom. obscura. Montanus poeta. Denomine SATIRA disputatio. opinio eorum qui à satyrica Græca deduxerunt, & per yscribere instituerunt. *σατυρίζειν*, *σατυροῦν*, *σατυρώμα*. Satyroma. consultatur posita sententia varijs argumentis. religio Roma-

LIBRI SECUNDI.

norum in deriuatione vocum Græcarum. antiquitas vocis huius apud Rom. Ostenditur error ex sola dictionum similitudine ortus. cautio necessaria in rimandis vocabulorum originibus. varia scriptio huius dictionis. u & i promiscuè poni in multis. Saturæ & Satira idem. quid propriè Saturæ. varia illius vocis translationes: lex Saturæ. per saturam exquisita sententia. eiusdem vocis vsus in librorum inscriptionibus. Historia per saturam. Piva. quomodo varijs poëscos generibus antè expositis, idem nomen conueniat, singillatim declaratur. farrago. Satiricum. Satyricon.

CAP. V.

COROLLARIUM huius libri: quo discutiuntur due ab Horatio propositæ quæstiones: AN SATIRA SIT POEMA. & AN SIT IVSTVM POEMA. Platonis item & Aristotelis placita super natura poëscos expenduntur.

SVMMA PRIVILEGII.

CAUTVM est auctoritate Regis, ne quis in Regno Franciæ libros ab Isaaco Casaubono compositos absque auctoris permisso intra novennium imprimat aut diuendat, publicationis exemplarium, si quis secus fecerit, multa indicta, prout amplius in ipso diplomate cõtinetur. Lutetiæ Parisiorum, 12. Kal. Feb. an. sal. 1598.

FORGET.

ISAACI
CASAVBONI
DE SATYRICA GRÆ-
corum poësi, & Romanorum
Satira libet primus.

DE SATYRICÆ poëses, origine, & appellationibus.
ἀρχιτων σημαϊον ζωϊως omnium inuentorum. Poësi-
ces principia ἑτάλλα τρια: ἢ φύσις, τὰ ἀποχαιαμα-
τα, ἢ τίχην. de his accommodatè ad propositum argumen-
tum ordine dictum. Festorum dierum origo & causa:
quomodo & per quos gradus inde nata SATYRICA
cum Tragœdia & Comœdia. τραγωδία. siue κωμωδία
commune nomen. Athenai locus emendatur. Σατύροι
αἰθεραῖοι. Σάτυροι & Σάτυρος pro fabula Satyrica;
item Σατυρικόν. locus Xenophontis illustratus. Satyri
& Satyrica apud Latinos. Error eorum qui Satyri-
cam Græcorum vocant Satyræ. Donati locus. Satyræ
Græcorum, οἱ σῖλλοι, non ἢ σατυρικῆ.

CAPVT PRIMVM.

SATYRICA Græcorum poë-
sis cum Tragœdia & Co-
mœdia atq. vniuersa dra-

matica Scenicorū siue Musicorum ludorū propria olim fuit. hi dierum festorum maxime caussa sunt inuēti: res enim tota *ἑορταστικὴ*. Celebratio festorum duas præcipuè caussas habuit: honorem diuini numinis, & hominum à cōsuetis laboribus suis cessationem: cui postea adiunctus est lusus & iocus: quia vt ait Aristoteles, *ἀναπαύσῃ ἔοικεν ἡ παιδικά*. Vtraque caussa à natura est, vt & omnium nobilium inuētorum. natura enim, quod ait verè & doctè Longinus, *πρῶτον πὶ τὴν ἀρχέτυπον ἡμέσεως σοιχείων ὅτι πάντων ὑφέστηκε*: neque vlla res memorabilis à mortalibus est vnquam inuenta, cuius ingenita animis principia, & ab initio impressa non extarent: quæ Longinus appellat *ἀρχέτυπα σοιχεία ἡμέσεως*, siue elementa generationis, vnde hominum inuēta manant. Horum veniat in men-

tem necesse est, quoties alicuius scientiæ aut artis originem quærimus. ideo sapientissimus philosophorum Aristoteles, cum poetices vniuersæ ortum scrutaretur, hac via & methodo vsus, tria hæc illius ὑπάλληλα principia proposuit, τὴν φύσιν, τὰ αὐτοχρῆσθ' ἄρματα, τὴν τέχνην: naturam, initia rudia sine arte, artem ipsam. hanc viam & nos insistemus, dicemusque ordine de his tribus dramaticæ poëseos, quæ Satyricam complectitur, principiis. non enim veterum aut recentiorum grammaticorum placet exemplum: qui de proposita quæstione hoc solū ferme nos docent: Satyricam poësim à Satyris esse denominatam: & auctorem illius primum fuisse Pratinam, aut nescio quem alium: de quo postea videbimus: sed prius quem instituimus sermonem perse-

quamur : ac quoniam iucundissima est in tractatione rerum antiquarum ἢ μεταλλάξα τῶ ἀληθοῖς, rem paulo altius ab ipso capite repetamus. Celebrationem igitur festorum esse homini naturalem , quod antè dicebamus, etiam à veteribus sapientibus admonemur. Strabo libro x. Κοινὸν τῶτο καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Βαρβάρων ἔστι, τὸ τὰς ἱεροποιίας μετὰ ἀνέσεως ἑορταστικῆς ποιῆσθαι, τὰς μὲν μετ' ἐργουσιασμῶ, τὰς ὅ χερσὶ καὶ τὰς μὲν μὲν μουσικῆς, τὰς ὅ μὴ καὶ τὰς μὲν μουσικῆς, τὰς ὅ ἐν φανεροῦ. καὶ τῶν ἢ φύσις ἔτιως ὑποαγροβύδ. festorum dierū causas facit, ἱεροποιίας, sacrorum curam, ad honorem deorum : & ἀνεσιν, hoc est, laborum intermissionem : atq. hoc inuentum, non tam ab ingenio hominum esse profectum ostendit, quàm ab ipsa natura suggestum : neq. Græcorum proprium esse, sed Græcis commu-

ne cum aliis omnibus orbis terrarum gentibus: id enim est, τῷ Βαρβαρίων. rectè quidem istud prudentissimus Strabo: sed virum πολυμαθέστατον fugit quod erat præcipuum & momenti maximi. hic enim tantus omnium, vt ait, gentium consensus, non solum ab instinctu quodam cõmunis naturæ est profectus: verùm etiam à Dei ipsius, qui naturæ auctor, institutione ac iussione. dierum enim distinctio in ἐργασίμοις καὶ εὐρασίμοις, festos & profestos, nõ hominum est inuentum, sed illius qui & hominem & omne hoc solus esse iussit, & iubendo fecit. quod cum nobis ex literis sacris liquidò constet: operæpretium est animaduvertere, quomodo partim retinuerunt, partim stultissimis inuentio-nibus diuinum institutum nationes vniuersæ præter Hebræorum τῶν πε-

εἰς οἶον λαόν, deprauarunt. Quod igitur finem recte designarint honorem numinis & quotidianarum curarum intermissionem cum hilaritate quadam ac voluptate: memoriam incoprimæui instituti agnoscimus. Itaq. etiam Hebræorum magistri, dierum ἑορτασίμων, & omnium solennitatum quas ille populus obseruauit, causas simillime afferunt, non solum istas: תשובה אֵינָא פּאָטוּס וְ דַּבְרֵי תוֹרָה עֲרָבִים עֲרָבִים, ut ait Iosephus de sabbati institutione loquēs: & תענית siue תענית ac תשובה peccatorum expiationem per ieiunia, luctum, & similes κακῶν χρίστος ritus, quos etiam gentium superstitio agnouit & varie est imitata: verum etiam תענית, id est διφροσύνη & hilaritatem ac iocundioris vitæ vsum: vnde etiam lætos illos dies vocarunt טובים ימים אֵלֶּה הַיָּמִים הַלְּלוֹתֵם: de quorū lætitia multa sunt

præcepta in Talmud parte secunda, tam in capite מועד בטן quam in aliis: & in Iad Rambam, in contractatu qui inscribitur הלכות שביתת יום טוב itemque in libro R. Mosis Mikkotfi quo Præcepta vetantia iubentiaque, siue vt ipsi dicunt, negatiua atque affirmatiua, & fusius persequitur, & diuerso ordine quam ipse Rambam, aut alij. Instituti huius auctorem pronunciat Plato in secundo De legibus, non solum naturam, vt Strabo, sed verò etiam Deum. vnde & istud in Græcorum moribus remansit, quod omnium suorum ludorum, solennitatum, oblectationum, atq. adeo παύσης βωχίας, vt ait Athenæus, πλεὺς αἰτίας εἰς τὸν θεὸν ἀνέφερον. Sed qui veri Dei notitiam, amiserant, & modum primitus institutum festos dies agitandi erant obliti, tantum in utroque delirarunt, quantum à pri-

ma antiquitate recesserunt. Deos igitur cum alios sunt cōmenti, tum in primis Liberum patrem : quem cum non solum ut vini largitorem venerarētur, sed ipsam etiam intermissionem laborum, καὶ τῆς σιωπῆς ἀνάπαυσι, ut ait Aristoteles, ferrent illi acceptam, ut primo festiuitatis omnis auctori, Lyxum, Methymnæumque propterea cum dixerunt. Athenæus libro ix. Τὰς δὲ δωχίας ἐκάλουν οὐκ ἀπὸ τῆς ὄχνης, ἢ ὅτι Ἑσθή, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς καὶ ταύτας δὲ ἔχου. Εἰς αὐτὴν δὲ σιωποῦντες οἱ θεῖον ἡμῶντες, καὶ εἰς ἐπιφροσύνην καὶ ἀνεσιν αὐτοῖς μεθιέντες, τὸ μὴ ποτὸν μέθυ, τὸν ὃ τῆτο δωρησάμενον θεὸν Μεθυμναῖον καὶ Λυαῖον, καὶ Εὐύιον, καὶ Ἰήιον ποροσηγῶρδον. Plato verò paullo aliter : qui huius rei institutionem ad potiores deos refert : Bacchum verò cum Apolline & Musis, quasi ministros munere deorum concessos hominibus, fe-

storum dierū exhilarādorū caus-
 sa. sic enim ait: οἱ θεοὶ οἰκτεῖραντες ὅ
 τῶν ἀνθρώπων ὀπίπονοι πεφυχὲς γῆμος, ἀ-
 ναπαύλας τε ἀλκοῖς τῶν πόνων ἐτάξαντο, πᾶς
 τῶν ἑορτῶν ἀμειβάς τοῖς θεοῖς· καὶ Μῦσας,
 Απόλλωνα τε Μουσῆγέτλη καὶ Διόνυσον ξυ-
 εορτάσας ἔδδοσαν. Sedenim omnis ve-
 tustas principatum huius honoris
 Baccho semper detulit: huic sceni-
 cos ludos consecrarunt: huic dra-
 maticam poësim, & vniuersam θεα-
 τεικῶ μουσικῆν dicarunt, quam anti-
 quissimi homines eam ob causam
 τραγωδίας appellarunt: sicut postea
 cum nomen commune in plures
 ideas est diuisum, Satyrica & Silli à
 Bacchi comitibus Silenis & Satyris
 appellationem inuenerunt. scenici
 quoque histiones vniuersi propter-
 ea Græcis Διονυσιακῶν τεχνῆται artifices
 Bacchi semper sunt dicti. Satyri-
 cæ igitur poëseos non secus atra-

gœdiæ & comœdiæ origo prima ab illis repetenda conuentibus, quos vetustissimi mortales collectis frugibus cogere soliti, ut gratias diis acturi sacrificiis operarentur, & laborum quos sustinuerant memoriam posituri, animum relaxarent ac iucunditati se daret. ibi tum homines curis soluti, & genio indulgentes ac vino pleni, ciendi risus gratia, dicta dicere, aliusq. in alium scommata iacere, & sua sibi vitia aut inhonesta facta obiectare. omnia enim etiam acerbiora dicta licentia epularum & temulentia excusabant. τὰ γὰρ ἀναθήματα δαυτὸς, ut ait poëta. quò respexit Prometheus apud Lucianum, cum Iouem alloquens & fraudem excusans qua illi inter epulas illuserat, in iocorum subsannandique licentia omnem conuiuiorum venustatem & præci-

puum fructum contendit esse pos-
 tum. ἢν ἀφέλη τις, inquit, τῶν συμπο-
 σίων τὰς χρηματίας τούτας, ἀπάτιώ καὶ
 σκώμματα, ἔθ' ἄφροσύνῃ καὶ ἄπειρῶν,
 ἔθ' ἀκαταλόγητον ἔστι μέθη καὶ κέρος ἔ-
 σιωπῆ, σκυθρωπὰ καὶ ἀτερπῆ παρὰ γέματα,
 ἔθ' ἡκιστα συμποσίῳ ἄρεποιτα. ita paulla-
 tim ab istis principiis mos auxit in
 festorum dierum solennibus : suc-
 cessu ipso & voluptate quam ex hoc
 omnes percipiebant studia elegan-
 tiorum alente atque acuate : cum
 interea artem adhiberent per diu
 nullam : sed solo naturæ impulsu, &
 singuli singulos, & plures confer-
 tim multos, tam inter epulas quàm
 post epulas, suæ atq. aliorum oble-
 ctationis causâ liberioribus istius-
 modi dictis lacefferent : simul etiam
 ad numeros inconditos pedes mo-
 uerent, verius quàm saltarent. vn-
 de tandem nati sunt chori, saltatio-

nesque ad numerum, atque adeo
 poësis ipsa: natura paullatim eo du-
 cente, vt & verba quæ dicebant, &
 pedes quos mouebant, numeris
 astringerent. per numeros intelli-
 go μέτρα, ῥυθμὸν ἔ ἀρμονίαν: de quo-
 rum origine & cum animis nostris
 cognatione non est hic locus plura
 dicendi. Rem esse vetustissimam
 inde paret, quod ex omnibus con-
 uentibus qui honoris deorum caus-
 sa cogi soliti, vetustissimi illi sunt,
 quos conditis in horreum frugibus
 rustici celebrabāt: nam & collecta-
 rum frugum primitias diis offerre
 moris fuit semper: & eo potissimū
 tempore feriandi erat occasio, post
 exactos vertentis anni labores ru-
 sticos. vtramque causam philoso-
 phus tangit in VIII. Nicomacheo-
 rum: αἱ ἀρχαῖαι θυσίαι, inquit ἡ σελώ-
 δος φαίνονται γίνεσθαι μετὰ τὰς τῶν καρπῶν

συγκομιδὰς, οἷον ἀπὸ χαί. μάλιστα γὰρ ἐν
τούτοις ἐχόλαζον τοῖς χειροῖς. atque hæc
ratio est, cur ab hominibus rusticis
& tragœdiam & comœdiam esse
inventas constanter affirmant vete-
res: quod & comœdiæ appellatio
ipsa arguit, vt est apud philoso-
phum. Satyricã quoq. Isacius Tze-
tzes scribit esse γεωργῶν ἢ βυτελῶν ἀν-
θρώπων inuentum. hoc nempe si-
gnificare voluerunt: priusquam ho-
mines vrbes incolerent cum paga-
tim adhuc habitarent, & vt Athe-
nienses loquebantur, καὶ δήμοις, ali-
qua dramaticæ poëseos initia iam
tum fuisse nota. Aristotelis hæc sen-
tentia est, cum de vniuersæ poëseos
ortu primo disputat: quia imitandi
studium & harmoniæ amorem à
natura homines acceperint, pene
cum ipso humano genere poëseos
quædam rudimenta cepisse: καὶ φύ-

σιν, inquit, ὄντος ἡμῖν τῆς μιμνησθαι, ἐκ τῆς
 ἀρμονίας καὶ τῆς ῥυθμοῦ (τὰ γὰρ μέτρα, ὅτι
 μόρια τῆς ῥυθμῶν ὄντι, φανερόν) ἐξ ἄρχῆς οἱ
 πεφυκότες πρὸς αὐτὰ μάλιστα, καὶ μικρὸν
 προάγουσιν ἐγγύησεν ἢ ποιήσιν ἐκ τῆς αὐτο-
 γαλεῖσμάτων. appellat philosophus
 αὐτογαλεῖσμάτα, numeros innumeros
 eo tēpore fundi solitos & sine arte,
 qui ante inuentā poësin pro poësi
 fuerunt cascis illis hominibus: qua-
 les fere apud vetustissimos Latinos
 versus Saturnios legimus fuisse. Ma-
 ximus Tyrius αὐτογαλεῖσμάτα simi-
 liter nominat in sententia plane ge-
 mina: nā vt Aristoteles ait de poësi
 in vniuersum disputans, ἐκ τῆς αὐτο-
 γαλεῖσμάτῃς eam esse prognatam:
 sic scribit Maximus, scenicæ &
 theatrali poësi incondita veterum
 cantica originem dedisse. Αἰθιωαίσις,
 inquit sermone xxι. ἡ μὲν παλαιὰ μου-
 σα χοροῖ παίδων ἕστα καὶ ἀνδρῶν, γῆς ἐργά-

ταί καὶ δῆμοις στωιστάμοι δὲ πρὶ ἀμντῶ καὶ
 δρότου κωκυλάμοι, ἄσματα ἄδοντες αὐτο-
 γέλοι. μετέπειθε δὲ ἡ ψυχὴ ὅτι τὸ γέλω ἀκρο-
 ρέσου χάριτος ἐν σκλήρῃ καὶ θεάτροις. hæc
 ita Horatius in epistola ad Augu-
 stum, pene ad verbum:

*Agricolæ prisca, fortes, paruoq. beati
 Condita post frumenta, leuantes tem-
 pore festo*

*Corpus, & ipsum animum spe finis
 dura ferentem*

*Cum socijs operum, & pueris, &
 coniuge fida,*

*Tellurem porco, Siluanum lacte pia-
 bant*

*Floribus & vino Genium memorem
 breuis aui.*

*Fescennina per hunc inuenta licentia
 morem*

*Versibus alternis opprobria rustica
 ludit.*

Duo genera vetustissimæ poëseos

& adhuc nascentis commemorat
 heic Horatius: alterius qua uteban-
 tur in deorum laudibus: alterius,
 quam vsurpabant cum per ludum
 & iocum conuicia sibi dicebant.
 hoc ipsum est quod philosophus
 nos docet: ἔπη siue heroica metra
 & ἰάμβους fuisse primum in vsu: illa
 vsurpasse viros grauiiores cum deo-
 rum laudes canerent, & honestas
 heroum actiones imitarentur, aut
 casus illorum narrarēt: iambis vsos
 sequioris ingenij homines, quibus
 volupe erat perperam facta ab aliis
 imitando, probra illis dicere. καὶ ἐγέ-
 ροντο, inquit, τῶν παλαίων οἱ μὲν ἠρωϊκῶν,
 οἱ δὲ ἰαμβῶν ποιηταί, idcirco grauiissimi
 scriptores cū de antiquissima pœsi
 loquuntur, duo illius genera com-
 memorant: alterius εὐαγωνίης καὶ κριτε-
 σπουδασμένης, quæ tota seria, tota se-
 uera: alterius κερτόμου καὶ τωθασικῆς,
 quæ

quæ tota iocularis & ridicula. ad prius genus pertinere dithyrambi Liberi patris, genus carminis vetustissimum: hymni deorum aliorum, & heroum encomia: ad posterius iambi illi vetustissimi referri debêt, de quibus modò dicebamus ex Aristotele, & τὰ φαλλικά: est hoc antiquissimum quoque genus infamis licētiae versuum iambicorum, quos tum vsurpabant, cum Phallagogia dictam Bacchi impurissimam solennitatem agitabant. Ut hæc rudia αὐτοχρησίσματα progenita erant, teste philosopho, ἀπὸ φυσικῆς ἀρχῆς: sic ars, auctore eodem, ἀπ' ἀρχῆς αὐτοχρησίστης. nam qui soliti erant in sacris conuentibus & ludorum solennitatibus deos aut heroes laudare, leui quadam opera, & non admodum operosa eorū imitatione, quæ fuerant ab illis gesta, rem in maius,

vt fieri amat, augentes, fabulas & dramata cepere componere: quæ postea appellarunt tragœdias: qui autem ioculares versus funditare soliti vt phallica & id genus alia: adhibita arte & fabulis integris compositis, comœdiam ediderunt. Aristotelis verba sunt: ἐχέετο οὖν ἀπὸ τραγῳδίας αὐτοχρηστικῆς καὶ ἡ τραγωδία καὶ ἡ κωμῳδία. καὶ ἡ μὲν ἀπὸ τῶν ἐξαρχόντων τὸν διδύραμβον, ἡ δὲ ἀπὸ τῶν τὰ φαλλικά, ἀ' ἐπὶ καὶ νῦν ἐν πολλαῖς τῶν πόλεων διαμερῶς νομιζόμενα, καὶ μικρὸν ἠυξήθη. Artis præcipuum opus fuit ἐν τῇ συστάσει τῶν παραγράτων καὶ μύθων, vt ait philosophus, id est in contexendis argumentis, quæ iustæ fabulæ magnitudinem implerent, non excederent. nã dum ats adhuc ignorabatur, carptim multa perstringi solita: fabulam verò componere neque moris erat, neq. pro captu eorum seculorum:

deinde condi cepere fabulæ, sed minutæ, & imperfectæ. hæc erant artis nascentis rudimenta quædam. itaque scribit philosophus, tragœdiæ ὁ μέγθος, natum esse ἐκ μικρῶν μύθων: & cum tragœdiam definit, ante omnia illud ponit, vt iustam magnitudinem fabula habeat. vult enim esse μίμησιν ὡρεξέως τελείας, μέγθος ἐχούσης. multas autem tragœdia mutationes est passa, priusquam perfectionem adepta conquiesceret: πολλὰς, inquit philosophus, μεταβολὰς μεταβαλῶσα ἡ τραγωδία ἐπαύσατο, ἐπεὶ ἔχε τιτὸ ἑαυτῆς φύσιν. Ac quamvis grauiissimum sit tragœdia & plenum maiestatis genus poëseos, initia tamen illius non solum humilia, sed etiam cum lasciuiâ ac petulãtia coiuncta. principio enim chori Satyrorum instituti, qui paruas illas quas dicebamus fabulas ap-

paratu modico cum saltibus, & conueniente Satyrorum lasciuia petulantia orationis, agerent. hoc illa Aristotelis nos docent: τὸ μέγεθος τῆς τραγωδίας ἐκ μικρῶν μύθων καὶ λέξεως γελίας, ὅθεν ὁ ἐκ σατυρικῶν μεταβαλεῖν, ὅψι ἀπαισιμώθη. & statim addit: ad scribendas tragœdias initio tetrametra adhiberi solita, quod esset tota illa poësis *Σατυρικὴ καὶ ὀρχηστικώτερη*. & constat vetustissimos choros è Satyris componi solitos. idem alibi: *Ἐὰν πολλὰ οἱ χοροὶ ἐκ τῶν Σατύρων σιωίσαντο*. ex his discimus Satyricæ poëseos tantam esse vetustatem, vt etiam prior fuerit vera tragœdia, & quasi mater illius. tragœdiã autem multo antè quàm comœdiam fuisse excultam, ostendit multis Aristoteles. postea vero quàm nouis inuentionibus ἀπαισιμώθη prior poësis, suntq. argumenta grauia & integra

singulis fabulis deputata, constitutaque est ars histrionum *ὑποκριτικὴ*, mutato etiam genere versuum: quæ hæcenus simplex fuerat, duplex reperta est: eiusq. alteram ideam Satyricam dixerunt, alteram Tragœdiam. Habet igitur Satyrica Græcorum poësis, quod ex dictis apparet, communem cum tragœdia originem: cui & adhæsit semper: nam iidem poëtæ qui tragœdias edebāt, etiam Satyros docebāt. sunt eidem & cum veteri comœdia multa communia: de quibus omnibus cum illius naturam declarabimus, accuratè sumus dicturi. constat sane, primis temporibus ignoratum fuisse discrimen inter tragœdiam & comœdiam: cum quidem cōmuni nomine omnes eius generis *δραματικὰ μίμησις*, vocarētur *τραγωδία* siue *τραγωδία*. Athenæus libro II. Ἀπὸ μέγης

καὶ ἡ τῆς κωμωδίας καὶ ἡ τῆς τραγωδίας ὕρε-
 σις ἐν Ἰκαρίῳ τῆς Ἀθηκῆς ὑπέστη, καὶ κατ'
 αὐτὸν τὸν τῆς τρυγῆς καιρὸν. ἀφ' ἧ δὴ καὶ τρυ-
 γωδία ὅτε παρῶν ἐκλήθη καὶ κωμωδία.
 Lego, ἐκλήθη καὶ ἡ τραγωδία καὶ ἡ κω-
 μωδία. nam & τρυγωδία & τραγωδία,
 primitus nomen fuit cōmune, quod
 postea διεπαράθη, vt ait Aristoteles,
 & veteres critici testantur. idem:
 τραγωδία ὅτε παλαιὸν ἡ ὄνομα κρινόν, καὶ
 παρῶν πλεὺς κωμωδία· ἕτερον ὅτε μὲν κρι-
 νόν ὄνομα ἔχει ἡ τραγωδία· ἡ δὲ κωμωδία,
 ἴδιον. Non desunt ex antiquis gram-
 maticis, qui huius poëseos originē
 paullo aliter, hoc modo narrent.
 Aiunt, fuisse morem initio, vt in
 Bacchi sacris chori dithyrambos ad
 honorem ipsius canerent. deinde
 consuetudine hac neglecta, cepisse
 poëtas Bacchi vicem Aiaces, Cen-
 tauros aut alios siue deos, siue he-
 roas, celebrare: quod cum videre-

tur ſpectatoribus ridiculum, hoc illos dicterio excepiſſe: *Nihil hoc ad Bacchum*: quod poſtea prouerbij locum obtinuerit. hanc reprehentionem vt effugerent poëta, iſtum poſtea morem inſtituiſſe, vt cæteris quæ docere vellent introductione Satyrorũ præluderent: ne quis ipſos calumniaretur, quaſi Dei oblitos cuius cauſſa cõueniſſent. Didymus ſiue Tarræus: τῶν χορῶν ἐξ ἀρχῆς εἰ-
 ρισμένων διθύραμβον ἀδῶν εἰς τὸν Διόνυσον,
 οἱ ποιητὰὶ ἔφερον ἐκβάαντες πλὴν σιωπῆσαι
 ταῦτις, Αἰαιῆς καὶ Κλυταῖρος γράφει
 ἐπεχίρην. ὅταν οἱ θεώμυθοι σκώπιοντες ἔλε-
 γον, Οὐδὲν πρὸς τὸν Διόνυσον. Ἐὰρ γοῦν τῶτο
 τοῖς Σατύροις ἔφερον ἔδοξεν αὐτοῖς προφασά-
 ζην, ἵνα μὴ δοκῶσιν ἐπιγανθάνεαί τε θεῶ.
 eſt autem Σατύρων προφασαγωγὴ, dra-
 matis Satyrici introductione ante aliã
 fabulam, puta tragœdiam aut co-
 mœdiã: ſed de tragœdia potius ac-

cipiendum: nam Aiaces & Centauri & similes historiae tragicæ sunt hypothefes non comicæ. Satyricas fabulas Græci vocant modo Σατυρικῶν ποίησιν, aut Σατυρικὰ δρᾶματα: modo simpliciter vt heic, Σατύρις: quia fere semper huiusmodi fabularum chori constabant è Satyris & Silenis. Diogenes Laertius in Menedemo, Ἀρχαῖον δὲ δεύτερον ἐστὶν Σατύρις, Αἰχμύλων δὲ τὸ πρῶτον ἀπιδίδου.

vertere debes in *Satyricis fabulis*. est tamen vbi οἱ Σάτυρι, apud Græcos non plures fabulas, sed vnam solum significat. Athenæus libro x. μαρτυρεῖ ὅτι πρὸς τῶν Λυκόφρων ὁ χαλκιδεὺς, γράψας Σατύρις ΜΕΝΕΔΗΜΟΝ. ἐν οἷς φησὶν ὁ Σειληνὸς πρὸς τοῖς Σατύρις.

nam MENEDEMVS Lycophronis vnica fuit fabula. Laertius: ἀπὸ πρῶτον φησὶν ὁ Λυκόφρων ἐστὶν πεποιημένης Σατύρις αὐτῶν, ὅς ΜΕΝΕΔΗΜΟΝ ἐπέ-

γραφῆν, ἔλκωμιον τῷ φιλοσόφῳ ποιήσας τὸ
 δράμα. sed & numero unitatis sin-
 gula dramata designarunt: etsi con-
 tra rationem idquidem: cum nun-
 quam singuli producerentur Satyri,
 sed plures semper, cum epistata Si-
 leno. Demetrius Phalereus, aut qui-
 cunque est ille scriptor, ἔνθα μὲν γὰρ
 γέλωτος τέχνη καὶ γρίτων ἐν Σατύρῳ καὶ
 κωμωδίᾳς. & statim, ὅσδε γὰρ ὀπινη-
 σθέντες ἐν τῇ τραγωδίᾳ παίζουσιν· ἐπεὶ Σά-
 τυρον γράψῃ ἀπὸ τραγωδίας. Satyricum
 manifeste dixit pro Satyrico dra-
 mate: nisi scripserat ἐν Σατυρικῶν:
 & ἐπεὶ Σατυρικὸν γράψῃ alioquin sub-
 absurda vox fuerit, propter rationē
 quam diximus. Σατυρικῶν autem di-
 cebant ἀπλῶς cum Satyricas fabu-
 las, vellent intelligi. Xenophon in
 Conuiuio: τί τῆτο; ἔφη Σωκράτης. ὡς
 γὰρ καὶ ἐμοῦ καλλίων ὦν ταῦτα χρημπαζέεις.
 ἢ Δί. ἔφη Κριτόβυλος. ἢ πρῶτον Σει-

ληνῶν τῷ ἐν τοῖς Σατυρικῶις ἀγχιτος ἀείλω.
 eruditissimus vir & de literis opti-
 me meritus, qui Xenophontis ope-
 ra omnium nouissimus Latina fecit,
 postrema verba sic vertit: *ceteroquin*
omnium Silenorum Satyricorum essem
turpissimus. certum est non esse asse-
 cutum, quid illa sibi vellent, τῷ ἐν
 τοῖς Σατυρικῶις: esset aliquid si dixis-
 set, *omnium Satyrici generis Silenorum.*
 sed aliud verba Xenophontis po-
 stulant. quare vertendum τῷ ἐν τοῖς
 Σατυρικῶις, qui in Satyricis fabulis spe-
 ctari solent. in quinto Athenæi vbi
 locus Xenophontis, sine damno
 sententiæ hæc verba prætermissa
 sunt. Apud Platonem in extremo
 Symposio, Σατυρικὸν δράμα ἢ Σιλη-
 νικὸν, ponitur προημακῶς pro fictio-
 ne & oratione figurata, cum aliud
 in speciem simulatur, quàm quod
 intendit qui loquitur. affert & illu-

strat eum locum Dionysius Hali-
carnassæus in Arte : vbi figuratæ
orationis quartam speciem facit,
quam vocat βαθύτατον γῆμα, τὸ δὲ ἄλλων
πορθείμενοι, ἄλλω φαίην. idque esse,
δράμα Σατυρικόν aut Σιληικόν. Latini
scriptores cum de fabulis Satyricis
Græcorum loquuntur, non aliis ap-
pellationibus vtuntur, quàm Græ-
corum. Horatius in Arte :

Mox etiam agresteis Satyros nudauit.
Deinde:

*Verùm ita risores ita commendare di-
caces,*

Conueniet Satyros.—

Aliquanto post:

*Interijt Satyris paulum pudibunda
proteruis.*

Et statim, *Satyrorum scriptor.* Hisce
omnibus in locis Satyros posuit
Horatius pro fabulis Satyricis Græ-
corum: de illis enim loquitur, non

de Romana Satira: quæ & ratione nominis & definitione τῆς ῥοίας, diuersiffimum poema est a Græcorū Satyrica poësi: vt non ferendus sit eorum error qui cum de dramatis Satyricis Græcorum verba faciunt, Satyrorum appellationem illis tribuunt. quæ profus insignis est doctiffimorum etiam virorum hallucinatio. & tamen vix aliquem inuenias qui errorem hunc non errauerit, etiã illorū, qui ex professo de poëtica libros ediderunt. Caucant vero sibi tirones ab hoc tanto errore, & cum loquentur & cum neotericorum scripta legent. est enim vt diximus insignis & ridicula hallucinatio. Non nescimus aucteritate aliquot Latinorum grāmaticorum nouitium hunc errorem posse defendi: nam vt nihil dicam de Horatij interpretibus, Donati ipsius

verba sunt in Prolegomenis Terentianis: *Et hinc deinde aliud genus fabulae id est, Satyra sumfit exordium: quae à Satyris, quos illotos semper ac petulantes deos scimus esse, vocitata est. Etsi aliunde nomen traxisse praeuè putant alij. Haec quae Satyra dicitur eiusmodi fuit, ut in ea quamuis duro & ueluti agresti loco (scribe ioco: sic παυσίγειν δυσάρεστον tribuit Satyris Aelianus.) de uitiis ciuium sine ullo proprii nominis titulo carmen esset.* appellatione Satyra Graecorum satyricam haec intelligi nullum esse potest dubium. nos infra suo loco clarè probaturi sumus, contra omnem analogiam & rationem esse ut à Satyris Satyra sit dicta. quod etymon satis etiam & res ipsa & historia confutat, sicut ostendemus. Quare aut scripsit Donatus utroque loco *Satyrica non Satyra, quae nihili vox est: aut imperite fe-*

cit cum hic grammaticus, tum omnes alij, quando diuersissima poëseos genera Græcæ & Latinæ, sub nominis vnus ambitu putarūt posse comprehendi. si virum doctum excusare malumus, admissa quam proposuimus emendatione, inducenda mox erunt ista necessario: *etsi aliunde nomen traxisse prauè putāt alij.* nam Σατυρικῶν Græcorum nemo vnquam dubitauit, aut potuit dubitare, aliunde quàm à Satyris nomen inuenisse: Romanæ vero Satiræ nomen variè & inconstanter prodiderunt Latini critici. iidem tamen quoties de Græcis sermo esset constanter cum Græcis locuti. Marius Victorinus De metrorum ratione libro iv. *hoc genus versuum apud Græcos comædiarum veterum scriptores plurimum est: & magis apud eos qui Satyrica scripserunt.* hoc est Saty-

rica dramata: vt apud Xenophon-
tem ἀπλῶς dictum monebamus, ἐν
τοῖς Σατυρικοῖς. Diomedes grammati-
cus lib. tertio: *Satyrica est apud Gra-
cos fabula in qua item tragici poëta, non
reges aut heroas, sed Satyros induxerunt
ludendi caussa iocandique. omitto si-
miles locos. Horatij interpretamē-
ta ψαδὲπιγρᾶφα esse & nugis ineptif-
simis plena, nemo eruditorū igno-
rat: quare ratio illorū nulla haberi
debet. Melius scriptor eruditissimus
Apuleius, qui Satiræ appellatio-
nem Græcorum Sillis, non autem
Satyricæ poësi attribuit, vt infra
dicturi sumus. Atque de origine &
appellatione Satyricæ Græcorum,
hactenus.*

*Illustratur SATYRICÆ definitio ὀνοματωδης. cur
Satyri initio in hanc poësim inducti varia caussa affe-
runtur, eaque ordine exposita. De choro Bacchi duplici:*

vetustiore è Nymphis & Musis : recentiore, additis Sa-
 tyris, Silenis, alijs. Orpheus illustratur & corrigitur.
 Satyri qui, quàm vetusti, quo genere orti. Δουκαλίδα
 & Δουκαλίωτες. error credentiam extare in rerum na-
 tura Satyros. historia hominis cornuti. Satyrorum &
 Silenorum veriloquium varie expositum. σατυρία. σα-
 τυρίς, libidinosus. Σατύρ proprium nomen. σάτυρ &
 Δασατύρ voces Dorum. φήρις & φηρίς Satyri Atticos
 & Ionibus. locus Suida animaduersus. Appellationes
 communes Baccho & eius ministris : Sabus, Satyrus,
 Lenæus, Bacchus. Βακχίχορος vox Orphei. is poeta
 pluries emendatus. De recondita Satyrorum & Sileno-
 rum sapientia. Silenus à Mida captus. Silenus Virgilij.
 Socrates Silenus dictus. Mos artificum statuariaorum
 Athenis. Μαρσύας ὅτι σωείας ἔσωφροσύνη θαυμαζό-
 εδος. De figura Satyrorum & Silenorum sint nequidem
 Satyri & Sileni. Gemma pulcherrima Bacchi chorum
 representans, & eiusdem dilucidatio. Mos pingendi lu-
 dos. Διδασκοφωείας Bacchi & aliorum deorum. Bacchus
 κάρπιμος idem varie depictus. Sileni eius βαίνοι : Sa-
 tyrorum epistata. loci aliquot Orphei correcti. varie
 formæ Silenorum, & calutties ac barba. Satyrorum vul-
 tus. locus Aristotelis emendatus. σατυρίατις triplicis
 morbi nomen. tumor circa aures Satyrorum. φηρία. Sa-
 tyriaseos & priapismi differentia. Auisena locus ani-
 maduersus. cauda Satyrorum. Tityri. cornu Amaltheæ
 inter Bacchi πομπία : item cantbarus, & persona. Σήπος
 & γάρθρη. Baccharum ludicra. Δεσφύριοι. tibia binæ.

CAPVT II.

QVVM igitur SATYRICÆ de-
 finitio *ὀνομαστικῆς* ex iis quæ
 dicta sunt eliciatur huiusmodi, poë-
 seos speciem esse à Satyris ita nomi-
 nata; quod Satyros in scenam in-
 duceret: priusquam vltterius pro-
 gredimur quædam sunt de his di-
 cenda. Ostendemus autem, cur ab
 initio in hanc poësim Satyri fuerint
 inducti, varias extitisse causas. ante
 omnia illud fuit, quod Bacchi co-
 mites & *συχορῶται*, vt vocantur Æ-
 liano, vulgo censebatur. itaq. con-
 uenientissimum erat, vt vbi præsens
 Bacchus putaretur esse, eodem &
 chorum illius aduocarent. accedit
 quod occultam quandã sapientiam
 Satyrico generi, maxime autem Si-
 lenis inesse sibi persuadebant: cum
 tamen formam illis ridiculam ac

turpem vetustas tribuerit : & hoc amplius, mores lasciuos, petulantes, dicaces. vt hæc de eorum sapientia opinio ad παιδείαι & docendum ac præcipiendum de disciplina morum, personam illorum aptam reddebat : ita quæ de forma & moribus diximus, ad παιδείαν & sciendum risum plurimum valere, omnes intelligunt. Hæc vt clarius demōstremus, ordiamur à Bacchi choro. Prima chori Bacchici institutio simplicior quã postea fuit : è solis enim ipsius nutricibus constabat. Διονυσιακῶν χορῶν eiusmodi meminit poëta Iλιάδ. Ζ. de Lycurgo Thrace loquens :

Ὅς ποτε μενοειμένιο Διονύσῳσι πηθίνας
 Σῶε κατ' ἠγάθειον Νυαθήιον. αἱ δ' ἄμα
 πᾶσαι

Θυάδρα χαμαὶ κατέχευαν.

nulli heic Satyri, aut Sileni, sed nu-

triculæ tantum. eæ autem erant Nymphæ, quas Bacchum infantem esse nutritas nugabantur. Homerus, siue Homeridarū aliquis, poëta vetustissimus, in posteriore Bacchi hymno:

Οἱ πρέφον ἠύκομοι Νύμφαι ᾧδ' ἀπατρὸς
ἀνακτος

Δεξάμιθμαι χόλποισι.

Orpheus, cuius hodie extant hymni, poëta & ipse proculdubio perantiquus, etsi non est, quod facile probari queat, theologus ille vetustissimus, de quo tam multa Græci: is igitur in hymno Nympharum,

Κρυψίδρομοι, Βάκχοιο ἔσφοι, χθόνιαι, πολυγηθεῖς.

ita scribendum, non vt editum est κρυψίδρομοι. nam respicit Nympharum antra, in quibus plurimum habitare credebantur. præcedunt ibidem ista: γαῖης ὑπὸ κεύθεσσι οἰκί' ἔχου-

σαι. & postea quoq. ἀνῆχαρής nomi-
nat. amat enim poëta ille rem ean-
dem verbis diuersis sæpius repete-
re. idem vates alibi nutricem Bac-
chi nominatim celebrat nympham
Hippam:

Ἰππορικλήσκω Βάκχου Ἐσφόν, Διάδα
κούρειω.

item Leucotheam in ipsius hymno:

Λευκοθέα καλέω Καδμήϊδα δαίμονα
σεμνήν,

Ευδιώατον, θρέψησαν εὐσεφάντ Διο-
νύσου.

sed veteres, non vt in cæteris suis
diis, vni aut alteri solum è Nym-
phis, verum pluribus simul Liberi
patris educationem attribuerunt:
cuius rei caussam affert Plutarchus,
quod pluribus aquæ mensuris, (hæc
ἑμβολικῶς appellatione Nympha-
rum voluere sapiētes intelligi:) de-
bere Bacchum ad mansuetudinem

institui ac cōdoceferi, & ferociam eius castigari, significarent. Locus est Symposiacorum libro ιιι. probl.

ιχ. δοκῶσιν οἱ παλαοὶ, inquit, τῷ μὲν Διὸς δύο ποιῆν ἑθνήσας, τὴν Ἰθνη καὶ τὴν Ἀδράσειαν. τῷ δὲ Ἡραεσ μίαν τὴν Εὐβοίαν· ἀμέλῃ δὲ τῷ Ἀπόλλωνος δύο, τὴν Ἀλήθην καὶ τὴν Κορυθαίλφην· τῷ δὲ Διονύσου πλείονας. ὅτι δεῖ τὸν θεὸν τούτου ἐν πλείοσι μέτροις ἑθασθῶμενον καὶ παιδῶδῶμενον, ἡμερώτερον ποιῆν ἢ φρονιμώτερον. ex his ergo Nymphis quæ numero plures erant, cœpere primitus in Dionysiacis solennibus chori Baccho institui, quales ipse in montibus ac sylvis exerceret. Homerus eodem hymno:

Αὐτὰρ ἐπειδὴ τόνδε θεὸν πολὺ ὕμνον ἔδρε-
ψον,

Δὴ τότε φοιτίζεσκε καθ' ἑλήεντας ἐναύλας
Κισσῶν καὶ δάφνη πεπυκασμένους· αἳ δ' ἀμὲν
ἔποντο

Νύμφαι· ὃ δ' ἔξηγεῖτο· βρόμος δ' ἔχει

ἀπειτον ὕλιν.

Nymphis adiectæ sunt & Musæ, si-
milem ob causam: nam & has Bac-
chum aluisse fingebant. Athenæus
libro II. Διονύσε ἑσφοὶ αἱ Μῦσαι λέγον-
ται. ideo in Orphei hymnis Musa-
rum præses Apollo celebratur Μυ-
σαγέτης, χοροποιός, Βάκχος. & Plato
quoque ut ostendimus, ipsum cum
Musis Apollinem Liberi patris fa-
cit συζυγῶν, propter Musicæ &
poëtices originem, de qua superio-
re capite. quinetiam Apollinem &
Liberum patrem eundem esse anti-
qui Græcorum theologi docuerūt,
ut refert Macrobius in Saturnali-
bus. Ascripti sunt postea in eundē
chorum Satyri, Sileni, Tytiri, atque
alij præterea multi eius dei ministri,
quos Græci θεσπιάδες dicunt. Stra-
bo libro X. Διονύσε θεσπιάδοι Σειλη-
νοί τε καὶ Σάτυροι καὶ Βάκχοι, Ἀθηναί τε καὶ

Θῦα καὶ Μιμαλῳοὶ καὶ Ναΐδες καὶ Νύμφαι
καὶ Τίτυοι παροσαρβύλομοροι. adde his
Panem Lenæos, Scirtos, Seuidas, τὰς
Κλώδωνας, Bassaras, Lydias, Gelotē,
Comum, & item alios. Seruata est
tamen etiam à posterioribus poëtis
primi chori simplicitas in nonnul-
larum rerum memoria, quas à Li-
bero patre quondam cum Bacchis
fuisse gestas, in epici Cycli vetustif-
simis historiæ fabularis auctoribus
legebant. exemplum habes in Pen-
thei casu: nam in fabula illa nullum
Satyrum aut Silenum agnouit, non
dicam Euripides in Bacchis, cui per
legem tragœdiæ non licebat Saty-
rum εἰσαλθεῖν εἰς χορὸν τραγικόν: sed nec
Theocritus in Lenis, nec in Meta-
morphosi sua Naso, neque in Ima-
ginibus suis Philostratus. quod au-
tem in Euripidis fabula Satyros hoc
versu chorus nominat, τῶν δὲ ὀμηνόν-

ἄποὶ Σάτυροι: vſitatiffima eſt poëtis
 figura, anachroniſmus. in ipſo qui-
 dem fabulæ argumento neque Sa-
 tyri neque Sileni vſquam compa-
 rent. ſimilis anachroniſmus ab iis
 commiſſus, qui Dionyſiacam pom-
 pam Ptolemæo regi inſtruxerunt,
 quam deſcribit Athenæus in quin-
 to. nã ibi puero Baccho adeſt Pria-
 pus: quem certum eſt ex Strabone
 nouitium eſſe Lampſacenorum in-
 uentum, Homero & omnibus ve-
 tuſtioribus poëtis ignoratũ. Om-
 nium verò Bacchi comitum præci-
 pui fuerunt ſecundum Bacchas, Sa-
 tyri & Sileni: quos non ſpecie, ſed
 ætate ſolum differre Græcorũ plerũ-
 que cenſuerunt. Sileni Satyrorum
 erant epiſtatae propter grandem æ-
 tatem, Bacchi ipſius pædagogi, *ἑ-
 φοὶ* & baiuli. Satyri eiufdem Bacchi
 colluſores. ſecuti enim ſunt etiam

in istis eandem rationem cum eos Libero patri addixerūt, qua & prius vsi in Nymphis & Musis. minus rectè Diodorus Siculus primo libro, ex quorundam sententia, in Æthiopia id primum institutum scribit: est enim Græcanicæ vanitatis hoc quoque inuentum, res Bacchicas in maius semper attolentium. Vetus-
tissimum autem est apud Græcos figmentum de Satyrico genere. ita vocarunt sylvarum & montium ridiculos quosdam semideos: nam ἡμιθεοὶς plerique auctores ascribunt, etsi θεὸς Hesiodus indiget. Ovidius superis annumerat, videturque separare à semideis: in Ibin:

*Vos quoque plebs superûm, Fauni, Sa-
tyrique Laresque,*

*Fluminaque, & Nympha; semideûm-
que genus.*

sed aliter accipiendum esse hunc

locum ex aliis eiusdem apparet. Metamorphoseon primo:

Sunt mihi Semidei, sunt rustica numina Fauni,

Et Nympha, Satyrique, & monticola Syluani.

ita sæpe Latini poëtæ Satyros Faunis iungunt, vt classis eiusdem atq; ordinis. idem Ouidius in VI. Metamorphosi de Marsya Satyro.

*Illum ruricola Syluarũ numina Fauni
Et Satyri flerunt.*

Horatius:

— vt malè sanos

*Adscripsit Liber Satyris Faunisque
poëtas,*

norant Satyros Græci multo prius quam in Bacchi familiam eos transcriberent: nam in antiquissimis fabularis historiæ narrationibus Satyros reperias nominatos, sed sine Baccho, vt cum refert Apollodorus

Satyrum ab Argo Panopta esse occisum, qui Arcadiam habebat infestam: cum Promethei & Satyri colloquium narrat Plutarchus: aut cum Nauplius, vel alij heroes, habuisse Satyros genitores dicuntur. notissima etiam est de Marsyæ Sileni infelici cum Apolline certamine historia. meminit & poëta in hymno Veneris: vbi cum de Nymphis montium multa dixisset, de Silenorum ac Mercurij cum iisdem consuetudine ista subiicit:

Τῆσι δὲ Σιληνοῖ τε καὶ Δύσχοπος Ἀργυφόντης

Μίσροσσι ἐν φιλότητι, μυχῷ ἀπειῶν ἐροέντων.

De Satyrorum genere varia & incerta prodidere veteres. itaque scriptum à Diodoro libro III. Bibliothecæ, Sileni genus propter nimiam vetustatem penitus ignorari. ὁ Σι-

λίω ἄλλος ὅθεν ἰὼ ἑκὰς ποδῶν ἀγνοῖται
 Διὰ τὴν ἀρχαιότητα. de Satyrorum
 certe fatu in Theogonia nihil He-
 siodus : qui tamen alibi Oreadi-
 bus Nymphis, Hecatæi cuiusdam
 & Phoronei filiabus, cum istos, tum
 Curetes prognatos cecinit. Strabo:
 Ησίοδος Εκαταίῃ καὶ τῆς Φορωνέως θυγατρὸς
 πέντε γένεσθαι θυγατέρας φησὶν

— Ἐξ ὧν ἕρξα Νύμφαι θεαὶ ἔξῃ γένοντο,

Καὶ γένος ὑπιδανῶν Σατύρων καὶ ἀμνηχα-
 νοέρων

Κυρῆτες τε θεοὶ φιλοπαίγμονες ὄρχηστῆρες.
 materni solum generis Hesiodus
 heic meminit : vt etiam Ælianus,
 de Sileno qui a Mida captus scribēs
 libro III. cap. XVIII. Νύμφης παῖς ὁ
 Σιληνὸς ἔπος, θεῶν μὲν ἀφανέστερος τὴν φύ-
 σιν, ἀνθρώπων δὲ κρείττων καὶ θανάτου. pa-
 ternum Satyrorum genus retulere
 quidam ad Deucalionem. propter-
 ca enim DEUCALIDÆ poëtis Græ-

cis sunt dicti. Hesychius : Δευκαλί-
 δαυ, Σάτυροι. sunt autem Deucalidæ
 filij aut nepotes Deucalionis Thef-
 sali : quos etiam alia forma poëtæ
 Græcorum Δευκαλίωνας nominant :
 vt in Syracusanis Theocritus :

Οὐδ' οἱ ἐπὶ πρῶτοι Λαπίθαι καὶ Δευκα-
 λίωνες.

vetus scholium : Δευκαλίωνες, ἀπὸ τῆς
 Δευκαλίδου, ἀπὸ Δευκαλίωνος τῆς Θεσσα-
 λιᾶ. sed & Deucalū nominant Græ-
 corum archæologi, à quo & Deu-
 calion & omnes Deucalidæ sint or-
 ti. Alij in ea quidem terræ Græciæ
 prouincia, sed non à Deucalione
 verum à Centauris Satyros volunt
 esse genitos : vtrunq. genus διφυές,
 sed diuerso modo : vtrofque Attici
 & Iones φῆρας vel φηρέας appellarūt:
 de quo mox. Nonnus in Dionysia-
 cis libro XIII.

Καὶ λασίων Σατύρων Κενταυρίδος αἶμα

ἡμέθλης.

Σιληνῶν τε φάλαγγα δασυκνήμισιο ἡμέθ-
θλης.

idem poëta in xiv. Satyrorum patres Silenos facit: hos autem Telluris filios. In secundo Bibliothecæ Apollodori leges, Pholum Centaurum nobilem Sileni & Nymphæ Meliæ fuisse filium. en Centauros Satyrorum genitores: en Satyros Centaurorum. adeo sunt hæc tradita diuersè. quidni autem? mera enim sunt delirantium poëtarum primò, deinde pictorum figmenta: in quibus nulla potest esse constantia. Absit enim vt putemus extare vllos, aut extitisse vnquam, in rerum natura Satyros Silenosve. Sed cum errans aut ludens natura sicut ait Plinius, hominem aliquando produxisset in lucem cum cornibus, aut alia deformitate contra consuetas

ipsi leges notabilem: paullatim per-
 suasere sibi mortales rerum imperi-
 ti, & naturali quadam inclinatione
 generis humani ad *τερατολογία* ac
 rerum mirabilium fictionem & au-
 ditionem iustà proni, nasci in syluis
 & abruptis montium tale anima-
 lium genus: quod commentum pa-
 ri leuitate à posteris & acceptum &
 variè concinnatum est, atq. à prio-
 ribus fuerat excogitatum. accessere
 phantasmata illudentium dæmo-
 num: quorum est vnicum studium,
 mendacia cuiuscunque generis pro-
 veris ingerere, & omnibus modis
 in hominum animis illa firmare.
 Hæc ita accidisse fidem faciunt si-
 miles naturæ lusus, quorum nulla
 ætas fuit expers. Adductus est ante
 hos sex septē annos ad Christianis-
 simum regem ex montanis Ceno-
 manorum homo quidam cornutus,

cui nomen erat Francisco Trouilluio. narrabat ille nobis, nulla sibi nascenti fuisse in capite indicia cornu: circa septimum ætatis suæ annum cœpisse sinciput erumpentē cornu exasperari: quod postea cum ætate auxerat, veruecini modo leuiter ἐλικτόν: cuius rei pudore Firmi siue Firmini pagum, natalem sibi locum, adolescens aiebat reliquisse, & in montes Cenomanorum concessisse. ibi inter operas carbonarias ad annum vsque xxxv latuit: nihil pari studio cauens, ac ne cui vnquã caput aperiret: quod metuebat, ne si res palam fieret pro monstro haberetur, & libertate αὐτῷ τοῦ βασιλέως adēta circumduceretur. quæ tandem misero fortuna quum euenisset, homo ferox & contumeliæ impatiens, quique deformitatem suam ab agyrtis in occasionem æruscationis

tionis esse versam, ægerrime ferret, breui eo mœrore & indignatione confectus perit. huic si cornu exciperes, nihil quicquam fuit à cōmuni lege animi corporisve humani diuersum. cornu verò planè insigne & *περὶστον*. durities illi & crassities, quanta solet esse veruecinis, aut caprinis; color fuluus, & omnino qualis comæ & barbæ: nã excepto sincipite, comatus cæteris capitis partibus more aliorum fuit, & barbatus. sinciput vero totum glabritie *σιλπρόν*: materia omni pilorum in cornu absumta: quod in dextra bregmatis parte enatum, non extra caput more veruecinorum reflectebatur, sed versus sinistram. vnde fiebat, vt extremum cornu in caput incideret: perrupturum haut dubie & perniciem allaturum, nisi aliquoties fuisset præcisum: qua ex re ma-

ximos & fere continuos dolores percipere se affirmabat. Non dubito similia portenta primis hominibus occasionem dedisse Satyros & Panes atque Ægipanes fingendi: queis cum initio cornua solum essent attributa, postea variis figmentis aucta eorum deformitas: ex quo tandem factum ut omnes monstruosos, aut aliqua insignes deformitate, vocarent Satyros vel Panes aut Ægipanes. quineriam simiæ turpissimæ bestię genus quoddam Satyros dixerunt. Hesy chius obscure more suo hæc omnia nos docet, cum sic scribit: σατυροί, νερφαι ἀπερπείς. quæ verba *Νηκῶς* interpretari oportet, & quam latissimè extendere. atque ita accipere debes apud Plinium & alios geographos qui tot locis Satyros & Ægypanas commemorant. Non excidère tamen nobis, quæ de

veris Satyris scriptores maximi, Plutarchus & B. Hieronymus (nam aliorum *ᾠδαὶς λόγος*) memoriæ prodiderunt : sed profectò etiam illorum narrationes commoda interpretatione, sicut ostendimus, sunt adiuuandæ. quanquam ne sic quidem negari potest, veris falsa esse admixta & *παραπόδι*, quæ nullam fidem mereantur. illa verò palàm falsa & impudenter ficta, quæ pro veris asserit scriptor quovis poëta fabulosior Philostratus, in sexto De vita Apollonij. verum de his satis nunc eò referamus orationem unde est egressa. Quàm incertæ sunt auctorum sententiæ super origine Satyrorum & Silenorum, tam sunt grāmaticorum de ratione illorum nominum fluctuantes opiniones. ridiculum est quod multis veterum placuit, dictos esse *σατύρας ᾠδαὶς ὄν*

σεσπρέναι, quod more irridentium de-
 torto ac deprauato vultu essent: id
 enim est σεσπρέναι, vt explicat Gale-
 nus: vel ab irrisu & cachinnis. nam
 etsi ingenio & imaginibus plerisq.
 Satyrorum etymum conuenit, quo-
 rum erat proprium τὸ σιμῶ σισιθῶτος
 μυχθῆς, vt loquuntur poëtæ: non
 tamen admittendum, quia caret
 analogia, cuius semper præcipua
 habenda ratio. probabilius alij, quia
 Satyros in Venerem pronos crede-
 bant, à voce σαθῆ, quæ eam partem
 significat qua viri sumus, vnde σα-
 θῶνες, bene vasati, σατύρες, deriuarunt:
 non quasi *sathunos*, quod ineptè
 scribitur apud Macrobius: quum
 lingua Græca eã formã non agnos-
 cat: sed quasi *satheros*. rara quidem
 formatio, sed quæ exemplo non
 careat: nam vt ab ἀλμη ἀλμυρὸς: sic
 à σαθῆ σαθυρὸς, & corruptione literæ

vnus σατυρός, *libidinosus*. Hefychius σατύρον, καταφέρη: nempe πρὸς τὰ ἀφροδίσια. melius verò σατυρόν, accentu in postremam retracto: ita enim exigit analogia, quando est nomen prædicationis: cum autem transit in aliam formam, tum mutatur accentus. Σατύρος, nomen scorti apud Athenæum. sic etiam Σάτυρος, cum pro Satyro accipitur. quamobrem non temerè eleuanda fides huic veriloquio. etsi non minus probabilia possunt afferri alia. imo fortasse verius est, sicut de vocibus κωμωδία & δράμα docet philosophus, Doros illas sibi vindicasse: ita hoc quoque vocabulum proprium eorum Dorum initio fuisse. σάτιρ enim aut σάτιρ in illorum dialecto ludere significabat: vnde & Διγασάτιρ pro Διγπαίξι, Lacedæmonij vsurparunt. Hefychius Διγασάτιρ, Διγπαίξι, Λα-

κῶνες. Iuuat coniecturam nostram, quod Attici & Iones Satyros vocarunt *Φῆρας* siue *Φηρέας*, vt apud Hippocratem obseruat Galenus. etiam poëtarum principi *Φῆρες* sunt Centauri, quibus fuit cum Satyris commune genus, vt probauimus. quàm bene Satyris hoc etymum conueniat, sciunt qui meminerunt *Φιλοπαίγμονας* à poëtis eos vocari, & semper ludibundos induci. Quoniam verò antiquissima quæque Græcorum verba Hebraicæ sunt originis, sicut liquidò probamus alibi: non absurdè aliquis putet *Ἐτύρις* quasi *עֲטֻרִים* *satyrim* esse dictos, qui in speluncis atque montibus latere putabantur, vnde in hominum conspectum rarò venirent. sic haut dubie ab eadē radice *μυθήριον* vox deriuata Græcis: non vt nugacissimi eorum scribunt grammatici, *ὡς δὲ τὸ μύσθηριον τῆριον*.

ἡμιστορ *mistor*, siue *mistor*, res aut locus
 absconditus. induc hoc verbū for-
 matione Græcanica: fiet *μιστήριον* si-
 ue *μιστήριον*. sunt & aliæ Hebræorū
 dictiones, vnde etymum Satyrorū
 peti bellissimè queat: quæ ne agyr-
 tarum more *βεκκεσεληνίσι* videamur,
 missa facimus. Silenorum no-
 men variè scribitur Græcis: *Σειληνός*,
Σιληνός aut *Σιλληνός* & *Σειλινός*. va-
 rietati scriptionis occasionem præ-
 buit, partim ratio nominis quam a-
 liter atq. aliter antiqui grammatici
 explicant, vt videre est in Etymolo-
 gico Magno: partim poëtæ ipsi, qui
 primam eius nominis interdū cor-
 ripuerunt, sæpius produxerūt. cum
 in medio apud vnum Suidam, &
 qui sunt ab eo mutuati, legere me-
 mini. verba Suidæ: *Σειληνός, ὁ Διονύσιος, ὡς ἀπὸ τῆς σείεσθαι ἐν τῆς ληνῶ. Σειλι-
 νος ἢ ὁ γέρον ἀπὸ τῆς σείεσθαι ἀλιν.* mi-

rum grammatici acumen in posteriore etymologia: in qua γέρων non quemvis senem significat: sed Satyrum senem, hoc est Silenum. vbi autem legerat σελινός cum iota in medio? non enim ita scribi solet. Falsò verò existimauit hic criticus, Sileni nomen cum Libero patri attribuitur, aliter scribendum quàm cum ipsius ministris. atqui diuersæ dictiones non sunt, verùm vna atque eadem. Græci enim poëtæ Libero patri appellationes cōmunicarunt ministris eius proprias, & vice versa. σαβός proprie est Bacchus, deus vini & ebrietatis. ab Hebræο *כַּבֵּוּב* *saba*, ἐμέθυεν. *כַּבֵּוּב* μέθυσος, *ebrius*, aut *potator*. σάβοι tamen etiam οἱ περιπαυτοὶ Dionysiaci dicuntur: Plutarchus *Symposiacorum* libro *iv.* probl. ultimo: σάβως καὶ νῦν ἔτι πολλοὶ τοὺς βακχικοὺς καλοῦσι. contra, Satyrum appella-

uit ipsum deum incestus poëta qui acrostichide illum celebrauit: σιρ-
τητιῶ, σάτυρον, σεμεληγηρέτιω, σεμεληῆα.
Lenæum quoque Bacchum ἰδίως vo-
carunt, & Bacchi item comites. Phi-
lostratus Imaginibus, in Ανδριοι. σα-
τύροις ὃ ἀναμίξ καὶ Ληναίης ἀγῆ Διόνυσος
καὶ σιληνίης. ipsum quoq. Bacchi no-
men ab eadem consuetudine tribui
illi cœpit: nam proprie βάκχοι sunt
orgiastæ & ministri. Clemens Ale-
xandrinus: Διόνυσον Μαγνίλιω ὀργιάζου-
σι βάκχοι. Orpheus in hymno Sileni.
Ναίσι καὶ βάκχοις ἠγούμενε κίθηφόροι.
sic accipiendū in prouerbio, πολλοὶ
μὲν νάρθηκοφόροι, παῦροι δὲ τε βάκχοι. in
Dionysiacis solennibus, puta in
phallagogiis, sacris trietericis, Iac-
chi exagoge, similibusve pompis,
multi arrepto thyrsō aut ferula
ἰατροσκαίρας, se præbebāt Liberi patris
orgiastas: nec solum viri, sed etiam

honestæ matronæ ac virgines. lege Diodorum Siculum libro III. sed hi Συρσοφόροι aut ναρθηκεφόροι solum appellabantur : at qui orgia iugiter & legitime curabant, neque à suscepto ministerio recedebant : hi non solum narthecophori dicebantur, sed ναρθηκεφόροι Βάκχοι. Themistius oratione prima: τὰς ἑστ' ἰόμον μεμνημένους τὸν ναρθηκεφόρον Βάκχον ἠγείσθαι ἑσυχωρῶς τὰ μυστήρια. In Orphei hymnis etiã Mercurius Chthonius appellatur, Βάκχος. Ἐρμῆ Βάκχε προῖο Διωνύσοιο γέροντι. sanè Bacchi infantis educatorem quidam prodiderunt fuisse Mercurium. Plinius libro xxxiii. cap. viii. de nobilibus statuariis artificibus : *Cephisodori duo fuere: prioris est Mercurius, Liberum patrem in infantia nutriens.* sed hoc menti versus istius non conuenit: pugnat enim manifesto cum ea sententia vox

ἠέθλον. vult enim poëta Bacchum
 Mercurio priorem, & generis illi
 fuisse auctorem. quare non potest
 huc pertinere quod ex Plinio dice-
 bamus: sed & locutio insulsa: nam
 quid est, χορῶ Διονύσου ἠέθλον? Lego
 verò Ἑρμῆ βακχεχόροιο Δίων. ἠέ. pe-
 culiaris est Orphei huius vox βακ-
 χέχορος, quasi dicas βάκχε χοροτά. idē
 poëta alibi: ἡμῶς εἰ μακάρεσσιν ἔχης
 Διόνυσσε χοροτά. sed nomen βακχέχο-
 ρος, vt alia item quam plurima, alibi
 quàm apud Orpheum non legas.
 imitatus est eleganter in nouanda
 ea dictione vetustissimam Bacchi
 appellationem Βακχέβακχος, quam
 heroici metri lex non admittebat.
 ita Liberum patrem in ipsis orgiis
 & mysteriis vocabant. Hesychius:
 Βακχέβακχος, ὁ Διόνυσος ἕτως ἐκαλέσθη
 εἰ τῶν θυσιῶν. extat & apud comicū.
 certum vero ex multis veterum te-

stimoniis pleraſq. res in ſacris, aliis
nominibus quàm vulgo dicerentur,
fuiſſe appellatas. cuiusmodi vox fuit
Βακχέβακχος: quam vt diximus, ve-
nuſtè Orpheus eſt imitatus, cum Li-
berum patrem Βακχέροιν nomina-
uit. idem in hymno Palæmonis,

Σὺν Ἐοφῆ Βάκχε χοροῖο Διωνύσει πολυ-
γητοῖς.

heic quoque idem mendum: nam
ſcribendum Βακχέροιο Δ. Ac de
Dionyſiaco quidem choro hæcte-
nus. Quod autem dicebamus per-
ſuaſum veteribus fuiſſe reconditam
neſcio quam ſapientiam Satyrico
generi ineſſe: eius rei multa ſunt ar-
gumenta. Notiffima eſt apud Græ-
cos hiſtoria de Sileno à Mida ſaty-
ro quondam capto: qui miranda
quædam & omnibus ignota illum
docuerit. oſtendebatur in Phrygia
non procul Celænis fons quidam,

Xenophonti visus & narratus in primo *Αναβασ.* vbi captum dolo Silenum, quum loco aquæ vinum esset infusum, fama publica tenebat. plurima autem apud Midæ aures, vt ait doctor Afer, philosophatum esse hunc Silenum, pro certo habitum. quale illud apud M. Tullium in primo *Tusculanarum*. *Fertur de Sileno fabella quædam: qui cum à Mida captus esset, hoc ei muneris pro sua missione dedisse scribitur: docuisse regem, Non nasci homini longe optimum esse: proximum autem quam primum mori.* sed & de rebus physicis arcana quædam à Sileno Midam *κατηχηθῆναι*, auctor Theopompus Chius, & ex eo alij multi. in his Strabo, Tertullianus, Ælianus & Philostratus. itaque doctissimus omnium poëtarum Virgilius, carmen de principiis & conditu rerû & vetustissimis rebus aliis

scripturus, Sileno potius quam alij
 vlli de tantis rebus differēdi parteis
 attribuit: quod qui temere à prudē-
 tissimo vate putant factum, imperi-
 ti sunt, atque inepti. Midam vero
 etiam ipsum de Satyrorum genere
 fuisse, Philostrato, aliisque placet.
 plures virum faciunt, Phrygiæ re-
 gem, ex Herodoto & poētis notif-
 simum. Silenorum igitur iocos &
 dicta in speciem ludicra, abditum
 intus sapientiæ nucleum continere
 existimabant: vnde manavit pro-
 uerbium *σιληνικὸν ἢ σατυρικὸν δράμα*,
 quod apud Platonem legi antea
 ostendimus, exposuimusque. ab ea-
 dem persuasione etiam mos ortus
 artificum Atheniensium: qui pul-
 cherrimis deorum sigillis, Veneris,
 Cupidinis, Gratiarum ac similium,
 simulacra turpissima deformium
 Silenorum circundabant, ea arte

elaborata, vt claudi recludique possent: clarissimè hoc modo quid de Silenis esset iudicandum significantes: quantumvis & forma ipsorum pareret ridicula, & mores quoque petulantes ac procaces. Synesius, epistola CLIV. de scripto quodam suo loquens grauissimi argumenti, sed Socraticæ dissimulationis pleno: ὅστις ὄκ ἀγύμναστος, inquit, ἐπιφωρόσασι ἡ καὶ παρόστωπον θεῖον ὑπὸ φαυλοτέρῳ κρυπτόμενον γήματι, ὡσπερ ἐποίοιω Ἀθήνησιν οἱ δημοκρητοὶ, Ἀφροδίτῃω Ἐχρεΐτας καὶ τοιαῦτα κέλλη θεῶν ἀγάλμασι Σειληνῶν καὶ Σατύρων ἀμπύχροντες, τῶτον εἴ λήσεται ὁ γράμμα. suum vero Platonem in his est imitatus Synesius: nam in Conuiuio illius comparatur Socrates, τοῖς ἐν τοῖς ἐρμωγλυφείοις Σειληνοῖς καὶ Σηλυδοῖς, ἕς ἕνας ἐργάζονται οἱ δημοκρητοὶ, σύριγας ἢ αὐλοὺς ἔχοντας· οἱ διχὰ δὲ διοιζθέντες, φαίνονται ἐνδεδθεν ἀγάλ-

μετα' έχοιτες θεών. *ibidem* & Marsyæ
 Satyro quam simillimus esse Socra-
 tes longa oratione probatur. Mar-
 syam autem Satyrum siue Silenum
 ingenio atque temperantia excel-
 luisse, narrat & argumentis firmat
 Diodorus in tertia. Superest iam
 ut de Satyrorum forma & eorum
 ingenio aliquid dicamus: quando
 in his vel præcipua est ratio posita,
 cur sint initio in hanc poësim in-
 ducti Satyri. Occurrit verò hoc lo-
 co dubitatio non dissimulanda:
 sintne ijdem Sileni ac Satyri an nō:
 & siquid differunt cuiusmodi sit ea
 discrepantia. Fuêre qui nullum om-
 nino inter hos discrimen ponerent,
 nisi quod satyrorum appellatio sit
 recentior, silenorum antiquior. Ni-
 candri scholiastes ad Alexipharma-
 ca: ἔς ἡμεῖς Σατύρος λέγουμεν, οἱ ἀρχαῖοι
 Σιληνὸς ἐκάλουν, ἀπὸ τῆς σιλαμῆδος ὅ ὅστι
λοιδό-

λαιδρῆν. extat sane apud Homerum
 vox Σιλῶος, vt antè obseruabamus:
 Σάτυρος verò dictio nusquam apud
 illum inuenitur. an hoc spectarit
 criticus iste, nescio. sed quam hic
 in vocibus differentiam statuit, alij
 omnes in ipsis personis: vt sileni
 sint, satyri senes: satyri, iuuenes si-
 leni. Auctor Etymologici: Σειλη-
 νοὶ λέγονται οἱ γέροντες τῶν Σατύρων. Ser-
 uius in illud: *Chromis & Mnasyllus*
in antro Silenum pueri. notat: nonnul-
 li *PVERI non absurdè putant dictum,*
quia Sileni priusquam senescant Satyri
sunt. vtrisque ergo pro ætate attri-
 buta ministeria: Silenis, vt essent
 ἑσφῆς & pædagogi Bacchi, quo no-
 mine eos vocât Diodorus Siculus,
 Synesius, Iulianus in Cæsaribus, alij:
 satyris, vt puero essent συμπαῖστρος,
 & facetiis illum demulcerēt: Plato
 in epigrammate de Satyro.

Θέλγω δ' ἡμερέετα νέον παῖδι κάμαλι
παῖδα.

sed quia non genere, verùm ætate solū eos distinguebant, nullo discrimine persæpe has voces vsurparunt, eundemque satyrum & silenum promiscuè dixerunt. Marfyas Herodoto, Straboni, & plerisque omnibus, Silenus est: alij Satyrum nominant. Ouidius in eius fabula:

—*exitium Satyri reminiscitur alter.*

extat Alcæi epigrāma Εἰς ἐὺλίω σα-
τύρῃ, & in eo hic versus: Ὡς παρὶν ἀ-
πώδησος νυμφολυγὲς σάτυρε. Satyrus hic
est Marfyas. contra, is qui ad Midā
est adductus, omnium consensu Si-
lenus fuit: reperias tamen qui Saty-
rum appellat. Maximus Tyrius ser-
mone xxx. Ἄνθρωπος φρόνης, ἀργός τὸν βίον,
ἐραστὴς χρημάτων, λαμβάνει τὸν σάτυρον, ὡς
φησὶν ὁ μῦθος. Qmitto similia exempla.
Sed non defuêre qui de satyris ac

Silenis aliter longe sentirent, quiq.
 præter ætatem, formam quoque
 diuersam illis darent: quod non so-
 lum scriptorum testimoniis proba-
 re possumus: verùm gemmæ scal-
 ptura τῆς παλαιᾶς ἑξῆς, quam osten-
 dit nobis vir harum rerum callētis-
 simus, & indagator felicissimus,
 Petrus Rascaſius Bagarius, Aqi-
 ſextienſis aduocatus, & gazæ regiæ
 cimeliorum antiquitatis præfectus.
 eius gemmæ exemplum, quia facit
 apprime ad institutum ſermonem,
 infra ſubiicimus,

En vetustatis monumentum egre-

gium, & admiratione omniū, quos res antiquæ capiunt, dignissimum. nam præter solertiam subtilissimi artificis, cuius hoc elaboratissimum opus est: plane stupenda in tantulo spatio rerum, personarum, actionū varietas. quid multa? *παπλαιων ἐμὸ γησα, χέρον δ' ἔχον ἔκωπης.* ipsa gēma iaspis est, viriditatis nigricantis, non planè pellucida, punctis rubris stellata: grammatiam siue polygrammon veterum esse censeam, addubito. Argumentum prorsus huic nostræ diatribæ conueniētissimum. chorum enim Bacchi continet, scenæque descriptionem: & quidem Satyricæ potius quam tragicæ aut comicæ: hoc enim arbor adiecta promittit: de quo plura inferius erunt dicēda, cum de apparatus satyricæ agemus. Notus mos veterum, ludos suos vel ex Iulio Polluce ta-

bulis ornandi, quæ fabulas ab histrionibus docendas, aut gladiatorum pugnas & ornamenta, totam denique ludorum magnificentiam, ob oculos ponerent. possemus de hoc more adferre multa, nisi consideremus etiam tironibus rem esse hodie notam. affines his fuerunt illæ tabulæ de quibus agebamus apud Athenæum libro v. cap. vii. Videtur hæc gēma eo cōsilio sculpta, ut thymelicarum tabularum picturas imitaretur. quoniã tamen nullum heic docendæ fabulæ certum argumentum exprimitur, malo ad sacra Dionysiaca referre. ac nisi fallor ad dendrophoriam pertinet hæc imago. variis enim modis sacra Libero patri fecerunt Græci ac Latini. inter alios autem ritus diuersos illorum sacrorum, hic fuit, cum arbores in pompa Bacchica gestabāt.

illi enim deo non arborem solum
vitem, sed omnes fructiferas acce-
ptas ferebant. ideo & κέρπιμον etiam
vocabant: & prouentum ὀπώρας ab
eō postulabant. Orpheus in hymno
Bacchi ἀμφιετῆς.

Ἀλλὰ μάκαρ χλοοῦκαρπε, κερσοφόρε,
κέρπιμε, Βάκχε

Βαῖν' ἔπι πύργου τελευτῶ γαιόωντι
κωροσώπω,

Εὐιέρις καρποῖσι τελεσιγῆνοισι βρυάζων.
ad huius beneficij recordationem
dendrophoriæ solennitas videtur
instituta: nisi tamen est Iudaici festi
τῆς βαϊοφόρα, siue οὐταυᾶ festi Taber-
naculorum, ridicula imitatio. Ar-
temidorus libro II. cap. xxxv. γερβύφει
τὰ θεῶν Baccho, ἢ θυροσοφορῆν, ἢ δειδρο-
φορῆν, ἢ ἄλλο τι τῶν κεραισιμένων τὰ θεῶν
κωροσώφει, πᾶσι ποιηρῆν, κλιῶ δούλων. A-
thenæus libro V. in pompa Bacchi-
ca: ἔξῃς ἄνδρες ἑκατὸν πεντήκοντα, φέρον-

τες δένδρα, ἃς ὦν ἀνήρτητο θεία πρὸ το-
 σαπὰ καὶ ὄρωα. sed & Matrem deūm
 dendrophoriis colebāt. multa enim
 in sacris Dionysiācis & Metroācis
 Cybeles aut Cereris quā̄m similli-
 ma. Strabo: δειδροφοεῖαι τε καὶ χορφαὶ ἔ-
 τελεταὶ κοινὰ τῶν θεῶν εἰς τούτων. itaque
 tā Liberi patris, quā̄m Matris deūm
 Cererisque sacerdotes dendropho-
 ros legimus. quodnam vero hoc sit
 arboris genus difficile diuinatu. vi-
 tem quidem aut hederam non esse,
 quæ duæ species Baccho gratissi-
 mæ, & folia ostendunt, & fructus,
 quem ex ea videtur Baccha legere.
 malus quoque non est, repugnante
 folio: nec ficus propter eandē caus-
 sam, & propter fructus magnitudi-
 nem, si quidē is fructus est. in Dio-
 nysiaca pompa apud Athenæum
 inter diuersi generis coronas, præ-
 feruntur & ex arbore perseæ con-

fectæ: vt videatur vetustas & hanc
 & alias plureis, τῷ καρτίμων Libero
 patri cōsecrassè. cæterùm nihil per-
 seæ cum hac imagine commune es-
 se, folia arguunt. etiam illud obscu-
 rum, gestetur ne hæc arbor, vt erat
 moris in dendrophoriis, an viuis ra-
 dicibus sit defixa. Personæ in argu-
 mento huius gemmæ cōtentæ om-
 nino sunt octo. Bacchus, qui tene-
 rorum more puerorum gestatur: Si-
 lenus, qui illū in vlnis gestat, altero
 brachio corpus pueri amplectens:
 altero, crus sinistrum ei sustinens.
 Satyrus & puer orgiasta, qui à dex-
 tris onus Sileno subleuant. Bacchæ
 treis: vna quæ ferulam in dextra ha-
 bet: altera est tympanistria, τὴν ἑαυτῆς
 ἀκούσα τέχνην: tertia tibicina: huius
 solum caput apparet, cum geminis
 tibiis quas ore inflat. postremò pue-
 rulus cernitur cornu copię sinistra

attollens. vides heic præterea hircū,
 aptam ad Liberi sacra victimam; vel
 histrionibus tragicis paratum præ-
 mium. hoc amplius humi iacent,
 hinc Sileni cantharus, effuso vino:
 illinc persona histrionis capiti de-
 tracta, cum appensis offendicibus,
 siue vinculis. hæc sunt quæ spectā-
 tium oculis gemmæ huius scalptura
 exhibet. de quibus breuiter quædā
 adnotabimus. Iam diximus, sacra
 Liberalia apud veteres multiplicia
 fuisse, & varios eius colendi ritus,
 pro horum diuersitate effigies quo-
 que illius dei diuersæ non solū ha-
 bitu & τῆ σκευῆ, sed cum primis æta-
 te, dedicari solitæ. Macrobius li-
 bro primo cap. xviii. *Liberi patris si-
 mulacra partim puerili ætate, partim iu-
 uenili fingunt: præterea barbata specie,
 senili quoque.* Liberum enim eundem
 habebant atque Solem: ad quem hæ

diuersitates ætatum referuntur, vt
 pluribus explicatur ibidem. Vlpia-
 nus in Demosthene, τὸν αὐτὸν Ἡλίον καὶ
 Ἀπόλλωνα καὶ Διόνυσον ἠγρῶντο. Diodorus
 Siculus non quadruplicem, sed du-
 plicem solum simulacrorum Bacchi
 effigiem in vsu fuisse scribit: formo-
 fuli iuuenis. & delicati, aut senis &
 bene barbati: cuius rei causas ita
 explicat, libro iv. δὲ μορφὸς ὁ Διόνυσος
 δοκεῖ ὑπ' ἀρχῆν, καὶ τὸ τοῖς ἀρχαῖς πρῶ-
 τας πωγωνόεσθαι· τὸν δὲ νεώτερον ὠραῖον καὶ
 τρυφερόν, καὶ νέον. ἔπειτα δὲ λέγουσιν, ὅτι τῶν
 μεθύοντων διττὰς ἀφ' αὐτῶν ἐχόντων, καὶ τῶν
 μεθ' ὀργίλων, τῶν δὲ ἰλαρῶν γινόμενων, δὲ μορφὸν
 ὠνομάσθαι τὸν θεόν. hinc illa chororum
 distinctio ratione ætatis: nam erant
 chori puerorum, chori virorū, cho-
 ri senum. Vlpianus in Midiam
 Demosthenis: ἐκ πάσης ἡλικίας ἠγρῶν-
 ζοντο πρὸς τῷ Διονύσῳ· διότι καὶ παρθὸς ἡμῶν
 αὐτῶν ἀειπλέασιν· καὶ γὰρ παῖδα καὶ ἄρισ-

βύτην, καὶ αἰδρα γράφουσιν αὐτὸν. passim itaque leges apud Græcos de choragis, ἡγωνίσασα χορῶν παίδων, aut χορῶν ἀνδρῶν. & apud Demosthenē, χορηγεῖν παισὶ Διονύσια, hoc est, instruere puerorum chorum ad celebranda Dionysia. Quem igitur heic vides ferri Dionysum, altero brachio Sileni, altero Satyri colla amplectentem, is est, quem facie iuuenis & adolescentuli colebant. est enim prorsus, quod ait Diodorus, forma venustateque pollens, iuuenis ac delicatus, pāpineam coronā habens in capite: τρυφῆτις deniq. luxu & ἀβρότητι diffluens. Silenus contra, senex, rugarum plenus, exsuccus, caluus, vestē indutus, & vt videtur, caput petasatus, barba densa ac promissa: sima denique nare: quam notam Silenis diserte tribuit Lucianus. Silenorum duo præcipua munera: prius, vt sint

altiores Bacchi. Orpheus hymno in
Silenum:

Κλῦθί μου ᾧ πολύσεμνε Ξοφὲ Βάκχιο
Ζιθνέ. Horatius:

—*custos famulusq. dei Silenus alumni.*
olim pueri nobiles à lacte depulsi,
statim viris tradebantur educandi:
quos posteriores Græci Latina vo-
ce βαϊύλης dixerunt, quia suos alum-
nos in vlnis plurimum baiulabant
nutricij, vt heic Silenus Bacchum.
altorum ministeria venuste descri-
bit Phœnix apud poëtam, alum-
num suum Achillem compellans:

Καί σε τοῖσ'τον ἔθνηα, θεοῖς ὀπιείκελ' Α-
χιλλεῦ,

Ἐκ θυμοῦ φιλέων. ἐπεὶ σοὶ ἐθέλωσκες ἄμ'
ἄλλω

Οὐτ' ἐς δαῖτ' ἵεσθαι, ἔτ' ἐν μεγάροισι πά-
σασθαι,

Περὶ γ' ὅτε δή σ' ἐπ' ἐμοῖσιν ἐγὼ γούνασι
καθίσας

editur hic versus etiam in elegantissima viri clarissimi longéq. doctissimi editione. sed prima dictio palam corrupta: pro ἀγνωτελής, vel ἀγνωτελής, ut videtur, vel ἀγνωμελής: ut alibi apud eundem poetam ἀγνωμελής: hymno in Panem: Αἴγνωμελές, βακχούτα, φιλένθεε. sequens quoq. dictio γεραῖος nihili est: neq. hilum iuuat hanc lectionem, quod γεραῖος saltationis cuiusdam est nomen: de quo ad Hesychium. scribe γεραῖος, aut γεραῖος: semper enim Sileni senes, subiicit Orpheus.

Ευαγής Φιλάρχου πνε νεάζων οἷσι Σιληνοῖς
Ναῖοι καὶ Βάκχαις ἠγούμνε κίτροφο-
ροισι.

Videtur Silenos iuuenes facere: sed locus interpretationis indiget simul & correctionis: nemo enim rectè potest illa intelligere, νεάζων οἷσι Σιληνοῖς. lego νεάζουσ' οἷσι Σ. & de Saty-

ris capio, qui ad differentiã epistatæ Sileni dicuntur *νεάζοντες Σιληνοὶ*, iuvenes Sileni: sic initio hymni capiendum, vbi Silenus dicitur, *Σειληνῶν ὄχ' ἀεισος*. Heic vero obseruandum quod ante dicebamus, formam eam Sileno in ista gemma tribui, vt Satyrico generi penitus eximatur. Satyrorum notæ sunt propriæ, cornicula in capite, & dimidium corpus caprinum: erant enim ibridæ ac *διφύς*, è duplici forma concreti, humana & caprina: supra vmbilicum, hominem referebant: nisi quod cornua habebant: infra vmbilicum, capris simillimi fingebantur. quæ omnia in Satyro heic picto licet animaduertere: cornicula in capite, cauda extrema spina dependens, pilis hirta femora, crura ac pedes plane instar caprorum. in Sileno nihil penitus istorum. abesse fronte cor-

nua clarissimum: pedum alter latet: alter inter pedes Satyri exit: in quo digiti quinq. manifesto parent. plerisque veterum, vt supra diximus, aliter persuasum: Satyros nempe esse, præter grandævinitatem cætera aliis similes. cornua igitur attributa: ideo κερθέντες passim dicti poëtis: Et diserte Nonnus extremo lib. XIX.

— ὄϊ μέμεις ὄϊ

Σειληνὸν κερθέντα βοοκράτοισι με-
τώποις

Ταυρείω κερθέντι ἔχον ποταμήϊδα
φώνῳ:

attributa & infra umbilicum figura caprina: quam ob causam δασύκνημοι poëtis nominantur, & λάσιοι ἀλαχρήντες, & δασύτοiches. At non omnes ita sensisse de Silenis testis locupletissima est hæc gemma: testeis sunt & aliæ gēma, & diuersi generis monumētā vetustatis quotquot hæctenus

hactenus visa nobis: in quibus Silenū partim stantem, partim a sino vehentem, non alia quàm heic effectum forma constanter obseruauimus. apud Athenæum quoque prodeunt Sileni chlamydati & crepidati. Σιλῆωνοὶ δύο ἐν πορφυραῖς χλαμύσι καὶ κρηπίσι λαχῆς. non igitur erant ἀγέποδες, vt appellantur à poëtis. Lucianus in deorum concione Silenum tribus solum hisce notis describit: quod sit senex, caluus, & σιμὸς τῆν ῥίνα. Sed iure suo poëtæ ac pictores vtuntur, quum sua figmenta modo hoc, modo illo pacto concinnant. quid? nonne etiam Bacchum veteres cornutum sæpe faciunt & Bacchas quoque illius similiter cornibus insignes? huiusmodi diuersitates siue in scriptis antiquorum; siue in aliis operibus antiquis, non mirabitur qui vel mediocriter in studio

antiquitatis fuerit versatus. De caluitie Sileni, quæ & Satyris communis auctore Luciano, quæque in gemma luculenter expressa, multa Synesius in Caluitiei encomio. Porphyrius apud Eusebium De præparatione libro III. ὁ Σειληνὸς σύμβολον τῆς πνευματικῆς κινήσεως, ὅσα ὀλίγα συμβαλλομένης τῷ πνεύτι. σύμβολα δὲ ἔστι ὅ μὲν φίλανθρον καὶ σιλπνὸν χεῖρ ἢ κεφαλῶν, ἢ ἕρπυϊα περὶ φορῶν. ἢ ὅ περὶ χειρῶν κώμη τοῖς καίτω μέρεσιν αὐτῶν, ἢ ὑπόδημα τῆς πνευματικῆς πρὸς τὸν ἀέρα παχύτητος. Legendum τοῖς καίτω μέρεσιν αὐτῆς. πέρε κεφαλῆς. Eusebius mox explicat, ὅτι περὶ κνήμης πρὸς τὸν ἀέρα παχύτητα ἔχει τῆς λασίας κώμης τῆς ἡμῶν. hoc vult Porphyrius: Silenum, motus à spiritu proficiscentis, qui ad rerum vniuersitatem plurimum conferat, de quo ait poëta, *Spiritus intus alit*, esse symbolum: quod flores amare

dicatur, caput splendidum, hoc est caluum, habere, cœlorum conuersionem ita denotari: quod inferiores capitis partes habeat comatas, barbam densam & promissam, coarctatam aëris terræ propinquioris innui. Silenorum δὲ φίλαρον, ut ait Porphyrius, arguit è floribus contexta vestis, quam in theatris gestabant: de qua inferius: & Virgilij versus in Sileno:

*Serta procul tantum capiti delapsa
iacebant. Et statim,*

*Adgressi iniiciunt ipsis ex vincula
sertis.*

Cernitur & in hac gemma corona volubilis (Græci κυλίστρον ἐφέφανον vocant:) sinistro brachio Sileni imposita. hanc nos initio putabamus, propter temulentiam Sileni negligentius & alieno loco positam: & ad earum coronarum genus refe-

rebamus, quas moris fuit comissantibus collo appēdere, vt infra ostendetur: aut quas conuiuantium pectoribus imponebant, de quibus habes in Cœnis Athenæi: sed diligentius inspecta imagine, animaduertimus, non ad Silenum volubilem hęc coronam pertinere: verum ad Bacchū, qui dextra manu quam Sileni humero habet impositam, eā tenet. ita mos fuit delicatiorum, vt manibus flores tenerent, vel solutos, vel fertos, quod ait Apuleius: aut reticulo minuto inclusos. Cicero in Verrem: *ipse coronam habebat vnā in capite, alteram in collo: reticulumque ad nareis sibi apponebat, tenuissimo lino, minutis maculis, plenum rose.* Tegmen capitis in Sileni imagine, petasus est nisi fallor: nam & in pōpa Ptolemaïci Sileni petasum gestant: sed petasi vera forma parum

heic apparet: nam artifex qui maximè propriam Silenorum notam sciebat esse, caluitiem: id studiosè fecit, vt quantum occupabat caluities, tantum fere capitis nudaret: petaso in occipitium & posticam partem capitis reiecto. Venio ad Satyrum de cuius cornibus & caprina specie iam diximus. Isidorus: *Satyri homunciones sunt aduncis naribus, cornua in frontibus habent, & caprarum pedibus similes.* vultus illi in gemma truculentus, ingratus & turpis, & quod Philostratus ait, ἀρχυμεγὲς ὁ εἶδος. ita scilicet fingi soliti, humana quidem facie, sed admodum deformi. itaq. si cui influxu humorum facies deturpata esset & vehementius corrupta, Satyri, non hominis, faciem eum habere dicebant: isque morbus σατυρίας ex eo nominatus. auctor philosophus, què vide libro

De generatione animalium IV. cap.
 III. pro σατυρίας, legendum non du-
 bito in verbis Aristotelis σατυρίαις:
 quo etiam modo scriptum inueni-
 mus in regio codice veteris inter-
 pretis Græci illorum librorum. nam
 σατυρίαν morbum nusquam reperies
 nominatum: & est etiam aliâs su-
 specta nobis illa morbi appellatio:
 Satyriaseos siue satyriasmî Hippo-
 crates meminit: quamquam eius in-
 terpretes quidam antiqui de tumo-
 ribus accipiunt, qui non in facie, vt
 ait philosophus, sed pone aureis
 nasci solent. Galenus quoque in
 Hippocrateo Lexico ita exponit:
 verum idem in libro De tumoribus
 præter naturam, σατυριασμόν accipit,
 vt hic philosophi locus postulat ac-
 cipi. loquens enim de elephantiasi
 morbo (quem satyriaseos appella-
 tione philosophū designasse, auctor

est ille quem dixi Græcus scho-
 liaſtes:) hunc morbum, inquit, dum
 adhuc incipit, hoc est priuſquam in
 veram & ἀκραφνῆ elephantiaſim de-
 generauerit, appellant σατυριασμόν:
 ἐπειδὴ τοῖς Σατύροις ὁμοιοὶ γίνονται ὁ παρῶ-
 σωπον: deinde reſpiciens ad alteram
 huius vocis interpretationem apud
 Hippocratem, ſubiicit, ἐνίοι. ὃ τὰς χεῖ-
 ρας κροτάφους ἔξοχὰς ὀστέους ἔτω καλῶσι.
 poſtea addit de tertio morbi gene-
 re, quod eadem voce veteres deno-
 tarunt: τὰς χεῖρας φέρον ἐν τῷ πρόσωπῳ
 μὴ κατὰ μῆκος ἕνεσ ὀνομάζουσι σατυριασ-
 μόν. ἕνεσ δὲ παρὰ πρὸς τὸ πρόσωπον. ecce tria mor-
 borum genera, quæ à Satyrorum
 foeditate nomen ſunt ſortita: pri-
 mus à ſtruma aut alia turpitudine
 vultus: alter à tumoribus pone au-
 res Satyrorum: tertius ab obſcena
 cauſſa & libidine: de vultu iam di-
 ctum: tumores pone aurem Satyri

aut sub aure in gemma satis ὀπισθί-
 μως esse notatum, affirmare non au-
 sim: etsi videtur certe aliquam cir-
 ca aurem eminentiam ingeniosus
 artifex designare voluisse. Indubi-
 tata quidem res est, vetustissimos
 artifices cum Satyrorum effigies fa-
 cerent, tumorem fœdum ad eorum
 aureis expressisse, ei similem qui in
 Sabaudia & aliis regionibus inalpi-
 nis sub gutture solet plerisque obo-
 riri: βραγχηλήλω vulgo medici, Hip-
 pocrates, ῥήρωνα nominat. otocetes
 huius Satyrorum quibus aureis a-
 cutas tribuit Lucianus, Philostratus
 ἐπειτὰ ὦτα, meminit idem senex, E-
 πιδημίωv, libro vi. ἐπιδήμησας, inquit,
 περὶ τὰ ὦτα πολλοῖσιν οἷα τοῖς Σατύροισι.
enati sunt mutis tumores circa aures,
quales sunt Satyris. alibi vocat φήρεα,
 vel φηρεῖα: quia φήρεας, etiam Satyros
 nominabant, quod antea dictum.

non prætermittendum Galeni verba è Commentario tertio in vi. Epidemiorum, tmemate xiv. Φέρει εἶπεν τὰ πλεὺ ἐμφέρειαν ἔχοντα Φηρέων ἔττω ἄνω μακροσιν ἐπιτοί τῶν ἰωίων Σατύροις, ἔς γραφοί τε καὶ πλατῆσαι παρμήκεις ἔξαχὰς ἔχοντας πῶς τοῖς ὠσίν. Ad tertium quod attinet, vulgatissimum est ita solitos effingi Satyros. Aretæus De acutis morbis, cap. xii. οἱ Σάτυροι τῶ Διονύσου ἱερεῖ, εἰ τῆσι γραφῆσι καὶ τοῖσι ἀγάλμασι ὄρθια ἴσθιοι τὰ ἀγροῖα, ἔμβολον τῶ τῆς ἀρῆματος. similia his alij nedicari quicunque de satyriaseos appellatione scripserunt. sed gemmæ huius scalptor de industria pudori inspicientium opus tam eximium videtur consuluisse: poterat enim profectò per situm quem Satyrus heic obtinet, castos oculos violare. addebat Galenus in superiore loco hunc morbū ab aliis dici *πριαπισμόν*,

qua voce alibi vtitur. medici poste-
riores inter has voces discrimen sta-
tuerunt: & priapismū grauiorem ac
periculo propiorē morbum volue-
runt esse quā satyriasmū. caussa, opi-
nor, est, quod Priapus nunquā sine
protēso inguine videtur: satyri ἀνδρ
εἰματος sæpe, vt etiam in hac gēma.
Auisenæ libro Canonis III. phen xx.
sermone primo, Γαυρίασις dicitur

πολλὴ
κτητόν τοῦ κτιστοῦ
القضيب

παῖσις (ad verbum χόρδωσις) τῆ κευλῆ,
ἡ ἔστι τῆ αἰδοῖα. priapismi vero appel-
lationem Græcā retinuit, depraua-
tam in editione Romana: male e-

οὐκ ἔστιν ἡ αἰδοῖα
nim **φρισίμοσις**, scriptum pro

φρισίμοσις
φρισίμοσις
φρισίμοσις Cauda verò sic

obiecta oculis, vt nihil queat ex-
pressius. huius meminit, & Lucian⁹.

Diodorus Siculus libro III. ἔχοντες τῆ
 Σιληνῶ καὶ πλεῖστον ὄσφρων ἔχον, διατελέουσι καὶ
 τοῖς ἐγείνοις τὸ πρῶτον τῶντο φοροῦντας, ἀφ'
 πλεῖστον φήσεως κοινωνίαν. Cornicula Sa-
 tyrorum ita describit Lucianus : οἱ
 Σάτυροι ὄξεις τὰ ὦτα καὶ αὐτοὶ φαλακροί,
 κερδίσται, οἷα τοῖς ἐπὶ γυμνηθεῖσιν εἰρήφοις τὰ
 κέραια ὑποφύεται. Satyrorum inge-
 nium verbo expressit Horatius cum
risores vocavit & *dicaces*: item Græci
 ποῦτα, cum φιλοκερτόμοις : qua appel-
 latione illos non tantum Nonnus
 afficit, sed etiam alij poëtæ : vt Nilus
 scholasticus in Satyri effigié opere
 musiuo è lapillis factam,

Πάντες μὲν Σάτυροι φιλοκερτόμοι· εἰπέ
 ὃ καὶ σὺ,

Τί πρὸς ἕκαστον ὀρών τὸνδε γέλωτα χέεις.
 nec solum dicaces, sed & proni in
 Venerem, & saltatores assidui & cre-
 debantur, & fingebātur: vnde Saty-
 rica saltatio, de qua libri huius quat-

to capite. Qui proximus Satyro
 affistit femur Bacchi succollans, Sa-
 tyrus non est, quod multis visum
 scimus. ego nihil deprehēdo quod
 Satyrum vlla ex parte *ἡρακτινείῃ*:
 omitto cornua, quæ cum toto ca-
 pite propter amplitudinem femoris
 Bacchici latere abdita inter pueri
 femina dici queant: sed in corporis
 parte inferiore, quid omnino est
 caprino generi simile? vbi cauda?
 vbi pilorum hirsutiæ? vbi denique
 pedes caprini? aut quis dubitet si-
 nistrum pedem qui larvæ insistit,
 humanum esse, & quidem positum,
καὶ φουσιώδῃσι? dextrum vero pedē
 peritus glypta quam maxime fieri
 poterat extendit: ita enim necesse
 fuit incedenti: cuius rei certissimam
 causam ex philosopho afferrem, si
 demonstrationum philosophicarū
 esset hic locus. qui igitur Satyrus

esse dici non potest, nec Satyriscus, alius quidam sit oportet è Dionysiacis ministris, quorum antea multos ordines & nomina recensuimus. Tityros à Satyris clare separat Strabo non semel: grammaticis tamen placet, Dores Tityros appellare quos alij Græci Satyros: vt de simiis Satyris & Tityris ad Theophrastū adnotabamus. quare nec Tityrus esse hic potest. idem sentiendum de eo qui Bacchum præcedit, cornu copix ostentans, manu in altum sublata. est autē adolescentulus quem formæ bonitas ac venustas cōmendat. & fortasse neque huic neque illi de quo modo diximus, aliud nomen quærere debemus, quàm quod humana forma suggerit: nam etiam in Dionysiaca Ptolemæi pompa, is qui simile ministerium obit, ἀνὴρ simpliciter dicitur. quin Silenum

ipsi cum Satyris Lucianus σκιρτή-
 πικρὸς ἀνθρώποις nominat. ex Athe-
 næi loco, vt & gemma ista, constare
 potest nobis de more hoc Amal-
 theæ cornu traducendi, inter cætera
 quibus pompæ Dionysiæ chora-
 gium solebat instrui. verba Athe-
 næi. μέσος ὁ τούτων ἐβάδιζεν ἀνὴρ μείζων
 τετράπηχυς ἐν τραγικῇ δὴραδέσῃ καὶ πορρω-
 πῶ, φέρων χρυσοῦν Ἀμαλθείας κέρας.
 quare autem ad Διονυσιακὰ πομπεῖα
 Amalthea pertineat, è tertia Dio-
 dori Bibliotheca discimus. videtur
 autem hic iuenculus dextra hircū
 trahere. in quo vetus mos expressus
 est, quæ notat in libello, Γερὶ φιλοπλο-
 πίας Plutarch. ἡ πάτριος τῶν Διονυσίων ἑορτὴ
 τὸ παλαιὸν ἐπέμπετο δημοτικῶς καὶ ἰλαρῶς·
 ἀμφοδὸς οἴκῃ καὶ κληματὶς, εἶτα τράχοντις
 εἶλκεν, ἄλλος ἰσχάδων ἀρρίχον ἠκολούθη κα-
 μίζων. Cantharus quem heic cernis
 humi iacentem vino effuso, & Bac-

cho, & Sileno optimè conuenit. de hoc in Sileno Virgilius:

*Et grauis attrita pendebat cantharus
ansa.*

Bacchum quoque cantharis potasse, quem post Cimbricam victoriã Marius, ille arator Arpinas, & manipularis imperator, est imitatus, etiã Plinius testatur libro xxxiii. cap. xi. vt cum Martis effigiem pingebant, clypeum semper illi soliti appingere: sic Bacchi symbolum inter cætera fuit vas aliquod vinarium. Aristoteles De poëtica: ὁμοίως ἐξ ἑφιάλη πρὸς Διόνυσον, καὶ ἀσπίς πρὸς Ἀρπύ. huc spectat amphora illa vini in superiore Plutarchi loco. Sed & in satyris pingendis idem seruatum. Plinius libro xxxv. cap. x. *Aristidis Thebani discipuli fuerunt & filij Nicerus & Aristippus, cuius est Satyrus cum scypho coronatus.* in Ptolemaïca πόρρα

apud Dipnosophistá, nō prætermis-
 sa est pars ista instrumenti Bacchici.
 ibidem etiam traducuntur cū thyrs-
 sis, tympanis, mitris, etiam *περσω-
 πα* (intellige *περσωπέια* :) *Σατυρικὰ*
καὶ κωμικὰ καὶ τραγικὰ. ex quo intelli-
 gi potest quo spectet persona illa
 quam gemma hæc conspiciendam
 exhibet. Plutarchus De avaritia
 Dionysiacam trāsuectionem vete-
 rum comparans cum recentiorum
 luxu : vetera, inquit, cōtemptui sunt,
 & obsoleuerunt *χευσωμάτων περιφε-
 ρημάτων, καὶ ἱματίων πολυτελῶν καὶ βυζῶν*
ἐλαυνομάτων, καὶ περσωπέϊων. cui loco
 erit pro luculento commentario
 quintus liber Athenæi. Bacchas va-
 rio ornatu cōcinnari solitas & scri-
 ptorum testimoniis, & auctoritate
 peritissimi huiusce artificis liquidò
 constat. quæ pone Satyrum ince-
 dit, militari more amicta, crocotum
 infra

infra genua non demittit, saguna non manuleatum cingulo astringit. in manu tamen ferulam hedera inuolutam non thyrsus habere videtur. nam thyrsus eo etiam distat ἀπὸ νάρθηκος, quod acie lanceæ munitus esset thyrsus : ideò λογχωτὸς θύρσος, & θυρσοβλογχῶν vocabatur. huius verò gestamen omni ferro caret. auctor est Diodorus Siculus in quarto, ad vitandas verberationes accedes in vino prius frequentes institutum fuisse, ut Bacchi πρῶτοι, vterentur νάρθηξι, καὶ μὴ ξυλίνοις βακτηρίαις, ferulis, non autem baculis ligneis. thyrsi ab utroque extremo ferrati & aculeati, vocabantur δίθυρσοι λογχωτά, ut in epigrammate Agathiae scholastici, libro sexto, titulo ἀπὸ βακχευομένων. iam diximus videri Baccham νάρθηκοςφίρον sinistra fructum è propinqua arbore decerpere. cogite-

mus tamen num sit potius Baccha
 eadem crotalistris, manu sublata
 crotalum quatiens ad oblectandum
 puerum. manus agitationem aliter
 quamvis doctus artifex exprimere
 non potuit. idem dicendum, & de
 Baccha tympanistris, in qua artem
 suam consummauit nobilissimus
 glypta. ea Bacchum præcedit, cui
 ludos facit, incedens retrorsum mo-
 re boum ὀπίσθιόν μιν, & inter gradiē-
 dum ad numeros pedes simul mo-
 uens, & manibus tympanum qua-
 tiens: quod Agathias dixit in epi-
 grammate quodam libro iv. κύμβα-
 λα χερσὶ νυδάξαι. apud poëtas & Cle-
 mentem in Protreptico habes mul-
 ta de Bacchantium ludicris, quæ
 Orpheus appellat, παίγνια καμπισί-
 γμα: vulgo poëtae κρόταλα, κύμβαλα,
 τύμπανα, & ῥόπτρα. hæc Baccha nuda
 est, sed iactantur illi à tergo vittæ

aut lemnisci è corona pendentés : nisi tamen est pannus humero dextro impositus : cui non dissimiles erant panni illi qui factiones Circi distinguebát. Agathias in épigrammate quo Baccha vitæ genus mutatura artis instrumenta Baccho dedicat, *ᾠεισφύειον* inter cætera recenset. licet eam vocem interpretari de fascia, qua imus pes implicatur: quod non male aptari possit huic figuræ, vbi circa tibiam dextram pãnus iste voluitur. fortasse tamen fasciarum pedulum Mænadibus propriarum genus aliquod, aut nescio quæ talaria intellexit Agathias: eius verba sunt:

Πορφυεὶς ἢ Κνιδίη τὰ τέμματα, καὶ ὁ δί-
 θυρσον

Τὸ τοῦ λογχωτὸν, καὶ ὁ ᾠεισφύειον,
 Ἀβροχέμη Διόιουσε πρὸ πασάδος ἠώ-
 ρησεν.

Baccha *αὐλητεῖς* duas vno flatu tibias inflat: in nuptiis, & plerisque solennitatibus læti argumenti binis tibiis utebantur: ad monodias & planctus singulas adhibebant. hæ tibix longæ admodum & imparcis in hac figura cernuntur: quod aliter habet in gemmæ scalptura, vbi pares sunt tibix: sed à prototypo discessit aliquantulum qui in ære scalpsit: vidimus & alias gemmas vbi Satyri & Bacchæ tibias geminas inflabant: sed semper pareis: nisi quod propter rationes opticas tibiam quæ longius ab inspicientis oculis abest, minimo minus breuiorem ab artificibus factam aliquando obseruauimus. cæterum de tibiis longis breuibus, paribus imparibus, dextris sinistris, multa, eaque per sæpe inter se pugnantia Græci Latiniq. grammatici: quorum sen-

tentias ventilare, non est huius propositi. tandem enim manum de tabula.

DE perfecta ab arte SATYRICA. Genus illius inuestigatur à partitione poeseos quæ apud Platonem & Aristotilem. locus Aristotelis illustratus & emendatus. ὁπὲρ μὲν, non sequente ὁπὲρ δὲ. differentia inter μιμήσειν ἄνωγτας & μιμήσειν ἄνωγα. Δραματικὴ & δράματα, vnde sint dicta. locus insignis Aristotelis illustratur & ter quater emendatur. τραγῆδιαν pro tragædiam componere. Fabula vnde dicta. Diomedis locus animaduersus. Dramatica poeseos species variè recensitæ veteribus. noua earundem diuisio. Finis dramaticæ. οἱ διδάσκοντες. οἱ τῆ γέλωτος ποιηταί. μίμος γελῶντων: mimum species, παίγνια, & ὑποδίσσεις. Satyrice media inter tragædiam & comædiam. τραγωδία pro Satyrice: Horaty locus illustratur. Affinitas Satyrice cum tragædia: item differentia. Affinitas Satyrice cum comædia. L. Sulla σατυρικὴ κωμῳδία. Ἐπειζῆον, & κωμῳδίαν Ἐπεικῶς φίλος; κωμικὸς, τραγικὸς. Propria Satyrice: chorus è Satyris: item persona ridicula. Burris. breuitas fabula & simplicitas: dicacitas hilaris potius quàm palàm obscena: character versuum Satyricorum: Satyrice tragicæ dramatis interiecta aut subiecta. Mos tragicorum poetarum, quaternis fabulis cersandi. πτερολογία τραγικῆς & πελολογία. Colligitur definitio Satyrice. varia tragædia περιεχόμενα.

CAPVT III.

EXPOSITIS *Satyrice* nascentis ad-
 huc & vix dum satis inchoatæ
 principiis, superest vt de arte quæ τὰ
 αὐτοχρησίσματα & excepit, & demum
 perfecit, hoc loco differamus: to-
 tamque eius poëseos naturam accu-
 ratius paullo explicemus. Poëticen
 veteres in tria genera sunt partiti: ὁ
 διηγηματικὸν, ὁ δραματικὸν, Latinis,
 narratiuum & actiuum: quodque
 ex vtroq. genere est mixtum. huius
 partitionis auctor primus Plato:
 qui in III. De republica, postquam
 dixit περὶ τῶν λόγων τῶν ποιητικῶν, id est,
 de subiecto poëtices, quod non mi-
 nus latè quam res ipsæ patet: diffe-
 rentias poëtarum explicat ἀπὸ τῆς
 λέξεως, hoc est, ab ipso tractationis
 modo. ponit autem species has: ἀ-
 πλωὶ διήγησιν, siue διήγησιν δι' ἀπαγγελ-

λίαι: qualis fuit poësis physicorum
 Empedoclis, Parmenidis, & apud
 Latinos Lucretij: item dithyram-
 bicorum vt plurimum: nam hos so-
 los in exemplum adducit Plato.
 deinde *δήγησιν ἀφ' μιμήσεως*, qualis
 est in tragœdia & comœdia: postre-
 mò τ' δι' ἀμφοτέρων *φαινόσθην*: cuius-
 modi est heroica, & similes alia. A-
 ristoteles verò quum familiari sibi
 subtilitate vniuersæ poëseos species
 omnes ad tria imitationis capita ef-
 se referenda docuisset, τὸ μιμεῖσθαι
 ἕτερον, ἢ ἑτέροισι, ἢ ἑτέρως: postremum
 membrum declarat his verbis: *Ἐπι-
 τούτων τρίτη διαφορά, ὅτι ὡς ἕκαστα τούτων
 μιμήσασθαι αἴτις· καὶ γὰρ οἱ τοῖς αὐτοῖς, καὶ τὰ
 αὐτὰ μιμεῖσθαι ἔστιν, ἢ τὸ μὴ ἀπαγγέλλοντα,
 ἢ ἕτερόν τι γινώσκον, ὡσπερ Ὀμηρος ποιεῖ·
 ἢ ὡς τὸν αὐτὸν, καὶ μὴ μεταβάλλοντα. ἢ πόρ-
 τας ὡς πορεύονται καὶ ἀεργούντας τοῖς μι-
 θουμύχαις.* habes in his verbis tres illas

species expressas, quas ante attulimus ex Platone: cuius vberem & fusam disputationē cum in paucissima verba contraxit Aristoteles, & breuitate orationis, & locutione ipsa lectoris attentionem excitauit: nam ἢ ἕτερόν τι γράμματα dixit, pro eo quod erat vsitatus, ὅτε ᾗ ἕτερόν τι γράμματα: præcessit enim, ὅτε μὴ ἀπαγγέλλονται. hoc autem vult: sic posse imitationem institui, vt in aliis poëta ipse narret, in aliis personā suam mutet, & aliud quid fiat. sic Homerus modò suam ipsius personam sustinet, modò Chryseæ aut Achillis: quod dixit Plato ὁμοίῳ ἐαυτὸν ἄλλω: & λέγειν ῥῆσιν τι, ὡς τι ἄλλον ὄντα. sed non solum homines in poësi loquentes introducunt poëtæ: verum & deos, & bruta quoque interdum animalia vt Achillis equos Homerus, & flumina aliasque res inanimatas: ideo

consultius Aristoteles, ἕτερον ἡγεμό-
 λησιν: quàm Plato, ὡς ἂν ἄλλων ὄντα:
 mutato enim genere omnia est cō-
 plexus accuratissimus Stagirita. ha-
 ctenus prima species, quæ melius
 Platoni tertia est: sequitur secunda,
 ἢ ὡς τὸν αὐτὸν καὶ μὴ μεταβάλλοντα, quan-
 do idem semper est poëta, neq. alic-
 nam vllam suscipit personam: & vt
 eleganter ait Plato, μηδαμῶς ἑαυτοῦ
 ἀποκρύπτεται, in philosophi verbis re-
 petendum ex præcedentibus, ἔστι μι-
 μεῖσθαι. de tertia specie sic: ἢ πᾶντα
 ὡς ἀεὶ ἴησθαι, καὶ ἐνεργεῖν τοῖς μιμου-
 μένους: heic quoque repetenda illa,
 ἔστι μιμεῖσθαι. omnino autem legen-
 dum πᾶντα, non πᾶντα. ita penitus
 profligata erit difficultas huius loci,
 quæ magnos viros torisit. licet, in-
 quit philosophus, etiam hoc modo
 imitari, vt sic omnia imitatione sua
 exprimant poëta, quasi ipsi agerēt,

& in rerum ipsarum actu versarentur, non otiosi in cellula scriberent. doctè & acutè distinxit. Aristoteles inter ista duo: μιμείσθαι δρῶντας, imitari eos qui agunt, quod pertinet ad caput, ἢ μιμῶνται: & μιμείσθαι δρῶντα, imitari agendo, quod est proprium capitis πῶς μιμῶνται. illud poëtis omnibus est commune: nam omnes imitatores sunt, non sane feriātium hominum, sed qui aliquid agunt, & quatenus illud agunt. μιμῶνται γὰρ οἱ μιμῶνται δρῶντας, inquit philosophus initio capitis secundi. ideo dicebat idem in ipso libri huius principio, omneis in vniuersum poëseos species, τυγχάνει ἕσασ μιμήσεσ ὁ σκόλον: quæ sententia quum à Platone variis locis sit tractata: idem tamen generalem appellationem aptauit speciei, cum dramaticā poësim nominauit, sicut antè retulimus,

διήγησιν δὲ μιμήσεως. nam etsi imitā-
 tur omnes poëtæ, expressior tamen
 est eorum imitatio, qui non rem ge-
 stam referunt: verum quodammo-
 do gerunt: dum dissimulata perso-
 na sua alios introducunt, qui coram
 spectatoribus res ipsas agant. hinc
 ortæ huius poëseos duæ appellatio-
 nes: μιμητικὴ enim dicta est, propter
 imitationis præstantiam: & δραμα-
 τικὴ, propter actionem. Diomedes
 libro III. Poematis genera sunt tria: aut
 enim actiuum vel imitatiuū, quod Græci
 δραματικὸν, vel μιμητικόν. aut enarra-
 tiuum vel enunciatiuum; quod Græci
 ἑξηγητικόν, vel ἀπαγγελτικὸν dicunt: aut
 cōmune vel mixtum, quod Græci κεινόν,
 vel μικτόν appellant. cur autem δραμα-
 τικὴ poësis hæc sit dicta, & poemata
 huius generis δράματα sint appella-
 ta, luculento loco docuit philoso-
 phus: qui quum in ore sit omnibus,

nemo tamen adhuc, quod sciam, grauiſſimarum mendarum lectores admonuit, quibus maculata sunt ipsius verba. quare non prætermittenda nobis occasio de tanto auctore bene merendi. sic ille capite tertio: ἐν τρισὶ δὴ ταύταις διαφοραῖς ἢ μίμησις ἐστίν, ὡς εἰπομένη κατ' ἄρχαίς, ἐν οἷς τε, καὶ ἄ, καὶ ὡς ὥστε, τῆ μὲν ὁ αὐτὸς αὐτὸ εἶη μίμησις Ομήρω Σοφοκλῆς· μιμοῦνται, γὰρ ἄμφω ἀπουδαίως· τῆ δ' Αἰετοφάνη. ποιεῖτοντας γὰρ μιμοῦνται, καὶ δρῶντας ἄμφω. ὅθεν καὶ δράματα καλεῖσθαι ἕνεκεν αὐτὰ φάσιν, ὅτι μιμοῦνται δρῶντας. quum in tribus posita sit imitatio, rebus, quæ subiecti locum obtinent: (philosophus vocat ἄ:) instrumentis, ἐν οἷς, id est, per quæ fit imitatio: & ὡς, siue modo: rectè colligit Aristoteles, posse eundem poëtam pluribus diuersi generis poetis ratione aliqua similitè esse. affert exēplum Sopho-

clis: qui subiecti ratione habita, Homero similis: bonos enim ambo imitantur: at modum si spectes imitationis, cum Aristophane illi conuenit: *ambo enim, inquit, eos imitantur qui agunt geruntque aliquid.* ita quidem vulgata lectio: quam esse ineptissimam, clarum ex iis quæ ante diximus. philosophus heic certam notam indicare voluit, qua poësis dramatica à cæteris distingueretur: quæ profectò ea esse nequit, quam ista scriptura exhibet: quandoquidem omnis poëseos commune est, τὸ μιμεῖσθαι δράστας, vt iam probauimus, quæ igitur illa nota? certo certius scripsisse philosophum, ποιεῖσθαι τὸ μιμεῖσθαι, καὶ δράστας ἀμφο. rationem superius attulimus: quæ quum manifestissima sit, mirari subit tantæ ἀτοπίας, non venisse in mentem viris doctissimis & acutissimis, qui

elaboratissimos in eum libellum
 cōmentarios ediderunt. vertendum
 autem, vt philosophi ratio expri-
 matur, *ambo enim agendo faciendoque*
imitantur: non *agentes facientesque*,
 quod propter ὁ ὁμῶπιων, quarti ca-
 sus cum primo, Græce imperitum
 fallit. similiter corrupta sunt, & quæ
 sequuntur: nam & ibi proculdubio
 legendum, ὅτι μιμοῦνται δράντες, non
 δράντας: quod falsum esse & ineptū,
 similes loci euincunt, quos præter-
 mitto. sic accipiendum in definitio-
 ne tragœdiæ vocem δρώντων. & inde
 τραγῆδην pro τραγωδοποιήν, tragœdiam
 componere, idem vsurpat: vt in il-
 lo ipso capite sexto: ἔκιν' ὅπως τὰ ἦδη
 μιμήσονται τραγῆδον, ἀλλὰ τὰ ἦδη συμ-
 περιγραμβάουσι διὰ τὰς τραγῆδεις. quid
 ineptius vero lectione vulgata, quæ
 δράματα vult dici ab imitatione
 δρώντων? imò verò, vt ποιήματα, appel-

lantur, ἀ ποιῆται, διδάγματα ἀ διδάσκει-
ται, κήματα ἀ κόπεται: sic omnino
δράματα dicta sunt, ἀ δράται, vel quod
idem est, ἀ δράντες μεμῶνται: non ἀ
μιμῶνται δρώντας. in hanc sententiam
scribunt γραμματικῶν παῖδες, appella-
ta esse δράματα ἃ δὲ ὁ μιμηλῶς ἐν τῇ θυ-
μέλῃ δράσθαι. ita Græci: Diomedes
quoque: δράματα dicuntur tragica aut
comica, ἃ δὲ ὁ δράν, id est agere. Lati-
ni δράματα vocarunt fabulas: qua
de voce ibidem subiicit Diomedes:
Latinè fabula appellantur, siue factubule:
in Latinis enim fabulis plura sunt cã-
tica quæ canuntur. vel à faciendo: nam
ἃ ἀγὶ fabula non referri ab actoribus
dicitur. duo affert veriloquia istius
vocis: prius, quo fabulam vult dici
à fabulando, quasi fabubulã. ita enim
corrigendum: & statim pro plura,
scribendum pauca. falsissimũ enim
est, in Latina fabula plura esse, aut

multa canticà: quum fere in totum
 dramatica Latinorum choris carue-
 rit & canticis. adde quod repugnat
 manifestò ea lectio auctoris menti:
 qui *fabulari* & *canere*, quasi verba res
 contrarias significantia separat. à
 verbo autem facio, ita formari vox
fabula potuit, quasi *factibula*, vt à
 verito *vertibula*, à flecto *flectibula*, à
 mando *mandibula*, & à peste *pestibula*,
 quod verbi extat in antiquis libris
 Codicis Iustiniani. Species drama-
 ticæ poëseos, nobilissimæ sunt Tra-
 gœdia & Comœdia: itaque apud
 Platonem, Aristotelem aliosq. au-
 ctores, locis quàm plurimis omneis
 τῆς δραματικῆς species, quæ multæ
 sunt, duobus hisce nominibus cõ-
 prehendantur. plerique Satyricam
 dramaticæ tertiam speciem nume-
 rant, vt Isacius Tzetzes, aliique. sunt
 qui species illius in vtraque lingua
 quatuor

quatuor faciant. Diomedes: *Poematos dramatici vel actiui genera sunt quatuor: apud Græcos, tragica, comica, Satyrica, mimica: apud Romanos prætextata, tabernaria, Attellana, planipes. cæterum partitionem hanc melius instituas, à cōtemplatione finis. Quod enim scribit Aristoteles in octauo De republica, vniuersam musicen ad tria esse vtileni, παιδείαν, καθάρσιν, ἡγεγωγὴν, ad docendum, ad liberandum ab affectibus, ad oblectādum: id in dramatica poësi, quam ipse nominat θεατρικὴν μουσικὴν præcipuè locum habet. παιδείαν quidem adeo sibi vindicant huius musices poëtæ, vt διδασκάλων appellationem & docendi verbum propria sibi fecerint apud Græcos pariter & Romanos: de quo multa obseruabamus cognitu digna ad Athenæum lib. vi, cap. vii. & sæpe in Græcorum libris,*

οἱ διδάσκοντες sunt comici aut tragici. Liberandi verò ab affectibus partim eandem, partim diuersam viam hi poëtae sunt ingressi. in eo conueniunt, quod τῆ κατάρσε τὴν Διαγωγὴν, oblectationem cum medicina miscuerunt: diuersitas in eo longe maxima, quod ad conciliandam in auditorum animis voluptatem, alij cū admiratione rei inexpectatae commiserationem, & lacrymarum irritationem adhibuerunt: est enim etiam lacrymarum naturalis quaedā homini voluptas: alij, cum euentuum nouitate risum & iocum miscuerunt: quos propterea τοὺς τῶ γέλωτος ποιητὰς Græci dixerunt. prioris generis est Tragœdia: quæ, vt in eius definitione ponit philosophus, δι' ἐλῆς, ἔ φέβη κατάρσε τὴν τῶ παθημάτων κατάρσιν. posterioris, Comœdia: quā philosophus docet esse imitatio-

nem prauarum actionum: non quidem promiscuè, καὶ πᾶσιν κακίαι, inquit: sed earum solum quæ admixtum habent ὁ γελοῖον. risum enim comici sectantur: verùm moderatè & certa lege. distat enim longe comœdia ab obscenitate & lasciuia procacique imitatione mimorum: quorū cōparatione imitatio comica iure αουδαία μίμησις dici mereatur: comici poëtæ, μιμηταὶ αουδαῖοι. Vlpianus ad Philippicæ secundæ illa, μισογελοίων ἀναστάσις, αἰτ, ὅτι τῆς παρεστῆκης. ἔχ' ἅπαντα γὰρ μίμησις γελοία τύγχωρή, ἀλλ' ὅτι καὶ αουδαία. ἢ γὰρ τραγωδία, μίμησις ὅτιν ἠθῶν, καὶ παθῶν. καὶ ἡ κωμῳδία μίμησις, καὶ οἱ μίμοι Σώφρονος. Mimorum autem apud veteres plures ideæ fuere in vsu: breuiiores quidam, licentia dictorum, siue dicteriorum, & scurrilitatis impudentia bonis omnibus odiosi: alij prolixiores, & ad natu-

ram comœdiæ propius accedentes. illos vocabant *παίγνια*: hos, ὑποθέσεις & dramata. Plutarchus, Symposiacorum libro VII. probl. VIII. μίμοι ἑνὲς εἰσιν, ὧν τοῖς μὲν ὑποθέσεις, τοῖς δὲ παίγνια καλοῦσιν. ἀρμέζην δ' ὀσδέτερον οἶμαι συμποσίῳ γένος. τὰς μὲν ὑποθέσεις ἀφ' ἐπιμήκη τῶν δραμάτων, ἐπὶ δὲ δυσχρηγήτων. τὰ δὲ παίγνια, ὅτι πολλῆς γέμει βωμολοχίας καὶ σπερμολοχίας. idem eruditissimus scriptor in libro quo terrestria & aquatilia animalia comparatur, mimo tribuit *πλοκήν δραματικὴν*, καὶ *πολυπρόσωπον*. quo ex loco apparet, mimorum tantam fuisse vilitatem, ut ad agendum mimum canes histrionicam doctos interdū adhibere nō erubuerint planipedes. Inter duo hæc dramaticæ poëseos genera, SATYRICA fuit, neque huic, neque illi per omnia similis: sed utriusque natu-

ram proprio modo quodam participans. Postea enim quam perfecta fuit tandem tragœdia, conuenientem illam sibi maiestatem consecuta, cuius gratia dicitur philosopho *ἄποσεμνωθῆναι*, Satyris exclusis, & lasciuia priore mutata: cœpere tragicæ asperitatis & mœsti supercilij diuerticula quæri à spectatoribus: quorum desiderijs vt satisfacerent tragœdiarũ poëtæ, reuocatis Satyris quos tragœdia excluserat, vetustissimum inuentum Satyrici chori in scena lasciuientis, noua facie induerunt, & ad similitudinem tragicæ fabulæ, Satyricam concinnare instituerunt. Dioniedes: *Satyrica est apud Græcos fabula, in qua item tragici poëtæ, non reges aut heroes, sed Satyros induxerunt, ludendi caussa iocandique: vt simul spectator inter res tragicas seriâsque Satyrorum quoque iocis & lusi-*

*bus delectaretur, ut & Horatius sentit
 his versibus: Carmine qui tragico vilem
 certavit ob hircum, Mox etiam agrestis
 Satyros nudavit, & asper Incolumi gra-
 uitate iocum tentavit: eò quod Illecebris
 erat & grata nouitate morādus Specta-
 tor. eadem pene verba apud Mariū
 Victorinum De metris libro II. ni-
 hil mirum igitur, appellatione tra-
 gœdiæ Satyricam non raro intelli-
 gi: quippe quæ non solum inuenta
 fuerat à tragicis poëtis: sed etiam
 tragicarum fabularum comes sem-
 per & quasi ἐφόλκιον fuit, atque adeo
 quasi species quædam tragœdiæ:
 Diodorus Siculus libro IV. καὶ Σατύ-
 ροις ἵφασιν αὐτὸν Bacchum, ὡς εἰάγεαξ·
 καὶ τούτοις ἐν ταῖς ὀρχήσεσι, καὶ ταῖς τραγω-
 δίας τέρψιν, καὶ πολλὴν ἠδονὴν παρέχεαξ τὰς
 θεῶν. nisi τραγωδίας dictionem heic
 accipias veteri illa notione de qua
 primo capite diximus, necessario de*

Satyrica intelligere debes : nam vera tragœdia Satyrorum genus omne aspernatur. ita omnino accipi debet vox *tragœdia* in illo Horatij versu ex Arte: *Effuitire leueis, indigna tragœdia versus.* ἀναξία ἡ τραγωδία φλυαροῦ. hoc est: ὄχι ἀξίον εἶναι τραγωδία καὶ σατυρικῆ φλυαροῦ. nam & quæ præcedunt, & quæ sequuntur ad Satyrica dramata pertinent. Græcorū imitatione ita locutus: qui vt antea diximus, tragœdiæ appellatione passim etiam Satyricam intelligunt. & poëtas Satyrorum dramatum rarò aliter quàm τραγικοὺς ποιηταὶ nominant. Affinitatem sane quam habet Satyrica cum tragico cothurno, arguit etiam personarum quas introducit qualitas: quæ vel plane eadẽ sunt (chorum semper excipimus:) ex quibus componi solitæ tragœdię, vt capite sequẽte sumus dicturi:

vel etiam maioris dignationis, admirationis & τερατίας: vt Centauri, Cyclopes, & è diis etiam aliqui non nunquam. hoc autem à comœdiæ socco alienissimum: quæ definita est à sapientibus, ιδιωτικῶν καὶ πολιτικῶν πραγμάτων ἀκίνδυνος ἀπειροχία. *privata civillique fortuna sine periculo cōprehensio*. migrant enim cōmune legem sui carminis & Aristophanes & Plautus cum deos, heroas, reges in dramata sua admittunt: etsi factitasse idem alios è Græcis comicis ad Athenæum obseruabamus. Sunt & plura alia Satyricæ communia cum tragœdia: de cuius proprietatibus, & partibus cū qualitatis, tum quantitatis, quæ scribuntur à subtilissimo philosopho, plerâque omnia exceptis nonnullis, etiam in hac locum habere, palàm facient quæ de Euripidis Cyclope, fabula Satyrica ca-

pite libri huius sexto dicturi su-
 mus. Græci critici hoc differre Saty-
 ricam à Tragœdia scribunt, quod
 hæc tristitia solum & planctus conti-
 neat: illa planctus hilaritate quadã
 temperet: ac fere quum sit initio
 tristis & impedita, in gaudium tan-
 dem definit. Isaacius Tzetzes: Δι-
 φέροισι πρὸς ἀλλήλους ἢ τραγωδία, καὶ οἱ
 Σάτυροι, ὅτι ἢ μὲν τραγωδία θρήνης μόνον
 ἔχει, καὶ οἰμωγὰς ἢ ὅ Σατυρικὴ συγκιριᾷ
 τοῖς ὀλοφύροσιν ἰλαρότητα, καὶ ἀπὸ δακρύων
 εἰς χαρὰν κατόρταιν εἴωθε. Demetrius
 Phalereus Satyricam appellat παίξι-
 σθον τραγωδίαν: tragœdiam quidem,
 sed ludentem: quum à vera tragœ-
 dia sales & risus penitus exulent. O-
 rigenes contra Celsum tomo vii. de
 tragœdiarū & Satyricarū poëtisvel
 histrionibus: οἱ ὅτι τῆς σκηνῆς, καὶ τῆς
 ὀρχήστρας τῆ τυρνῆτος ἀφλα ἐνεχεν ἀγωνιζό-
 μθοι· καὶ ὅπου μὲν λύπας καὶ οἴκτους τοῖς

θεατᾶς ἐμποιῶντες· ὅπου δ' ἀσέμνως γέλω-
 τας· ὁἷτον γὰρ τι βέλεται τὰ σατυρικὰ
 δράματα. Propter risum igitur ac io-
 cos & lasciuiam merito satyrica co-
 mœdiæ propior quam tragœdiæ
 vulgo habita. quamobrem Latini
 cum Græcorum satyricis non alias
 componunt fabulas, quàm Attella-
 nas, vt libro sequente dicitur. & do-
 ctissimus vir Athenæus fabulas à
 Sulla compositas, quæ vel Attella-
 næ fuerunt, vel tabernariæ, aut certe
 mimi quidam, appellat *ατυρικὰς κω-
 μωδίας*, libro sexto. inde etiam est,
 quod *ατυρίζειν* & *κωμωδεῖν*, vt cogna-
 τæ notionis voces ab optimis scri-
 ptoribus pro eodem vsurpantur.
 Clemens Alexandrinus in Protre-
 ptico: *σκηνὴν πεποιήκατε τὸν ἕρπυλον, καὶ τὸ
 θεῖον ἡμῖν δράμα γελήηται· καὶ ὁ ἄγιον
 παρσωπέοις δαυμόνοι κεκωμωδήκατε, τὴν
 ἀληθῆ θεοσεβίαν διδασκαμονία ατυρίσθη-*

τες. pro traducere & in argumen-
 tum contumeliosi risus vertere, v-
 trumque verbum posuit. sic etiam
 pro inhonesto ac turpi *ἄτυχεος*, aut
κωμικός dicunt Græci: quum contra
 iisdem *τραγικός*, idem sit atque hone-
 stus & grauis. Plutarchus de discrimi-
 ne adulatoris & amici: *καὶ ὁλως*,
 inquit, de vero amico, *τραγικός ἔστιν,*
ὃς ἄτυχεος φιλίας ὑποκριτῆς, ὅσδε κωμι-
κός. idem in vita Galba: *ὅς τ' ἰδωρεὰς*
ἀς Νέρων ἐδωκεν, ἀηλώκεσθαι οἱ πλείστοι τῶν
λαβόντων, ἐφῆμερσι, καὶ ἄτυχεοὶ τοῖς βίοις
ἀνδρωποῖ. at in Catone Censorio
 eiusdem, quo loco dicitur Socrates
σατυρικός καὶ ὑβριτής, longe aliter ea
 vox intelligenda. respicit enim ibi
 ad Platonis locum, quē superius at-
 rigimus, cum de Satyrorū ingenio
 loqueremur. Proprium carminis
 huius ante omnia fuit, quod semper
 è Satyris chorus constabat, qui in

tragœdiis pro argumenti diuersitate variabatur. personæ etiam pleræque ut plurimum ridiculæ, etsi non omnes: velut in Euripidea Cyclope Vlysses. Diomedes: *In Satyrica fere Satyrorum personæ inducuntur, aut si quæ sunt ridiculæ similes Satyris, Autolycus, Burris.* fortasse scribendum, *Busiris.* nam Burris iste ex Græcorû poetis mihi non est notus. Propria etiam Satyricæ videtur fuisse fabulæ simplicitas, & breuitas: quum contra in tragœdiis necessariam esse magnitudinem, tot libris repetat Aristoteles. id nempe fuit tragicorum poetarum ἔργον: at satyrica dramata velut pictorum parerga. Tragœdiam philosophus laudat, quæ argumento constat non simplici, sed implicito: vult enim esse τὴν τῆς μύθου σύστασιν ἔχ' ἀπλήν, ἀλλὰ πεπλεγμένην: quæ locum facile præbet

ᾠειπετεία τε καὶ ἀναγνωρισμῶ. magnæ
 nim laudi poetæ adscriptum, si fa-
 bulam, quæ tragœdiæ anima, sic cō-
 texeret, vt longe quæsitis episodiis
 opus non esset. quando enim ex ip-
 sa fabulæ constitutione casus insi-
 gnes prodibant, & agnitiones in-
 speratæ, crescente episodiorum nu-
 mero simul tragœdia crescebat, quæ
 populo Atheniēsi, otio & igna-
 uiæ assueto, eo gratior erat quo lon-
 gior. at in Satyricis *πλοκὴ* tanta non
 fuit: sed *ἀντὶ ᾠειπετείας, καὶ ἀναγνω-
 ρισμῶ ἀπλῆ μεταβάσις.* certum eius
 rei indicium facit nobis Euripidis
 Cyclops: qui eam ob causam vix
 septingentorum est versuum, quum
 pleræque veterum tragœdiæ altero
 tanto sint longiores: quædam etiā
 à versuū numero circiter non pro-
 cul absint. Propria quoque Satyri-
 cæ fuit sua quædam dictio ac dica-

citas: qua de re quum nulla extent apud Aristotelem præcepta: Horatius contra in Arte, hanc partem diligentissime est executus: elocutionis puræ sed negligentius cultæ ita meminit:

*Non ego inornata & dominantia
nomina solum*

*Verbaque, Pisones, Satyrorum scri-
ptor amabo.*

de charactere inter tragicum & comicum medio, sic:

*Nec sic enitar tragico differre colori,
Ut nihil interstet Daususne loquatur,
& audax*

*Pythias, emuncto lucrata Simone ta-
lentum,*

*An custos famulusque dei Silenus
alumni.*

etiam de genere dicacitatis & modo in hac parte seruando, ne ad vililitatem comœdiæ tabernariæ acce-

datur, aut obscœnitatem mimicam
 multa prudenter ibidem præcipiun-
 tur: quæ inde petantur. Hoc am-
 plius habuit Satyrice & genera
 quædam versuum sibi propriorum,
 non secus ac tragœdia & comœdia.
 Satyricorum autem metrorum hic
 fuit character, vt tragicis remissiora,
 comicis astrictiora, inter horum
 solutam licentiam & illorum obser-
 uationem exactam, medium serua-
 rent. Sic differt iambicus qui dici-
 tur satyricus, à tragico & comico.
 Græci metrici: ἴδιον ἄτυρκου ἰαμβι-
 κού τῶ μέσῳ ἐστὶ τραγικῶ καὶ κωμικῶ ἤθρον
 δὲ χεῖρα καὶ τοὺς τρισυλλαβῆς, (plures in-
 tellige in vno versu: quod ægre in
 tragico iambico licitum in vna se-
 de:) μὴ κατὰ κέρως δὲ οἶον, Ἡ δ' ἀγκυρὸς ὑψί-
 κρημνοῦ ὄρεσι πείδρομον. at in comico
 iambico vel sæpissime pedes trisyl-
 labi admissi: comici enim, vt ait He-

phæstion, ὃ λίαν ἀντιποιουῦται ἡ συμμέ-
 τείας: cuius rei causam affert cer-
 tissimam. eadem ratio est aliorum
 versuum, qui ab auctoribus ἡ μετε-
 χῆς Satyrici nominantur: ut est tro-
 chaicus tetrameter satyricus: de quo
 Marius Victorinus libro II. in cuius
 libri fine notanda hæc verba: *Exē-
 plum proceleusmatici dimetri catalecti-
 ci, ut Agite iuvenes. hoc metro veteres
 Satyricos choros modulabantur: quod
 Græce εἰσόδιον, ab ingressu chori Satyrici
 appellabant: metrumque ipsum εἰσόδιον
 dixerunt.* est & aliud metrum satyri-
 cum, alio nomine Priapeium dictū:
 de quo etiam Victorinus multa li-
 bro IV. Postremò illud satyricæ pro-
 prium, quod non per se docebatur,
 sed vel intericiebatur tragicis fabu-
 lis, vel easdem sequebatur. fuisse ali-
 quando interiectam, suadet locus
 Diomedis antè allatus. Marius Vi-
 ctorinus

Etorinus libro II. de iambico metro: *Hac apud Græcos metri species frequens est, sub hac conditionis lege, ut non heroes aut reges, sed Satyros inducat ludendi iocandique causa, quo spectatoris animus inter tristes res tragicas Satyrorum iocis relaxetur.* Notabis eadē verba tam apud Diomedem quàm apud hunc, *inter res tragicas*: vnde colligimus fuisse aliquando pluribus tragicis dramatis interiectas Satyricas fabulas. quod autem mos obtinuerit, ut iisdem subiicerentur, certa res est. idque videtur non obscure Horatius significare cum de Satyricis salibus præcipiens, his verbis utitur:

Ne quicumque Deus, quicumque adhibebitur heros,

Regali conspectus in auro nuper & ostro,

Migret in obscenas humili sermone

tabernas.

Græcorum morem tangit heic poëta, Neoptolemum, Parianum, vt puto, secutus, ex quo multa in Artem suam transtulit. mos autem tragicorum Græcorum fuit Athenis, vt modò singulas committerent fabulas, modò plures. vnde *τειλογίαι* & *τετραλογίαι τραγικῶν δραμάτων* sunt appellatæ: semper autem postrema fabula Satyrica fuit. qua de re plura inferius erunt dicenda. Ostendimus Satyricę poëseos quodnam genus esset, eiusdemque præcipuas differētias *εἰδοποιῆς*, ac proprietates, saltem *ὡς τύπω*, recensuimus. quare ex iis quę dicta sunt definitionem huiusmodi colligimus: Satyrica est poëma dramaticum, tragœdiæ adnexū, chorum è Satyris habens, personarum illustrium actionem notabilē, partim seriam, partim iocosam ex-

primens, stilo hilari; exitu plerunq.
 læto. breuius ita non male definias:
 μίμησις δὲ σατύρων τραγῳδίας ἀποουδογε-
 λίας, ἐν μέτρῳ καὶ λόγῳ ἰλαρωδιστέρῳ. dixi-
 mus *tragædiæ adnexum*: quia de ve-
 teri Attica Satyrice hæc loquimur:
 neq. posteriorum moramur inuē-
 ta, si qui Satyrice à tragicis fabulis
 separarunt: qua de re suo loco in-
 ferius. *αἴτιο* vero non αἴτιον: quo-
 niam vna fabula vnâ actionem
 continet *τελείαν καὶ ὅλῳ*, ait philoso-
 phus: pessimæ enim sunt αἱ ἐπεισοδιώ-
 δεις: quod multis rationibus idem
 demonstrat. *δὲ σατύρων* est, Satyris
 interuenientibus: neque enim soli
 illi Satyricum drama constituunt.
 est vero eorum mentio in hac defi-
 nitione necessaria: vt à tragicoco-
 mœdia, & Rinthonis phlyacogra-
 phia, quæ fuit alia tragædiæ *πρὸς ἐκ-
 βασις*, & εἰς τὸ γελοῖον μεταρῥήμις, hæc

poësis sepäretur. Vide amplius quæ ad Cyclopem Euripidis obseruamus.

DE nonnullis quæ SATYRICÆ extrinsecus accidunt. artes subsidiariæ poëseos dramaticæ. partes dramaticæ ὄψεως κόσμος, & μελοποιία. De personis Satyricis & earum ornamentis. locus Pollucis illustratus. πάππος, παππίδιος, παπποσίληνος. ἰζάιν, ἰστάλη, ἰζαλή. locus Hippocratis iam olim διπλογραφόμενος. φόβαι ὀρθόπειχε, in capitibus Satyrorum. παραδαλή ὑφασμένη. Σύριοι Διογυσιακόν. χλαῖνις αἰθιή Satyrorum. χορταῖοι χῆτοιες Silenorum. Apparatus scenæ Satyricæ. De saltatione Satyricæ. σόβοι. σόβαι in manibus Satyrorum. σόβας. κοτίσαλος. σίκυνης. σικυνησά. Athenæi & Plutarchi loci emendati. Pyladis & Bathylli Saltatio. ὑπόρχημα ἰζαῖ δίδω. Κῶμος, & de eo obiter nonnulla.

CAPVT IV.

POESEOS illius, quæ vulgo dramatica dicitur, philosopho μμητικὴ ἐν τῷ πορσίτην, proprium est, vt præter poëtæ industriam, aliorū artificum operā desideret. Vt enim medici artem quondam simplicem atque unicam, postea in plures diui-

ferunt, manuum ministerio aliis demandato: sic poeta huius generis, quum initio instruerent agerentq. ipsi suas fabulas, postea aliorum opera vti cœperunt, cum in instruendis personis ac spectaculis, tum in fabulis ipsis agendis. quare etsi vere scribit philosophus, constare dramati tragico rationem, nec minus drama esse cum legitur *ἀλλ' ἀγῶνος καὶ ὑποκριτῶν*: quia tamen ideo componuntur fabulæ vt agantur, non dubitavit idem inter tragœdiarum partes qualitatis etiam illas recensere, quæ propriè ad poëtam non pertinent: sed ad artes alias ipsius ministras. eiusmodi partes sunt, *ὄψωνος χέσμος*, apparatus & ornamēta: quod ad artem *τῆς σκηνοποιῆς* spectat: & *μελοποιία*, quæ ad τὴν *ὑποκριτικίω*: illa personas concinnat & locum parat: altera, quæ histrionica est, paratis à

poëta & mechanico utitur, fabulam docens: in quo præter sermonem, cātus, harmonia & saltatio versantur: quæ omnia *μελοποιίας* appellatione eo loci complecti placuit philosopho. Quum igitur naturam Satyricæ priore capite per illa ostenderit, quæ propius ipsam contingunt, & ad poëtæ partes propriè pertinent: nunc de istis quæ extrinsecus, ut sic dicam, illi accidunt, quædam restant dicenda. Quoniam verò satyrica tragœdia quædam est, ut probauimus, iis omnibus omissis, quæ sunt ipsi cum tragœdia communia sola illa commemorabimus, quæ fuisse ei propria ex veterum lectione cognouimus. Porro omnis hæc quam diximus diuersitas, in his fere tribus posita, personarum ornatu, scenæ apparatu, & saltationis modo: de quibus ordine pauca. Per-

sonæ satyricæ diuersorum generum erant: sæpe heroës, vt in Euripidea quæ extat, Vlysses, in alia Eurystheus: apud Sophoclem Achilles, apud Astydamantē Hercules, apud Achæum Omphala: interdum siue maiorum, siue minorum gentiū diuina & Irim Satyricam, & Vulcanum Satyricum Achæi infra recensimus. aliquando semidei vt Cyclops, Proteus & similes. hæ omnes personæ quia etiam in tragædiis locum habere poterant, ad tragicum potius quam Satyricum apparatus pertinent: non enim aliter heic quam ibi ornabantur. proprij Satyricæ sunt Satyri & Sileni: de quibus propterea Iulius Pollux in ea parte capituli xix. lib. iv. quam de Satyricis personis inscripsit: *Σατυρικὰ πρῶτωπα*, inquit, *Σάτυρος πολλὸς, Σάτυρος ἄγρῶν, Σάτυρος ἀγρῶτος. Σειληνὸς*

πάππος τὰ δ' ἄλλα ὄμνῃα τὰ πρῶτωπα.
 πλὴν ὅσοις ἔκ τῶν ὀνομάτων αἱ τῶν Ἰαλλο-
 γαί δηλοῦνται ὡσπερ καὶ ὁ παπποσείλιμος
 τ' ἰδέαι ὅστι θηριωδέτερος. propriè Saty-
 ricas personas agnoscit Satyros &
 Silenos: quorum appellationes pro
 ratione ætatis diuersæ ab eo enu-
 merantur. Satyrus canus, Satyrus
 barbatus, Satyrus imberbis. de Si-
 lenis ante dictum, eos senes esse sa-
 tyros, Satyrorum epistatas. itaque
 vni Satyrorum gregi præ est Sile-
 nus, vt apud Euripidem. Sed fuere
 poëtæ qui plureis Silenos induce-
 rent. ergo etiam inter hos quæsitæ
 ab ætate differentia. inde illa nomi-
 na apud Pollucem Silenus πάππος,
 hoc est auus. ad longam senectū-
 tem denotandam ita vocabant. sic
 inter comicas personas ætate pro-
 uectissimi πάπποι dicebantur: erat-
 que πάππος πρῶτος, & πάππος ἕτερος,

quorum *σκυλιώ* describit Pollux. Silenus omnium vetustissimis, quando plures erant, *Γαπποσειλήνος* quasi dicas ipsius Sileni *πάππος* fuit dictus. quemvis senem honoris, caussa vocabant *πάππον* : & quum illi blandiebantur *παππίδιον*, ut apud comicum non semel. sic apud Iulianum in Cæsaribus Bacchus Silenum compellat : *καὶ ὁ Διόνυσος, Παύσαι εἶπεν, ὦ παππίδιον, ἴσιαῦτα λέγων.* Papposileno vultum concinnabant à longæuitate horribiliorem & prope ferinum. De ornamentis Satyrorum & Silenorum idem Pollux cap. xviii. *ἢ Σατυρικῆ ἐσθῆς νεβείς, αἰγῆ, ἠὲ καὶ ἰζάνιω ἐκάλειν, ἢ τραγίῳ. καὶ που καὶ κρηδαλίῳ ὑφασμένιῳ. καὶ τὸ θύραιον τὸ Διονυσιακόν· καὶ χλαῖνις αἰθινή καὶ φοινικῆν ἰμάτιον, καὶ χερταῖος χιτῶν δασύς, ὃν οἱ Σειλίωοι φοροῦσι.* *Satyrica*, inquit, *vestis est hinnuli pellis, vel caprina qua*

vestis dicta αἰγῆ & ἰζάνη, & τραγῆ. interdum & pardalinam textilem gerunt. item Liberi patris scutum, quod ὄρεγιος Διονυσιακὸς dicitur. chlanis è floribus, pallium puniceum, tunica densa, gestamen Silenorum, quæ χορταῖος appellatur. hæc Pollux: in cuius verbis quedam sunt nobis animaduertenda. nã pro ἰζάνη, quæ vox alibi quod sciam non extat, scribendum suspicor ἰζάλη, vel ἰσάλη, quæ vetustissima deprauatio est vocis ἰζαλή. ἰζαλος est hircus ἰζαλή, vt αἰγῆ, pellis hircina, siue τελείας αἰγῆς, aiunt grammatici. sed vulgo ἰσάλω dicebant, vt testatur Aristophanis scholiastes. estque hæc nominis istius deprauatio adeo antiqua, vt apud Hippocratem in libro Περὶ ἀγμῶν, vtramque scripturam agnoscat Galenus. si cui vulgata lectio Pollucis placet, auctoritate illustrissimi atq. in omni genere

eruditionis eminentissimi viri, Iulij Cæsaris Scaligeri eam tueri poterit: qui ἰζάνῳ putat dictam ὠδὴ δὲ ἰζάνῳ, subsidere: quia sine rugis tota affidebat corpori, atque adherescebat. de Satyrorū ornatu Dionysius Halicarnasseus lib. vii. σκυλιὰ τοῖς εἰς Σατύροις εἰκαθεῖσιν ἡσθαρ ποδελώματα, καὶ δοραὶ πρᾶγων, καὶ ὀρθότειχες ὅτι τὸ κεφαλῆς φόβαι, καὶ ὅσα τοῖσι ὅμοια. vbi notabis galericulos pilis sethisue horretes Satyrorū capitibus aptari solitas: quarum Pollux non meminit, neque in ea quam exhibuimus gēma vllum vestigium. ποδελώματα vocat Dionysius hircinas pelles, quibus partes infra vmbilicum tegebātur. Satyrus apud Euripidem amictum se ait πρᾶγου χλαίνα μελέα deest aliquid in istis Pollucis, καὶ που καὶ πρῶδαλιῶ ὑφασμένῳ. nos vertimus quasi desideraretur verbum ἐφόρει. & pan-

theræ pellem ἰφασμένω accepimus de pelle liciorum varietate distincta ad instar pantherinæ, opera textoris polymitarij. quia enim veram non habebant, quod in Græcia illis temporibus difficile erat, arte pictâ eius loco substituebant. fortasse tamen scribendum, καὶ ποὺ καὶ πῆδαλιῶ ἠμφιασμένοι. nempe Εἰσάγονται. Bacchi scutum θύραιον nominant veteres, non θυρέον. à similitudine θύρας appellatio indita: neque corrigenda scriptura, quam tot locis inuenimus. Chlanis ἀθηνή, nō est vestis florida à varietate solùm colorum sic dicta: sed est vestis è floribus cōtexta: qui erat proprius Silenorum amictus: hos enim vetustas florum amantissimos finxit, vt suo loco dictum est: ideoque tribuere illis περὶ βόλβια ἐκ πρώτης αἰθῆς, inquit Dionysius. χερταῖοι χιτῶνες quos Si-

lenorum proprios scriptores omnes faciunt, videntur primitus è scæno contexti soliti: id enim est χόρτος: postea facti è villosis pellibus. idcirco μαλλωρίς χιτῶνας Dionysius appellat: Ælianus ἀμφιμάλλης utrimque villosas. & ait Ælianus eo genere vestis hirsutiem ænigmatice designari foliorum vitigineorum in memoriam plantatæ à Baccho vitis. locus est Ποικιλ. lib. III. cap. XL. hæc de personis. Loci apparatus in ornatu scenæ positus. nam aliter scenam ornabant cum tragædiam erant docturi, & aliter cum prodituri erant comici: & item aliter cum Satyrica fabula erat. Vitruvius libro v. cap. VIII. *Genera sunt scenarum tria, unum quod dicitur Tragicum, alterum Comicum, tertium Satyricum. Horum autem ornatus sunt inter se dissimiles, dispa-*

rique ratione : quod tragica deformantur, columnis, fastigijs & signis, reliquisque regalibus rebus. Comica autem adificiorum priuatorum, & menianorum habent speciem, perspectusque fenestris dispositos (imitatione*) cōmuniū adificiorum rationibus : Satyrica vero ornantur arboribus, speluncis, montibus, reliquisque agrestibus rebus, in topiarij operis speciem deformatis. Superest actio : quæ vt diximus continet sermonem, cantum, harmoniam, & saltationem. Plato & Aristoteles dicere solent λόγον, μελωδίαν, ἀρμονίαν, & ῥυθμὸν siue ὄρχησιν : etsi propter rerum affinitatem varia est apud veteres, Aristotelem maxime, illarū vocum acceptio. in Satyrica actione omnia ad hilaritatem comparata. discrimen præcipuum in numeris saltationis. olim quot erant genera poëscos quæ publicabatur in sacro-

rum solennitatibus, aut theatris, tot erant saltationum species diuersæ:

Athenæus libro XIV. τρεῖς εἶσι τ' σκηπικῆς ποιήσεως ὀρχήσεως, τραγική, κωμική, ᾠδευτική. ὁμοίως δ' ἔτι τ' λυρικῆς ποιήσεως τρεῖς, πυρρίχη, γυμνοπαδική, ὑποκριματική.

vbi chorus, ibi semper saltatio: Satyrica vero saltatio antiquissima est: nam primæ tragœdiæ chorus è Satyris constabat: ideo ᾠδευτικῶν καὶ ὀρχηστικωτέρων appellat Aristoteles, vt primo capite diximus. Athenæus quoque: σωζέσθηκε ἡ Σατυρικὴ πᾶσα ποίησις ὅ παλαιὸν ἐκ γυρῶν, ὡς καὶ ἡ τότε τραγωδία. διότι οὐδὲ ὑποκριτὰς εἶχον. Satyrici generis nihil magis proprium quam saltatio: propterea Virgilius:

*Saltantes Satyros imitabitur Alphe-
sibeus.*

& apud Euripidem cum dixisset Si-
lenus Baccho, ederet quidquid vel-

Cyclopi

vellet, modo à se dentes abstineret:
Cyclops facete Bacchus alludens ad Satyro-
 rum ὁ ὀρχηστικόν,

Ηκιστα· inquit: ἐπεὶ γ' αὐτὸς ἐν μέσῃ τῇ
 γαστέρι

Πηδῶντες ἀπολέσασθε αὐτὸν ὑπὸ τῶν γη-
 μάτων.

nam γήματα sunt saltationes. pro-
 pterea Satyros nonnulli sunt inter-
 pretati qui in sacris literis מריגיש no-
 minantur: de quibus dixit prophe-
 ta Isaia מריגיש מריגיש hoc est, A qui-
 la interprete, οἱ τειχιῶντες ὀρχήσονται
 ἐκεῖ: cui vulgata consentit: *pilosi
 saltabunt ibi*. ex hoc Græcis Satyri
 dicti etiam σόβοι: quia saltabundi
 semper incedebant. quin & ipsis
 datæ ut plurimum σόβαι in manibus,
 quod flagelli genus quoddam fuit.
 atque ita plerumq. pingi soliti. Vl-
 pianus in Midianam: ὁ σόβεῖν στωε-
 χῶς κινήσεως τεκμήριον· ἐστὲν γὰρ σόβας ἴσις
 Σατύ-

Σατύριος, ὡς δὲ τὸ σοβεῖν. κινήσιμωτατον
 γὰρ ἔστι ἐν τοῖς ζώοις, καὶ ἀπὸ τῆτο τοῖς Σα-
 τύριος αὐτοῖς σόβας ἔχοντας γράφουσι. Vi-
 detur Vlpianus σόβας appellare id
 quod diximus. Demosthenes in ca-
 dem σκύτος hoc est scuticam nomi-
 nat: de quodam loquens, qui scuti-
 cam manu tenens in pompa Dio-
 nysiaca inimicum cæciderat. Fuit
 & Ὁβας saltationis species, vt puto
 satyricæ: vt & κρηίσσαλος, σκίρτησις erat
 σατυρικὴ, ait Hesychius. sed illa sal-
 tatio quæ satyricis fabulis fuit pro-
 pria, σικιμῖς dicebatur: vel quasi κίνη-
 σις, transpositis mutatisque literis
 nonnullis, vt scribit Athenæus: vel
 à Sicino inuentore, vt idem in pri-
 mo & xiv. atque alij. hinc Satyri ip-
 si dicti σικιμῖσαι, auctore eodem. præ-
 termittimus hoc loco referre quæ
 de hac saltatione Plato in Legibus,
 Lucianus & alij veteres scripserunt.

Athenæus : Εἰσι ἣ ἕντες οἱ καὶ φασι πρὸ
 οἰκίῳ ποιητικῶς ὠνομάσθαι ἀπὸ τῆς κινήσεως,
 ὡς οἱ Σάτυροι ὀρχοῦνται ταχυτάτῳ ἔσθῳ·
 ἔγερ' ἔχ' πάθος αὐτῆς ἢ ὀρχηοῖς, δὲ ὄσθ' ἀ-
 ναδιδῶ. hæc lectio mendosa est : ac
 nescio quomodo fugit nos hic lo-
 cus, vt alij non pauci, quos aliâs si
 Deus volet, recensebimus : Legen-
 dum verò, vel vt ex coniectura pri-
 dem emendaueram, δὲ ὄσθ' ἀναβρύ-
 ῳ. *ab infractis deliciis est aliena* : vtitur
 eo verbo Lucianus in libro De sal-
 tatione : vel potius, δὲ ὄσθ' βραδιδῶ.
 nam profectò verbum ἀναδιδῶ non
 magis habere heic locum potest,
 quàm interpretis versio, ita autem
 emendamus ex Epitoma doctissimi
 atque amicissimi Hœschelij. *Sunt,*
ait, qui dicant sicinnin appellatam esse,
ἀπὸ τῆς κινήσεως, id est à motu saltationis
Satyrorum, qui est concitatissimus : hæc
enim saltatio caret affectu : idcirco etiam

lentitudinem nullam admittit. Βεβήδω-
 σις Athenæo heic est, quæ in arte il-
 la dicebatur *μονή*, contraria τῆ φορῆ.
 quod negat Athenæus saltationem
 satyricam habuisse πάθος, confirmat
 Plutarchus libro VII. problem. VIII.
 ubi Pyladeæ saltationi παθητικῆ ὕψι,
 & affectuum plenæ, Bathylleam op-
 ponit: de qua scribit: δέχομαι πῶ Βα-
 θύλλου αὐτόθεν πέζαν τῶ κέρδακος ἀπλο-
 μόριον, ἢ χόρις, ἢ Ἴανος Πανός, ἢ Σατύρου
 σὺν Ἐρωτι κωμάζοντος ὑπὸ ἐρχήματος
 ἀπιδεμόριον. deprauatissimus est hic
 quoque locus: ex quo nullam bo-
 nam sententiam expressisse crudi-
 tissimos interpretes non sit mirum.
 quid enim heic facit vox πέζαν? aut
 quis in postremis verbis Hellenis-
 mum agnoscat? & tamen non aliter
 in regiis codicibus scripta hæc in-
 uenimus. nisi quod ab vltima vo-
 ce litera secunda abest. censeo cor-

rigendum : αὐτόθεν παίζουσα, τῆς κέρδα-
 κης ἀπομυθίου, Ἡχοῖς ἕπιτος Π. ἢ Σ. σὺν
 Ε. κωμίζουσα ὑπόρχηια διαπυθιμυθίου.
 hoc est, *probo Bathylleam saltatio-*
nem, quæ simpliciter ludit, cordaci affi-
nis, hyporchemia edens Echus aut Panis
aut Satyri cum Cupidine commissantis.
 hoc vult Plutarchus : saltationem
 Bathylleam hilarem & lasciuæ simi-
 lem fuisse potius, quàm obscenam.
 cum ait, αὐτόθεν παίζουσα simplicita-
 tem denotat, & opponit Pyladeæ,
 quam modò vocabat, ἐγκώδη καὶ πο-
 λυπρόσωποι : plenam fastus & plu-
 rium personarum argumenta con-
 tinentem. Satyrica è contrario sim-
 plex, minus operosa, facilis & pau-
 carum personarum, & quidem ru-
 sticarum vt plurimum : quales illæ
 sunt quæ hęc nominantur. Athenæus libro 1. ὡς ἡ Γυλάδου ὄρχησις ἐγκώ-
 δης, παθητικῆτε καὶ πολύκοπος ἢ ὅ Βα-

ὑλλῶς ἰλαρωπέα· καὶ γὰρ ἡ πόρρη μὲν τι
 τῶν δεικτέων. ex hoc Athenæi lo-
 co certissimum est, postrema verba
 Plutarchi ita legi debere, vt sunt à
 nobis correcta. voces propriæ sunt
 eius artis δεικτέων & δεικτεῖς, de
 quibus Plutarchum ipsum adi libro
 ix. probl. viii. illa, τῶν κέρδαυς ἀπλο-
 ρύω, poterant etiam ita verti, *cor-
 dacem instituens*: id enim persæpe est
 ἀπιδεῖν ἑνός. alterū maluimus: quia
 cordax non est satyrica, verum co-
 mica saltatio. cui quidem satyrica
 ita est affinis, vt poësis satyrica co-
 micæ: de quo satis superius. Mirum
 verò dicere Plutarchum & Athe-
 næum carere affectu Satyricam sal-
 tationem, quæ quidem concitatis-
 sima est, & plurima vitur φορεῖ. nā
 φορεῖ indicium facit affectus teste eo-
 dem Plutarcho: ἡ φορεῖ, inquit, πῶτος
 ἑνός ἐμφαντικόν, ἢ πορξέως ἢ δυνάμεως.

eoque saltationis modo plurimum esse vsos veteres in Liberalibus & Veneralibus auctor est Lucianus in commentario de saltatione. *θήματα ποδῶν ἑπιδείκνυται, πρὸς ῥυθμὸν ἐμβαίνοντες, ἄρπι μὲν πολεμικὰ, καὶ μετ' ὀλίγον δὲ φορβυτικὰ, ἃ Διονύσω καὶ Ἀφροδίτῃ φίλα. ἃ φορὰ fit φορβία verbum, vnde φορβυτικὰ θήματα, concitatae & multae φορᾶς saltationes. θήματα Graecis saltatio: quia, vt docet Plato in VII. Legum, ἡ ὄρχηστικὴ ἐστὶ μίμησις τῶν λευκῶν θήμασι γυρομένη, imitatio eorum qua dicuntur per gestus. Addamus & hoc obiter: videri Plutarchum saltationem Satyricam cum alia cōfundere, quae dicebatur κῶμος vel ἡδύκωμος. ambae sanae temulentorum & lasciuorum propriae: sed diuersae tamen species illius saltationis, quā Plato appellat ὄρχησιν βακχείαν. nam κῶμος, nihil aliud nisi conuiuantium*

foras è triclinio prodeuntium lasciuia. ideo Lucianus, Bis accusato, ait, Lunæ officium esse, vt commissantibus præluceat: prodibant autem in conuiuiali veste, corollas capiti impositas, colloque appensas habentes, pueris præcedētibus, qui funalia gestabant, fidicina denique præcinēte. cuius moris passim obuia sunt apud veteres testimonia. apud Aristotelem verò in *Γεεὶ ἀχρυσῶν* libello, commissationis ad tubam habetur mentio. scribit Athenæus filiorum Pisistrati fuisse inuentum huiusmodi *κᾶμρος*. sed multo ante eam ætatem notam fuisse hanc lasciuiam, vel nomen arguit, dubio procul cū nascente Græcia natum: est enim purum putum Ebraïcum, non vt placet grammaticis Græcum prima origine. *κᾶμ*, est surgere: inde *κᾶμρος*, vt à *κᾶμ* *μᾶμρος*. & est *κᾶμος*,

proprie ἀνάστασις ἀπὸ δείπνου, eruptio à
 mensa in publicum. Tertullianus
 eleganter vertit, *eruptiones lasciuia-
 rum*. Aduersus gentes: *Æque oratio
 conuiuium dirimit: inde disceditur non
 in cateruas cæssonum, neque in classeis
 discursationum, neque in eruptiones las-
 ciuiarum*. sic maluit, quum posset
 vno verbo, neque commissatum; *πρὸς
 τὸ κωμῶσαι*. In Erotibus Luciani, *κω-
 μασιῆς* exponitur δῆλος ἐρασιῆς: quia in
 publico semper ὁ κῶμος: ideo passim
 leges *κωμῶσαι* ἕπὶ τὴν ἀγροῦν, vel ἕπὶ θύ-
 ρας τῆς δεῖνος: sæpe *κωμῶσαι* idem ac
 saltare, moueri ad numeros: vt in
 veteri cantico Laconicæ disciplinæ:
*πὸρρῶ ὦ παῖδες πόδα μεταβάτε, καὶ κω-
 μῶσατε βέλιον*. sæpe idem ac crapu-
 lari, & ebrietati indulgere: quia sem-
 per è computatione prodibant co-
 missatores, & sæpe eandem repe-
 rebant. apud Suetonium *comissari* est

bibere à cœna: Græcis quoque κωμὰίς, vel ἐπαιεῖς. omnia hæc lasciuia genera denotat vox κῶμος: & ita accipiendum in Apostolorum Petri & Pauli epistolis. sed hæc ὀδῶν κέρρον.

DE poetis SATYRICARVM fabularum. Σατωρχάφοι. Quando cœperint Satyrica componi. primus auctor Theſpis, aut Pratinas. eorum dramata. Cratinus male pro Pratina. Aeschylus & Chærillus antagoniſta Pratina. agonum scenicorum institutio. Mos certandi pluribus dramatis. τελογία & πτερογία tragicorum. Liberalia trina Athenis. Panathenæa ibidem, & Chytri. Mos poetarum in tetralogiis componendis. Orestia Aeschyli, & Philoclis Pandionis. Catalogus poetarum huius generis, & Satyricarum quæ apud veteres nominata reperiuntur, post Theſpidem & Pratenam. Aeschylus: quot Satyricas scripserit: quæ illa: loca animaduersa in vita Aeschyli & veteri catalogo fabularum ipsius. Cereyon. Obiter quaſitum de olympiade qua natus & denatus Aeschylus. eius Σατωρχαί. Ionis μίχα δράμα. Phrynichus tragicus. Sophoclis Satyrica fabula: item Achæi: Euripidis: Xenoclis: Philoclis: Astydamanthis: Iophontis: Platonis. item Lycophronis, Bionis, Demetrii. Comici qui Σατωρχοι scripserunt. anigma de loro quo appensa ampulla. O pro OΥ. ἕλαρ; ἐκπίπτεν. nō stare. πῶλος & παρσίως pecunia nomina.

poeta οἱ Ταρσικοὶ λεγόμενοι. *Tarsensium extemporalitas.*
Loca multa apud Athenæum, Aelianum, Diogenem
Laertium, Pollucem, Hesychium & Græcos scholiastas
corriguntur atque explicantur.

CAPVT V.

HACTENVS de origine, materia,
 forma, sine SATYRICÆ: nunc
 de efficiente caussa, hoc est poëtis
 Satyricarum fabularum quxdã at-
 tingemus. Hos Græci scriptores
 non aliter fere quam τραγικοὺς ποιητὰς,
 nominant; vel τραγωδίας ποιητὰς τῶν
 λεγόμενων Σατυρικῶν δραμάτων: neq.
 enim ab aliis quàm à tragœdiarum
 poëtis fabulæ Satyricæ huius gene-
 ris aut componebantur aut doce-
 bantur. de comicis qui Satyros do-
 cuerunt, quid sentiendum sit extre-
 mo hoc capite dicturi sumus. inter-
 dum & Ἐπιτραγικοί poëtæ hi dicū-
 tur: Horatius ad verbum, *Satyro-*
rum scriptor, vt supra exponebamus.

VOX *Ἐπιτραγικός* apud vnum Diogenem Laertium, quod meminerim, mihi lecta, libro v. in Demetrio. Etsi autem vetustissima apud Græcos memoria inuenitur & chori Satyrici, & tragœdiæ quoq. siue *τραγῳδίας* cuiusdam : sero tamen & legitima tragœdia & hæc Satyrica auctores nactæ, per quos suam formam ac *τελφοῦτητα* adipiscerentur.

Constat sane, vel primum vel inter primos fabulas tragicas composuisse egisseq. in plaustris Thespin Atticum, *Ἰκάρου* Icarium, Soloni qui Atheniensibus leges scripsit, æqualem. Florebant ambo Athenis circa olympiadem LX. quæ in tempora incidit Babylonicæ Iudæorum captiuitatis, & regni apud Romanos Tarquiniorum. de hoc igitur Thespide triplex prodita est à grâmaticis veterum sententia. quidam

decimum sextum cum recensabant à primo tragici carminis auctore: alij secundum: multi omnium primum. qui decimum sextum numerabant, ij proculdubio τῷ ἀβελγε-
 θεοματῶν, quæ artem præcesserunt, vt antè dicebamus, rationem habuerunt: at nos hoc loco de arte loquimur, quæ rudia illa δραματικῆς μουσικῆς cunabula excepit. sequens sententia eorum fuit, qui Epigenem Sicyonium ante omnes alios tragica dramata componendi exemplū posteris dedisse autumabant. tertiā sententiam pars magna scriptorum & melior sequitur. clarissimè Horatius è Græcorum scriniis:

*Ignotum tragicae genus inuenisse Ca-
 mena,*

*Dicitur, & plaustris vexisse poemata
 Thestis.*

nec minus clare Plutarchus in So-

lonc; ἄρχομενὶ τῷ πρὸς Θεσσαίῳ ἤδη τὴν
 παραγωγήν κινῆν. Horatius verò etiam
 Satyricæ primū inuentorem Thef-
 pin eundem videtur pronuntiare:
 ait enim,

*Carminē qui tragico vilem certauit ob
 hircum,*

Mox etiā agresteis Satyros nudauit.
 inter fabulas tamen quas illi vetu-
 stas attribuit, nulla ponitur, quam
 iure contendas fuisse Satyricam.

Suidas: μνημονύεται τῷ δράματων αὐτῶν
 Ἀθλα Περίσ, ἢ Φορβάς, Ἱερεῖς, Ἡΐθεοι,
 Πειθεῖς. postremus titulus non alie-
 num à fabula Satyrica argumētum
 promittere videri poterat: nisi illud
 obstaret, quod in superioribus ob-
 seruabamus: antiquos poëtas Græ-
 cos in Penthei historia nullum lo-
 cum Satyris dedisse. & verò memo-
 riæ proditum est ab aliis, non Thef-
 pin, sed Pratinam Phliasium fabulas

Satyricas primum composuisse :
 easq. ita multas, ut è dramatis illius
 numero quinquaginta, Satyricæ
 fuerint duæ & xxx. Suidas: Πρατή-
 νας Πυρρῶνίδου ἢ Εγκωμίας, Φλιάσιος, ποιη-
 τῆς τραγωδίας, ὃς πρῶτος ἐγραφε Σατύ-
 ρους καὶ δράματα μὴ ἐπεδείξατον ὧν Σα-
 τυρικὰ λβ'. Cratinum in hac re pro
 Pratina non solum manifesto, ve-
 rùm etiam absurdo errore corrupta
 lectio nominat apud veteres Hora-
 tij interpretes: quam mendam vi-
 ris doctissimis fuisse fraudi animad-
 uertimus. Addit Suidas, certasse
 Pratinam fabulis à se compositis cū
 Æschylo & Chærillo Atheniensi
 vetustissimo tragico. Vixêre hi tres
 poëtæ paucis admodum olympia-
 dibus post Thespin: quem & for-
 tasse senem ipsi iuuenes, aut quidā
 saltem eorum, videre potuerunt. nā
 Chærillum olympiade Lxiv. vel na-

tum esse, vel dramata sua cœpisse publicare, ex Suidæ verbis licet coniiicere. Pratinam verò atq. Æschylum circa olympiadem LXX. floruisse Eusebius aliique tradiderunt. hi sunt, cum Phrynicho tragico, qui inchoatam à Thespide scriptionem tragœdiæ omnibus pene numeris perfecerunt: de quo multa veteres scriptores Græci ac Latini, qui diuersa horû omnium in ea arte inuenta, maxime autem Æschyli, commemorant. Tunc igitur etiam instituta sunt musica, siue scenica tragicorum poëtarum certamina, quæ adhuc Thespidis ætas ignorabat: ἔπει γὰρ, inquit Plutarchus in Solone, εἰς ἀμύλλαν ἐναγωνίον ἢν δὲ ζηγμένον δὲ ποῦμα. Quum autē initio singulis dramatis certare, vt per quàm verisimile est, cœpissent hi poëtræ: non multo post mos est in-

troductus plura dramata commit-
 tendi. Quot igitur Athenis Libera-
 lia agitabantur, tot fabulas diuerfas
 à tragicis poëtis doceri solitas legi-
 mus: quarum postrema semper Sa-
 tyrica erat: reliquæ tragœdiæ veræ.
 atque hoc Græci dicunt, *πλείοσι δρά-
 μασι ἀγωνίζεσθαι*. Liberalia Athenis
 fuère trina: *Διονύσια τὰ ἐν Λίμναις*, si-
 ue *τὰ Ἐρχαῖα*, alio nomine *Ἀνθεστήρια*
 dicta, quia mense Anthesterione
 qui Martio congruit celebrabatur.
Διονύσια τὰ κατ' ἄρτυ, mense Elaphebo-
 lione, qui respondet Aprili. *Διονύσια
 τὰ κατ' ἀρχῆς*, siue *Λήναια*, mense Posi-
 deone, qui est Ianuarius. multa de
 his trinis Liberalibus in primo De
 emendatione temporum disputat
 Iosephus Scaliger, litterarum ὀμό-
 γα αὐχίμα, & quod omnes vno ore
 fatentur boni, virtute atque eru-
 ditione iuxta admirandus: inde pe-
 tant

tant studiosi quæ ad rem faciunt. Sed præter trina hæc Liberalia fuerunt & aliæ solennitates Baccho simul cum aliis diis ac deabus sacræ velut Panathenæa, siue Quinquatrus: quarum honos non solum Minervæ proprius, verum & aliis diis: in quibus fuit Liber pater: quod vel ex eo potest constare, quia etiam fabulæ tragicæ Panathenæis docebantur: nemo autem dubitat, earum solennitatum proprios fuisse ludos scenicos, quæ vel *πῶθηρου μῦθος*, vel καὶ ἐπαχολύθημα ad Bacchi honorem referrentur. Diogenes Laertius in Platone: Θεραύλος δὲ φησὶ καὶ τὴν τραγικὴν τετραλογία ἐκδοῦναι αὐτὸν τοῖς Δραλῶνταις· οἷον ἐκείνοι τέτρασι δράμασιν ἠγωνίζοντο, Διόνυσιοις, Ἀθηναίοις, Γαλαθηνάοις, Χυθίοις· ὧν δὲ τέταρτον ἦν Σατυρικόν· ταῦτ' ἵπτερα δράματα ἐκαλεῖτο τετραλογία. trina quæ diximus Libe-

ralia habes heic expressa : nam quæ ἀπλω̃ς vocantur à Diogene Dionysia, ea sunt quæ in vrbe celebrabantur mense Elaphebolione. per Chytros intellige, τὰ Σρχαῖα Dionysia, siue Anthesteria. quanquam Dionysia, quæ propriè Anthesteria dicebantur, die vno Chytros præcedebant: die enim duodecima mensis Anthesterionis celebrari solita ea Dionysia. Chytri vero die decimatertia. de illis disertè Thucydides libro II. & Demosthenes aduersus Neæram. de Chytris scholiastes Aristophanis ad Acharnenses: ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀγνοῦνται οἱ τε Χυτρί, καὶ οἱ Χόες ἐν Ἀθήναις, τὰς Διονύσιω, καὶ Ἐρμῆ. ἔγωγε Δίδυμος. ἦγετο ἢ ἡ ἑορτὴ Ἀνθεστηριαῖος τελευτῆ ὅπῃ δέκα, ὡς Φιλόχορος. Panathenæa Hecatombæonis qui Augusto congruit celebrabantur. multa etiam de his obseruat in eodem

opere Scaliger: quæ melius est apud ipsum legi. Porro in tetralogiis suis videntur poëtæ id studuisse, vt tragœdiæ omneis cuiusque tetralogicæ affinis essent argumenti. sic ex Æschyleis hypotheses cognatas habēt treis istæ fabulæ, Agamemnon, Choephor, & Eumenides: quæ cū Proteo Satyrico, alia eiusdem fabula, tetralogiam vnā conficiebant. atque ita digesta erant omnia Æschyli, & aliorum tragicorum dramata in veterum criticorum didascalis: de quibus multa differuimus ad librum vi. Athenæi. singulis autem tetralogiis nomina indebantur ab argumento: vt Pandionidi Philoclis, de qua paullo post: sic & illa Æschyli de qua modò dicebamus, Orestia nomen habuit: videlicet τετραλογία. Aristophanes in Ranis:

Πρῶτον δὲ μοι τὸν ἐξ Ορεστίας λέγε.

scholia ibi: τετραλογία φέρουσι τὴν Ορε-
 σίαν αἱ διδασκαλίας, Αγαμέμνονα, Χοηφό-
 ρεις, Εὐμήριδας, Πρωτέα Σατυρικῶν. addit
 vero etuditus ille grāmaticus, Αεί-
 σαργος ὃ καὶ Ἀπολλώνιος τετραλογία λέγουσι
 ποιῆσαι τῶν Σατυρικῶν. cur Aristarchus
 & Apollonius nobilissimi critici in
 tragicorum dramatis recensendis,
 tantum tragœdiarum, non etiam
 satyricarum rationem habuerint,
 quod hic scholiastes ait, ex iis quæ
 antè docuimus non est obscurum:
 ostendimus enim Satyricas, non
 inter seriâ opera esse habitas, sed
 tanquã parerga pictorū & ἑπιφυλλί-
 δας. adde quod Satyricæ fabulæ ar-
 gumentū nihil cōmune habuit cum
 hypothefibus triū tragœdiarū, quæ
 vt plurimū circa eādē aut affinem
 versabantur materiã. ergo ob hasce
 causas pars criticorum didascalias
 dramatū tragicorū in trilogias di-

gessit. pars in tetralogias. quod quidem magis fuisse probatū, ea mihi persuadetur ratione, quia *τετραλογία* tragicarū nulla apud veteres mētio occurrit: tetralogiarum verò plura exempla in sequentibus sumus allaturi. His expositis ὡς ἐν *περὶ τραγωιδίας* μέρει, accedamus iam ad poëtarum *ἀπογραφῶν* recensum: & fabularum eius generis nomina quæ sola hodie supersunt, dramatis omnibus, vnico Euripidis excepto, amissis colligamus. Vetusissimi omniū poëtæ qui in hoc albo nomen profitentur suum, duo illi sunt, Thespis & Pratinas, quibus inuentionem huius poëseos tributam esse initio diatribæ istius diximus. nos tamen neutrius istorum fabulā vllam Satyricam à veteribus inuenimus laudatam. ad alios itaque pergamus. Pratinas habuit antagonistas vel

potius ἀλιθιδασκάλους, Æschylum & Chœrillum poëtas tragicos. posteriorem horum fabulas docuisse CL. auctor est Suidas: è quarum numero saltem aliquas fuisse satyricas, nō dubito: etsi nemo, quod sciam, veterum id scribit. de Æschylo in vita ipsius legimus: ἐβίωσεν ἐξήκοντα καὶ τρία ἔτη. ἐν οἷς ἐποίησε δράματα ἐβδομήκοντα, καὶ ὅτι τούτοις Σατυρικά ἀμφὶ τὰ πέντε. νίκας ἢ τὰς πάσας εἴληφε τρισκαίδεκα. si verum est quod heic dicitur, quinque tantum Satyricas fabulas ab Æschylo fuisse compositas, tragedias vero LXX. quum toties in certamen tragici carminis descenderit, terdecies etiam victor è theatro redierit: fatendum necessariò, non semper τετραλογίαις cum ἀγωνίσασθαι, an igitur in numero error commissus, & scribendum ἀμφὶ τὰ πέντε siue πεντέκαίδεκα? ita fuerint omnino

Æschyli dramata LXXXV. quod eo minus ausim affirmare, quia index fabularum eius poëtæ qui hodie superest, cum vulgata lectione quæ LXXV. dramata ei tribuit, fere consentit. Suidas contra, emendationem nostram confirmat: qui fabulas scripsisse ait Æschylum xc. vicisse autem vicies octies. ἐγραψεν παραδίας 7. νήχας 7. εἴλει κή. οἱ δὲ τρισκαίδεκάφασι. iuuat etiam quod ex eodem auctore supra referebamus de Pratina, quicum Æschylo fuit certamen: quinquaginta eum fabulas composuisse: è quibus duæ supra triginta essent satyricæ. vbi tamen ne in posteriore numero peccatum sit contrario atque in Æschyli vita, vehementer dubito. Hic poëta cū in cætera poësi excelluit, tam in Satyricis scribendis præcipuam gloriã sibi peperit. cæteris enim omnibus

tragicis præstare hac laude eruditus est visus. Diogenes Laërtius lib. II. in Menedemo, καὶ δὴ καὶ Ἀχαῖῳ προσεῖχεν ἄπορ καὶ δουπερεῖον ἐν τοῖς Σατύροις, Αἰχὺλῶ ὅ ὅ προστεῖον ἀπεδίδου. Æschyli satyricum drama extat hodie nullum. in catalogo qui adhuc superest, satyricæ aliis fabulis sunt permixtæ, omiffa voce quæ illas à cæteris separabat. neque vero per τετραλογίας more veterum criticorum fabulæ sunt ibi digestæ: sed tantum καὶ σοιχεῖον enumeratæ: vnicam ex omnibus quæ ibi nominantur fuisse satyricam auctor admonet: ita ibi scribitur. ΚΙΡΚΟΙ Σατυρικοί. nos legendum esse non dubitamus: ΚΙΡΚΗ Σατυρική. Hesychius. Ζυγῶσθ'· δαμάσω, κλείσω, κατέξω. Αἰχὺλος, Κίρκη Σατυρική. alibi sine ἀφκριπικῶ epitheto. vt; Ἀυτοφόρβος, αὐτοφάγος. Αἰχὺλος, Κίρκη. Satyrica etiam fuit quæ ante hanc

ibidem recensetur. quamobrem ita scribi debuit : ΚΗΡΥΚΕΣ Σατυρικοί. Julius Pollux libro x. capite xix. εἴρηται τὸν ὄνομα ἑπὶ ἀμφοτέρων (malim ἀμφορέων) ἐν Σατυρικῶν δράματι Κήρυξι τοῖς Αἰγύλας · γενόσομον δὲ τεῦχος. idem capite xlix. φαίης δ' αἰχῆ σιούρην, Αἰγύλας ἐν Κήρυξι Σατυρικοῖς λέγοντος, Καὶ τὴ σιούρης τῆς λεοντίας. alibi simpliciter Κήρυκας nominat: quod sere faciūt & grammatici & scriptores alij omnes. libro nono : φαυλὸν δὲ λογαζέειν, ἐν τοῖς Κήρυξι τῶ Αἰγύλας. Tres fabulas sub Promethei nomine, sed cognominibus diuersas scripserat Æschylus: harum fuisse vnam satyricam, & in eadem cum Phineo, Persis ac Glauco Potniensi tetralogia collocatam, testatur vetus auctor hypotheseos in Persas. Ait enim : ἑπὶ Μένωνος τραγωδῶν Αἰγύλος ἐνίκη Φινῆς, Πέρσης, Γλαυκαὶ Ποτινῆς, Προμηθεῖ. eequem verò Προ-

metheum è tribus eiusdem nominis fabulis, intelligeret, diuinandum nobis hic grammaticus reliquit. nos Prometheum *πυρφόρον* siue *πυρκαέα*, significari hic putemus. nam τὸν δεσμώτην non posse intelligi, fabula ipsa arguit, quæ hodie extat: ne *λυόμδμος* quidem est, opinor: aliud enim suadent fragmenta eius dramatis quæ supersunt non pauca. ὁ *πυρφόρος* igitur erit. quare ita scribendum in indice, ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΠΥΡΦΟΡΟΣ (siue *πυρκαές*, auctore Polluce sub finem libri noni) Σατυρικός. In eodem indice recensetur & *Cercyon*: quæ fabula nomen habuit à Cercyone, patre Alopes: de qua poëtæ interpretes ad Catalogum. hanc quoque Æschyli fabulam caractere Satyrico scriptam obseruabamus. Hesychius: Εὐληματεῖ, λήματος καὶ ἀνδρείας ὧ ἐχθ. Αἰγύ-

λος Κερκύωη Σατυρικῶν. melius Κερκύωνι. Κερκύων, vt Αμφιτρεύων. apud Eustathium tamen Κερκύονι. Scribendū in Æschyleo catalogo, ΚΕΡΚΥΩΝ Σατυρικῶς. Pollux libro x. cap. xlv. εἶεν δ' αὖ καὶ ἀμφοτίδες τοῖς ἐνωπίοις πέλας ἐν Κερκύωνι Αἰχύλος. Hesychius: ἀπέψυχη, ἀπεπνύμασι. Αἰχύλος Κερκύωνι Σατυρικῶν. ita enim scribendum. alibi: Ἀμβωνες, αἱ προσμαβάσφες τῶν ὄρων. Αἰχύλος Κερκύωνι, καὶ Σισύφω. νεγυ- que drama videtur fuisse Satyricū: etsi neque ex Hesychio, neque ex Polluce, qui sæpius citat, licet id cognoscere. in indice plenior inscriptio, Σίσυφος δράματα. Satyricum item drama fuit Πρωτεύς: propterea scribendū in indice, ΠΡΩΤΕΥΣ Σατυρικῶς. Hesychius, Ἄμαλα τ' ἵναυῶ, ἀπὸ τῆς ἀμῶν τ' ἀλα. Αἰχύλος Πρωτεύϊ Σατυρικῶν: idem ἐπάσω, ἐκθήσω. Αἰχύλος Πρωτεύϊ Σατυρικῶν. ad tetralogiam

Orestiam hoc drama pertinuit. præter comici interpretem, cuius testimonio antè sumus vsi, idem testatur & grammaticus ille, qui hypothesi Agamemnonis hæc subiecit. ἐδιδάχθη δὲ δράμα ἐπὶ ἀρχοντος Φιλοκλέους, Ὀλυμπιάδι Εἰκοστῇ ὀγδοῇ, ἔπει δευτέρῳ πατρὸς Αἰγύλιος Ἀγαμέμνονι, Χοηφόρου, Εὐμενίσι, Πρωτῇ Ἐτυρικῶ. in numero olympiadis largiter peccat hic grammaticus, vel qui eum descripsit. nam legendum ἐβδόμηκεστῇ ὀγδοῇ pro Εἰκοστῇ ὀγδ. aut quod verum esse non dubito, (nisi in nomine archontis latet error:) τῇ ὀγδοηκεστῇ Ὀλυμπ. nam olympiade LXXVIII. nullus fuit archon Athenis eo nomine: at anno altero olympiadis LXXX. Philocles ὡς ἄρχων, inquit Diodorus Siculus libro XI. nemo ignorat, librorum descriptores nusquam maiore sordida & perfidia vsos quam in nu-

meris. cuius rei exempla insignia, vel in iis quæ de Aeschylō scribunt veteres. nam in antiqua illius vita ita legimus in postremis doctissimorum hominū editionibus: *συνε-
χρόνισε Πινδαίρω, γερονώς χ' ἔτ' τεσσαρακο-
ς ἔω Ὀλυμπιάδα*: hæc lectio falsissima. sed alij libri habent *ἑξήκωσῃ*. de hac quoq. scriptura dubito: cōstat enim Aeschylum in pugna Marathonia cum fortissimo viro Cynægiro fratre suo strenue pugnas̄e, adhuc iuuenem: atqui si vel vltimo anno olympiadis LX. ponimus esse natū: tempore pugnae illius annorum inuenietur minimum XLII. tot enim numerantur ad secundum olympiadis LXXII. quo anno in Marathoniis campis commissa illa pugna: rursus apud Suidam leguntur hæc verba: *ἠγωνίζετο αὖτις (ὁ Αἰχύλος) εἰς τῆς ἑξήκωσῃ Ὀλυμπιάδι ἑτῶσ' ὦν καὶ. certauit ipse, in-*

quit, cum esset annorum xxv. olympiade nona. & pueri intelligunt deesse heic maiorem numerum, qui minorem præcedebat. omnino igitur scribendum: ἐν τῇ ξθ' ὀλυμπιάδι. quod si verè proditum est, Aeschylum olympiade LXIX. fuisse natum annos xxv. alio iam argumento probatum habemus, quod modo dicebamus: videri nataleis illius male collocari in LX. olympiade. Lego igitur in superiore loco ex eius vita: γεννῶς καὶ τῷ τρίτῳ καὶ ἐξήκαστῳ ὀλυμπιάδα. quare tempora vitæ tragici illius nobilissimi ita digeremus. natus circa annum tertium olympiadis LXIII. exeunte olympiade LXIX. quum esset annorum xxv. dramata sua cœpit publicare. Anno secundo olympiadis LXXII. Marathone contra Persas pugnavit, anno ætatis xxxv. Olympiadis LXXVI. anno IV.

Menone prætor Athenis victoriã
 è scena reportavit, edita tetralogia
 ista, Phineo, Persis, Glauco Potniësi
 & Prometheo. agebat tum Aeschylus
 annum ætatis LIII. Olympiadis
 vero LXXX. anno altero cum esset
 Athenis prætor Philocles, publicata
 est ab ipso Orestia tetralogia, anno
 vitæ LXVII. post hæc contulit se,
 coactus solum vertere, in Siciliam
 ad regem Hieronem, quem post
 olympiadem LXXVI. regnare cepis-
 se, Pindari vetus interpretes affirmat.
 ibique Aeschylus, altero aut tertio
 post anno, in exilio diem supre-
 mum obiit. Rectè hæc ita digeri à
 nobis, etiam illud argumento est,
 quod in vita Æschyli scribitur: exi-
 lio ipsius occasionem præbuisse Eu-
 menidum fabulam: quum poëta
 Furias in scenam adeo horribili or-
 natu induxisset, vt populum vniuer-

sum terror inuaderet, pueri è pauore exanimarentur, grauidæ mulieres abortum facerent. Eumenides enim in Orestia fuerant tetralogia. itaque falsum erit aut mendosum, quod scribitur in vita: obiisse ipsam anno ætatis Lxv. paullo enim plures vixisse modò dicta arguunt. sed iam ad institutum redeamus. Inuenimus aliquando laudari hunc poëtam ἐπιγραφῆς *Ἐπιγραφή*, nullo præcedente alio nomine. Hesychius: *Ἀποφύλιοι, ξένοι, οἱ μὴ ἔχοντες φυλήν. Αἰχὺλος Ἐπιγραφή.* hoc est, vt nos interpretamur, in aliquo dramate Aeschyli è Satyricis. vix enim credam ita generale nomen alicui fabulæ inditum. et si factum scimus aliquando, probauimusque ad Athenæum. eiusmodi titulus fuit fabulæ Ionis tragici, *μέγα δράμα*, apud Pollucem & Hesychiū. Non est dubium præter has fuisse etiam

etiam alias ex Aeschyleis fabulis satyricas : quia tamen , ipsis fabulis amissis , nullum apud veteres eius rei argumentum inuenimus , coniecturis nostris non indulgebimus. idem dicimus de Phrynichi tragici fabulis: qui paullo ante Aeschylum vixit , & docendis tragædiis celebre nomen est adeptus. multa de hoc veteres . Glaucus vero qui de Aeschyli fabulis scripserat , asserere non est veritus , Aeschyli Persas è Phrynichi Phœnissis *καὶ Σατυρικῶν* fabulas huius recenset Suidas, è quibus aliquot Satyricæ proculdubio; sed quas à cæteris distinguere, è solis quæ restant nominibus, periculosa res sit alex. Nobilissimus tragicorum secundum Aeschylum ; Sophocles : cuius fabulæ satyricæ hæ pauculæ , haut dubiè è pluribus, sunt nobis obseruata. AMΥΚΟΣ

Ἐτυρεικός. Athenæus libro nono: τῆ
 τὸν λαγὸν ἀπαπικῆ, ἀχάλαθός ἐστιν ἢ τῷ
 Σοφοκλέει Ἀμύκῳ Ἐτυρεικῷ πληθωπικῆ
 ὀνομαστικῆ· Γέγραφοι, κερῶναί, γλαῦκες, ἰκτι-
 νοί, λαγόν. alibi simpliciter Ἀμυκός. vt
 libro tertio eiusdem. ΑΜΦΙΑΡΑΟΣ
 Ἐτυρεικός. huius multi meminere:
 sed fabulam fuisse Satyricam pauci
 admonent. vide quæ scripsimus A-
 nimaduersionum in Athenæum, li-
 bro vii. capite iv. ΑΧΙΛΛΕΩΣ
 ΕΡΑΣΤΑΙ Ἐτυρεικοί. & huius fabu-
 læ apud multos habetur mentio:
 quod autem Satyrica fuerit fabula,
 dudum deprehendimus ex verbis
 scholiastæ Aristophanis: quæ cho-
 rum è Satyris cōstitisse non obscure
 significant. Satyros autem tragœ-
 diam non posse ingredi, negat di-
 serte Demetrius rhetor, quod non
 semel diximus. Lege quæ ad Athe-
 næum obseruamus. ΕΠΙ ΤΑΙΝΑ-

ΡΩι *Ἐπιεικῶ*. ita citatū inuenimus non semel, vt ibidem adnotauimus. ΗΡΑΚΛΗΣ *Ἐπιεικός*. de hac fabula multa ibidem notamus: quod autē Satyrica fuerit, probamus duplici Pollucis testimonio. sic ille libro vii. cap. xxv. instrumenta coquinae recensens: Καὶ φιλῆεις ἢ τούτοις λέγεται ἢ ποιητικὴ φωνὴ ἐκλυμάδας, Σοφοκλῆς ἐν Ηρακλῆ *Ἐπιεικῶ*, σιωέλερον τὰ ξύλα ὡς ἐκλυμάδων. idem libro x. cap. xxiv. hunc ipsum Sophoclis locum aliter legit. ita enim scribit: πρῶτον ἢ τὰ μαγείρω καὶ ξύλα καύσιμα, καὶ κλημάδας, καὶ ἐκκαύματα, εἰπόντος Σοφοκλέους ἐν Ηρακλῆ *Ἐπιεικῶ*, σιωέλερον τὰ ξύλα ὡς ἐκκαύματων. adde his si lubet & tertium testimonium ex primo libro Athenæi. ΙΧΝΕΥΤΑΙ ΣΑΤΥΡΩΝ. non potest esse dubium quin Satyricum fuerit drama. nominantur Polluci & Athenæo, vt ibidem

ostendimus. ΚΩΜΟΣ etiam sine dubio generis eiusdem fuit. proprius enim Satyrorum ὁ κῶμος, ut antè probauimus. sed pro ΚΩΜΟΣ fortasse legendum ΜΩΜΟΣ, in Hesychio, quod olim monebamus. hæc quoque nisi fallor in Satyricis censenda. ΚΩΦΟΙ ΣΑΤΥΡΟΙ. Non repetemus quæ de hac fabula pridem obseruauimus. illud potius addemus: videri eandem esse quæ simpliciter ΣΑΤΥΡΟΙ nominatur ab aliis. Aristides in Apologia communi, αὐτὴν εἰς ἰδίωσι τὴν Ἐλένῳ, Ἐλένῳ λέγω θεράπαινας ὁποῖαι ἐποίησε Μέναιδρος τῆ Φρυγίας τὰ ὄντι. παιδῶν ἀποφάνοισι τῆς ΣΑΤΥΡΟΥΣ τῆ Σοφοκλέους. Laudatur & ΣΑΤΥΡΙΣΚΟΣ Sophoclis. Hesychius: Ἀρραγὲς ὄμμα, ὃ δακρυόν ἢ ἔπι φαμὸν, κατῆράγη μου δακρυόν. Σοφοκλῆς Ἐτυρίσκω. non videtur esse illa fabula quam Κωφὸς Ἐτύρις

inscripserat. & fortasse *Ἐπεικῶ* legendum: quasi diceret, in aliquo è dramatis suis Satyricis. vide paullo ante in Aeschÿlo. ita sunt accipienda etiam Athenæi verba è libro x. Ο Σοφοκλῆς ἐν δράματι Ἐπεικῶ φησὶν, ὡς ἄρα

— Ὅπως βίαν πίνει

Ἴσον κακὸν πέφυκε τῷ διψῆν βία.

Sophocli ætate proximus fuit Achæus, Euripide aliquanto natu maior. nam hunc ex illo quædam esse mutuatum observant veteres; in his Athenæus libro vi. de hoc Suidas: ἐπεδείκνυτο ἡ κριτῆσι τῶν Εὐριπίδου ἀπὸ τῆς πηγῆς Ὀλυμπιάδος. videtur hoc dicere: Achæum & Euripidem celebres fuisse antagonistas in Attico pulpito. ἐπιδείκνυσθαι pro *fabulam docere* translaticium est. de præstantia Achæi in Satyricis fabulis, extat apud Laertium Menedemi iudiciũ,

quod supra cum de Æschylo sermonem haberemus attulimus. Nota sunt nobis illius dramata Satyrica ista. ΑΙΘΩΝ *Ἐτυρκός*. Athenæus libro x. *Ἀχαιὸς ἐν Αἴθωνι Ἐτυρκῶ, τοῖς σατύροις ποιῶν δυσχεραίνοντας ἑπὶ τῆς ὑδαρῆς πίπην, καὶ λέγοντας*

Μῶν Ἀχελῶος ἡὺ κεκραμῆός πολὺς;

Ἀλλ' ὄσδ' ἔλῃξαι τῶδε τῆς γῆς θέμις.

Καλῶς μὲν οὖν ἄγαν σκυησὶ καὶ πιεῖν.

similis sententiæ duo alij loci sunt apud eundem libro pono. ΑΛΚΜΑΙΩΝ *Ἐτυρκός*. Athenæus lib. iv. *Ἀχαιὸς ὁ Ἐρετειθὺς ἐν Ἀλκμαίωνι τῆς σατυρικῆς καρυκκοποιῶς καλεῖ τοὺς Δελφοὺς διὰ τούτων, Καρυκκοποιῶς παροσβλέπων βδελύπτομα. alibi sine distinctionis nota, ut libro xi. Ἀχαιὸς ὁ Ἐρετειθὺς ἐν Ἀλκμαίωνι, ἀπὲρ τῆς κύλικος παρὰ τὸν ἀγῶνα κυλυχίδας εἶρηκε διὰ τούτων,*

Ἀλλ' ὡς τάχιστα δ' ὄρεθ' ἡ μόνον φέρει,

Κοινοὶ τε γῆν κρητῆρα, καὶ κυλιχίδας.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ *Ἄτυεικός*. Athenæus libro XIV. οἱ παλαιότεροι ἀπλῶς περὶ ζῶντων ἔλεγον, ὡς Ἀχαιοὶ ἐν Ἡφαίστῳ σατυρικῶν:

Θόνη σε ποῦτοι τέρψομαι· πρῆσι δέ.
 Τὸ δεύτερον ᾗ τὰ με κηλῶσός ἔστω;
 Μύρω σε χρίσω πάμπαν βιόδμω δέμας.
 Ὑδωρ ᾗ νίψαι χεῖρας ἢ ποθέσει δίδως;
 Ναὶ κὺ περὶ ζῶντων ἐκποδῶν ἐπαίρεται.

IPIC σατυρικῆ. Athenæus in tractatu de griphis: Ἀχαιοὶ ὁ Ερετειβὺς γλαφυρὸς ὢν ποιητὴς περὶ τῶν σωθῆσιν, ἔσθ' ὅταν καὶ μελαίνῃ τὴν φρέσιν, καὶ πολλὰ ἀνιγματοπῶδῶς ἐκφέρῃ ὡσπερ ἐν Ἰεῖδι σατυρικῆ λέγει γὰρ. Λιθάργυρος δ' ὄληπη πρῆξωρῆτο χρίσματος πλεκτὸν σαρπιάτιν χραπίον ἔφη κύρβιν· αὐτὴ τῆσ' σαρπιάτιν σκυτάλιω,

hæc sunt corrupta & quidem eo genere, de quo sæpe diximus: cum aliquid propterea est ommissum à librariis, quia ab auctore fuerat repetitum. heic igitur cū poëtæ ver-

ba repetantur ab Athenæo, illa interpretante: Achæi testimonium dimidia sui parte truncatum est. melius in Epitoma ut olim adnotauimus. Scribe igitur: *Λέγει γὰρ, Λιθάργεος δ' ὄλην πύρωρστο χείσματος πλεκτὸν σπαρτιάτιω χείρην κύρβιν. πλεκτὸν σπαρτιάτιω ἔφη κύρβιν ἀπὸ τ. Σ.* loquitur poeta de ampulla olei cui appensum lorum. locus ita vertendus: *Achæus Eretriensis etsi poëta est nitidus in compositione dictionis, aliquādo tamen orationem obscurat, multa que effert per anigmata: ut in Iride Satyrica: Ait enim: lapidi argentoque similis (candida) ampulla unguinis (olei) appensum habebat plicatilem Spartiatiam cyrbim in quo scribi potest. πλεκτὸν σπαρτιάτιω χείρην κύρβιν dixit, pro scytala Laconica. hæc ferri possunt. nos tamen aliud heic latere vlcus suspicamus: neque de ampulla loqui poë-*

tam, verùm de quodam qui loro appensam ad cingulum, (vt moris erat, cum adibant gymnasium aut balneas,) ampullam oleo plenam gestabat. hoc enim est ὄλπη πρῆωρδ-
τω. ita igitur Achæi verba in pristinum nitorem censemus esse restituenta:

Λιθάργυρος δ' ὄλπη πρῆωρδ-
ματος, ἀπὸ πλεκτῆσιν ἀρμαίου κύρβεως
Γεαπίδ.

Iridis Achæi meminuit etiam Pollux libro x. cap. xxxiv. locum adscribam vt legi debet: quia corruptam esse vulgatam lectionem doctissimi viri non animaduertent. ἀκτῆια πλὴν βακτηρίαι Αχαῖος ἐν Ιριδι ὠνόμασε. καλῆς ᾗ ἔστω καὶ ὅ τινι μὲν τῆσιν ἀρμαίου, ἢ τῆσιν ἀμάξις ἀνέχον ξύλον, ὅ τινι ἀξυκτος ἢ ὁ πῆρισμα καλῆς Λυσίας. Hesychius, ἐκολλόπωσε, σκυήρμωσε χέλλη. Αχαῖοι ἴριον. corrige Αχαῖος Ιριδι. ΟΜΦΑΛΗ Γ-

τυεική. Athenæus libro XI. Αχαῖος ὁ
τραγικός ἐν Ὀμφάλῃ, καὶ αὐτὸς παρὰ Ζεῦσι
μαλικῶν ποτηρίῃ ποιῆς τοῖς Κατύροις τὰδε
λέγοντας.

Ὁ γ' σκύφος μετὰ θεῶν καλῆς πάλας,

Τὸ γράμμα Φᾶνον, Δέλτ', Ἰῶτα, καὶ
τρίτον

Ο. Ν. τοτ' Ὑ πᾶρσι. καὶ κ' ἄποισιαν

Ἐκ τῶν πέκεινα Σαί, τὸ τ' Ὀ κηρύσσεται.

erat sculptum in poculo nomen
ΔΙΟΝΥΣΟ: hoc est Διονύσος. cur
sit omissum Ὑ causam pete ab ipso
Athenæo. Hesychius: Φαιᾶνος Ἀπόλ-
λων. Αχαῖος, Ὀμφάλῃ. παρὰ τοῖς ἑταίροις ἔτι
λέγεται. Scripserat & Ion Chius poë-
ta tragicus Omphalam: sed id dra-
ma fuisse satyricum nusquam lego.
Achæi verò plerasque fabulas qua-
rum mentio apud veteres, fuisse Sa-
tyricas suspicamur. eiusmodi erat
quam sine nomine laudat Hesy-
chius in istis: Νυμφόβας, Αχαῖος, ὅς μ' ὦ

δεινός ὄπιβαίων τ' Νύμφαις καὶ ἐν Μύθῳ.
 Βαβαὶ βαβαὶ βήσομαι γυναικες. duæ heic
 γρηφα ex Achæo. prior est, vox Νύμ-
 φόβας : quam explicat Hesychius.
 lego autem, ὁ σειληνός ὄπιβαίων τ' Ν.
 alterius fabulæ quæ heic laudatur
 nomen correximus ad septimum
 Athenæi. Euripidis est quæ sola
 hodie superest in exemplum fabu-
 larum hoc genus, ΚΥΚΛΩΥ Γατυ-
 εικός : de quo sequenti capite. lau-
 datur & ΕΥΡΥΣΘΕΥΣ Γατυεικός :
 Stephanus De urbibus in Τάρταρος,
 ὁ οἰκῆτωρ Ταρτάριος· καὶ ἀπὸ τῆς εἰ δι-
 φθόγῃς πρὸς Εὐριπίδην ἐν Εὐρυσθεῖ Γατυεικῷ.
 plura de hac fabula Animaduersionum
 in Athenæum libro xi. cap. xiv.
 laudatur & ΑΥΤΟΛΥΚΟΣ σατυει-
 κός. Ioannes Tzetzes, Chiliade viii.
 historia cci.

Ἐν Αὐτολύκῳ δράματι Γατυεικῷ, Γα-
 πηρύτα

Εὐριπίδης ἀκριβῶς τὸ παρ' αὐτοῦ γραφ. argumentum fabulæ utcumq. odorari est, ex præcedētibus eius grammatici verbis. Pollux libro x. cap. xxiv. Εὐριπίδης εἶρηκεν ἐν Αὐτολύκῳ σατυρικῷ τοὺς ὄντας τοὺς λαρκαγωγούς. idem cap. xlvj. μέλισσα καὶ Εὐριπίδου ἐν Αὐτολύκῳ σατυρικῷ εἰπόντος, χοιρίας γὰρ ἵπποισι, φλσίνιας δ' ἡνίας πλέκει. Duos autem Autolycos ediderat Sophocles : nam in x. laudatur Αθηναῖο Αὐτόλυκος ὁ ποιητής. an igitur ambo Satyrici? ita putem. ΣΙΣΥΦΟΣ σατυρικός. anno primo olympiadis xci. produxit Euripides in theatrum tetralogiam cuius dramata: Alexander, Palamedes, Troiani, & Sisyphus Satyricus. certauit cum Xenocle poeta obscuro: à quo tamen victus est. adeo δ' ἔατον, quod olim Cratinus dixit, εἰσόσησε τὴν φρένας. auctor Ælianus: cuius locum vide mox in

Xenocle. ΣΚΙΡΩΝ *Ἐτυμικός*. huius nomen eruimus è deprauata apud Pollucem scriptura, libro x. cap. vii. τῶν ἀδδοξοτέρων ἢ χαμβνὴ καὶ ὁ χαμβνίον· ἐν γυνὼ τὰ σατυρικῶν Κίῳν Ευριπίδης φησι;

Σχεδὸν χαμβνὴ σύμμετρος Κορινθίας

Παιδὸς· κρηφάλα δ' ἔχ' ἰσχυροτέρης πόδα.

omnino scribendum τὰ σατυρικῶν σκίρων. nam in Scirone multa dicebantur de puellis Corinthiis, auctore eodem Polluce libro nono. Τάχα δ' αὖ, ait, εἴη κέρη, ὡς Ευριπίδης ὠνόμασε πρῶτον ἐν σκίρωνι λέγων ὡεὶ τῶν ἐν Κορίνθῳ ἐταμίδων.

Καὶ τὰς μὲν ἀξί πῶλον * ἀινδεῶς·

* ἐνάτας δὲ καὶ πειτὰ ὅτι τετάρων

Φοιτῶσιν ἵππων ἄργυρῶν· Φιλῶσι γ'

Τὰς δ' ἔξ Αθηνῶν, πρῶτον αὖ φέρεσι

Παλλάς.

obscurus est hic locus, quia verborum mendis sententia obruitur. quā

ob causam in elegantissimo Pollucis codice, quem seruat regia bibliotheca, totius Euripideæ *χρείας*, nec vola nec pes apparet. ita sæpe obseruauimus in libris antiquis, ea omitti solita à librariis, quæ propter mendas non intelligebant. Videtur hoc voluisse qui hæc loquebatur: puellas Corinthias in vrbe ipsarum Corintho facilè parabiles esse parua pecunia: cuiusmodi cudebatur Corinthi qui *πῶλος* dicebatur, quod equi Pegasi formam impressam haberet. easdem verò postquã Athenas venerint, delicatulas euadere, & amatores suos sumptibus exhaurire. hoc venusta allegoria exprimit poëta, facta allusione ad primam notionem vocis *πῶλος*, quæ pullum equinum significat. in patria, inquit, conduci possunt mercede *πῶλος* vnus: Athenis vero non veniēt,

nisi quatuor equis argenteis: hoc est tantum argenti summam pacta, quæ parandis quatuor equis sufficiat. adamant enim, ait, *πῆδεις* (id genus nummi Athenis, facie Palladis significati.) Atticas, quas attulerit Minerua. hypallage, pro, quæ Mineruam exhibent in figura spectandam. in primo versu scribi potest: *Καὶ τὰς μὲν ἄξιδ' πῶλος εἰς ἀρενδεῶς.* in sequenti opem desidero meliorum codicum. Scironem Euripideam laudat etiam Athenæus libro III. Stobæus quoque sermone XLIV. Æqualis vixit Euripidi Xenocles: cuius apud Aristophanem mentio in Ranis: nisi hic alter potius est tragicus poëta: à quo fuit editus *AΘΑΜΑC σατυειῶς*. Iam diximus ex Aeliano contra Euripidem coronatum istum fuisse in certamine tragico: id iudicium imperitia

aut corruptela accidisse scribit Ælianus. sic sæpe legimus præstantissimos poëtas à deterioribus victos, suffragiis Atheniensium: quos Greci dicunt eleganter, ὑπὸ Ἀθηναίων καταπουδαθῆναι. Locus Aeliani est libro II. cap. VIII. Κατὰ τὴν πρώτην, καὶ ἕκτῃ Ὀλυμπιάδῃ κατ' ἦν ἐνίκη Εὐξαίνετος ὁ Ἀκρογανθῆνος σάδρον, ἀντηγωνίσθητο ἀλλήλοις Ξενοκλῆς καὶ Ευριπίδης· καὶ ἑσπότης γέλυ Ξενοκλῆς, ὅστις ποτε ἔπτος ὄσιν, Οἰδίποδι, καὶ Λυκάονι, καὶ Βάκχαις, καὶ Ἀθάμει σατυρικῶ· τούτου δούτερος Ευριπίδης ἦν· Ἀλεξάνδρω, καὶ Παλαμήδῃ, καὶ Τρωσὶ, καὶ Σισύφω σατυρικῶ· Γελῶσι δ' ἔγ' Ξενοκλέα μὲν ἠτῆσασα, Ευριπίδῃ δ' ἠνικῶν, ἐταῦτα τριῶν δράμασι. Adduximus pluscula Æliani verba, ut graues mendas tolleremus, quæ primam & postremam periodos fœdant. tempus huius agonis falsissimè heic designatur, anno primo olympiadis sextæ.

sextæ. Pro ἑκτῆς legendum ἐννενηκοστῆς.
 olympiadi xci. congruit nota heic
 appoſita. Diodorus libro xii. ὡς
 Ηλείοις ἦρθη ὀλυμπιάς ποσότητος ἑννε-
 νήκοντα, καὶ ἰὼ ἐνίκει σάδιον Ἐξάμετος ὁ
 Ἀχραζαντῖνος. consentit his etiam
 vetus Olympionicarum catalogus
 regiæ bibliothecæ, de quo plu-
 ra disces ex Eusebianis commenta-
 riis Iosephi Scaligeri. Postremam
 periodum misere perturbatam ita
 restitue: Γελῶιον ᾗ (ὃ γάρ;) Ευριπίδω
 μὲν ἠπῶσαι, Ξειοκλέα ᾗ νινῶν. corrup-
 pendo huic loco fuit ignoratio ele-
 gantissimæ locutionis, ὃ γάρ; quan-
 do cum interrogatione in mediam
 orationē inseritur sanè quàm venu-
 stissimè, & ὡς Ἀπικώτατα. habet ea
 phrasis affirmandi vim: vt si Latine
 dicas, quis neget? quis de eo ambi-
 gat? idem auctor libro viii. capite
 xii. Παράδοξόν γε, ὃ γάρ; ἀληθές ᾗ, ἐκ-

πεπόντος Δημοσθένος ἐν Μακεδονία, Αἰσχίνης
 ὃ ὁ Ἀθηναίου ὁ Κοθωκίδης ἐνβουδχίμει τοῖς
 Μακεδδοῖ. ita scribendus hic locus:
 quem viri eruditissimi non intelle-
 xerunt. frustra que emendare cona-
 bantur. vertendum autem: *Mira
 sane res: quis dubitet? at vera tamen:
 quum non sterisset Demosthenes in Ma-
 cedonia, Aeschines ille Atrometis filius,
 ille inquam Cothocides, apud Macedo-
 nes famam ingenij est affecutus. ἐκπίπτει
 & heic & paullo post pro obmutescere,
 non placere, translatum ab histri-
 onibus, qui etiam Latinis stare, aut non
 stare dicuntur. Aequalis item fuit
 Euripidi & Philocles tragicorum
 Satyricorum poëta, auctor tetralo-
 giæ Pandionidis, de qua locuti fu-
 mus, quamque Aristoteles in suis
 didascaliiis recensuerat. meminit
 eius Aristophanes in Avibus.*

— ἔπος ἐστὶ μὲν φιλοκλέους

Εξ ἔποπος.

vetus interpres: ὅτι ὁ Φιλοκλῆς Ἐποπᾶ ἐσκεύασεν ἐν τῇ Παιδιονίδι τετραλογία, ὃ ἢ ἄρχη. Σὲ τῷ ἀπόρῳτων δεασότιω λέγω. τὴν ἢ Παιδιονίδα τετραλογία Ἀριστοτέλης ἐν τῇ διδασκαλίᾳς ἀναγράφει. Philoclem hunc Aeschyli ἀδελφιδῶν vocat Suidas: hoc est sorore eius natum, non autem fratre. sic enim ancipitem vocem debere accipi, docet interpres Aristophanis. ἰὼ, αἶτ, Φιλοπειθῶσις υἱὸς ἔξ Αἰγύλας ἀδελφῆς. Philocli fuit filius Morsimus, & ex eo nepos Astydamas: ut præter Suidam testatur comici enarrator, cum ad Aueis, tum ad Ranas: vbi perperam editum υἱὸν ἔχεν (Morsimus) Ἀμφιδάμωτα. lege Ἀστυδάμαντα. hic Astydamas filium habuit sibi & ὁμώνυμον & ὁμότεχρον: ambo enim eodem dicti nomine: ambo tragædiarum ποιῆται. Scripserunt multa, vel potius

quamplurima: nam patris fabulas numerant veteres CCXL. neque dubium extitisse in his satyricas non paucas. fabularum Astydamantis iunioris extant inscriptiones aliquot. in his est ΗΡΑΚΛΗΣ *Ἐπιτιμῶν*. cuius fabulæ mentio luculenta apud Athenæum, initio decimi: ubi plura scripsimus de verbis poëtæ. eodem titulo Sophoclis aliam antè recensuimus. Sophoclis filius, & in tragœdiarum Satyricorumque inscriptione successor, fuit Iophon. Videtur hic esse cuius laudantur Clementi Alexandrino ΑΥΛΩΙΔΟΙ *Ἐπιτιμῶν*. ipse tamen comicum poëtam appellat, non tragicum. locus est in primo Stromateo: *Ἰοφῶν ὁ κωμικὸς ἐν Αὐλωδῶν ἐπιτιμῶν ὅτι ῥαψωδῶν καὶ ἄλλων πινῶν λέγει. — καὶ γὰρ εἰσελήλυθεν πολλῶν σοφιστῶν ἕχλος ἐξηρημαῖος. an scripserat Clemens ὁ πραγματὸς? an*

aliud agens hallucinatur? nam equidem præter Sophoclis filium, quem paternæ scriptiōnis æmulum fuisse constat, alium eo nomine dramaticum poëtam novi nullum. Suidas: *Ιοφῶν, Ἀθηναῖος τραγικός, υἱὸς Σοφοκλέους τῆς τραγωδιοποιῆς*. Superioribus poëtis adnumerandus est & Homerus ille philosophorum, Plato: quem tetralogiam scripsisse, at non docuisse, narrat Ælianus, *Ποικ.* libro II. cap. xxx. *ἐπέθετο, inquit, τραγωδία. καὶ δὴ καὶ τετραλογία εἰργάσατο. καὶ ἐμελλει ἀγωνισθῆσαι δὲ δὲ ἤδη τοῖς Ἰσοκρίταις τὰ ποιήματα*. Hactenus poëtas eos recensuimus, qui per Thespidis & Pratinæ vestigia ingredientiēs, tragicam & Satyricam poësim excoluerunt, & fabulas composuerunt Athenis docēdas, quæ propria sedes eius poëseos. solos autem illos enumerauimus quos indubitatis veterum testimo-

niis probare poteramus satyricas fabulas scripsisse. alioquin quot ex-
titeret temporibus illis tragœdiarũ
poëtæ, tot & Satyricorum dramaturgum
auctores fuisse, ex iis quæ superius
diximus, rectè colligas. Isti sunt
poëtæ quorum successiones & dra-
mata omnia in suis Didascalis veteres
critici singulari diligentia di-
gesserant. præter hos vero & alij ex-
titerunt tragici poëtæ cum Athenis
tum alibi, qui Satyricas scripserunt,
exemplo sint, Python, Lycophron,
Bion, Demetrius. Pythones ætate
Alexandri duo fuerunt: vnus Cata-
næus, alter Byzantius. horum vnus,
sed incertum vter, creditus est ab
eius ætatis hominibus, auctor fuisse
dramatis Satyrici AGEN inscripti,
quod actum constat in castris Ale-
xandri, cum Liberalia exercitus agi-
taret, secundum Hydaspem fluuium.

Traducebantur eo dramatio, (sic enim vocatur Athenæo:) Harpalus, & Athenienses : qui quum Glyceram scortum ad illum misissent, donati ab eo fuerant nescio quot modiorum tritici millibus. nec multo post fugientem cum regia gaza regis ingratis exceperunt. quidam neutrum Pythonem, sed ipsum Alexandrum eam fabulam composuisse memoriæ prodiderunt. Excerpta ex primo Athenæi: Οπι Αγηνα Σατυρικόν τι δράμα ἀμφιβάλλεται, εἴτε Πύθων ἐποίησεν ὁ Καταναῖος, ἢ Βυζάντιος, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος. plura cognosces ex eiusdem libro XIII. vbi & de appellatione dramatis aliquid. non autem dubitamus hanc fabulam per se actam, nec tragœdiæ fuisse adnexam, sicut fieri solitū Athenis. De Menedemo Lycophronis, qui inter illos Pleiadis septem

poëtas nobiles cenferi meruit, capite primo aliquid attigimus. Satyricum fuisse drama, nequit ambigi. Athenæus libro x. μαρτυρεῖ ὡς ἐκ τούτων Λυκίφρων ὁ χαλκιδεύς, ἡράκλειος σατύροις Μειέδημῶν, ἐν οἷς φησὶν ὁ Σειλίως ἐπὶ τῶν Σατύροις. deinde subiicit plusculos eius versus, Satyrici plane characteris. in ea fabula sub Sileni habitu Menedemus philosophus traducebatur: per Satyros vero, discipuli illius intelligebantur. vixit Lycophron Ptolemæi Philadelphi temporibus. Bion & Demetrius ætate longe inferiores: quos non multo ante Strabonis tempora floruisse, aut etiam ævo illius, ex verbis Diogenis Laertij, qui solus è veteribus illorum meminit, facimus coniecturam. is libro iv. quum decem Biones ingenio quondam claros enumeraret, nonum ponit in eo al-

bo istum de quo loquimur. ἔνατος, inquit ποιητὴς τραγωδίας, ἢ Ταρσικῶν λεγρομένων. recentem fuisse poetam duplici ratione ostendit eruditissimus scriptor: & quod pene ultimū inter tā multos enumerat: & quod Tarsicorum poetarum vnum ait fuisse. Sicut inter oratores extitere olim, qui à genere dicendi multis in Asia familiari, dicebantur Asiatici: item qui similem ob causam Rhodiaci, de quibus Græci Latini-que rhetores multa: sic poetarum genus fuit, qui propter certum poëseos characterem quo plurimum vsi Tarsenses, dicti sunt Tarsici. ideam eius poëseos ex solo nomine velle diuinare, fanatici sit hominis, aut oppidò confidentis. hoc tamen scimus, quod ad rem maxime facit, ætate Strabonis, quo tempore studia literarum mirum in modum

Tarsi florebant, extemporale genus dicēdi Tarsensibus proprium fuisse, tam in soluta quàm in astricta numeris oratione. Strabo libro xiv. de Athenodoro oratore Tarsensi: ἐπῆρεν αὐτὸν, καὶ Ἀντωνίος, καὶ ἐπὶ μάλλον ἢ βύχρεια, ἢ ὅτι πολεῖσθα πῶδ' αἰς Ταρσεῦσιν, ὡς ἀπαύτως (vel ἀπλάγως) γειγῆσθαι πρὸς τιμὴν δεδομῆναι ὑπόθεσιν. & paullo post de poësi Tarsensium extemporalī, & quidem tragica: ὁ δὲ Διογῆνης καὶ ποιήματα ὡσαύτ' ἀπεφοίβαζε τεθείσης ὑπόθεσεως, τραγικὰ ὡς ὅτι ὁ πολὺ. sed præter extemporalitatem, quæ & aliis in locis ἐπεπόλεσθαι, poterunt aliæ quoq. esse notæ huius ideæ. Qui igitur Tarsensium characterem imitabantur, siue oratores, siue poetæ, Tarsici sunt appellati. Ταρσεῖς & Τάρσιος, qui Tarsi natus est, aut Tarsi civis. at Ταρσικὸς, qui Tarsenses æmulatur, vt Ἀσιατικὸς &

Ποδάρκῃς. Ita interpretamur Diogene-
 nis verba, τῶν Ταρσικῶν λεγερμένων: in
 quibus exponendis clarissimi viri
 nihil quàm luserunt hæctenus ope-
 ram. Lilius Gyraldus, & Hadrianus
 Turnebus pro Ταρσικῶν emēdabant
 θαρσικῶν: ac quoniã *Bionēos sermones*
 apud Horatium legerant, θαρσικῶν
 poetas tragœdiarum ab audacia &
 insolētia sic denominatos putarūt.
 in quo viros summos vehementer
 ratio fugit. repugnat enim hel-
 lenismo atq. analogiæ, ut à θάρσος de-
 riuatur θαρσικός. quum θαρσύς aut θαρ-
 σαλέος dicant Græci. At qui pro
 Ταρσικῶν scribi imperant σατυρικῶν,
 ab ipso Diogene satis refelluntur:
 cuius verba libro v. de Demetrio:
 τείτος, Ταρσικῶν, σατυρογράφος. Sed
 dubitari nō debet, verum esse quod
 diximus: extitisse olim genus & o-
 ratorum & poetarum qui Tarfici

dicerentur: inter quos hi duo numerandi Bion & Demetrius, tragicorum & satyricorum dramatum poëtae nō ignobiles. Bionem hunc Æschyli filium Gyraldus appellat: ego non ambigo multis post seculis natum: quod Tarsici appellatio manifesto arguit. serò enim, nec multo ante geographum, cœpere literarum studia apud Tarsenses florere: à quibus postea *οι λεγόμενοι Ταρσικοι* nomen inuenerunt. Postremo sciendum, quo tempore vigeant Athenis tragici illi poëtae de quorum Satyricis diximus: nonnullos etiam extitisse comicos, qui fabulas à se scriptas Satyros nominarēt. Anaxádridam *ει σατύρω* laudat philologus Naucratis libro III. & statim Ecphantidem *ει σατύρω*: paulo prius Phrynichum similiter *ει σατύρω*: estque in scholiis comici fa-

bulæ illius aliquot locis mentio. Timoclis fabulã *Δημοσατύρις*, quasi dicas Satyrorum populum, nominat idem Athenæus libro IV. & lib. IX. *Ικαεῖς σατύρις* poëtæ eiusdem. Omnia hæc dramata istorum comicorum, & si quæ alia his similia, toto genere fuerunt diuersa à superioribus Satyricis tragicorum poetarum. Verum ita soliti eius ætatis comici tragicis personis & argumētis comicos foccos interdum aptare: vt dicebamus ad Athenæum libro VII. capite XXIII. vbi plura eius rei exempla à nobis allata. Quare, non magis existimare debemus *σατύρις* inscriptas horum comicorum fabulas, similes fuisse tragicorum Satyricis: quàm alias eorūdem quæ tragica argumenta titulo præferabant, tragœdias fuisse.

Corollarium huius libri, siue in Cyclopem fabulam Satyricam nota. Euripidis esse ostenditur. κῶπης ἀναξ. ἀναπίπλεν. Athenai locus animaduersus. Satyricam esse probatur, ex choro, scena, ornatu, tempore quo doctæ fuit. veris principium in Anthesterione. alia argumenta ex natura ipsius fabula. exitus illius, tristis an letus sic censendus. obseruatio super inscriptionibus dramatum. hanc fabulam esse ἠθικὴν. ioci in ea multi illustrantur. βλέψ' ὦδὲ. ἀνὴρ κούραλον. δῖα κροῖν, ἐκπατάσσειν. δῖα κανάσσειν. Metra satyrica. loca aliquot huius fabula emendantur. σωμασιζεν εἰς δόμους. ἀποθλίβειν. ἀποδρύπτειν. αὐτὸς ἔχε. ἀποχράθειν. βρύκειν. Δαιαίδης τυμζαί. ἰαλυμῶμος πέρυρος. εὐσμίος. δεδρακότως.

CAPVT VI.

QUÆ de natura Satyricæ in superioribus disputata sunt, admonent nos, vt prius quam huic libro finem imponimus, aliquid de ea fabula dicamus, quæ sola è tot veterum tragicorum Satyricis ad nos peruenit: illustrari enim & confirmari quæ docuimus non possunt melius, quàm allato in medium hoc exemplo & pensius paullo exami-

nato. Ea fabula CYCLOPS est: cuius patrem esse Euripidem, præter consensum codicum, manifesto arguit vel sententiarum crebritas, è media interdum philosophia petitarum: qui proprius semper habitus poetæ huius character. dictio quoque plane Euripidea, & qualis in aliis eius fabulis: nisi quod propter genus poeseos maioris licentiæ solutior est, interdum & ad plebis sermonem propius accedit. notat in Rhetoricis Aristoteles, vt durius dictum ab Euripide in Telepho, κώπης ἀδάσειν. quod genus loquendi etiam heic inuenies: nam ait Silenus:

Ὀρῶ πρὸς ἀκταῖς ναὸς Ἑλλάδος σκᾶφος,
Κώπης ἄνακτος σὺν στρατηλάτῃ λιπύ.

veteres etiam non alij quàm Euripidi attribuisse, facile probatur. Athenæus libro 1. de voce ἀναπίπλη

loquens: Ευρείδης Κύκλωπι, Ανέπεσε,
 φάρυγος αἰθέρ' ἔξαιεὶς βαρυῖ. hodie in
 libris editis ἔξαιεὶς: cætera eadem. ve-
 rùm Athenæus, qui ἀνέπεσεν heic ac-
 cepit pro *ad mensam accubuit*, parum
 videtur cauisse. neque enim ad ci-
 bum sumendum accumbit mensæ
 eo loci truculentus Cyclops: sed
 post voratos duos ex Vlyssis sociis,
 epulis vinoque obrutus, grauia mē-
 bra humi deponit vt quiescat. præ-
 cedit hic versus: Ἐπεὶ δ' ἐπαίρων τῶν ἐ-
 μῶν πληθεὶς βορῆς Ανέπ. & statim: Ο
 δ' ἐκπλεεὺς ὦν τῆς ἀναγκώτου βορῆς.
 melius igitur accipias pro *supinus*
 cecidit, iacuit. vel pro verbo ἐκλί-
 θη: quo infra vtitur in eadem sen-
 tentia: Κλίθητι νῦν μοι πλδυσθὰ θεὸς ὅτι
 ῥονός. idem Athenæus libro xiv. Ευ-
 ρειπίδης ἐν Κύκλωπι φησὶ παλιέρου κλάδου.
 respicit istum fabulæ illius versum:
 Ξεστοὶς δρεπάνω γε ῥέε, ἀλλὰ παλιέρου
 κλάδου.

κλάδω, meminit & alibi. Hoc drama
 Satyricū esse, quamvis de eo nos A-
 thenæus non admonet, rectè crudi-
 tissimi homines pridē obseruarunt.
 quorum sentētix qui non accedūt,
 verbo refelli abūdè possunt: quum
 vt sæpe diximus, Satyros, è quibus
 constat chorus, tragœdia in totum
 non admittat. quid scena? an negari
 potest Satyricam esse, & agrestem?
 erat ab vna parte Polyphemi an-
 trum, ab altero colles & pascua cum
 pascente grege. solum totum gle-
 bis herbæ virentis cōstratum: quod
 ille versus ostendit: *Καὶ μὴ λαχῶδες*
τοῦδας ἀνηρέας χλόης. Saltatio Satyro-
 rum, qualem antè descripsimus: fi-
 cinnis nempe: ita Silenus ipse no-
 minat: *τὶ τῶτα; μὴ πρότος σικινίδων;* or-
 natus item Satyrorum, qui nobis
 dictus, pellis caprina humeris cir-
 cumposita.

Ἐγὼ δ' ὁ σὸς παρ' ἄστυλος
 Θητεύω Κύκλωπι
 Τῷ μονοδέρκετα,
 Δῦλος ἀλαίνων σὺν τᾷδε
 Τράχου χλαίνα μελέα.

tempus præterea congruit antè di-
 ctis. principio enim veris doceba-
 tur hæc fabula : quod manifesto
 probat Cyclops, cum inuitari se ait,
 vt ad fratres Cyclopes commissatum
 eat, ab ipso anni tempore : quoniã
 veris aduentu nouo gramine terra
 vestiatur. sic ille :

Ὑπάγ' μ' ὁ χόρτος ἄφρων
 Ἐπὶ κῶμον ἤρος ὄρεσις,
 Ἐπὶ Κύκλωπας ἀδελφοίς.

Horatius eandem sententiam plu-
 ribus persecutus est in oda ad Tor-
 quatum libro iv.

Diffugère niues : redeunt iam gramina
campis
Arboribusque coma.

*Mutat terra vices , & decreſcencia
ripas,*

Flumina prætereunt.

*Gratia cum Nymphis geminiſque ſo-
roribus audet*

Ducere nuda choros.

Satyrica autem dramata mēſe Antheſterione ſolita doceri ex Diogene Laërtio docebamus ſuperiore capite. in quem menſem veris principium incidere, quando vireſcere agri incipiunt, ipſum nomen *Ανθεστηριωνος* ſatis ſuperque arguit. Sed & cætera quæ naturam Satyricæ explicantes quarto capite docebamus, omnia fabulæ huic optime congruunt. Actio ipſa quæ heic imitatione exprimitur, ſiue vt loquitur philoſophus, *ἢ τῶ μίθου σωματικῆς*, partim ſeria, partim ludicra & iocofa. ſerio Vlyſſes agit: qui tempeſtate delatus ad Siculum lit-

tus & Polyphemi antrum, inops initio rerum omnium, & præterea in præsentissimum adductus periculum, salutis suæ prudenter simul & dolose consulit: tandemque ubi inimicum grádi infortunio mactavit, victo victor insultans, gaudio cumulatus, naues conscendit cum focis, patriam repetens. hic fabulæ exitus, satyrico dramati conuenientissimus: quod, sicut demonstratum est ex antiquis grammaticis, ut plurimum ἀπὸ δακρύων εἰς γαλακτατομῆα. eadem tamen ratione Cyclopiis habita, in eiulatum & ὀλόφουρον definit. Videtur poëta præcipuam dramatis personam facere Cyclopem: cum de eius nomine fabulæ appellationem indidit. qua ratione dicendum fuerit; hanc quoque fabulam ut fere omnes tragœdias tristi fine claudi. sed non ita est: nam ut bellis

populus deuictus solet nomen dare, quod & Strabo alicubi admonet: sic sæpe tragici dramatis suis appellationes imposuerunt, non ab iis qui primas obtinebant in argumento fabulæ: sed ab iis quos aliqua insignis calamitas nobilitasset. ita plerumque tituli eiusmodi exponendi: Pentheus, Sciron, Busiris, Cyclops, Antæus, & similes his: de quo melius constaret nobis si dramata ipsa extarent, quæ à plurimis olim poëtis fuerant edita sub iis titulis. Hypothesim Euripides mutuatus est ab Homero: quem scribit Aristoteles hac etiam laude cæteris præstitisse, quod primus *μιμησις δραματικῆς ἐποίησε*. Satyricæ cum tragœdia commune, genus argumentorû. nam comœdia ipsa hypothesim fingit, concinnatque personas ut lubet. tragœdia & Satyrica fabulas

notas necessario recoquunt: & ut ait philosophus, τῶν ἡμιμόρων. ὀνομασίτων ἀντεχοῦνται. τοὺς γὰρ περὶ εἰλημύρας μύθοις λυφὸν οὐκ ἔστι. eamque ob caussam ait idem, paucas domos esse circa quas pulcherrimæ tragœdiæ versentur. ὡς ὀλίγας, inquit, οἰκίας αἱ κέλονται τραγωδία στυπῆνται. quod etiam de Satyrica verè dixeris. Porro Ulyssis actio, integra est, sed unica & simplex. proinde fabula non est ἐπεισοδιώδης, quod vehementer damnat Aristoteles. implicita quoque non est: πλοκήν inquam non habet, neq. ἐπιπέτεια aliquam memorabilem, aut agnitionem: quæ sunt absolutæ omnibus numeris tragœdiæ, propriæ laudes. at in Satyrica non omnes illæ præceptiones locum habent, quibus tragœdiæ legitimæ perfectæ partes κατὰ τὸ ποιόν philosophus χαρακτηρίζει.

etsi in plerisque nulla est omnino
 differētia. Hoc amplius fabula hæc,
 ut multæ etiam tragœdiæ, auctore
 Aristotele, ἠθικὴ est, potius quàm
 παιδική. Scopus poëtæ, docere ipso
 fabulæ exitu, suis quemque mori-
 bus fortunam sibi fingere. itaque
 Vlyssē inducit non solum pru-
 dentem ac probum: sed interdum
 etiam de virtute & pietate φιλοσοφι-
 κώτερον præcipientem. ut in illa pul-
 cherrima ad Polyphemum oratio-
 ne, quam ita claudit:

—Ὅ δ' ὠσεβὲς

Τῆς ὠσεβείας ἀνταγῶν. πολλοῖσι γὰρ
 Κέρδη πονηρῶν ζημίαι ἡμείψατο.

at Polyphemus contrarium ἦθος,
 summamque immanitatem pari
 impietate iunctam, non magis de-
 clarat factis, quàm oratione: ut in
 istis:

Ὁ πλῆτος ἀνδρῶν πίσκετοῖς θεοῖς θεός.

Τὰ δ' ἄλλα, χόμποι καὶ λόγων ὕμνη-
φίαι.

Et mox idem:

Ὡς ἔγε πιδν τε καὶ φαγεῖν τ' ἔφ' ἡμέραν,
Ζηὶς ἔστ' ἀνθρώποισι τοῖσι θεοῖσι.

Λυπεῖν ᾗ μηδὲν αὐτόν.

Satyri verò in hac fabula medium
ἦθος obtinent: quantumq. ab Vlyf-
fis virtute, tantum à Cyclopi fer-
tate crudeli absunt. itaque liberan-
tur quidem: verùm aliena virtute
non sua: nec certo ipsorum confi-
lio, sed casu fortuito, qui Vlysssem
in illam partem Siculi littoris com-
pulsit. Quoniam autem ea sine Sa-
tyri adhibentur, vt risum excitent,
fiatque hilaris fabula: vbiq. Silenũ
& Satyros videas heic ludere & io-
cari. quare hoc dramate nihil ἰλαρω-
δέτερον. quid suavius quàm τὸ πρῶτον
κὸν μέλος, siue primum canticum,
chori scenam ingredientis, & pecus

cogentis, ipsasque oues & hircos ἀγροικῶς compellantis? Sileni φιλο-
νία, quot locis, quàm lepide tradu-
citur, & quàm facete? idem iussus à
Cyclope suo hero animum aduer-
tere, eius imperium in risum vertit
ac iocum. dixerat ille: βλέπει' ἄνω καὶ
μὴ κείτω. quæ formula est attendere
iubentis. sic in Trachiniis Sopho-
clis ait Deianira ad Licham:

Οὔτος, βλέφ' ὦδε. πρὸς τίν' ἐνέπειν
δοκεῖς;

& in Oedipode tyranno,

Οὔτος σὺ πρὸς βυ, δεῦρό μοι φώνη βλέ-
πων

ὅσ' αἰσ' ἐρωτῶ.

sic apud Plautū Amphitruo: *Sosia,*
age, me huc aspicce. Specto. at Silenus
capite resupinato, verba Cyclopis
hoc faceto responso excipit:

Ἰδὸν πρὸς αὐτὸν τὸν Δί' ἀνακεκῦφαμρ.

Καὶ τ' ἄγρᾳ καὶ τὸν Ωρεῖωτα δέρχομαι.

Rogatus idem, ecquid paratum esset prandiū, Πάρεστιν· inquit: ὁ Φάρυγξ βύτρεπής ἐστὼ μόνον. lepidissimus etiam ille locus, vbi Cyclopi metu non magis Vlyssēm, quam salutem suā prodit Silenus: qui etiam paullo post cum Satyris, pater cum filiis, facetè committitur. ibi ait ille inter cætera:

— ἢ κακῶς ἔτοι κακοί.

Οἱ παῖδες ἀπόλοιθ' ἔς μάλιστα ἐγὼ
φιλῶ.

quibus similia sunt ista è Menedemo Lycophronis, fabula item Satyrica:

Παῖδες κράτῆσου παῖδες ἔξώλεσατοι.

iam quum Satyri operam suam in excæcando Cyclope promississent: vbi ad rem ventum, γρωσιμαχοῦντες ignauiam suā produnt: prorsus enim tales ab Euripide finguntur, quales descripserat Hesiodus illo

versu :

Καὶ ἄλλος ἐπίδανῶν Σατύρων καὶ ἀμη-
χομοέρων.

quid magis ridiculum ea excusatio-
ne , quam Satyrorum pars affert ,
quod repentè facti sint claudi , aut
cæci? nec minus ridiculi alij, qui pa-
ratos se dicunt Vlyssēm adiuuare,
& trabem in oculum Cyclopi im-
pellere : verùm ea conditione ac le-
ge , ne antrum ingrediantur : sed in
vestibulo stare sinantur : vbi præ-
claram operam se nauare posse cō-
firmant, quia sint staturæ grandio-
ris. in rebus positum heic τὸ γελοῖον:
in verbis verò quātum facetiarum?
vt cum interroganti Vlyssi an ef-
sent φιλόξενοι regionis incolæ , res-
pondet Silenus:

Γλυκύτετα φασὶ τὰ κρέα τοῖς ξένοις φορβῆ.
cum Vlyssēm vocat αἶδρα κρόταλον:
virum crepitaculum : id est verborum

multorum, & multæ experientia ac fraudis. nam κροτεῖν & κρότημα, ὅτι τῶν ὀδύων τρώεται, inquit Hesychius. inepte veteres grammatici quos recentiores sunt secuti, κρόταλον heic genere masculino esse positum putarunt. nam ita accipiendum, vt apud comicum in Nebulis:

Λέγει γυνήσ' τείμμα, κρόταλον, παμπάλη.

non dissimili ioco, etsi diuersa sententia, famosus grammaticus Augusto est dictus, *cymbalum iuuentutis*. alio loco Silenus Διακροτεῖν, verbum pullatæ plebis, obscæna notione vsurpat: Ἀπθρυτες αὐτὴν Helenam διεκροτήσατ' ἐν μέρῃ. iocosum est & ἐκπατάσειν, pro vinum ex vtre effundere. φέρ' ἐκπάταξον, ὡς αἰαμηοῦ πιών. alludit autem ad sonum liquoris inclusi & in vtre bilbientis, vt dixit Næuius: vel ad strepitum vini

per angustum amicini canalem effluentis. propriè est cum strepitu percutere, & foras eiicere. alio verbo idem expressit Vlysses, cum ait:

Μῶν τὸν λάρυγ' αἰετὸν ἀξέσσε καλῶς;

hoc est, cum sonitu pertransiit. monile Silenus vocat κλοιὸν, id est boiam.

—καὶ τὸν χεύσειν

Κλοιὸν φορῶντα πῶε' μέσον τὸν αὐχένα.

de Paride, qui Helenam rapuit. iocofum & πικτεύειν εἰς κράτα, pro tundere. item σίφων pro poculo. cum aiunt Satyri: Ὡς ἀγ' μακρῶ γε τὸν σίφωνα τὸν φίλον Χηρβύομδου. perperam de fistula accipiunt. cantharos aut scyphos grandes, quales vulgò Satyris & Silenis tribuebantur, intelligit. sed mire exprimitur ea voce vini auiditas. nam σίφων est infundibulum. omitto similia his alia: & præsertim quæ comicam sapiunt impuritatem. Atque huiusmodi fere

est, hilaritas illa quam Satyricæ cō-
uenire supra docebamus. Non præ-
termittam genus metrorum: dixi-
mus enim suum quoddam genus
versuum habere hæc dramata, qui
Satyrici nominantur metricis. tales
iambici in hac fabula multi, ubi duo
aut tres pedes trium syllabarum. in
ipso initio:

Ω Βεθύμιε, ἀλφ' σε μυεῖσς ἔχω πόνης.

Et statim:

Εγκέλαδον ἰτέασι Εἰς μέσσην γένωιδει.

Et similes his multi: at longè Ἐτυει-
κάτερι ἰστι:

Τίχρημα; Βεθύμια πόλιν εὐόικα μὲν Εἰσ-
βαλῆν. Et:

Ἀνεχε, πάρεχε. Ὑτάδε; τίς ἡ ῥαθυμία;

Μοχ:

Τί φάτε; τί λέγετε; τάχα τίς ὑμῶν τῶν
ξύλω. item ille:

Ω νογῆός ἀδίκος. Σ. ναί μὰ Δί' ἀλλ' ὄϊνος
γλυκύς.

Hæc ferè sunt quæ illam fabulam arguunt esse Satyricam non legitimam tragœdiam. Nunc, quoniam se occasio obtulit, locorum aliquot emendationes subiiciemus, quæ Stephani nostri & Canteri virorum eruditissimorum diligentiam fugerunt. Versus XL. ita scribitur. Κώμοι σιωπασιζοντες Αλθαίας δόμοις Γεσσητε. placet Stephanica emendatio κώμοις. quia tamen membranæ habent κώμοις, fortasse ita verius.

—χ' ὅτε Βακχία

Κώμοις σιωπασιζοντ' ἐς Αλθαίας δόμοις
Γεσσητε.

ut sit pro σιωπασιζοντι. quid hoc? ait Silenus: an vos sicinnin saltatis, ut olim estis soliti, quando accedebatis ad Bacchum, id est, comitabamini B. qui magno sodalium numero stipatus, comissatū itabat ad Althææ domum? σιωπασιζε-iv cum præposi-

tionē notum peritis huius linguæ loquendi genus. heic verò καίμους σωμασπίζειν proëtica periphraſis αὐτὴ τῆ καμάζειν. XLVII.

Ἐν πίτρας κείται πέλας αἰ—
τρων ἔ σοι βλαχαί τεκέων.

Lege,

Ἐν πίτρας κείται πέλας δ' αἰ—
τρων ἔ σοι βλαχαί τεκέων.

non in illis locis quò tendis parati sunt aluei, vnde potemini: sed prope antrū Polyphemi: vbi agniculi tui balantes te exspectant. CCXVII.

Ὁν αὖ θέλης σύ. μή με κατ' μ. scribe, ὄγ' αὖ θέλης σύ. nempe γάλα. CCXXXIV.

Κλωῶ τειπήχῃ. melius Κλοιῶ τες. & κατὰ cum Cantero non καῖτα. affirmant se validissima vincula colle tibi circumdaturus, & per medium oculum viscera tibi extracturos. ridicula sunt quæ deinde subiiciuntur à Sileno: neq. aliter accipienda.

nam

nam qui per oculum fuerit exenteratus, huic nihil metuendū amplius. CCXXXVI. Μάστιξι τ' ὄϊ ὄϊων ἀποθλίψιν σέθεν. ineptum hoc locobulum ἀποθλίψιν. Lego, ἀποδρύψιν. laceraturos: quo nihil aptius ad hanc sententiam. & est dictio poëtica, pro eo quod vulgo ξαίψιν dicitur. mox scribe φάκελον vnico λ. metri causa. αὖτος ἔχε paullo post, formula deprecandi mali: quæ aliter ita concipi solet, εἰς κεφαλὴν σοι. quo nihil apud poëtas occurrit frequētius: vulgo male capiunt: neque assentiendum viro docto qui corrigit, αὐτως. qui etiam in illo versu, Εφθα, καὶ ὀπλά, καὶ αὐθρακιάς ἀποχναύψιν, prostremam vocem sine causa mutat. χναύψιν & ἀποχναύψιν pro auide vorare, dictiones sunt Græcis poëtis familiareis, vt dicebamus ad Athenæū. proximo versu, qui est cccLVIII. pes-

simè scriptū βρύχιν. quum scripserit
 poeta, Βρύκειν, κρεσσοχρηστῶν μέλη ξένων.
 Hesychius: βρύκειν, λαύρως ἐοσίην. sæ-
 pe apud Athenæum. at βρύχιν, frēde-
 re, nihil ad Bacchum. quare iterum
 corrige paullo post, & scribe Κόπλων,
 βρύκων, ἐφτά τε δαγνύμενος. ccccxxviii.
 —Τὰ Βακχίῃς Ναΐειν μέλα, θρα Δαναΐδων
 νυμφῶν μέτα. Lege, Ναΐδων. Nymphas
 Bacchi comites passim poëtæ Nai-
 das appellant, numquam Danaides,
 nec Græcas. ibi Vlysses Satyros hor-
 tans, vt se in patrādo facinore quod
 parabat, irent adiutum: cur in Sile-
 no eorum patre nullam spem po-
 nat, causam affert: non quia nolit:
 sed quia vino ebrius, & poculo ca-
 ptus, sicut capitur visco avis, sanæ
 iam mentis non sit. poëtæ verba:

Ο μὲν γὰρ ἔνδον σὸς πατήρ, τὰ δ' ἴνεσε·
 Ἀλλ' ἀσθενὴς γὰρ, κ' ἀποκερδαίνων
 ποτεῖ,

Ωσπερ πρὸς ἴζω τῆ κύλικι λελημυμένος
Πτέρυγας ἀλίφ.

Lege & distingue, ὡσπερ πρὸς ἴζω τῆ
κύλικι, λελημυμένος Πτέρυγας, ἀλίφ. locus
est elegantissimus. neque mutanda
vox λελημυμένος, vt docto viro place-
bat. λελῆφθαι πτέρυγας, & pueris nota
phrasis. ccccxlv.

— ῥυθμοῖσι ιιν

Σφάζαι μυροίνας, ἢ πετρῶν ὠσαί κέτω.

omnino aut ῥυθῆροι cum aliis libris
legendum : aut quod puto verius
ῥυθμοῖσι. ῥυθμός, tractio. cogitas secu-
rum in commiffatione clam pede
trahere, & iacentem perdere. ccccl.

Κώμου μὲν αὖτὸν τῆδ' ἀπαλλάξαι λέγων.

Scribe: τῆδ' ἀπαλλάξω: & λέγων iunge
cum sequentibus. dxliv. - κείτης αὖτὸν

εἰς μέσον. scribendum κείτης, & me-
tri caussa & sententia. dlxi. Ωσπερ
ὄρεῖς πίνονται, χ' ὡσπερ ὄρεα ἐμὲ. Simul
hæc profert verba Silenus, & utrem

ori admouet, bibitque. quare scribendum: χ' ὡσπερ νῦν ἐμέ. alioquin nulla sententia: quæ iam elegantissima est. DLXVIII. Σωεκθανῶν δὲ σιγῶντα χεὶρ τὰς πόμασι. in σιγῶντα prima corripitur: quod numquam apud veteres inuenies. sed aliter dubio procul scripserat poëta. Lege: Σωεκθανῶν ὃ σπῶντα χεὶρ τὰς πόμασι. bibe, inquit, ac perbibe. decet enim potatorem strenuum, non antè bibendo defatigari, quàm bibentem simul vita & vinū deficiāt. DLXXXIV. Μέμφη τὸν ἐραστὴν. καὶ τρυφᾶς πεπωκότα. Scribe, κ' εἰ τρυφᾶς πεπωκότι. DXXXI. Ἡμεῖς μὲν ἐσμεν μακρότεροι, παρὰ τῶν θυραίων. Εσῶτες, ὡθεῖν παρὸς τὸν ὀφθαλμὸν ὅ πῦρ· γὰρ ἐστὶ μακρότεροι: nam μικρότεροι quod doctis placet, pugnat ἐκ Διφραμέτης cum poëtæ mente, quam antè exposuimus. DCXLIII. Πάλλα μὲν ἕδρα σ' ὄντα τοῖσιν φύσιν. Scrib. ἡδρ.

DCXCVII. Κλαίην σ' αἶψα· καὶ δέδορχ' ὅπως λέγω. Legendum suspicor: καὶ δέδορχότως λέγω. acutissima sententia. quum Vlyssi Cyclops venturas ei calamitates prædiceret: ipse respōdens, *iubeo*, inquit, *te flere: atque hoc saluus oculus dico*. non poterat amariore ioco hosti victo atque excæcato insultare. δέδορχότως, à δέδορχαίς, vt δεδδικήτως, *metuendo*, à δεδδικαίς. sic, λεληθότως, πεπειθότως, & similia apud poëtas. Sed & vulgata ferri potest, si ita exponas: opto tibi infortunium: nec solum verbis, vt tu facis: sed hac simul voluptate fruens, quod mala quæ tibi opto, euenisse iam tibi video.

ISAACI
 CASAVBONI
 DE SATYRICA GRÆ-
 corum poësi, & Romanorum
 Satira liber secundus.

SATIRÆ Romanae forma pro temporibus diuersa: parum hæcenus cognita. præcipua capita hoc libro tractanda. Antiquissima poësis Latina, Saturnij versus, Fescennini, & Satira. quæ illa. inuita rei scenica apud Romanos. item incrementa per Lium Andronicum. Satira spreta postquam fabula doceri cœpta. eadem redit in scenam: sed aliter atque olim. exodiarius. Atellanarum exodia. εἰσόδιον. Ἔσδιον. Atellanarum canticum.

CAPVT. I.

QUOD de Græcorum tragœdia scribit Aristoteles, multas illam mutationes passam, serò perfectam, in ea forma quam postre-

mò naçta fuerat, tandem conquies-
 se: idem & de Satira Romana iure
 aliquis dixerit. nam & hæc poësis
 ποίησις, vt ait philosophus, μεταβολαίς
 μεταβαλοῦσα, varieque tractata à La-
 tinis poetis, vbi tandem ad duas il-
 las species fuit perducta, quas solas
 Fabius Quintilianus agnoscit, finē
 mutandi fecit. prior species est eius
 Satiræ, quam Lucilius inuenit, ex-
 coluere autem Horatius, Persius,
 Iuuenalis & multi item alij: poste-
 riorem eximie nobilitauit M. Terē-
 tius Varro, scriptor inter togatos,
 sine controuersia, longè doctissi-
 mus. Omnes Satiræ mutationes &
 diuersas formas explicare, illorum
 intererat, qui Latinæ poëseos histo-
 riam memoria patrum ex professo
 tractandam susceperunt. Sed acci-
 dit fato nescio quo, vt viri eruditif-
 simi qui de eo argumento libros

hactenus ediderunt, susceptæ pro-
 uinciæ partem hanc adeò perfun-
 ctoriè curarent, vt & multa necessa-
 rio dicenda prætermitterent: & se-
 cus ac res habebat, non pauca trade-
 rent. Caput verò & fons erroris ille
 est: quod dum neglecta auctoritate
 Horatij & Fabij, Satiram Lucilianã
 in poësi Græcorum inuenire fata-
 gunt, omnia susque deque miscent,
 ἀσύνκλωσα πρῶτη πρῶτως, quod ait
 Plato, κλώθοντες ὡφείματα. Equidem
 sine indignatione legere non pos-
 sum, quod ipsi passim affirmant:
 Æschylum, Sophoclem, Euripidem
 & similes alios Græcorum poëtas,
 Satiras, vel vt vulgo scribunt, Saty-
 ras, composuisse. quod neque vete-
 rum cuiquam venit in mentem di-
 cere: & ita falsum est, vt nihil queat
 magis: quum Græci homines, illi
 utique antiqui, non minus Satiras

Romanorum, quam Græcas Kalēdas semper ignorauerint. Ut igitur tantus hic & prope iam ἐσκιρρῶμενος in studiosorum animis error, funditus euellatur: vniuersam ἐς πόδας ἑκεφαλῆς Romanæ Satiræ historiam, quoad quidem eius fieri poterit, vt in re propter monumentorum inopiam obscurissima, breuiter afferemus: tum de differentia Satyricæ Latinorum poëseos ab eorundem Satira, deq. origine, causa, & recta nominis huius scriptione disputabimus: ac postremò circa naturam illius poëseos, quæ Satiræ appellationem quasi propriam sibi vindicauit, nonnulla haut præter rem considerabimus. iam ergo ad primum disputationis huius caput accedamus. SATIRÆ apud Romanos mentio extat sanè quàm antiquissima. nam si Saturnios Faunorum

vatumque versus, & Fescenninos excipias, nullius temere Latinae poeseos antiquius nomen inuenies quàm istius. Saturniorum originẽ primam nemo veterum tradidit, neque legem certam. Saturnium enim metrum de quo loquuntur metrici, non est illud omnium vetustissimum: cuius lex adeo soluta fuit, vt non metrum, sed simplicem cum rhythmo cantum fuisse quidam scribant. Seruius in illud:

*Nec non Ausonij Troia gens missa
coloni*

*Versibus incomptis ludunt, risuque
soluta.*

id est, inquit, carminibus Saturnio metro compositis: quos ad rhythmum solum vulgares componere consueuerunt. vt videantur huiusmodi versus à prosa abfuisse propiùs, quàm à vera poësi. nam *ῥυθμῶς*, etiam in soluta

oratione habet locum: quæ nihilo minus si numeris careat ἐπιρρημῶς fiet, at non ἐμμέτρως: proinde ne poësis quidem. Non multo plus artis habuerunt Fescennini, ipsi quoque temere compositi ac rudeis. hæc nempe erant adhuc nascentis Romanæ poëseos primordia: & quæ vocari ab Aristotele ἀβελγηδίσματα, libro superiore obseruabamus: vbi etiam de Fescenninorum origine, Horatij verba proferebamus:

*Fescennina per hunc inuenta licentia
morem,*

*Versibus alternis opprobria rustica
fudit.*

Fescēninos excepit Satira: vt tempore posterior, ita elaborata magis, & quod ad metrorum leges attinet, perfectum iam poëma. Liuius lib. vii. de ludorum scenicorum institutione agens: *Cæterum, ait, parua*

hæc quoque, (vt ferme principia omnia,) & ea ipsa peregrina res fuit. sine carmine vlllo, sine imitandorum carminũ actu, ludiones ex Hetruria acciti, ad tibicinis modos saltantes, haud indecoros motus more Thusco dabant. imitari deinde eos iuuentus simul, inconditis inter se iocularia fundentes versibus, cæpere: nec absonti à voce motus erant. Accepta itaque res, sæpiusque vsurpando excitata. vernaculis artificibus, quia Hister Tusco verbo ludio vocabatur, nomen histrionibus inditum: qui non sicut ante Fescennino versui similem, compositum temere ac rudem alternis iaciebant: sed impletas modis SATIRAS descripto iam ad tibicinem cantu, motuq. congruenti peragebant: hæc Liuius in anno v.c. cccxc. coss. C. Sulpitio Petico, C. Licinio Stolone: quando graui pestilentia vrbs laborauit. conferenda autem historia hæc est de origine & pro-

gressu poetices, καὶ τῆς θεατρικῆς μουσι-
 κῆς apud Romanos, cum iis quæ de
 Græcorū poësi disputata sunt ini-
 tio libri superioris. videbis prop-
 modum omnia heic atque ibi simi-
 lia. quod non ideo sic accidit, quia
 Græcos Romani adhuc imitaren-
 tur. nam imitatio Græcorum tunc
 cœpit, cum ingenio ars accessit: at
 rudimenta hæc poëticæ ab auctore
 atque impellente natura proficisce-
 bantur, sicut demonstratum est, &
 probat elegantissima disputatione
 Marcus Victorinus libro quarto. ut
 igitur teste philosopho, ἐκ τῆς ἀβ-
 χειροματῶν nata sunt τὰ ἰαμβικά, ὅτι
 ἐκ τῆς μέτρῳ τούτῳ ἰαμβίζον ἀλλήλους: sic
 ex illis iocularibus dictis quæ fundi
 prius temere solebant in Romano-
 rum solennibus, Satira primum est
 orta. Satira hæc carmen fuit, ridi-
 cula versibus intexta cōtinens, quæ

inter se more antiquo iactitabant, vt mox loquitur ipse Liuius. quān fuerit huiusmodi Satira diuersa à Luciliana, dicere nihil attinet. res enim manifesta : & clarissime arguent quæ deinceps dicentur. à Satyrica vero Græcorum tantum differebat, quantum à cætera poësi distat dramatica: cuius ne nomē quidam norant tum Romani. Quemadmodū autem apud Græcos vsurpationem τῆς λαμβιχῆς ιδέας, vt cum philosopho loquamur, excepit in scena dramatice, post inuentam à Thespide tragœdiam, ab Epicharmo & Cratete comœdiam: sic Satiram veterem secuta est fabularū compositio: quarum auctor primus apud Romanos Andronicus, homo & Græcus, & Græcis literis excultus: qui postea ab hero M. Liuiio Salinatore, cuius liberos erudie-

bat, manumissus, Liuius Andronicus est dictus. de hoc idem princeps historiæ Romanæ: *Liuius post aliquot annos ab Satiris ausus est primus argumento fabulam serere.* Valerius Maximus: *à Satiris primus omnium poëta Liuius ad fabularum argumenta spectantium animos transtulit.* atque ita nullum dubium, quin vniuersam dramaticen Græcis acceptā ferre debuerint Romani. quod enim in Sicilia Epicharmus; Athenis Thespis & Crates, id Romæ fuit vnus Andronicus: qui primus Latinis & tragœdiæ & comœdiæ componendæ præbuit exemplum. Satis constat, primam Liuium docuisse fabulam C. Clodio Cæci F. & M. Tuditano Coss. anno post Romam conditam, vt ex Attico suo scribit M. Tullius, quartodecimo & quingentesimo. vnde potest intelligi

quam lentè Romanorum studia ad poetice excolendam sint traducta. Porro fabularum compositione inuenta, refrixit initio Satira: verùm hoc tantisper, dum mos obtinuit, vt ipsi poetæ suas in scena fabulas agerent: vbi vero agendi parteis ad histriones sunt translatae, retulit in scenam ipsa iuuentus Romana risus iocosque priorum Satirarum: non quidem vt fabulas excluderent: sed vt fabulis ipsis, præsertim autem Atelianis, adiungerentur, siue infererentur. quam mutationem etiam alia deinde est secuta, cum Exodia dici cœpere, quæ prius erant Satiræ. Liuius docet clarè ibidè: vbi, postquam de fabulis Andronici dixisset, & partito officio inter puerum ac tibicinem cantantes, & histrionem, (qui poetæ successit) canticum agentem, hoc est vt exponit Valerius

Maxi-

Maximus, gesticulationem peragē-
 tem, subiicit hæc: *Postquam lege hac
 fabularum abrisu ac soluto ioco res auo-
 cabatur, & ludus paulatim in artem
 verterat, iuuentus histrionibus fabella-
 rum actu relicto, ipsa inter se more anti-
 quo ridicula intexta versibus iactitare
 cæpit: quæ inde Exodia postea appella-
 ta, confertaq. fabellis potissimum Atel-
 lanis sunt.* appellatione versuum Sa-
 tiram, cuius paullo ante memine-
 rat, intellexisse heic Liuium, nequit
 ambigi. quamobrè ad honestatem
 veteris Satiræ referri debet, quod
 de priuilegio actoribus Atellana-
 rum concessio subiicit. Valerius Ma-
 ximus ita narrat ex Liuiio: *Atellani
 ludi ab Oscis acciti sunt: quod genus de-
 lectationis Italica seueritate tempera-
 tum, ideoque vacuum nota est: nam ne-
 que tribu mouetur, neque à militaribus
 stipēdijs repellitur.* Satiram quæ Atel-

lanis coniuncta nuncupat Valerius *Italicam seueritatem*. ex quo apparet, totum istud poematis genus iocis & ridiculis dictis abundasse potius, quam impuris atque obscenis. idem supra de Satyrica Græcorum obseruabamus. ac videtur ea non postrema fuisse causa, cur nonnulli è veteribus criticis cum Atellanis fabulis Satyricas cõpararint: de quo plura inferius. Fuit & alia causa, quam potissimum dubio procul ijdem spectarunt: nam vt Satyricæ tragicis dramatis adiectæ sunt à Græcis ad temperandam tragœdiæ mœstitiam: sic Satiras, siue exodia, simillimam ob causam post tragœdias produci solitas, memoriæ quidam prodiderunt. Scholiastes antiquus Iuuenalis: *Exodiarius apud veteres in fine ludorum intrabat, quod ridiculus foret: vt quicquid lacrymarum*

atque tristitia coegissent ex tragicis affectibus huius spectaculi risus detergeret. Exodiarium vocat poetam Atellanarum: nam etsi Atellanas hic grammaticus non nominat: de illis tamen potissimum quæ scribit debent accipi: quum non aliis fere fabulis quàm Atellanis, adiungi solita fuisset Exodia, & superiora verba Liuij doceant, & testimonia veterum: qui Exodia propria faciunt id genus fabularum. Suetonius libro iii. capite XLV. *Vnde mora* (ita scribendum esse non nota, alibi docemus:) in *Atellanico exodio proximis ludis assensu maximo excepta, percrebruit: Hircum vetulum capris naturam ligurrire.* Iuuenalis in sexta:

*Vrbicus exodio risum mouet Atellana
Gestibus Autonoes.*

apud grammaticos quando Q. Nouius, aut Afranius aut L. Pompo-

nus aut alij in Exodio laudantur, de fabulis Atellanis, vt arbitror, semper accipiendum. Apud Suetonium in Galba *Atellanum canticum* de Exodio interpretor. non enim aliud in Atellana canticum, nisi Exodium. quod ita dictum, vel quia singulorum diuerbiorum fini subiiciebatur: vel quia extremæ fabulæ semel. sic inter chorica mele Græcorum dramatum, quod ab introeuntibus in scenam cantabatur, *Ἐξόδιον* dicebant: quod ab exeuntibus *Ἐξόδιον*. auctores Pollux & comici interpretes. Etsi autem dubitari nō potest ex Liuij verbis, Exodia Atellanarum ex antiqua Satira fuisse primum nata, vtut postea nomen fuerit mutatum: seruatum tamen etiam à posteris eandem poëseos formam ac modum, neque exemplis vllis potest probari, neq. vllius

antiquorum testimoniis euinci.

DE Satira Ennii & Pacuuij: ea cuiusmodi fuerit. varietas metrorum in illis: item argumentorum. quadrati versus, non solum iambici. L. Pomponij Satira. Graeci qui poemata ex diuersis metris composuerunt. Homeri Margites: Charemonis Centaurus. Satira Enniana Graecis incognita. Locus Horatii in eam rem correctus. De Varroniana Satira. quomodo prior Luciliana: qualis illa, & quam multiplex in ea varietas. locus Ciceronis animaduersus. Menippus & Meleager duo scriptores ἀνυδαλλοῖοι. Strabo ex coniectura correctus. Varro Menippum imitatus. eius Satira Menippeae dicta & cynica. ipse quoque Menippeus cognominatus. Probi error super Satira Menippi. character dicendi Menippeus. παραδία in legitima descriptione vitiosa: παραδία pro conuitiari. differentia inter Menippi scripta & Varronis Satiras. Iuliani Casares. Luciani stilus. Seneca Apocolocyntosis. Petronij Satiricum: item Martiani. Boetij liber De consolatione Satira similis.

CAPVT II.

AUCTOR est M. Tullius, natum Apoëtam Ennium anno proximo postquam inceperat Liuius Andronicus fabulas Romæ docere. quum igitur superiore capite de ea

Satira egerimus, quæ ante Liuianas fabulas in Romana scena florebat: postulat instituti ratio, vt de Satira Enniana hoc loco dicamus, & aliis, quæ ab illa ceu capite vel prototy- po exemplo, videntur manasse. Hæc ita describit Diomedes libro III. *Olim carmen quod ex varijs poëmati- bus constabat Satira vocabatur, quale scripserunt Pacuuius & Ennius.* sine caussa Ennio anteponit Pacuuium: antiquiori posterius natum: qui ne- pos Ennij ex filia appellatur Hiero- nymo apud Eusebiũ in olympiade CLVI. Plinius in xxxv. historia so- rore Ennij scribit genitũ. Huius Sa- tiræ cuiusmodi fuerint penitus ho- die ignoramus: quũ præter Diome- dis vnicum hoc testimonium, nihil, opinor, extet apud veteres, vnde vel scriptas à Pacuuiio Satiras possit co- gnosci, qui ad nos peruenerunt lau-

dati in scriptis antiquorum, fabularum eius tituli, paucis exceptis, puris tragædiis potius quàm vlllo alij generis poëmatis videntur conuenire. Ennij Satiras non raro est inuenire laudatas. Quatuor earum libros reliquisse legitur apud veteres Horatij interpretes. sextum Satirarum Ennij citat Donatus ad Phormionem Terentianam: nisi error commissus in numerorum notis: & *IV.* pro *VI.* apud hunc restituendum: aut contra in iis quæ Porphyrii tribuuntur. Ex ipsis fragmentis, quæ tamen supersunt non adeo multa, apparet quod ait Diomedes: miscellam diuersi generis carminũ fuisse Ennij Satiras. nõ solum enim in diuersis libris aliud atque aliud metrum vsurpauerat: sed etiam in eodem libro, hoc est, vt existimo, Satira eadem: nam singulis libris

singulas Satiras fuisse cōtentas, adducunt me vt credam veteres qui earum meminerunt. Seruius ad XII. Virgilij profert è secundo Satirarum Ennij ista :

— *contemplor*

*Inde loci liquidas pilatasque ætheris
oras.*

putes ex istis totum illud est carmen eodem genere metri scriptum atque Annaleis eiusdem poëtæ. sed aliter rem habuisse Nonius arguit, cuius sunt ista: *OBSTRINGILLARE*, *obstare*. *Ennius Satirarum libro II. Restitant, occurrunt obstant obstringillant, obagitant.* perperam editum est in Iunij editione *libro III.* nã in aliis libris quibus consentiunt membranæ nostræ, scriptum aliter. Eandem metri varietatem & *libro III.* obseruabamus. heroicus est, quem inde *affert Nonius in voce politiones.*

— *testeis sunt*

*Lati campi, quos gerit Africa terra
politos.*

at iambicos hosce trimetros, sanè
quàm venustissimos, ex eodem lib.
III. idem grammaticus non semel
descripsit:

*Enni poeta salve, qui mortalibus
Versus propinas flammeos medul-
litus.*

idem alibi: *CRIMINAT. Ennius Sa-
tirarum libro III,*

*Nam is non bene vult tibi, qui falso
criminat*

Apud te. & hic versus non ob-
scurè est iambicus trimeter. Alibi
versu quadrato vsus in Satiris En-
nium diserte scribit A. Gellius. ex-
tant apud eundem capite II. libri
duodeuicesimi, aliquot trochaïci
ex illis ipsis Satirarum libris. tanta
in opere non nimis longo, metro-

rum diuersitas. nec tantum metro-
rum, sed etiam argumentorum: de
quo amissis Satiris ipsis, constare v-
trumque potest tam ex lectione re-
liquiarum: quam ex testimonio ali-
quot scriptorum. A. Gellius libro II.
cap. XXIX. *Hunc Aesopi apologum Q.
Ennius in Satiris scite admodum & ve-
nuste versibus quadratis composuit: quo-
rum duo postremi isti sunt: quos habere
cordi & memoriae operapretium esse
Hercle puto:*

*Hoc erit tibi argumentum semper in
promptu suum:*

*Nequid expectes amicos, quod tute
agere possies.*

in prioris versus fine scribendum
metri lex admonet positiuū. sunt enim
oetonarij siue tetrametri trochaïci
perfecti: vt valde mirer summos vi-
ros aliter pronuntiasse: & A. Gelliū
reprehendisse, quod quadratos ver-

sus esse dixerit. at quanto facilius
 nobis imponi potest in tam paucis
 verbis, quàm illi qui ex integro car-
 mine hæc delibabat? Sed pauci ob-
 seruarunt, quadratos versus appel-
 latos fuisse veteribus criticis, non
 solos iambicos octonarios: verum
 & trochaicos eiusdẽ mensuræ: qua
 de re plura alibi. redeundum enim
 ad argumenta Satirarum Ennij. Fa-
 bius Quintilianus libro nono capi-
 te 11. *Formas quoque fingimus sæpe: ut*
Famam Virgilius: ut Voluptatem ac
Virtutem, quemadmodũ à Xenophon-
te traditur, Prodicus; ut Mortem ac Vi-
tam, quas contendentes in Satira tradit
Ennius. Etsi non possumus omniũ
 Satirarũ Ennij hypotheseis ex istis
 diuinare: illud tamen non difficile
 solers lector cognoscet: toto gene-
 re diuersam fuisse Satiram Ennia-
 nam ab illa quam superiore capite

describamus, de cōmuni appellatione rerum non congruentium, fati capite quarto. An alius præter Ennium & Pacuuium tales Satiras scripserit, non temere dixerim. L. Pomponium in Satira meminimus Prisciano laudari sexto libro: sed huius Atellanarū scriptoris, quemadmodum A. Gellio vocatur, Satiram referimus ad genus antè expositum. Porro autem Ennio cum varia genera metrorum in idem pœma confunderet, contra legitimæ pœseos legem, exemplum Græcorum non defuit, quo se tueretur. Observant enim Græcorum critici Homerum ipsum, qui omnis eruditionis fons & norma semper est habitus, in Margite suo heroicis versibus iambicos inseruisse: non quomodo lyrici sæpe faciunt, quum singula cola aut systemata certo

ordine sibi inuicem respondent:
 sed temere & inordinate, sine vlla
 obseruatione. Hephæstion: μετε-
 κείνεται, ὅσα ἐκ μέτρων μὴ ὁμολογου-
 μένων σωζήσκει, ἄξιον ὅτι καὶ ἀνακύκλῳ
 ὅσα ἔχει, ἕτε κατὰ κύκλον, ἕτε κατὰ συστή-
 ματα. οἷός ἐστιν ὁ Μαργίτης ὁ εἰς Ὀμηροῦ
 αἰαφερόμενος· ἐν ᾧ παρέσπαρται τοῖς ἔπε-
 σιν ἰαμβικά, καὶ ἄλλα ἕκαστον σύστημα.
 Marius Victorinus libro I. in extre-
 mo: *Homerus fons atque origo metri-
 cæ disciplina, non tantum in duobus cor-
 pusculis Iliados & Odysseæ his versi-
 bus Tetrametris frequenter est vsus: sed
 & in eo carmine cui Margites nomen
 est, idem herois hexametris trimetros iā-
 bicos tanquam pares numero miscuit.*
 idem libro tertio de iābico loquens
 qui septemdecim syllabis constat:
*Hoc genere versuum, ait, primus vsus
 est Homerus in Margite suo: nec tamen
 totum carmen ita digestum perfecit: nam*

duobus pluribusue hexametris antepositis, istum subiiciens copulauit: quos postea Archilochus interpolando composuit. apud Græcos tamen non multos inuenio, qui parem licentiam in pangendis versibus vsurparint. quosdam nominant Græci metrici. de Chæremone narrat Aristoteles, ipsum composuisse ex omni metrorum genere carmen quoddam, cui nomen indiderat Hippocentauro: quem negat poetæ loco censendū. Χαίρημων, inquit, ἐποίησεν Ἰπποκένταυρον, μικτὴν ῥα ψαδίαν ἐξ ἀπορύτων τῶν μέτρων, ὃν ποιητὴν ἔπαρσα γροθυτέον. cæterum neque Chæremonis huius, neque vllius omnino è Græcis exemplum secutus est Ennius, cum Satiras composuit diuersitate ista metrorum simul & argumenti: nam huiusmodi scriptionis miscellæ neque exemplum neque nomen Græ-

cis hominibus fuit notum: quod & Horatius disertè affirmat, Satira vltima libri Sermonum prioris: quo loco de Lucilio disputans ait:

— fuerit Lucilius inquam

Comis & urbanus: fuerit limatior
idem

Quàm comis & Græcis intacti car-
minis auctor,

Quamq. poëtarum seniorum turba.
manifestò Horatius his verbis cõ-
parat Luciliũ cum primis poëtis La-
tinis: quorũ de numero vnum sepa-
rat, tanquam primum auctore car-
minis Græcis intacti, hoc est, Satiræ,
& rudis in secũdo accipi casu debet,
non in primo: nisi volumus purissi-
mum Romanę linguę poëtam *Ἰσοκρίτης*
ἢ Βαρβακίτης. poeta quę designat,
non nominat, Ennius est, vt apparet
ex iis quę modò sunt dicta. ac for-
tasse scripsit poëta:

*Quàm Rudius, Græcis intacti car-
minis auctor.*

de qua emendatione tantum non necessaria, nemini adhuc oboluisse mirum est. *Rudius* pro Ennio etiã apud Ciceronem pro Archia poeta: *Rudium hominem maiores nostri in ciuitatem receperunt.* Quod autem alibi dicitur Flacco Lucilius non Ennius scripsisse primus Satiras: id superiori interpretationi atq. emēdationi, ne minimū quidem repugnare, capite sequente demonstrabimus. Apud Latinos verò videtur Ennij exemplum posterioribus ingeniis fiduciam attulisse, vt non solum diuersorum generum metra eodem congererent: sed etiam vt ibridas prorsus scriptiones ederent, è soluta oratione & numeris adstricta conflatas. Eiusmodi lasciuix Satira fuit, quam nos Varronianam nuncu-

nuncupamus : quia antiquiorem auctorem similis scriptiois ciere alium non possumus. Quintilianus: *Alterum illud est, & prius Satiræ genus quod non sola carminum varietate mistum condidit Terentius Varro, vir Romanorum eruditissimus.* palàm est ex his tanti magistri verbis, Lucilianã Satiram de qua paullo antè dixerat, posteriorem esse Satira Varronia: cum tamen annis minimum vno & triginta post magnum Auruncæ alumnum in lucem editum, natus sit Varro. nimirum hoc voluit Fabius: Satiram in qua Varro claruit, eam ipsam esse quam vetusti scriptores, quorum facile princeps Ennius, illustrauerant: hoc interesse tantum; quod illi sola metrorũ varietate poëmata sua Satirica condierant: Terentius vero etiam prosam Satiræ suæ miscuerat. Enim-

uero mirificum prorsus & multipli-
 ci varietate notabile, ne dicam mō-
 struosum, opus edidit Varro, cum
 in illo opere prosam miscens cum
 carmine, seria cum iocis, Græca cū
 Latinis, (id enim & fragmenta ar-
 guunt) nouæ scriptionis exemplū
 Latinis suis primus dedit. nec verò
 subiecti minor ibidem varietas. do-
 cent hodieque tituli, quos auctor vt
 plurimum binos singulis Satiris in-
 diderat, vt norunt eruditi. Scopum
 suum in scribendis Satiris, aperit ip-
 se apud M. Tullium in Academicis:
 vbi postquam rationem attulit, cur
 philosophiam lucubrationibus suis
 illustrandam ex professo non susce-
 perit: *Et tamen, inquit, in illis veteri-
 bus nostris, quæ Menippum imitati, non
 interpretati, quadam hilaritate consper-
 simus, multa admista ex intima philo-
 sophia, multa dialecticè dicta: quæ quo*

*facilius minus docti intellexerent, iucunditate quadam ad legendum inuitati, ... * in laudationibus, in ipsis antiquitatum præmijs ... philosophia scribere voluimus, si modo consecuti sumus.* vitij notam inuissimus postremo colo: est enim non solum deprauatum: sed etiam vt videtur mutilum. hoc autem sine dubio voluit Varro: ita se, cum Satiras componeret, philologiam philosophia tēperasse, vt mixta ex vtroque genere scriptio dici potuerit. hoc & Cicero confirmat, quando paullo post his illū verbis compellat: *atque ipse varium & elegans omni fere numero poema fecisti: philosophiamque multis locis inchoasti: ad impellandum satis, ad docendum parum.* idcirco Fabius Varro nem inter eos numerat, qui præcepta sapientiæ versibus tradiderunt: componitque cum Empedocle ac

Lucretio. Quod autem supra dice-
 bamus, non posse nos alium nomi-
 nare, qui ante Varronem Satiram
 huiusmodi ediderit: hoc verum est:
 neque obstat, quod Menippum di-
 catur Varro esse imitatus, vt modo
 ipse de se testabatur: hic est Menip-
 pus Gadareus, qui cynicam impu-
 dentiam & ἀδελφείαν, vita simul
 ac scriptis expressit: de quibus non
 omnes eruditi idem iudicarunt.
 Strabo vtcumque videtur laudare,
 cum libro xvi. viros illustres Ga-
 darenos recensens, ita scribit: Ἐν
 τῷ Γαδάρων ἦν Μελέαγρος καὶ Μένιππος
 ὁ αὐτοδογεῖσιος. Diogenes Laërtius &
 Menippum & scripta illius penitus
 damnat: idque iis verbis, vt iure exi-
 stimes Strabonem & alios qui αὐτο-
 δογεῖσιος vocabant, voluisse confu-
 tare: φέρει ἡδὲ ἔν, αἰτ, αὐτοδαῖον ἑσέν. Τὰ
 δὲ βιβλία αὐτῶ πολλὰ καταγέλωτος γέμει

καὶ ἰσοῦσι τοῖς Μελέαγρο, τῷ καὶ αὐτῷ γινο-
 μῶς. Meleager cui Menippum cō-
 parat Laërtius, & ipse professione
 cynicus fuit, tam moribus quàm
 genere scribendi illi compar. ac
 fortasse apud Strabonem eo quem
 modo attulimus loco, numero mul-
 titudinis scribendum, οἱ αὐτοδοξε-
 λῶι. nihil enim similis duobus his-
 ce Gadarenis. vtrumque non semel
 Athenæus citat: ex quo etiam co-
 gnoscimus, inter alia scripta Sym-
 posium ab vtroque horum fuisse
 editum. Menippum quanti Varro
 fecerit re non verbis ostendit: cum
 imitationem illius suam, titulo ip-
 so professus est: nam Satiras suas
 appellavit Menippeas. A. Gellius
 lib. II. cap. XVIII. *Seruus Menippus*
fuit, cuius libros M. Varro in Satiris
æmulatus est: quas alij cynicas, ipse ap-
pellat Menippeas, posterior appella-

tio frequens apud grammaticos: cynicas vero nuncupat Probus, in iis quæ scripsit in Virgilium. Sed & ipse Varro ab imitatione Menippi, vel acciuit sibi, vel ab aliis delatum tulit Menippeï cognomen. in quarto Athenæi Larenfis, qui ad Varronem genus suum aliquo modo referebat, sunt verba: μέμνηται τῆς περὶ οἰμίας καὶ ὁ ἐμὸς πατριάρχης Οὐδ' ἄρ' ἔστιν ὁ Μενίππειος ὅστις ἐλάμβανεν. dedit olim istud cognomen minus peritis historiæ occasionem existimãdi, Varronem Menippi fuisse γῶεμον & familiarerem, siue discipulum: quos refellit iure Probus in sextam Virgilij eclogam: *Varro Menippeus non à magistro, cuius ætas longè præcesserat, nominatus: sed à societate ingenij, quod is quoque omnigeno carmine Satiras suas expoliuerat.* eruditus hic grammaticus qui sciebat Varronem in Satiris

scribendis Menippum esse imitatū: persuasit sibi, & Menippum igitur Satiras scripsisse: easque pari varietate carminis condiisse, atque Varronē norat fecisse. sed errauit Probus mirū in modum. nam Menippi libros quis vnquam Satiras vocauit? extāt apud Athenæum & Diogenem multi libellorum Menippeorum tituli: in queis nulla profecto Satira nominatur. equidē facile concedam pari licentia Menippum Satirarū scriptorem posse dici, atq. Xenophani Satiræ tribuuntur ab Apuleio: de quo plura capite sequēte: sed penitus ignorasse Probum genus scribendi, quo vsus fuerat Menippus, etiam sequentia probant. non enim composita à se carmina scriptis suis Menippus intexerat, quod putauit iste criticus: sed aliena è notissimis poëtis: po-

tissimum autem Homero atq. Euripide, & cæteris tragicis: plane expressit Menippi characterem Lucianus, initio dialogi illius inter Mortuales, qui *Νεκρομαρτία* inscribitur. est autem, ut puto, ad imitationem factus eius dialogi quem Menippus ipse *Νεκρία*, Diogene teste, inscripserat. ibi Menippus inducitur ab ingeniosissimo scriptore animi sensa non aliter quàm versibus tragicorum, aut interdum Homeri exprimens. non dubitabunt autem acuti lectores, id propterea factum à Luciano, ut stilum Menippi exprimeret simul ac traduceret: est enim hæc alienorum versuũ vsurpatio, cum caret modo, & non ad probationẽ rei alicuius afferuntur: sed ad mentẽ animi exprimendam: non tam iocosa quam ridicula. turpe enim est centonibus loqui,

nec sine curione quæ velis posse dicere. deniq. vt in operibus suis sapiētissima Natura, omnia ἀλλόγοτα & mixta ex diuersis generib. auersatur atq. abominatur: sic & ὁχτὴ φύσιν λόγος simplex est & μονοφθῆς: à qua naturæ lege in totum recedere numquam sibi permittet sapiens. ridentibus aut irridētibus potius conuenit hæc lasciuia. quare etiam Græci πρῶδειν, pro irridere & conuitiari posuerunt. Iulianus in Saturnalibus aut Symposio: sic enim in veteribus codicibus is liber inscribitur, non Cæsares: πέφυκα γὰρ ἔτε σκώπιον, ἔτε πρῶδειν, ἔτε γελοιάζειν. Græcis πρῶδειν dicitur quicumque in alienam sententiam detorquet poëtæ alicuius verba. hoc verò quia plurimum fieri solitū ab eo genere scriptorum quibus & homines & res humanas irridere fuit propositum,

ut Mimis, & ei de quo loquimur
 Menippo: propterea latius ea vox
 cœpit vsurpari, ea quã indicauimus
 notione. Diogenes in Bione: διφουής
 ἦν καὶ παρωδήσαι. οἷα ὅστιν αὐτὸ καὶ ταῦτα.
 Ω πέποι Αῤχύτα, ψαλληγυές, ὀλβιοτυ-
 φε. Τῆς ὑπὸ αὐτοῦ εἰδὸς πομπῶν ἐμπειρο-
 τὰ ἀιδρῶν. & ita παρωδὸς sære & παρω-
 δία pro irrisore & irrisu. Longè igi-
 tur diuersa fuit ratio poeseos in Sa-
 tiris Varronis, & Menippi dialogis
 vel epistolis. quum Græcus hic me-
 ras parodias ex alienis versibus cõ-
 texuerit: quam ob causam nemo
 vnquam veterum inter poëtas eum
 numerauit. Varro contra pulcher-
 rimis carminibus quæ ipse compo-
 fuerat, Satiras suas cõsperferit: quas
 propterea M. Tullius *poëma* nomi-
 nat, & quidem *varium atque elegans*.
 Ex his sequitur, Menippeas à Var-
 rone fuisse dictas Satiras suas, non

quia profam cum versu eodem modo miscuerint : sed propter simile quoddam iucunditatis téperamentum, in materia non dissimili : vt non abs re vtrumque hunc auctorem *αουδογελσιον*, & scripta amború, philosophiam ludentem, sit aliquis nuncupaturus. hoc amplius etiam illud sequitur : Satiræ Varronianæ auctorem facere Menippum : hoc verò esse, certò delirare, & in antiquitatis Græcæ Latinæque cognitione puerum se ostendere. E græcis scriptoribus qui Menippū sunt secuti nullus hodie superest, qui ad characterem dicendi illi vsurpatum satis *ἑπισημως* accedat. nisi quod videntur Iuliani *Κεβνια* siue Symposium, quo priores omneis Cæsares irrisit, Menippeum aliquid sapere. orationis corpus profaicum : sed cui multi sint versus inserti, plerum-

que alieni: interdum tamen & proprij. Lucianum à Menippo non pauca esse mutuatũ, & in multis æmulatum fuisse, non dubito: sed facies orationis tota diuersa. quin ipse gloriatur nouum scribendi genus se inuenisse: ac sub comica iocositate grauitatem philosophicã occultuisse: $\kappa\acute{\iota}\ \delta\ \theta\eta\lambda\upsilon\ \tau\omega\varsigma\ \alpha\prime\rho\rho\epsilon\upsilon\iota\ \epsilon\gamma\kappa\alpha\tau\alpha\mu\acute{\iota}\xi\alpha\iota$. Inter Romanos verò scriptores multi fuerunt, qui Varronis exemplo vtramque facundiam in eodem argumento ac scripto exercerent. Liber Senecæ quo in mortuũ Claudium venustissime inuehitur, quid aliud est, nisi Satira partim Menippi, partim Varronis stilo scripta? inest pedestris oratio: inest & metro vehens: caque interdum ritu $\pi\epsilon\pi\omega\delta\iota\alpha\varsigma$ aliunde accepta: interdum nata ibidem, atque ea sine scripta, vt eò inferciretur. Satiram tamen

librum illum non appellauit Seneca: titulum iam vulgatum, vt puto, aspernatus; vtique præ illo altero, qui nouitate sua vel sola poterat lectoré allicere. & est fere mos hic scriptorū, titulum *Ἰουδαίου* alio mutare, qui susceptæ materiæ sit proprius. Petronius Arbiter cur opusculum suum, quo Neronis & aliorū procerum flagitia horrenda, non minore flagitio publicauit, Satiricum potius quam Satiram inscribere maluerit, frustra fortasse quaesierimus: neque est tanti: de quo tamen aliquid capite quarto erit nobis dicendum. Martianus Capella libros suos eruditionis multiuagæ, quibus orbem disciplinam liberarium est complexus, Satiram semper nominat: non vt vulgo inscribuntur Satiricum. de hoc etiam inferius nonnihil necessario attinge-

mus. poterat in hoc album ascribi & Boëtius : qui libris illis quibus suos grauiſſimos atque æquiſſimos dolores ipſe ſibi diuinitus leuauit: ſanctioris philoſophiæ grauitatem aſperioſam elegãtiorum Muſarum amœnitate fœliciffime temperauit. in quo Varronem eſſe illum æmulatum, paret ex ante dictis: ſed iudicio fecit vir ſapientiffimus, cum feſtiuiorem titulum impuritate priorum ſcriptorum qui illum uſurparant contaminatum, à libellis ſuis reiecit.

DE SATIRA LVCILIANA: quomodo Lucilius eius inuentor. quæ differat ab Enniana. varia metra apud Lucilium. materia huius Satiræ: imitatio priſcæ comædiæ in libertate maledicendi. Stilus populo accõmodatus. pedestre eloquium. Sermo & Sermocinari de comicis. Græca mixta Latinis à Lucilio. Error Iſidori, qui Satiram facit ſpeciem comædiæ. quomodo tota Romana. Error eorum qui Satiram cum Satyrica confundunt. quid differant. Similitudo Satiræ cum Silis.

Timonis Silli. Et Xenophanis. locus Apulei correctus. Recensus poetarum qui post Lucilium Satiras scripserunt: & de titulis Satirarum Horatianarum nonnulla. item aliquot locorum emendationes.

CAPVT III.

PERGAMVS in historia Satiræ Romanæ explicanda: cuius nobilissima species restat adhuc nobis indicta. Naturam huius & quid ab Enniana differat, ita declarat Diomedes. *Satira est carmen apud Romanos, non quidem apud Græcos, maledicum, & ad carpenda hominum vitia archæ comædiæ caractere compositum: quale scripserunt Lucilius & Horatius & Persius. Sed olim carmen quod ex varijs poematibus constabat, Satira dicebatur: quale scripserunt Pacuuius & Ennius.* manifestò separantur his verbis diuersæ duæ species Satiræ: quarum nos alteram Ennianam, alteram Lucilianam indigetauimus.

nam vt Ennius, quum differentem non parum ab antiquissima & omnium prima Satiram scribere instituisset, Satiræ primus auctor est habitus: ita Lucilius, quum ad carpēda hominum vitia stilum conuertisset, cœpissetque veteris comœdiæ Atheniensium licentiã in suis pœmatis vsurpare: non ille quidem ἀπλῶς Satiræ: sed talis Satiræ inuentor est celebratus, Horatius:

—est Lucilius ausus

Primus in hunc operis componere carmina morem:

Detrahere & pellem nitidus quã quisque per ora

Cederet introrsum turpis.

alibi de se & Lucilio:

Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino

Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem

Inuen-

Inuentore minor.

Alij non inuenisse, sed primum in Satira excelluisse Lucilium scripserunt. Quintilianus: *Satira tota nostra est: in qua primus insignem laudem adeptus est Lucilius.* ex iis quæ modo dicebamus facilis conciliatio. Differentia præcipua Lucilianæ Satiræ ab Enniana, non fuit in genere carminis. etsi enim miscere varia metra in eodem poemate non videtur sic fuisse solitus Lucilius, vt de Ennio antè probauimus: vario tamen metro vsus in Satiris, reliquæ arguunt: ex quibus clarè liquet, non omnes libros Satirarum Lucilij heroico metro (quo solo vsi Horatius, Persius & Iuuenalis,) fuisse compositos: verum & iambico, ac fortasse etiam alio, nonnullos. fuit verò potissimum discrimen in materia & illius tractandæ modo. nam specta-

uit quidem ad doctrinam morum
 vtraq. hæc Satira: sed Lucilius mul-
 to magis quàm Ennius personis ad-
 hæsit: & quia plures semper mali
 quàm boni, in notandis obiurgan-
 disque vitiosis plurimus fuit. qua in
 re quoniam summa libertate erat
 vsus, nominibus etiam adiectis ma-
 gnatum & in Rep. potentium: vi-
 sus dictusque fuit, mutato genere
 metri & facie poëseos, priscam A-
 theniensium comœdiam retulisse.
 Horatius:

*Eupolis atque Cratinus, Aristopha-
 nesque poëta,*

*Atque alij, quorum comœdia prisca
 virorum est:*

*Si quis erat dignus describi, quod ma-
 lus aut fur,*

*Quod mæchus foret, aut sicarius, aut
 alioqui (bant.*

Famosus: multa cum libertate nota-

*Hinc omnis pendet Lucilius, hosce
secutus,*

*Mutatis tantum pedibus numerisque
facetus,*

Emuncta naris.

alibi eisdem poëtas Satirarum scrip-
toribus proponit studiose imi-
tandos.

—ridiculum acri

*Fortius & melius magnas plerumq;
secat res:*

*Illi scripta quibus comædia prisca vi-
ris est,*

Hoc stabant, hoc sunt imitandi.

idem sibi volunt & hæc Persij:

*—audaci quicumque afflate Cratino
Iratum Eupolidem prægrandi cum
sene palles,*

Aspice & hæc.

nec temere Diomedes in rudi defi-
nitione Satiræ huius verba illa po-
suit: *archæ comædiae caractere com-*

positum. Græci critici veterem comœdiam Atticam multis notis distinguunt à media & noua: sed omnium certissima & momenti maximi est ἡ ἀγὰν καὶ ἀχεατος περὶ φροῖα: nimia & immoderata libertas maledicendi quibusvis, siue priuatis siue magistratibus. Liuium non multo remissiorẽ priscis illis comicis fuisse cachinnonem: præter fragmenta, quæ id luculente docent, locuples testis est Persius.

—*secuit Lucilius urbem,*

Te Lupe, te Muti, & genuinum fre-
git in illis. idem & Iuuenalis.

Plinius quoque hoc significat, cum scribit, *primum Lucilium condidisse stili nasum.* Stilus autem Lucilij à comœdiæ socco non alienus; humilis inquam, inaccuratus & populo accommodatus: quam ob causam Horatius. qui Lucilium imitatus.

Satiras suas *pedestrem Musam* vocavit: *Quid prius illustrem Satiris Musaque pedestri?* alio loco *sermones* appellat: *Albi nostrorum Sermonum candidè iudex.* ratio vtriusque appellationis eadem: nam vt alibi adnotabamus, in quocumque scribendi genere sponte fusam sine cura oratione, qualis vsurpari solet in quotidianis colloquiis, *πεζοὶ λόγοι*, & *pedestre eloquium* vocabant: cui opponit alicubi Gregorius Nazianzenus, τὸν ὑπερελεγμένα λόγον. hic est qui proprie *sermo* dicitur. Plinius epistola ad Maximum libro v. iam tres libros absoluerat *subtileis & diligentes*, atque inter sermonem historiamque medios. cuiusmodi est apud comicos dictio: de qua Flaccus: *-nisi quod pede certo Differt sermoni, sermo merus.* inde *sermocinari* proprie tributum comcedis. Apuleius in *Floridis*: *minus hal-*

lucinetur, comædus sermocinetur, tragædus vociferatur. ut comædia sermone constat: ita comædi actio sermocinatione: quam Euclides in Harmonicis vocari ait, *συνεχῆ καὶ λογικὴν τῆς φωνῆς ποιότητα*. Ad imitationem quotidiani sermonis ac vitæ communis, pertinuit & illud in Lucilij Satiris: quod Græca non rarò Latinis miscuerat. Horatius:

*At magnum fecit quod verbis Græca
Latinis*

Miscuit: ô seri studiorum.

ex his quæ hæctenus commemorauimus de natura huius Satiræ, est intelligere magna affinitate iungi pœseos istud genus cum comædia. quare etiam extitêre, qui Satiram speciem comædiæ facerent. Isidorus libro VIII. *Duo sunt genera comicorum, id est, veteres & noui. Veteres qui & ioco ridiculares extiterunt, ut*

Plautus, Actius, Terentius. Noui qui
 & Satirici, à quibus generaliter vitia
 carpuntur, vt Flaccus, Persius, Iuuenalis
 & alij: Hi enim delicta corripunt: nec
 vetabatur eis pessimum quemque descri-
 bere: nec cuiuslibet peccata moresque re-
 prehendere. Vnde & nudi pinguntur,
 eò quod per eos vitia singula denudentur.
 hæc ille: sed è fæce haurit bonus Isi-
 dorus, vt sæpe. neque enim verum
 est, Satiram comœdiæ speciem pos-
 se dici: quum genere differant. ne-
 que inuenias, opinor, aliquem è ve-
 teribus criticis, qui Satiram inter
 species scenicæ aut dramaticæ poë-
 seos retulerit. & omnino aliud est
 comicos imitari, aliud comœdiam
 scribere: quod non intellexit, quis-
 quis fuit huius sententiæ auctor Isi-
 doro. Hæc igitur est idea, hic cha-
 racter Lucilianæ Satiræ: quæ non
 minus quàm Enniana Græcorum

ingeniis fuit intacta. ideo iure Fabius Quintilianus : *Satira*, inquit, *tota nostra est*. & Diomedes conceptis verbis : *Satira est carmen apud Romanos, non quidem apud Græcos, maledicum*. Sine caussa viri doctissimi, qui vel in vniuersum de poëtica libros ediderunt, vel peculiareis de *Satira* commentationes, cum *Satyrica* Græcorum Romanam *Satiram*, sola nominis affinitate inducti, cōpararunt : de vtraque enim poësi simul operaq. vna tractant omneis : hanc ab illa ortam docent : atque vt verbo dicam quod res est, *Satyrica* Græcæ naturam parum se habuisse notam, hoc pacto ostendunt. cedo enim quæ tanta affinitas inter res genere dissidentes ? quippe *Satyrica*, vt satis superque demonstraui-
mus, tota *dramatica* : *Satira*, vt plurimum, *διγνηματική*. interdum ex

utroque mixta. iam verò quum Sa-
 tyricæ, ὁ πῖν ἐί), & differentia, ut
 loquuntur, specifica, sit chorus Sa-
 tyrorum saltantium, & iocos seren-
 tium: quid huius simile in Satira?
 Sed nihil verbis opus: nemo enim
 trium Satiricorum Latinorum Sa-
 tiras cum Euripidis Cyclope com-
 parabit, quin absurditatem eius sen-
 tentiæ statim agnoscat. Non igitur
 cum illa Græcorū poësi Satira Lati-
 na componi debuit: sed cum eorū-
 dem Sillis: quod genus carminis
 ex omni Græcorum poësi plurima
 cum ista Romana Satira commu-
 nia habere, affirmamus nos. narra-
 tium utrumque, vel certe mixtum:
 utrumque vehemens in obiurga-
 tione: Ἀλαστυριχὲν denique utrum-
 que, & plenum cachinnorum: quod
 & nomen ipsum Sillorum indi-
 cat: σιλλοὶ enim ἡσυχὰς ὁ σιλλαίης dicti,

irridere, subsannare. Ac melius quidem de natura eius carminis constaret nobis, si extarent Xenophanis, Timonis, & aliorum poëtarum Græcorum Silli, quos longa dies aboleuit: verumtamen etiam è pauculis versibus, qui ad nos peruenierunt è Timonis præsertim Sillis, facile id quod diximus potest probari. annon enim Lucilianæ Satiræ aliquam auram afflare videntur ista, in genus vniuersum philosophorum dicta?

Σχέτλιοι ἀνθρώποι, καὶ ἐλέγχα,
γαφέρες οἶον,

Γοίων ἐκ τ' εἰδῶν καὶ λερομάχων πε-
πλάγηθε,

Ἀνθρώποι, κενεῆς οἴησις ἐμπλεοὶ ἀσκοί;
quid illa, de philosophis qui in Museo Alexandriae alebantur?

Πολλοὶ μὲν βόσκονται ἐν Αἰγύπτῳ πο-
λυφύλα

Βιβλιακοὶ γρακί), ἀπίετα δηριόωντες
Μισέων ἐν Τελαφῶ.

Satirica etiam hæc de Platone:

Τῶν πρώτων δ' ἠγείτο πλατύσατος,
ἀλλ' ἀγροητῆς
Ἡδυεπῆς, τέτιζιν ἰσογράφος· οἶγ' Ἐκα-
δήμου

Δένδρει ἐφεζόμενοι ὅπα λειοέεσαν
ἰᾶσι. *ista vero etiam*

ad comicam lasciuiam accedunt:

Ὡς ἀνέπλασε Πλάτων, πεπλασμένα
θαύματα εἰδώς.

quibus simile est alibi de Cleanthe
Assio:

—ἐπέων φίλος Ασπιος, ὄλμος ἀτολμος.

ne hæc quidem à comœdia longè
absunt de Zenone Stoicæ sectæ
conditore.

Καὶ Φοίνιστον ἴδον λιγρόγραυ σκιερῶ
ἐνὶ τύφῳ

Πάτων ἰμείριστον· ὁ δ' ἔρρη γύργατος
αὐτῆς

Μικρὸς εὖν, ἔνδ' εἶχεν ἐλάσσια σκιν-
δαψοῖο.

de Zenonis autem discipulis sic
idem, sordes illis obiiciens, vt So-
crati comicus:

Οφρα πενήτων στυάγην νέφος, οἱ πρὸς
πρότων

Πρωχότατοί τ' ἤσδμ, καὶ κουφότατοι βρο-
τοὶ ἀσῶν.

testatur Diogenes Sillos auspica-
tum esse Timonem ab hoc versu:

Εσπετε νῦν μοι ὄσοι πολυπράχμονές εστε
Ἐφισαί.

in quo etsi Homericæ imitationis,
quæ passim expressissimè apparet,
vestigia agnosco: numquam tamen
eum versum lego, quin huius ve-
niat mentem à quo Satiram iv. or-
ditur Iuuenalis: *Ecce iterum Crispinus*
adest mihi saepe vocandus Ad par-
teis. Xenophanis Silli aduersus Ho-
merum & Hesiodú maxime fuere

compositi : quos grauiter hic sapiens accusabat, quod stultis de decorum natura persuasionibus hominum mentes vulgo impleissent. Diogenes Laërtius: *γράφει καὶ ἐν ἑπέσοι καὶ ἐλεγείας καὶ ἰάμβους καὶ Ἡσιόδου καὶ Ὀμήρου, ἑπικύβητων αὐτῷ τὰ παλαιὰ θεῶν εἰρηκλύα.* ex hoc Laërtij testimonio cognoscimus, Xenophanem ad Sillos accommodasse non solum heroicis versus & iambicos, quibus vsus & Lucilius: sed etiam elegiacos. nam quæ ipse vocat ἑπη, ἐλεγείας & ἰάμβους à metri genere: alij melius ab eorum argumento Sillos nominant. Strabo libro xiv. *Ξενοφάνης ὁ φυσικὸς ὁ τοῖς Σίλλου ποιήσας ἀφ' ἑποικμάτων.* Eustathius in secundâ rhapsodiam: *οἱ παλαοὶ ἀξιοσημεῖονται ἐν ταῦθε, ἐπὶ ἃ μόνον Ξενοφάνης πεποίηκε Σίλλου, ἐν οἷς ἀδελκίμῃσιν. ἀλλὰ καὶ τοῦτου τῆ εἰδίδει ὁ ποιητὴς κατῆρξεν Ὀμήρου.* meminere

Silenorum Xenophanis persæpe
 Græci patres in iis quæ aduersus
 gentium errores disputarunt: mul-
 ta & Sextus Empiricus ex iisdem
 contraphilosophos affert: quæ pri-
 dem excerpfit ac publica luce do-
 nauit Henricus Stephanus. Apu-
 leius in Floridis: *Canit Empedocles
 carmina, Plato dialogos, Socrates hym-
 nos, Epicharmus modos, Xenophon hi-
 storias, Xenocrates Satiras. Lego, Xe-
 nophanes Satiras.* nam etsi non igno-
 ramus Xenocratem poësim mora-
 lem edidisse, de qua intellexit Laër-
 tius, cum dixit reliquisse eum ἔπη
 καὶ αἰγιόχοιο: Sillos tamen ab eo
 fuisse compositos nusquam legere
 memini: atqui nullum dubium Sa-
 tiras ab eruditissimo scriptore ἀνα-
 λόγως vocari τοῖς σιλλοῖς: nō quia Græ-
 ci vnquam Xenophanis illa poë-
 mata Σατυρικά vocauerint: quod

nec factum est à quoquam, nec fieri potuit: sed propter illam, quam in utroque genere obseruabamus, similitudinem: Porrò Lucilij Satiras multi deinceps sunt æmulati, nō sine aliqua eius carminis immutatione: quod ut paucis indicemus, breuiter heic, seruato quantum poterit ordine temporum, poetarum plerorumque nomina recensēbimus, qui post Lucilium Satiras scripsisse cōperiuntur. Primus à morte Lucilij insignem in Satira laudē est adeptus Horatius: non quia defuerunt, qui medio tempore, quod est annorum circiter LXXXII. Satiras scriberent: sed quia voluntas illorum potius est laudata, quàm facultas. in his numerandus VARRO ATACINVS, cum aliis nonnullis, quorum nomina fama obscura recondit. horum conatus in Satira

scribenda sine effectu, testis ipse Flaccus, iis versibus quos supra hoc ipso capite retulimus. distat natalis huius à natali Lucilij, si Hieronymi siue Eusebij Chronicon sequimur, annis plus minus LXIV. quo temporis interuallo ferme dimidiato, natum Varronem alterum, de quo superiore capite, in eodem Chronico legimus. circa eadem ferme tempora floruit Romæ ille grammaticus, SÆVIUS NICANOR, de quo scribit Suetonius: *Fecit præter commentarios, quorum pars maxima intercepta dicitur, & Satiram quoque: in qua libertinum se, ac duplici cognomine, per hoc indicat:*

Sæuius Nicanor Marci libertus negabit:

Sæuius Postumianus idem sed Marcus docebit.

hic subiiciendus ex eiusdem testimonio

monio LENEVS ille est Pompeij Magni libertus, & pene omnium expeditionum comes: de quo sic Tranquillus. *Ac tanto amore erga memoriam patroni extitit, ut Sallustium historicum, quod eum oris improbi, animo inuerecundo scripsisset, acerbissima Satira lacerauerit: lastaurum & lurconem, & nebulonem popinonemque appellans: & vita scriptisque monstrosum: praterea priscorum Catonisque verborum ineruditissimum furem.* Hos secutus est HORATIVS FLACCVS, vnica inuentionis laude Lucilio minor in Satira: cæteris rebus omnibus ipso melior & potior. nam & seculo politiore natus, & ad id genus carminis ingenio naturaque fuit aptissimus. dicacem enim & urbanum hominem atque *ſatiricor* Satira desiderat: qualem fuisse Horatium & vita & scripta manifestissimè ar-

guunt. Hic acceptam à Lucilio Satiram, partim seculi vitio, partim incuria poetæ horridiusculam, politioem fecit: conuitia illius asperiora in sales & iocos *γλυκυπικρως* mutauit: Græca verba ab hoc carmine exclusit: Satiramque heroico versui propriam asseruit, spretis metris aliis. in quo iudicium illius alij poetæ confirmarunt qui ad Satiras scribendas animum postea appulerunt. Hæc verò obseruandum, quod tot immanium in Horatium Cōmentationum scriptores video fugisse: Flacci Satiras duorum generum esse inter se diuersorum. nã aliæ sunt *ἐλεγειαί*, & ad notandos, ridendos, interdum & acrius increpandos vitiosos compositæ: aliæ ad præcipiendum de virtute, & eius amorem insinuandum, *διδασκαί*, non autē *ἐλεγειαί*. Libri duo quos

vulgo hodie Satirarū, veteres Sermonum titulo semper inscribunt, prioris generis sunt: in quibus nullam temere eclogam (cum antiquis loquimur: quos reprehendunt perperam hodierni critici.) inuenias, Satirici aceti ab omni parte expertem. Epistolæ, ad posteriorem quã diximus speciem pertinent. ibi præcepta virtutis plerumque nuda cõgeruntur: interdum amicis sermonibus inferuntur. multa etiam in illis de poetices studiis erudite Flaccus disputat, magis docendi, quàm reprehendendi cuiusquam gratia. sic & Lucilius in Satiris suis non solum *ἠθικὰ* tractauerat: solennem & vulgatissimam huius poëseos materiam: quam quidem ob causam poëtas Satirarum ætas sequior ethicos vocauit: vt passim Ioannes Saresberiensis: sed etiam de poëtica,

de rhetorica, & de grāmatica ac vi
 literarum adfatim differuerat: quod
 hodieque fragmenta ostēdunt. Est
 inuenire & συστατικῆς, aut alio com-
 muni argumento scriptas, Horatij
 epistolarum aliquas: cuius rei exē-
 plum à poeseos illius patre posteris
 fuisse relictum non dubito. Ferendi
 non sunt, qui Epistolarum libros
 Satirarum appellatione ac numero
 censent excludendas. quid? nonne
 & Lucilius epistolarum forma Sa-
 tiras quasdam scripserat? epistola
 certè fuit, vnde hæc profert No-
 nius:

—salutem fictis versibus Lucilius,
 Quibus potest impertit, totumq. hoc
 studiose & sedulo.

epistolæ etiam sunt, quas maximus
 ille Horatij imitator Persius ad Plo-
 tium Macrinum, Annæum Cornu-
 tum, & Cæsum Bassum misit. at

laudat Augustum & alios amicos in Epistolis Horatius: quod argumētum Satiræ non conuenit. imo verò quam optimè conuenit, & appellationi Satiræ: vt postea euincemus: & formæ eius carminis, quam illi primus auctor & inuentor dederat. Lucilium enim in suis Satiris non semper malos lacerasse, verùm & bonos interdum laudasse, credamus Trebatio apud Horatium sic dicenti:

Attamen & iustum poteras & scribere fortem

Scipiadam vt sapiens Lucilius.

vbi Horatius se quoque Augusti laudes Sermonibus suis intexturum recipit. atque ita fecit, maximè epistola prima libri secundi. quæ si propterea definit Satira esse: age, de numero Persianarum quinta tollatur: cuius parte maxima Cornuti

præceptoris encomium pius discipulus est persecutus. De Satirisigitur Horatij ita statuendum cum veteribus criticis. vtrumque opusculum & Satiras & Sermones continet. priorem titulum vt ex æquo communem vtriq. rarò critici vsurpant : distinguere enim diuersitate appellationum duo illa *Ἐπιγράμματα* voluere: quum ab ipso poeta cõtaret separatim fuisse edita. SERMONVM *Ἐπιγράμματα* etiam epistolis Horatius ipse tribuit : *Albi nostrorum Sermonum candidè iudex*: quia tamen sermones illi ad amicos absentes missi, proprium à re nomen, Epistolarum nempe, habebant : imposito his Epistolarum titulo, altera inscriptio quasi propria libro priori facta est. ita semper laudat Priscianus, & antiqui alij critici : ita & vetustissimi quique manuscripti, quales ipsi

multos partim è regia bibliotheca, partim aliùde, vidimus cōsuluimusque. Æqualis vixit Horatio IULIUS FLORVS. de hoc Porphyrio ad eclogam III. primi Epistolarum:

Hic Florus fuit Satirarum scriptor: cuius sunt electa, (forte, sublecta) ex Ennio, Lucilio, Varrone. ἐπιεικῆ ποτιὺς scripsisse conicias ex verbis Flacci:

— seu condis amabile carmen,

Prima feres edera victricis præmia.

Nobilissimi omnium qui post Flac- cum in eo genere scribendi se exer- cuerunt, extiterè PERSIUS & IUVEN- NALIS. de quibus plura heic erant dicenda, & treis isti præstantissimi poëtæ inter se comparandi: nisi iam antè in editione Persij nostrum ea de re iudicium abundè exposuissè- mus. Illa ætate & alij extiterūt quam plurimi Satirarum poëtæ. IULIUS

RUFVS. Martialis libro decimo distichon habet, figuræ Socratis subiectum, quo gravitatem huius in Satiris vehemēter laudat. ait enim:

*Si Romana forent hæc Socratis ora,
fuisſent*

Iulius in Satiris qualia Rufus habet,

celebris tum fuit pari laude & TUR-
NVS: Iuuenalis. *Per quē magnus equos
Aurunca flexit alumnus.* hunc versum de Lucilio accipi debere, nemo iam ignorat. scholiastes tamen aliorum referens, ita notat: *Turnum dicit Scæ-
uæ Memoris tragici poëta fratrem. Tur-
nus hic libertini generis ad honores am-
bitione prouectus est. potens in aula Ve-
ſpasianorum Titi & Domitiani. idem paullo post: Locustam ex Gallis ma-
ironam veneficam Nero exhibuit ad se,
propter venena conficienda: quoniam
magna fama erat: & in familiaritate*

habuit : ut etiam eum doceret venena
miscere. Inde ait Turnus in Satira:

*Ex qua Cæsareas soboles horrida
Locusta

*Occidit cura sui verna nota Neronis.

Lego:

Ex quo Cæsareas soboles homicida
Locusta

Occidit: curaque veneni admota Ne-
roni est.

prior versus est de cæde Britannici
notissima : posteriore hoc signifi-
cat : sicut alij principes in ministe-
rio suo habuerunt quos vocabant,
verbi gratia, à cura amicorum: aut, à
cura auri escarij: sic Locustam fuisse à
cura venenorum Neroni. sic in in-
scriptionibus : à cura catella Livia
Aug. emendationem confirmant
verba interpretis. Martialis lib. xi.

Contulit ad Satiras ingentia pectora
Turnus.

Cur non ad Memoris carmina? frater erat.

meminit & Rutilius in itinerario: cuius verba mox adferemus. LENIVS nescio quis, ibidem à Iuuenalis interprete nominatur. subdit enim modò positis: *vel Lenium dicit, qui & ipse Satiras scripsit.* an scribendum *Lenæus?* estque hic ille Satirarum poëta quem antea commemorauimus? nominatur ibidem & SILIVS quidam: qui non est Silius Italicus: Auruncanum enim vult fuisse, & hunc & duos priores. Ait: *vel Silium, & ipsum sui temporis Satiricum. qui omnes ex Aurunca fuerunt.* TVCCAM ridet Martialis, velut ineptum Satirarum scriptorem, libro XII. *Tentamus Satiras: Lucilius esse laboras.* qui versus si serio scriptus à Martiali, ne ipse quidem ab hoc choro excludendus. M. CORNVTVS.

Fulgentius Placides De prisco sermone. *TITIVILLITIVM: M. Cornutus in Satira ait: Titivillitij sat cedo tibi. fortasse: titivillitio istas cedo tibi.* videtur hic esse Annæus Cornutus Persij magister, philosophus simul & poëta eximius. quamobrem verba hæc quæ sub persona Cornuti pronuntiantur in quinta:

—*pallentes radere mores*

Doctus, & ingenuo culpam defigere ludo:

ita puto accipienda, vt dicat Cornutus, se Persium discipulum suum in scribendis Satiris exercuisse: qua occasione fuerit factum, vt & ipse interdum, velut exempli causa, Satiras scriberet: itaque *doctus* erit *διδασκῆς ὡς ἐμῶν*: non autem *διδύς*.
 SVLPITIA poetria illorum temporum præstantissima, vel ex Martialis epigrammate nota est. huius ex-

tat carmen quo in Domitianum tunc est inuecta, cum philosophos vrbe expulit edicto. non errauerit iudicio meo, qui Satiram id poema nominauerit. eruditionem tamen & probitatem nobilissimæ fœminæ ex eo carmine potius laudes: quàm acrimoniam & ad Satiricos morsus *Ἐφύιατ*. lacertis enim caret oratio & *ἀγωνιστικῶν* spiritu. ibi est iocus iste non inficetus:

*Nunc igitur qui res Romanas impe-
rat inter*

*Non trabe, sed tergo prolapsus, &
ingluuie albus.*

imitata est Sulpitia Græcorum pro-
uerbialem iocum: *ὄχι ἀπὸ δοκῶν ἔπι-
σει, ἀλλ' ἀπὸ νῆς, vel ἀπ' ὄνυς*: nam utro-
que modo homines urbani effere-
bant. exposuimus fuse hunc locum
in commentariolo nostro de pro-
uerbiis à nobis obseruatis. GALBIUS

BASSVS. Fulgētius, *VERVINA*: iaculi
genus longum, quod aliqui verutum
nominant. Galbius Bassus, Satira. Ver-
uina confodiende: non te nauci facio.
 Lego *Gabius*: nam *Galbia* gens,
 ignota. *Gabij Bassi Commentarios*
 de origine vocabulorum sæpe lau-
 dat *A. Gellius*. sed dubito, sit ne hic
 ille scriptor: & an huius generis
 Satira illa fuerit. **RUBRIVS.** Fulgen-
 tius: *ABSTEMIVS, obseruans, Rubrius in*
Satira: Abstemium merulēta fugit Me-
tētia nomen. in aliis Fulgentij exem-
 plaribus *Rabirius* scriptum est, non
Rubrius. fuerit fortasse is de quo
Naso in iv. De ponto: Cum foret et
Marsus, magnique Rabirius oris: L.
APVLEIVS. Hec ipsum *Apuleium*
 adducemus, qui de seipso testimo-
 nium dicat, οἷον quod aiunt ὠστὺς.
in Floridis: Pro his præoptare me fa-
teor, vno chartario calamo conficere

poëmata omne genus : apta virga , lyra ,
 focco , cothurno : item Satiras , ac griphos .
 alibi in iisdem statim post illa verba
 quæ antea descripsimus : *Apuleius*
vester hæc omnia : nouemque Musas pa-
ri studio colit . dixerat autem de Sati-
 ris Xenophanis . DECIVS . Rutilius
 Numantianus Gallus in Itinerario
 quod A . V . C . CIOCLXIX scribe-
 bat , sub imperio trium Auggg . Ho-
 norij , Arcadij , & Valentiniani : de
 Tusciæ præfecto quodam .

Qualis nunc Decius Lucilli nobile pi-
gnus

Per Corythi populos arua beata regit .
Nec mirum , magni si redditus indole
nati

Felix tam simili posteritate pater .
Huius vulnificis Satira ludente Ca-
menis

Nec Turnus potior , nec Iuuenalis erit ,
Videtur etiam RVSTICVS ELPIDIVS

qui Boëtio ac Symmacho æqualis,
Theodorici Romanorū regis me-
dicus fuisse dicitur, Satiras scripsit.
In carmine enim De Christi Ie-
su beneficiis, sic ipse de se:

*Hinc etiam nostro nugata est schema
dolori:*

*Garrula mendosis fingens Satyro-
mata Musis,*

*Falleret ut trepidos cantatrix pagina
questus.*

Apparet Elpidium post acceptam
à quibusdam iniuriam, Satiras cō-
posuisse: in quibus inducebantur
Musæ partim ipsum consolantes,
partim in auctores iniuriæ inue-
hentes. quod figmentum ipse iam,
ut aliā poetarum somnia quæ paul-
lo antè perstrinxit, condemnat. de
voce *satyroma* capite proximo.

DE SATYRICA *poesi Romanorum. Atellana cum Satyrica Græcorum comparata: non tamen propriè erant Satyricæ. Sulle Σατυρικῶν κωμῳδίας, quæ vere Satyrica carmina apud Rom. obscura. Montanus poeta. De nomine SATIRA disputatio. opinio eorum qui à Satyrica Græca deduxerunt, & per y scribere instituerunt. σατυρεῖς, σατυρεῖν, σατυρομα. Satyroma. confutatur posita sententia varijs argumentis. religio Romanorum in deriuatione vocum Græcarum. antiquitas vocis huius apud Rom. Ostenditur error ex sola dictionum similitudine ortus. cautio necessaria in rimandis vocabulorum originibus. varia scriptio huius dictionis. u & i promiscuè poni in multis. Saturæ & Satira idem. quid propriè Saturæ. varia illius vocis translationes: lex Saturæ per saturam exquisita sententiæ. eiusdem vocis vsus in librorum inscriptionibus. Historia per saturam. Πίναξ. quomodo varijs pœses generibus antè expositis, idem nomen conueniat, singillatim declaratur. farrago. Satiricum. Satyricon.*

CAPVT IV.

ABSOLVIMVS Romanæ Satiræ vniuersam historiã: omneisque illius mutationes & formas diuersas, quæ quidem hætenus è lectione veterum nobis obseruatæ,

commemorauimus : errorem denique magnorum virorum aperuimus, qui Lucilianæ Satiræ originem à Græcorum Satyrica repetebant. Nûc vero de nominis Latini ratione ac causa dicturi, illud prius admonebimus : non negare nos genus aliquod poëseos apud Romanos fuisse, cui Satyricæ appellatio non male potuerit conuenire. Iam primum Atellanas cum Satyricâ Græcorum nequaquam aspernandi scriptores componunt. Diomedes. *Tertia species est fabularum Latinarum: quæ à ciuitate Oſcorum Atella, in qua primum cæptæ, Atellana dictæ sunt: argumentis dictisque iocularibus similes Satyricis fabulis Græcis.* Marius quoque Victorinus libro II. quum de Græcorum Satyricis metris dixisset, verba hæc adiicit: *quod genus nostri in Atellanis habent.* Et libro ter-

tio: hoc metrum *Atellanarum* scriptores appetuerunt: est enim iocosis motibus emollitum, gestibus agentium satis accommodatum. & rectè quidè pœma hoc dramaticum, iocis salibusque conditum, cum Satyricis, iocularibus Græcorum fabulis, eruditi homines compararunt. cæterùm, ne hoc quidem, seruata proprietate nominis, Satyricum fuit. lex enim perpetua est eius carminis, quod quidem propriè ita dicatur, vt insint Satyri: quos in *Atellanarum* argumentis fuisse nullos, accepimus. scribit enim Diomedes alio loco: *Latinis Atellana à Græca Satyrica differt: quod in Satyrica fere, (hanc exceptionem ignorant Græci:) Satyrorum personæ inducuntur, aut si quæ sunt ridicula, similes Satyris, Autolycus, Busiris: in Atellana obscenæ personæ, vt Maccus. quamobrem*

non aliter *Γτυρικά δράματα* Atellanas iure appellaueris: nisi quomodo vitam inhonestam *Γτυρικὸν βίον* à Plutarcho dictam, libro superiore obseruabamus. ita fortasse accipiendum apud Athenæum, quod scribit libro vi. de L. Sulla, *Σύλλα φησὶ Νικόλαος τὸν Ρωμῶν στρατηγὸν ἔγω χαίρειν μίμοις καὶ γελῶτο ποιοῖς φιλόγελων θυόμβρον, ὡς καὶ πολλὰ γῆς μέτρα αὐτοῖς χαρίζεσθαι τῆς δημοσίας. ἐμφανίζουσιν δ' αὐτὸ ὃ περὶ ταῦτα ἰλαροὶ αἱ ἴσ' αὐτῶ γραφῆσαι Σατυρικὰ κωμῳδία τῆ πατρῴῃ φωνῇ.* satis constat inter species Romanæ poëscos nullã omnino fuisse, quam vocarent Satyricam comœdiam, vt sonare videntur hæc Athenæi verba, si καὶ ὃ ῥητὸν accipiantur. sed ex modò dictis paret, κωμῳδίας *Γτυρικάς* secunda notione dici potuisse rectè, plenas hilaritatis minus honestæ fabulas: quales

quum fuerint Atellanæ , nihil suspicari vetat , de his sensisse Athenæum : & proinde Sullæ nomen inter poëtas Atellanarum esse referendum. Verum enim vero ne propriè quidem dictam Satyricam Romani penitus ignorarunt : nam ad fabularum argumenta Satyros aliquando solitos esse adhiberi, vel ille versus testis erit ἀξιόλογος, apud Marium Victorinum , planè Satyricus :

Agite, fugite quatite Satyri.

quin etiam, sicut apud Græcos vetustissimis temporibus ad τωραστικὴν poësim Satyri sunt admoti: qui petulantia dicteriorum solennia festorum exhilararent: sic etiam apud veteres Romanos in apparatu triūphorum & similium pomparum, videntur fuisse, qui ornatu Satyrico prodirent, & iocis ac ridiculis

dictis quos vellent cunque lacefferent. Dionysius Halicarnassæus, libro VII. διλοῦσι ἢ αἱ τῶν θριαμβῶν εἰσοδοὶ παλαιὰ καὶ ἐπὶ χεῖρον ἔσαν Ῥωμαίοις πλὴν κέρτομον καὶ Σατυρικὴν παιδιάν : & paullò antè scripserat disertè hæc: μετὰ τοῖς εἰσοπλίαις χοροὶ οἱ τῶν Σατυρικῶν ἐπόμπουοι χοροὶ, πλὴν ἐλλωικῶν εἰσοδοφοροῦντες σκίοντι. ista dictèria versus fuère, sed rudes, & inconditi, ac Fescenninis similes: ideo subiicit: νῦν ἢ ποιήματα ἀδιδισιν αὐτῶν γένηται. de quo genere versusum satis antè disseruimus. atque hæc extiterunt Satyricæ Romanorum primordia: quibus planè sunt gemina, quæ de eiusdem poëseos initiis apud Græcos libro primo retulimus. sed Græcæ quidè progressus, & consummationem tenemus: de Romana verò Satyrica altum apud illorum scriptores silètium: vt affirmare non vereamur,

longè studiosius Græcos hanc poësim excoluisse, quàm ipsi fecerint: apud quos sub alterius poëscos nomine ista latuit comprehensa. Non ausim ad Satyricam poësim istam, referre Versum Ouidij de scriptis Fontani, in quarto De ponto:

*Naiadas à Satyris caneret Fontanus
amatas:*

nam vt non omnis lateris dolor est pleuritis: sic nec quodlibet carmen de Satyris ad Satyricam, de qua loquimur, pertinet: sed tantum dramata. potius existimem, vel Bucolica, vel aliud quoddam rusticæ Camenæ genus cōposuisse hunc Fontanum. Ac de Satyrica quidem Romanorū quæ hoc loco diceremus, hæc impræsentiarum suppetebant: quid autem cōmune cum hac poësi habuerint, quid item diuersum, vetustissima Satira cuius meminit Li-

uius, supra disputatum est. Nunc ad
 propòsitam *Ἐπὶ τῆς ὀρθότητος τῆς ὀνό-*
ματος quæstionem accedamus: de
 qua eo accuratius videndum, quo
 difficilius est *ἢ μεταδιδάσκῃ*, & à vul-
 go hominum impetrare, vt semel
 receptas opiniones quātumuis fal-
 sas & absurdas, patiantur ex animis
 sibi reuelli. Quum ergo clarissimè
 probauerimus, non simplicem &
 vniformem poësin: sed plureis for-
 ma diuersas vno Satiræ vocabulo
 Romanos appellasse: omnino col-
 ligere vel ex eo debemus, *παλῶσιμῳ*
 aliquod nomen prima sua notione
 hoc esse: quod rebus etiam specie
 differentibus fuerit accōmodatum.
 Iam olim grammatici nonnulli,
 quum *τῆς Κατωειχῆς* Græcorum no-
 men saltem haberent notum: occa-
 sionem è similitudine illa nominū
 arripuerunt, vt Satiram à Satyris

pariter esse dictam pronuntiarent. Diomedes : *Satira dicta, siue à Satyris, quòd similiter in hoc carmine ridicula res pudendæque dicantur, quæ velut à Satyris proferuntur.* hoc etymum secutus est Elpidius poëta Christianus, de quo superiore capite diximus: cum in allatis ibi versibus, *Satiras vocauit satyromata.* quia enim Græci, quod libro priore obseruabamus, *Ἐπιεικῆ* pro Satyricas fabulas scribere vsurparunt: tanquam dici posset *Ἐπιεικῆ* pro Satiras facere, non dubitauit Elpidius, *Ἐπιεικῆ* vocem cudere, & iure Latij donatâ, pro Satira ponere. in quo vereor vt peritos Græcæ linguæ *Ἐπιεικῆ* approbatores sit habiturus: multa enim posse opponi video. cæterum ab hoc etymo consuetudo manauit, quæ per aliquot retro secula obtinuit, & nunc quoque

obtinet, non aliter hoc nomen scribendi, nisi cum Græca litera SATYRA. Atqui si à Satyris derivatū est Satyræ nomen, ut placet sententiæ huius auctoribus: quid causæ esse dicent, cur Græca formatio non sit retenta? cur inquam SATYRA dictū pro SATYRICA? quænam hæc analogia est? aut quo exemplo illam tuebuntur? nam ut à voce rhetor, *rheticam* cum Græcis dixerunt: sic à dictione Satyrus, *Satyracam* cum iisdem formare debuerant. Auctor est Varro à cithara *citharicen* non potuisse dici: quoniam videlicet, nec Græci ἀπὸ τῆς κιθάρας κιθαρικὴν dixerant: sed ἀπὸ τῆς κιθαρίσης, κιθαριστικὴν. cur igitur in hac voce ab hac observatione discesserūt? quum autem Romanæ Satiræ plures sint idæ: cui potissimum ex omnibus convenire appellationem hæc exi-

stimare debemus? hoc erat docendum iis qui ἔτι μὲν istud in medium attulerunt. nos enim negamus ἀποτίμωσις è variis formis Satiræ, quas antè recensuimus, vllam reperiri posse, cui nomen Satyricæ propriè cōueniat. negamus insuper absurda huius etymologiæ venisse in mentem primis Latinorum criticis: quibus nullum fuit dubiū priscos Romanos poësi huic vetustissimæ Romanum imposuisse nomen, non autem transmarinum & Barbarum. vetustatem Satiræ apud Romanos initio huius libri demonstrauius. multò enim prius quam Græcanicæ poëticæ studium ac æmulationem Liuius Andronicus in Urbē inferret, carminis genus sibi familiare, SATIRAM Romani appellauerant. Romana igitur vox Satira, & quidē antiquissima apud illos: ac proinde

ante illa tempora iis nota, quibus Græcas disciplinas cum illarum nominibus simul acceperunt. tunc & Satyrorum & Satyricæ Græcorum vocabula primū illis innotuerunt: nam antè, non Satyri, sed Fauni numina illa agrestia Romanis hominibus dicebantur. Enimvero est inuenire in omnibus linguis similes voces, quarum alteram ab altera originem habuisse, facile sibi persuadeant qui leuioribus coniecturis duci amant: at qui maturius iudicium adhibent, & harum rerum maiorem vsum, aliter sentiant. סֹתֵר *soter* Ebræis est, qui tegit: Græcis σωτήρ totidem literis qui protegit, & seruat. & tamen nulla originis communione iungi has voces ratio vtriusque linguæ ostendit. רַצוֹן *ratio* est voluntas, quæ multis pro ratione est. *ratio* tamen Latinorum, &

nostrorum *raison*, nihil ad Ebræū
 vocabulum spectant. $\eta\chi\zeta\alpha$ *αιχιζιλα*
 est $\mu\alpha\sigma\chi\acute{\alpha}\lambda\eta$, *axilla*. vox tamen Lati-
 na certam originem habet, ab ala:
 ut à palo *raxillus*: à mala *maxilla*: à
 talo *taxillus*: quod & Cicero indicat.
 $\mu\epsilon\sigma\upsilon\rho\alpha$ *mesura*, mensura est. sed ab alia
 origine vox Latina deducenda, &
 quæ ab illa ortæ, ut Gallica & Ita-
 lica. $\theta\rho\acute{\alpha}\tau\eta\varsigma$ pro $\tau\rho\acute{\alpha}\tau\eta\varsigma$ purum pu-
 tum Græcorum verbum, quo per-
 turbatio & pavor denotatur. Thra-
 cum populus inquietus & quem per-
 turbandis vicinis natum, Græci cre-
 derent. quare de iis venuste Imper.
 Justinianus initio Nouellæ xxvi.
 $\epsilon\iota\delta\iota\sigma\iota$, inquit, $\tau\eta\varsigma$ *ἀνωμολογημένων ἔστιν*,
 $\delta\tau\iota$ $\kappa\alpha\theta\grave{\alpha}\varsigma$ $\epsilon\iota\tau\iota\varsigma$ $\tau\eta\eta$ $\Theta\rho\alpha\kappa\tilde{\iota}\nu$ *ὀνομασίειε χῶραν*,
 $\delta\iota\theta\upsilon\varsigma$ *σιωφότηχεται τὰς λόγῳ καὶ τῆς αἰδρεῖας,*
 $\kappa\alpha\iota$ *ερατιωτικῶν πλήθους, καὶ πολέμων, καὶ*
 $\mu\acute{\alpha}\chi\eta\varsigma$ *ἐννοια.* non dubium allusionē
 fieri ad illud etymum quo docti

Græci ἀπὸ τῆς θραξάι, ἢ γυνθραξάι vocem θραξ deducebant: cui etymo non magis fidendum, quàm illi Hellenici siue Ephori, qui Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸ τὰ ἱερά συγγέν voluit dicta.

Sexcenta sunt hoc genus: quorum obseruatio nisi analogiæ legibus, & historiæ cognitione fulciatur, atque adeo coercetur, nihil nisi monstruosas in literis hereseis potest parere. Euenit hoc in hac voce de qua sermonem instituimus. ὃ γὰρ εἰς τὸν ἴον ἔβαψον, sed solam literarum similitudinem spectarunt, qui Satiram à Satyrica primi deriuarunt. Qui antiquas membranas inspexerunt, non ignorât, scribi in illis hoc nomen variè: SATYRA, SATIRA, & SATVRA. quomodo semper scribitur in peruetusto Budensi codice, vnde Petrus Pithoeus suam Persij & Iuuenalis editione emendauit. non

solum autem in hoc libro, sed etiam in aliis multis trium Satiricorum & Prisciani cæterorumque grammaticorum, SATVRA semper inuenimus exaratum, aut certè SATIRA: quod idem est, vt antè nos admonuit Sol ille vnicus doctrinarum & eruditionis, Iosephus Scaliger. sicut nihil differunt *maxumus* & *maximus*, *optumus* & *optimus*, *citumus* & *citimus*, *supare* & *sipare*, *genuclare* & *geniculare*, & similia multa: nisi quod prolatio per *u* vetustioris est Latinitatis: ita inter *satura* & *satira*, non aliud discrimen statuendum, quàm ætatum. *Saturam* veteres Romani dixerunt compendio sermonis vsi, quum *saturam* lancem intelligerēt: quomodo multa dicuntur præsertim Græcis. Erat mos antiquorum quando Cereri, Baccho aut aliis diis agri annua vota soluerent, pro læto

frugum fructuumque peruentu: ut primitias rerum collectarum in lancem congestas cuique deo pro ratione eius cultus offerret. in ritibus Græcorum huiusmodi sacra miscella vocantur *πάγκαρπος θυσία*, & *πρωσπερμία*, aut *πυρία* vel *πύρανεψία*, cum leguminibus fiebat sacrum: item *Εἰρεσιώνη*. Latini vero lances ita refertas variarum rerum copia, *lances saturas* vel simpliciter *saturas* appellarunt. *satur* enim pro pleno & cui nihil deesset usurpabant: sic *color satur*, cui ad perfectionem nihil deest, quando lana colorem *δυσσποδίων* imbibit. Porphyrio in Horatiū: *Lanx plena diuersis frugibus in templo Cereris infertur, quæ satūra nomine appellatur.* plenius Diomedes: *Lanx referta varijs multisque primitijs sacris Cereris inferebatur, & à copia & saturitate rei satūra vocabatur: cuius generis*

lancium & Virgilius in Georgicis me-
minit, cum hoc modo dicit: Lancibus &
pandus fumantia reddimus exta. & lan-
cesque & liba feremus. à similitudine
huius lancis etiam aliarum rerum
mixturas appellarunt saturas. Ver-
rius Flaccus: Saturà cibi genus, ex va-
rijs rebus conditum. hoc quoque vbe-
rius Diomedes: quoddam, inquit, ge-
nus farciminis multis rebus refertum sa-
turam dicit Varro vocitatum. est autem
hoc positum in xi. libro Plautinarum
questionum. Satura est vbi vva passa
& polenta, & nuclei pinei ex mulso cõ-
spersi: ad hæc alij addunt & de malo
Punico grana. atque ita paullatim eò
ventum, vt quomodo apud Græ-
cos, voces πρῶτερμια & πάγκερπος
quamlibet mixtionem è multis di-
uersisque rebus ac κικεῶνα denotât;
per translationem à rebus sacris, vbi
propriè locum habēt eæ dictiones:
fic

sic apud Latinos quælibet mixtura
 specierum diuersarum *satura* sit di-
 cta, indidem traducta voce. quin-
 etiam ad res ingenio factas postea
 eadem vox est translata. nam cum
 in foro leges vnica rogatione fere-
 bantur multorum capitum, aut ve-
 teres leges interpolabantur adie-
 ctione nouorum capitum, *saturas*
 vocabant: hoc est miscellas, quo-
 modo à Iurisconsultis lex Iulia Pa-
 pia Poppæa nominatur *miscella*:
 quia & multa & diuersa capita con-
 tinebat. Festus Pompeius: *Satura*
est lex multis alijs legibus conferta. ca-
 pita legum Romani leges vocant:
 & ita heic Festus. Glossarium *saturā*
νόμος πολλὰ ἐπιέχων. hinc natum pro-
 uerbum, *per saturam legem ferre*: cū
 raptim neque viritim dictis senten-
 tiis aliquid senatores decernebant.
 & vt apud Festum loquitur Lælius,

quasi per satiram sententijs exquisitis.
 omitto exempla, quæ apud veteres,
 præsertim in libris iuris ciuilis, non
 pauca. hæc autem ideo attulimus,
 vt nemo miretur, vocem ita fami-
 liarem Romanis, in appellâdo car-
 mine ioculari, cuius erat diffusum
 per omnes humanæ vitæ species ac
 partes argumentum, fuisse vsurpa-
 tam. quid? nonne etiam vetustissi-
 mus historiæ scriptor, siue col-
 lector Pescennius Festus opus suum
 ita inscripsit? laudatur enim Lactã-
 tio libro primo, cap. xxi. Pescen-
 nius Festus in libris HISTORIARVM
 PER SATVRAM. hoc est, vt Græci
 similes libros inscribere soliti: Ποι-
 κίλης ιστορίας. vel Αμειλίχιας κέρας, aut
 Ταῖς απορράδην λεγομένων. aut denique,
 Sosipatro interprete, Παιδικτής ιστο-
 ριῶν: quod scriptor Iudæus elegan-
 tissime, (vt sunt arguti homines illi

in suorum librorum inscriptionibus) dixit, *ἡ δὲ τῶν πάντων ἐπιγραφῶν*. propius ad vocem Saturæ accesserunt, qui libros suos inscripserunt ΠΙΝΑΚΑΣ hoc est *Lances*: vel ΠΙΝΑΚΙΔΙΑ. quarum ἐπιγραφῶν exempla in præfatione Plinij, & apud Suetonium in Aurelio Opilio grammatico. erat autem liber Opilij pusillus, quod Suetonius ostendit: ut non tam de rebus egisse, quam rerum variarum summas continuisse videatur. ideo & πινάκας librorum indices qui summam omnia complectuntur, dixerunt. Simillime igitur & poemata quo breuiter multi perstringebantur, SATURÆ, vel, ut posterius cœptum pronuntiarum, SATIRÆ dictæ sunt. Porphyrio post illa de Cereris lance quæ modo attulimus: *Ergo & hoc carmen propterea Satiram appellauerunt, quia multis*

Et varijs rebus refertum est. præter al-
 latas iam rationes , possumus hoc
 probare testimonio viri sine con-
 trouersia exceptione maioris . Iu-
 uenalis :

*Quicquid agunt homines, votum, ti-
 mor, ira, voluptas,
 Gaudia, discursus, nostri est farrago
 libelli.*

vt satira siue satura plurium rerum
 mixtio est ; similiter & farrago : ita
 enim appellatur , ait Festus, *id quod
 ex pluribus satis pabuli caussa datur iu-
 mentis.* quid igitur est Satira Roma-
 na ? auctore Iuuenale ita definias
 rectè : est carmen pro argumento
 habens farraginem, siue mixturam
 diuersorum vitiorum in quæ inue-
 hitur. Heic vero meminisse oportet
 eius quod antè diximus : Saturæ
 nomine diuersæ formæ carmina
 Romanos appellasse. quare non

potest omnibus eadem definitio conuenire. quam modo attulimus, propria est Lucilianæ Satiræ. non minus satura fuit dicique potuit & Varroniana: quin & maior ibi mixtura, vt antè probauimus. verissima itaque satura. sed quæ paullo aliter hoc modo sit definienda: scriptio prosa versuq. mixta, quo varia argumēta tractantur. similiter etiam Enniana & antiquissimæ omniū, cuius meminit Liuius, ex iis quæ sunt superius disputata, definitiones vtcūque possunt constitui. Apparet fuisse omnibus illud commune quod multa miscent ac diuersa: quæ vera causa est cur idem saturæ nomen omnibus quadret. Qui solius maledicentiæ Satirarum rationem habuerunt, causam huius appellationis, non à lance satura, sed à nomine satur facetè petierunt. Isidorus: *aut*

*à saturis nomen Saturæ dictum, qui multa habent: vel ob ea quæ per vinolentiam dicunt ut ebrij. ita scribendus hic locus. quo dupliciter exponitur hoc etymon. Porphyrius posteriorem rationem clarius explicat: quem vide: nam quum certa sint quæ de saturæ diximus, omnino in eo veriloquio acquiescendum. Petronij libellus mera est Saturæ Varroniana ut suo loco dictum. ipse tamen *Saturicum* siue *Satiricum* maluit inscribere: quomodo Commentarium dicitur pro commentario libro: Apologeticus, pro Apologetico libro. at qui *Satyricon* titulum Petronij reliquiis imposuerunt: ij sine dubio Græcam vocis Satiræ originem spectabāt. cuius rei nunquam auctori venisse in mentem pro certo habeo. de Martiano Capella minus auisim affirmare: propter anti-*

quitatem huius erroris, sicut ostendimus. & tamen in causa explicanda cur opus suum Satiram inscripserit, nobiscum facit. sic enim ait:

*Tandem senilem Martiane fabulam
Miscillo lusit quam lucernis flamine
Satira.* & post:

*Hæc quippe loquax, docta indoctis
aggerans*

*Fandis tacenda farcinans, immiscuit
Musas, deasque disciplinas cyclicas.*

COROLLARIUM huius libri: quo discutiuntur
duæ ab Horatio propositæ quæstiones: AN SATIRA
SIT POEMA. & AN SIT IVSTVM POEMA.
Platonis item & Aristotelis placita super natura poëcos
expenduntur.

CAPVT V.

ERAT fortasse digna hæc quæ-
stio, quam relinqueremus iis
tractandam, qui magnum ducunt,
de omni re quamvis certissima pos-

se dubitare : paratique sunt ex instituto disciplinæ suæ, vel manifestissimæ veritati quoties lubet cornua obuertere. qui hodie lusus est sophistarum, & hominum ὁ μὴ γῆμα σεμνοπροσωπούντων, ὁ δ' ἀληθὲς φανηπλώτων. nos melius horas nostras collocare solemus : optamus quidem certe. quoniam tamen antiqua hæc quæstio est ; habebimus vetustati hunc honorem, vt indiscussam eam non sinamus, absurdæque in speciem dubitationis, causam aperiamus. Horatij verba sunt, ecloga quarta, libri primi Sermorum:

Primum ego me illorum dederim quibus esse poetas

Excerptam numero.

si scriptor Satirarum Horatius, poëta non est : profectò nec Satira poema est : quod enim non de se tantum

modestiae causa, sed de omnibus in genere Satirarum scriptoribus hoc pronuntiet, ex sequentibus apparet, ubi etiam de Lucilio idem dicitur. paullo tamen aliter aliquanto post hæc quæstio concipitur, cum lectorum animos expectatione accuratioris disquisitionis suspendens, sic ait de Satira:

—*aliàs iustum sit necne poema*

Quæram.

qui hoc quærit, sit ne satira iustum poema: is tacite consentit, poema esse. quare duæ hæc sunt quæstiones: de quibus dicturi, quædam prius necessariè monebimus. Si quantum veteres sapientes diligentiae posuerunt in præceptorum, quæ artes & disciplinas constituebant, observatione: tantum in natura cuiusque illarum limitibus suis circumscribenda laborassent: neque huic quæ-

stioni locus foret relictus, neq. item
 aliis id genus quam plurimis. Ve-
 rum quidem est, certam huius rei
 notitiam ad primum philosophum
 spectare, non ad singularum artium
 aut disciplinarum magistros : sed
 poterant tamen, relicta illi causa-
 rum contemplatione, definitiones
 quædam tradi, quæ vicem interdicti
 Prætoris obtinerent, si quando fi-
 nium regundorum actio inter con-
 fines artes oriretur. Sunt autem eius-
 modi artes, cum aliæ multæ, tum vel
 maximè illæ, quæ ad facultatem ex-
 primendi sensa animi, & τὸν θεωρο-
 εικὸν λόγον spectant. nam cum esset
 homo ab OPT. MAX. Deo in hanc
 rerum vniuersitatem introductus,
 non solum vt omne hoc mente ca-
 peret : sed etiam vt ad multiplicem
 vsum interiores animi conceptio-
 nes foras proferret : eluxit etiam in

co humanæ mentis præstâtia, quod circa rem eandem varias diuersasq. artes excogitauit. quippe homini non solum loquendi, sed rectè & emendatè loquendi studium à natura erat inditum: neque hoc tantum, sed & ornatè: atque hoc amplius, ἐμμέτρως τε καὶ ἐμμελῶς ac modulatè. hinc illæ tres artes sunt natæ, grammatica, rhetorica, poëtica: quæ omneis, vnâ cum differendi facultate, circa τὸν λόγον versantur: ac proinde λογικῶς rectè omnes dicentur. Quemadmodum autem si plures circuli describantur circa idem centrum: maior̄ minorem ambitu suo semper complectetur: ita cum in aliis animæ facultatibus vsuuenit, tum in tribus quas diximus artibus: nam rhetorica grammaticen, poetica vtramque intra se includit. poetica enim non est ἀπόβασις, vt in

alia re Synesius ait, grammaticæ vel
 oratoriæ facultatis, sed vtriusque
 ἐπανάβασις: neque potest ad poeti-
 ces τὰ σεμνὰ μυστήρια quisquam aspi-
 rare, quin illarū artium sacris prius
 fuerit operatus. hæc sunt illius τὰ
 μικρὰ μυστήρια. Tribus hisce faculta-
 tibus commune est, quod instru-
 menta sunt, τὸ ἔξω παραχρῆμα ὡς
 loquitur Simplicius: quæ enim mēs
 animi cōcepit, ea vt expromat, ora-
 tione vtitur. nemo autem oratione
 vti potest, quin earum quas dixi-
 mus artium ministerio adiuuetur.
 omnes igitur τὰ παραχρῆμα λόγου sunt
 ministræ ac comites: sed non om-
 nes pari conditione vsurpantur.
 grammatica non minus quàm illa
 quæ verum à falso docet discernere,
 necessariò omnibus adhibenda,
 qui quacumque de re verba faciūt:
 verè enim & emēdatè loqui, omni-

bus ex æquo & semper necessarium.
 oratoria elocutio vbique necessa-
 ria non est : & sunt subiecta quæ
 natura sua ornatum respuant, doce-
 ri contenta. poeticę minus quam
 rhetoricę late patet vsus. sic enim
 naturę legibus videas comparatum,
 vt nobilioribus quibusque rebus
 consultum sit , ne quotidiano vsu
 sordescere opus habeant. est autem
 trium harum facultatum vt vulga-
 tissima grammatica, ita poetica no-
 bilissima : rhetorica inter vtramque
 media dignatione pariter & vsu.
 Hęc quum non fugerent vetustissi-
 mos sapientes , dignitati poescos
 optimè consuluerunt, cum ad gra-
 uissima argumenta illam adhibue-
 runt. nihil dicam de Hebręorum
 antiquissima omnium poesi, quę in
 vnus Dei laudibus canendis fuit
 occupata. quid Græci ? nonne &

apud hos antiquissimi vates fuerūt,
 quos θεολόγοις vocabant? in his Or-
 pheus, Musæus, Linus, alij. secuti
 hos sunt Empedocles, Parmenides
 & cæteri, quos φυσικαῖς appellarunt;
 quia Naturæ arcana versibus suis
 cecinerunt. fuere & qui Ὀδυσσεύς
 aut Ἡσίοδος ποῆσιν ederent: illam
 vt præcepta virtutis darent: hanc vt
 à vitiis auerterent. eiusmodi sunt
 Theognidis, Phocylidis ac similiū
 carmina. Quereres à magnis hisce vi-
 ris, cur iis de rebus versu potius quā
 soluta oratione scriberent: procul-
 dubio responsum in hanc senten-
 tiam ferres: non posse nobilissimū
 hoc Mentis instrumentū alibi me-
 lius quā in his similibusue argu-
 mentis occupari: porro argumenta
 eiusmodi quibus res omnium
 maximæ explicarentur, præstantia
 ac nobilitate poeticæ esse dignissi-

ma : quum alioquin poetices, sicut
 & cæterarum instrumentalium τῶν ἰσθ
 facultatum, nullum sit certum sub-
 iectum : sed pro subiecto illis sit
 quicquid est. σὺνάων denique dice-
 rent τῆς φιλοσοφίας εἰ) πλεὺ ποιητικῶ;
 quod multo post, sed ab eadem mē-
 te dixit Synesius. Quum hæc ita sint,
 quis non miretur, iam olim naturā
 poeticæ & legitimæ eius vsum ita
 non solum vulgo, sed summis etiam
 viris fuisse incognitum, vt planè in
 aliis Lyncei in hoc videantur cæcu-
 tiisse? Græcorum ista vulgo erat sen-
 tentia iam tum Socratis æuo : nihil
 aliud poësim esse, nisi fabulas versu
 contextas, aut etiam sine versu nu-
 das : nam & Sophronem ac Xénar-
 chum mimos prosa constat scripsis-
 se: quos tamen poetas vocant Græ-
 ci. qui sic sentiebant poësim ita de-
 finiebant : ἡ ποίησις λόγος ὅστιν ἔμμετρος,

μύθοις ἀειχών : aut sine voce ἔμμετρος.
 secutus est istorum sententiam &
 Socrates ille θητῶν ἀπολύτων σοφώτατος,
 cum iussus μοισεικῶ ποιῆν, hoc est, ut
 ipse tandem exposuit, poema scri-
 bere: omnia expertus per quæ ora-
 culo se obtemperaturum crederet,
 hymno etiam in Apollinis & Dia-
 næ laudem composito: nihil tamen
 egisse sibi visus est, nisi fabulas ab
 Ἄεσοπο mutuatus, quia ipse com-
 ponere aut nesciebat aut nolebat,
 versibus intexeret. locus est insignis
 in Phædone Platonis ad cōmunem
 hanc persuasionem hominum de-
 clarandam : ἀσφαλέστερον, inquit, ἔδδ-
 ξεν εἶ), μὴ ἀπιέναι ὡρὶν ἀφοσιώσασθαι
 ποιήσασθαι ποιήματα, περὶ θόμβρον τῶν ἐν-
 πρίφ. ἔτω δὲ ὡρὸν μὴ εἰς τὸ θεὸν ἐποίη-
 σα, ἔ μὴ ἢ πρῶτα θυσία· μετὰ δὲ τὸν θεόν,
 ἐνοήσας ὅτι τὸν ποιητικῶν δέοι, εἴ τῳ μέλλοι
 ποιητῆς εἶ), ποιῆν μύθοις, ἀλλ' ἔ λόγους· καὶ
 αὐτῶς

αὐτὸς οὐκ ἔστι μῦθολογικὸς. Ἐπεὶ ταῦτα ἔς
 παρ' αὐτοῦ εἶχον καὶ ὑπερὰ μὲν μῦθους,
 τοῖς Αἰσώπου, ταῦτων ἐποίησα οἷς παρ' αὐτοῖς
 ἐπέτυχον. ex his suavissimi philoso-
 phorum verbis, non illud solum
 quod dicebamus potest cognosci:
 verum etiam quæ causa fuerit per-
 suasionis illius. nam ista, ὅτι τὸν ποιη-
 τὴν δέοι, εἴωρ μέλλοι ποιητῆς εἶναι, hoc
 planè significant: nemini posse ap-
 pellationem ποιητῆ attribui, qui non
 ποιῆ, id est fabulas fingat. ita enim
 hoc loco exponendum: vbi à con-
 iugatis argumētatur Socrates. ποιη-
 τὴν Plato in Sophista definit, εἶναι
 δυνάμει, ἥτις αἰτία γίγνεται τοῖς μὴ παρ' αὐ-
 τοῦ ἑσσι ἕτεροι γίγνεσθαι. at qui com-
 mune hoc nomen huic facultati
 proprium fecêre, id spectasse sunt
 visi, quòd poetæ res non narrarent
 factas, sed fingerent, & quodam-
 modo ipsi facerent. ergo ποιῆν ποε-

tis ex horum quidem mente, non est versus facere: sed fingere & fabulas componere. hæc vulgi, hæc Socratis fuit opinio. Erat illis temporibus plurimus poëticæ vsus in theatris & agonibus: quod genus poëscos fabularum fere compositione constabat, tragicarum, satyricarum, comicarum. inde paulatim irrepfit in animos hominum hic error, vt de poëtica sic loqueretur, sic sentirent, quasi aliam nullam agnoscerent, nisi theatralem & agonisticam. erat quidem ingens hic error, & dignus quem in aliis docti potius corrigerent, quàm auctoritate nominis sui firmarent. sed quid non designat cōsuetudo? hæc iuxta doctis indoctisque perperam loquendi sentiendique etiam heic, vt sæpè in aliis, auctor fuit. itaque sic Plato vbique in poëtas inuehi-

tur, quasi in theatris, & tantum ad theatrorum voluptatem esset poësis inuenta. in x. Legum sunt hæc illius verba: *Φαντάσματα ἀλλ' οὐκ ὄντα ποιῶσιν οἱ ποιηταί*: sæpeque apud eundem & scriptores alios, *μῦθοι, μυθώματα, μυθολογίαι*, & *Φαντάσματα* pro eo vsurpantur, ac si poëmata dixeris: non quia putarit Plato *ψιλὴν μυθολογίαν*, hoc est fabulas quascunque etiam sine metro contextas, poëma iustum conficere: verùm ideo, quia poema non constare sine fabula, cum Attica sua plebecula habuit persuasum. poëticam igitur iis artibus docet adnumerandam, quæ *περὶ τὰ οὐκ ὄντως ὄντα, ἀλλὰ τῶν ὄντων εἰδῶλα* versantur; quæque dicuntur ipsi modo *μιμητικὰ*, modò *εἰκαστικὰ*: alibi *εἰκονοποιοί*, vel *εἰδωλοποιητικὰ*. sæpeque in eius scriptis posita est hæc sententia, omnem poesim

^ἢ ^ἢ μίμησιν. quod ne nos quidem
 negamus: verum eo sensu & imita-
 tionis modo, quem in Epinomide
 sua Iulius Cæsar Scaliger doctè ex-
 ponit: non quomodo veteres illi
 existimabant. cognosci enim po-
 test ex Aristotelis De poëtica libel-
 lo, & ipsum & Platonem, cum vni-
 versæ poëseos genus constituerent
 imitationem, nihil aliud eo nomi-
 ne plerumque intellexisse, nisi fabu-
 læ compositionem, atque ut ipsi
 loquuntur, μύθου καὶ πραγμάτων σύ-
 στασιν. itaque poëtæ hæc descriptio
 extat apud eundem: poëtam esse
 non eum qui res dicat factas, sed
 qui cuiusmodi fieri potuerint. ποιη-
 τῆς ἔστιν οὐχ ὁ λέγων τὰ γυμνάσια, ἀλλὰ τὸ
 οἶα αὐτῷ γυνοίτο: denique ex Platonis at-
 que Aristotelis mente, poëseos τὸ πᾶ-
 ἥν ^ἢ ^ἢ εἶ) est, figmentum, fabulæ, men-
 dacium. ideo etiam Homerum lau-

dat philosophus, quod dicere mendacia rectè, primus cæteros omnes docuerit: δεδίδαχεν, inquit, μάλιστα Ομηρος καὶ τοὶς ἄλλοις ψευδῆ λέγειν ὡς δεῖ. Hæc autem quàm sint absurda ex illis paret, quæ de prisca poësi etiam Græcorum antè dicebamus. quo verò iure nomen generis ei speciei proprium fecerunt, quæ & posterius prodierat, & mera legitimæ poëseos erat, non dicam Ὀδυσσεὺς, sed παρέκβασις? fictione enim fabularum, & vniuersâ dramaticâ antiquior est, vel ipsorum testimonio, poësis illa, qua vetustissimi homines ad superûm aras utebantur, cum pro acceptis beneficiis gratias agentes, laudes eorum canerent. Omnino dubitari non debet, quin & antiquissima & nobilissima omnium sit hæc poësis: cuius proculdubio exemplum cæteris mortali-

bus dederunt, qui & vetustate & pietate omnes populos vincebant, Hebræi. concedemus igitur Platoni & Aristoteli, diuinam Hebræorum poësim, & si qua fuit illi similis, quia nullæ in ea fabulæ, nulla *φαντασματα*, nec *μυθώματα*, poëseos nomine censeri non debere? apage tam iniquam, tam absurdam sententiam. quinimo meliore iure cōtendat aliquis, solam hanc esse veram & legitimam poësim, quæ vel Deum canit, vel ad Deum homines ducit. quod & Plato tandem videtur intellexisse, cum pulsus de Republica sua poëtis, solos *ἕμνογράφους* retinuit, prudenter vereque discrimen faciens inter *τὴν ἀγαθὴν ποίησιν* & *τὴν ἠδυσμένην μουσικὴν*. At quorsum ista longè adeo repetita? aliquis dicet. nempe vt ostenderemus, non esse adeo mirādum, extitisse olim viros

eruditos, quibus Romana Satira
 poema nequaquam videretur pos-
 se dici. nam cur ridiculam aut fri-
 uolam dubitationem eiusmodi exi-
 stimabimus? quum si Platonis &
 Aristotelis stamus sententia faten-
 dum sit, Satiræ scriptores non ma-
 gis haberi posse pro poetis, quam
 Empedoclem, & similes alios, quos
 φυσιολόγοι, non ποιηταὶ iubet Aristo-
 teles appellari. pari namque ratio-
 ne etiam hi ἠθολόγοι non poetæ fue-
 rint dicendi. In Satira fabulæ nullæ
 sunt: nisi quod æni interdum &
 apologi breues inseruntur: sed σύ-
 ησις παραγράτων μυθική prorsus nul-
 la. imitatio præterea heic nulla: nã
 poeta ipse loquitur αὐτοπροσώπως τὴν
 ἀπαγγελίαν φράσων. disertè autem ait
 Plato, scriptionem eiusmodi imita-
 tionem nullam continere: & tamen
 ποιῆσαι ceu oblitus sententiæ suæ no-

minat. eius verba sunt in tertio De republica: *Εἰ μὴ δα μοῦ ἑαυτὸν ἀποκρύπτειτο ὁ ποιητής, πᾶσα αὖ αὐτῶν αὐθιμίσεως ἢ ποιησὶς τε καὶ ἡ δεινότης γεγενηῖα εἴη.* cautiùs Aristoteles, qui etsi imitationis speciem hanc non prætermittit, ab ea tamen, quam poësin dici voluit, tacitè excludit, cum exemplum nullum ponit vbi sit locum habitura. si igitur fabulas respuit, & imitatione caret Satira, poësis esse ex horum sententia non potest. Quod autem metro vtitur Satira: non propterea poema erit Aristoteli: qui adeo nullam metri rationem ducit, vt mimos soluta oratione scriptos, habeat pro poematis: at contra, Herodoti historiam, si pedum legibus astringatur, poema futuram neget. Præterea, res gestas vt plurimū narrat Satira: non vt comœdia, fictas ad ar-

bitrium poëtae: est igitur quodammodo poësis hæc historica: quod cū Aristotelis placitis pugnat prorsus. quod enim ait, καὶ ἄρα συμβῆ ἡμῶν ποιῆν, ἑστὲν ἢ πον ποιητῆς ὅστιν: quibus concedere videtur, etiam eum posse dici poëtam, qui veras historias versu descripserit: aliter longè intelligendum: & ad ea solum dramata referendum, quorum hypothesis ab historia est: vt Persarum Æschyli: fabulæ vero totius ποιήσεως ab ingenio poëtae. Frustra verò obijciat aliquis, inter species poëseos vnam poni ab Aristotele, quam vocat φιλοῖς λόγους ἢ μέτρα. nihil enim hoc ad Satiræ Sermones, de quibus capite tertio dicebamus: nam eo loco philosophus epopœiā intellexit, qualis est Homeri poësis, quæ & φιλομετεία eidem dicitur. hanc alibi appellat μιμητικὴν εἰς μέ-

τρω, tribuitque etiam illi δραματικῆς
 μέτρους, & δραματικῆς μιμήσεως. itaque
 φιλοὶ λόγῳ ibi sunt, οἱ αἰὲν ῥυθμοῦ καὶ
 ἁρμονίας vel μέτρους: non ut in tertio
 libro Rhetoricorum & sæpe apud
 Græcos rhetores φιλοὶ λόγος vel φιλή
 λέξις opponitur τῇ ἐμμέτρῳ καὶ ἐμμε-
 λῆ: at in libello De poetica, & apud
 Platonem in secundo de legibus,
 λόγῳ φιλοὶ εἰς μέτρα ἕλθῆναι, aliter ac-
 cipiendum, quomodo iam dixi-
 mus. Constat igitur non posse Sati-
 ram ex doctrina Aristotelis, & defi-
 nitione poeseos quam ipse est secu-
 tus, poema dici. Etiam Horatius,
 ut initio retulimus, eandem tuetur
 sententiam: sed aliis argumentis:
 ita enim disputat. Poësis non est
 tantum λόγος ἐμμέτρως: neque à solu-
 ta oratione solo metro distat: ve-
 rum etiam elocutione ac sententiis:
 omnia enim sectatur exquisita, ma-

gna, sublimia: quare Satira quæ de-
 tracto metro nihil ab eloquio pe-
 destri distat, poësis non est. profert
 deinde comœdiæ exemplum: quam
 propter rationem eandem à poësi
 quidam abiudicarint. Quàm variæ
 super natura ac definitione poëseos
 iactatæ sunt apud veteres sententiæ,
 Horatij locus iste clarè ostendit.
 nam tota hæc illius argumentatio,
 definitioni innititur longè ab illa
 diuersæ, quam ex Platonis atque
 Aristotelis doctrina posse colligi
 superior disputatio euincit. Refellit
 philosophus in commentariolo De
 poetica receptâ à multitudine vulgi
 opinionem illorum, qui poësin non
 aliud esse crederent, quàm *λόγος ἑμι-
 μέτρος*: & omnes qui orationē suam
 metro vincerent, quacumque tan-
 dem de re scriberent, poëtās nomi-
 narent. ad hanc ergo inchoatam

definitionem perficiendam, multa
 alij adiecerant, quibus conditiones
 exponebant orationi numeris iam
 adstrictæ in super necessarias, ut iu-
 stum poema posset censerî. non
 memini vsquam apud Græcos in-
 uenire definitionem hanc conce-
 ptis verbis expressam: sed in Iudæo-
 rum commentationibus de re me-
 trica eam definitionem offédimus,
 quam cum ipsi fateantur à Græcis
 se accepisse, pro Græca huc afferre
 non verebimur: est enim appositif-
 sima ad Horatij mentem. Poësin
 Hebræi שיר vocant, *אודוס*: vel Græ-
 ca voce leuiter corrupta, פיוט, poetā
 מְשׁוֹרֵר *אודוס*, aut פיוט, poeticam, מְלַמֵּךְ
 חֲשֵׁב. poësim vero ita definiunt:
 השיר הוא מאמר מתיחס בקשר קצו בקצו מודיע כוונת
 המדבר בטלות קצרות ערכות שקולות.
 Græcè videtur fuisse: ἔστι ἡ ποιησις λέξις
 ἁπλοῦς (proprie δὲ γὰρ ἡ ποιησις, vel γυμναῖος)

ἔ τὰ μέρη τῶν ἀλλήλων ἔχουσιν, (δέδω-
 ται) τὸν γὰρ τῶ λέγοντος δηλῶν δὲ λέξεως
 βασιλείας, ἠδυσμένους, ἐμμέτρους. *poesis est*
oratio nobilis (vel illustris) cuius partes
inuicem vincēta sunt, mentem loquentis
declarans verbis breuibus, suauibus, li-
bratis: siue, appensis. Vides in hac
 pulcherrima definitione multas de-
 siderari condiciones ad iustū poe-
 ma, quarum vltima est lex metri:
 siquidem ἡρῶ quæ vox pondus &
 librationem significat, heic inter-
 pretemur de lege metrica: non de
 concinnitate orationis, & ea quam
 ipsi πᾶληρ vel πᾶληη nominant. prima
 conditio de connexionione siue rela-
 tione partium inter ipsas, videtur
 adiecta propter genus poeseos, quo
 vtuntur, quæ similitudine desinen-
 tiæ versus inuicem alligat. in Græ-
 ca & Latina poesi quid sit ὁ κατὰ
 μέτρον & κατὰ σύστημα, explicat metrici.

in poesi quidem κατὰ εἶχον & monometro, hæc conditio locum nullum habet. cætera sunt communia. proxima cōditio ἠήραρ ἠήμα *breuibus verbis*, eò spectat, quod vt docet Plato in Alcibiade 6. plerumque obscura est poëtarum oratio : neque est cuiusvis eorum scripta interpretari: ἀνίηεσθαι, inquit Socrates apud Platonem de Homero, καὶ ἕτος καὶ οἱ ἄλλοι ὃ ποιηταὶ χεδόντι πιδύτες. ἔσι τε φύση ποιητικὴ ἢ σύμπασα ἀνιγματούδης, καὶ ἔ τῷ πωρφυρήντος αἰδρὸς γωείσαι at ἠήραρ ἠήμα plane est quod in definitione tragœdiæ posuit Aristoteles, ἠδυσμένω λόγῳ: cuius interpretatio extat luculenta in aureolo eius libello, & apud Platonem. Huic definitioni par & gemina fuit, quam animo conceperat Horatius, cum illa faciebat:

—neque enim concludere versum

*Dixeris esse satis : neque si quis scribat
vti nos*

*Sermoni propiora , putes hunc esse
poetam.*

*Ingenium cui sit , cui mens diuinior,
atque os*

*Magna sonaturum, des nominis huius
honorem.*

etiam illi qui negabant comœdiam poema esse, quod subiicit Flaccus, eodem spectabant : vt vel inde appareat quàm sit hæc definitio ab Aristotelis mente aliena: comœdia enim sit poema necne, non magis potest ambigi ex eius doctrina, quàm sitne Homerus poeta annon. Quum ergo ad hanc obrussam pedestreis Sermones suos Flaccus exigeret, mirari nemo debet, pronuntiasse illum ὁμολογεῖν ἰδίως τὰς ἐκτεθέντι ὄρω, Satiram poema non videri: aut certè, non iustum. At enim vero,

si non est Satira poema, quid erit?
 aut quo tandem nomine illam ap-
 pellabimus? πεζῆς enim certè λόγος,
 siue prosa non est, neque dici po-
 test, saltem κωμῶς. atqui duo hæc so-
 la sunt à veteribus prodita oratio-
 nis summa genera, solutæ & nume-
 ris astrictæ: tertium genus ne Ari-
 stoteles quidem auctor præcipuus
 huius *Ἰσοδοξοῦ* sententiæ valuit no-
 minare. Sunt verò illius magni scri-
 ptoris è III. Rhetoricorum verba
 ista; quæ propositam quæstionem
 faciliè decidēt. ὁ τῆς γήματος, inquit,
 τῆς λέξεως ἀριθμὸς, ῥυθμὸς ὅστιν, ἔχει καὶ τὰ
 μέτρα τμητά. διὸ ῥυθμὸν δεῖ ἔχειν τὸν λόγον
 μέτρον ἢ μὴ. ποίημα γὰρ ἔσται. certū heic
 discrimen statuitur inter eam ora-
 tionem quæ poema dici potest, &
 quæ non potest. discrimen illud est
 ΜΕΤΡΟΝ: quod proprium facit
 poemati, vt dictonis solutæ rhyth-
 num.

mum. quare etsi verum est quod
 Dionysius Hal. aliique rhetores do-
 cent, & τὴν αὐτὴν εἶς τὴν μεταχείρισιν ποιη-
 σεὺς τε καὶ περὶ λόγου, ἀλλ' ὡς περ τοῖς μέ-
 τροις ἔτω τοῖς σινοήμασι διετηνοχῆναι: nihi-
 lominus tamen etiam illud verum
 certumque est: omnem metro astri-
 ctam orationem & posse & debere
 poema dici. itaque licet ἀμετρῶν ποιη-
 τικῆν, qualis fuit mimorum Sophro-
 nis, apud Aristotelem & Dionysium
 Halicarnasseum legimus: περὶν ta-
 men λόγον ἔμμετρῶν, neque legimus,
 neque dici posse arbitrari debemus.
 Sed ut rhetoricæ elocutionis varij
 gradus sunt, varij characteres, varia
 denique ac multiplex differentia:
 ita etiam in poetica eadem omnes
 diuersitates possunt animaduerti;
 suntq. adeo à peritis dicendi magi-
 stris summa cura animaduersæ. Ho-
 ratiana definitio ei poesi conuenit,

quæ proportionè respondet orationi solutæ in sublimi genere versanti, verbis ac sententiis elaboratissimæ. ab hoc culmine potest poësis pro subiecti natura, vel scriptorum ingeniis ad infima per gradus eodè deduci: ita vt poema iis omnibus & verborum & sententiarum notis nudetur, quæ discrimen facere diximus inter vtramque orationem, λόγον καὶ ποίησιν. quamdiu tamen versui cōsultum est, manetque oratio non solum ἐνρhythμος, sed etiā ἑμμετρῆς, poematis nomen amittere non potest: quoniam, sicut probauimus, in metro maxime positus est τῆς ποιήσεως ὁ τῆς ὀσίας ὄρος, de quo quærimus. docent itaque rhetores, nulla adæquè re solutæ orationi similem fieri poësim, quàm neglectu aut dissimulatione numerorū. ἔχιστα γὰρ, inquit Dionysius, φαίνεται λό-

ροις ὁ ὧδ' αὖ τοῖς ῥυθμοῖς καὶ τὰ μέτρα πει-
 πλανηθῆναι. dissimulant numeros ly-
 rici interdum, vt multis probat ma-
 gnus ille criticus: cum dissimiles
 & inæquales versus continuant, οὐκ
 εἴωντες ἡμᾶς ὁμοίᾳ αὐτίληψιν λαβὴν ῥυ-
 θμοῦ. parum enim intelligitur poe-
 ma esse illa oratio, in qua non satis
 animaduertitur eiusdē metri ἢ αἰα-
 κύκλῃσις. contemnunt verò numeros
 comici Latini persæpe: vt merito
 de eorum comœdia grauissimi viri
 olim dubitauerint, poema esset nec-
 ne: non quidem propter illam caus-
 sam, quam affert Horatius: sed ma-
 gis propter hanc, quam modò in-
 dicauimus. Satira vero Romana,
 quæ & monometros est epopœia, &
 legem metricam seruat exactè: quo-
 minus poema censerī debeat, &
 quidem iustum, nihil causæ dici
 queat. poema igitur sunt etiam Ho-

ratiſ Satiræ : quantumuis ſermoni propinquæ, & ſæpe, quod ipſe faretur, humi repentes : at Perſij & Iuuenalis Satiræ eo iuſtius, melius, nobilius poema ſunt ; quo pluribus ideæ poeticæ notis, tum quod ad *Τὰς ὀνομαſίας*, tum quod ad *Τὰς ἐνοίας* ſpectat, ſunt refertæ. longe ſiquidem ab Horatianorum Sermonum *ἀργυρείαις*, aurea illorum carmina abeſſe, partim iam probauimus in editione Perſij : partim DEO volente facientéque apud Iuuenalem ma-niſteſſimè probabimus.

FINIS.

ADDENDA.

Pag. 54. 4. *post vocem Galenus, adde:* sic in Euripidis Cyclope Vlysses Satyros vocat Ἰσθαίε illo versu: Σιγάπ' ἄρα εἰς Διῶν, Ἰσθαίε, ἠσυχάζει. &c.

p. 124. 10. non est notus: *adde:* lectionem verò quam restituumus, etiam in optimo codice Putreano postea inuenimus.

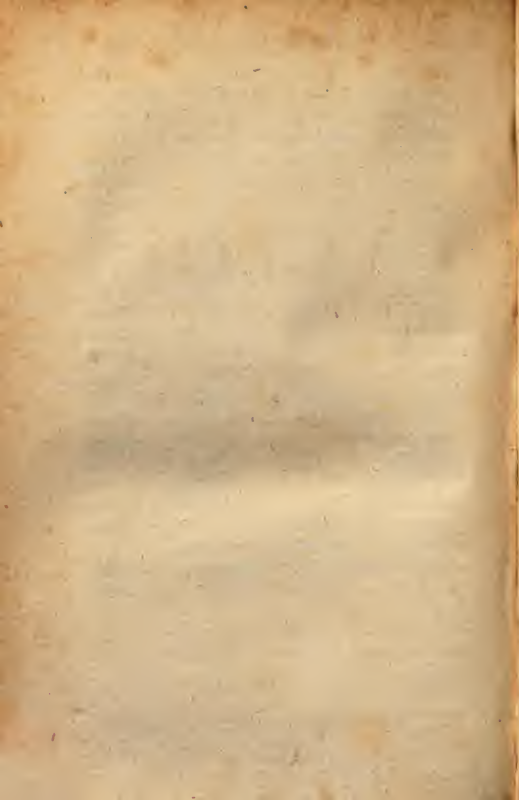
p. 170. 15. In eodem. *ante hæc verba infere hæc.* Sed videamus ne mutato verborum ordine, ita potius scribendum sit apud hunc scholiasten: ὠϊκα Φειῖ. Πέροσας, Προμηθεῖ, Γλαύκῳ Ποττιῖ. nam quum moris sit criticis in recensendis tetralogiæ cuiusque fabulis, postremo loco Satyricam nominare: si quidem vulgatam lectionem sequimur, nullum dubium, quin Prometheus heic positus fuerit drama Satyricum. at ex scholiasta Theocriti colligi potest, Glaucum Potniensem eius generis fuisse: quare non Prometheus, sed hic, vltimo loco erat ponendus. verba illius scholiastæ sunt hæc: πρὸς Σατύρους ἀκρατῆς οἱ πλείους φασιν, ὡς καὶ πρὸς Σειλλεῶσις ἐ Γαῖας, ὡς Ἀρχύλος μὲν ὦν ΓΛΑΥΚΩΙ, Σοφοκλῆς δὲ ἢ Ἀδρομέδῳ.

p. 181. 10. Sophocli æt. *infere ante hæc:* ἈΝΔΡΟΜΕΔΑ. Satyricen fuisse hanc fabulam ex vnico interprete Græco Theocriti cognoscimus. eius verba in Æschylo antè produximus. ΤΒΡΙΣ Σατυρικό. vide, si lubet, quæ de hac fabula pridem obseruauimus ad VII. Athenæi.

Corrigenda in hac editione.

Bag. 24. lin. 7. quia fere semper. *dele* ñ fere.
27. 17. Interiit. *lege*, Intererit. 28. 7. Satyrorum.
lege: Satirarum. 29. 16. anologiam. *lege*, analo-
giam. 33. 13. censebatur: *lege*: censebantur. 68.
22. *transpone sic*: vel ex Iulio Polluce ludos suos.
97. 19. mutis: *lege*: multis. 98. 3. *φίπια*. *lege*, *φίπια*.
106. 3. distinxit. Arist. *tolle punctum ante* Arist.
124. 14. libris. *lege*, locis. 133. 2. mandanto: *lege*:
mandato. 137. 2. vetustissimis. *lege*: vetustissimus.
139. 11. sethisue: *lege*: setisue. 13. quarum: *lege*,
quorum. 143. 22. Baccho. *lege*: Cyclopi. 144. 2.
Bacchus: *lege*: Cyclops. 167. 18. contrario at-
que. *lege*: contr. errore atque. 174. 10. nataleis.
lege: natalem. 188. 10. Sophocles: *lege*: Euripi-
des. 193. 13. *μαρί*. *lege*: *μαρί*. 227. 19. *κατά* *κατά*. *scribe*,
κατά *κατά*. 237. 14. Marcus. *lege*: Marius. 248. 9.
est carm. *dele* ñ est. 250. 4. vtrumque: *lege*:
vtrunque. 255. 8. comis. *lege*: rudis. 266. 2. la-
tius: *lege*: angustius. 276. 8. Liuium: *lege*: Lu-
cilius. 22. *dele punctum ante* qui. 282. 19. *Αργωνί*.
lege: *Αργωνί*. 284. 8. *Πρωτόταμι*. *lege*: *Πρωτό*.
286. 1. Silenorum: *lege*: Sillorum. 310. 21. ha-
buerint. *lege*: habuerit. 319. 1. peruentu: *lege*:
prouentu.

CYCLOPS

EVRIPIDÆ

Latinitate donata;

A

Q. SEPTIMIO FLORENTE

CHRISTIANO.

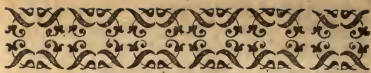
THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY
HARVARD UNIVERSITY
CAMBRIDGE, MASS.

ISAACVS
 CASAVBONVS
 CLAVDIO CHRISTIANO
 FLORENTIS F. S. D.

EVRIPIDEAM Cyclopem
 Latine olim à clarissi-
 mo viro , parente tuo
 versam , & nudius se-
 ptimus mihi à te com-
 municatam , eruditissime Christiane ;
 magna cum voluptate , vt omnia illius ;
 legi. Quae praecipua laus in hoc genere
 scriptiois merito censetur, ὁ ἄριστος τῶν
 τῆς ἀρχαιοτάτης, & antiquorum sine af-
 fectatione aut damno sententia , amula-
 tio: ea laude sic excellunt quaecunque vel
 de Latinis Graeca, vel Latina de Graecis

ὁ μακρότερος pater tuus fecit: ut præcel-
 sumne & veteribus comparandum eius
 ingenium, an absolutam vtriusque lin-
 guæ notitiam prius admirer, haut facile
 statuam. Etsi autem non ignoro factum
 iri iniuriam pietati tuæ aduersus opti-
 mum parentem, & amoris erga Musas,
 quas studiose colis: si quis te in publi-
 candis illius scriptis fuisse hætenus ces-
 satorem dicat: non tamen dubitabo vel
 ex *ἑσθίας* te conuenire, hortarique
 etiam & etiam, ut communi huic studio-
 sorum voto relictis rebus quàmprimùm
 satisfacias. Interea verò fabulam hanc,
 quæ ut liquido probauimus Satyrica est,
 cum ijs quæ de genere illo Græcæ poeseos
 disputamus, in lucem simul edere, quo-
 niam fidei nostræ eam permiseras, pla-
 cuit: neque tu, opinor, consilium impro-
 babis. Vale.

Q. SEPT. FLOR. CHRISTIANI OPERA.

LIBRI EDITI.

PAx Aristophanis Latine versa.
 Philoctetes in Lemno Sophoclis.
 Septem thebana Æschyli.
 Andromacha Euripidis.
 Sphæra vetus Empedoclis.
 Tetralicha Græcis & Latinis versib. Pibracij.

*LIBRI EDENDI, QUOS HABET
 penes se Claudius Christianus Florentis F.*

VESPÆ & Lysistrata Aristophanis.
 Cyclops, Bacchæ, Iphigenia Taurica Euripidis.
 Trachiniæ, Sophoclis.
 Prometheus, Æschyli.
 Theocriti Idyllia, eiusdem vel Simmiæ Rhodij
 Ara, Securis, Alæ, Ouum. Item Musæi Poematum.
 omnia Latinè versa cum notis ad Græca.
 Pars maxima epigrammatum Græcorum Anthologiæ
 Latina facta.
 Apollonij Rhodij Argonaut. versio Latina cum
 notis.

Iliados Homeri liber primus.

Euangelium Lucae & Acta Apostolorum Græ-
cis versibus cum notis.

Liber Danielis, Græcis versibus.

Aliquot psalmorum Davidis Græca paraphrasis,
Eclogæ Virgilij in Græcum translata.

Thebais Senecæ Græca.

Homiliæ x Chrysostomi è Græco in Latinum
sermonem translata. varia poemata Græca
& Latina.

EV RIPIDIS CYCLOPS
TRAGŌEDIA.

Q. Septimio Florente Christiano
interprete.

SILENVS.

*E Bromie propter quot labores haurio
Nunc, & iuuentas nostra cum vires-
ceret!*

*Iunone primum quando agente tu su-
rens*

Nymphas alūnas deserebas montium,

*Dein cum Gigantum dura bella pralians
Tuis & adstans armiger vestigijs
Per scutum adacta cuspide Enceladum dedi
Leto. Quid? an me vana ludunt somnia?
Hand certè: aperta spolia vidit Euius.
Nunc grandiores anculo arumnas miser,
Nam Iuno postquam iniqua pradones tibi
Tyrrenicos inuexit vt longè viam
Ires, ego istud rescians cum liberis
Conscendo nauem quaritans te, & dirigens
Pro puppe summa cardinem seruaculi.
Pueri sedentes remigabant, & salis
Spumas ruebant albicante palmula:
Tu quaestio illis ò here, ac Maleam propè*

Enauigantes plena flans in carbasa
 Apeliotes nos in hanc Aetna specum
 Abiecit, in qua tesca Coelstes loca
 Hominum neqatrix stirps colunt Neptunia
 Nunc vnus ex his seruitutis aspera
 Nos compotusit, cuius in tectis sumus
 (Polyphemus illi nomen est) & impia
 Greges Cyclopi pascimus non Bacchicos
 Cantus fouentes: Iam mei pueri foris
 Teneras in altis vallibus seruant oues.
 Mihi uerere ipsa tecta & implere alueos
 Iussum est, Cyclopi qui dapas nefarias
 Spurco ministrem. Nunc necesse est exsequi
 Mandata domini, & hircipice ades ferrea
 Euerrere istas, antra ut intret tempori
 Purgata Cyclops, moxque venturi greges.
 Sed ecce pueri qui greges pastos agunt:
 Quid est quid adeo subsilitus? an & hic
 Sicinnis illa est qualis olim in gratiam
 Saltata vobis Liberi Althea domum
 Cum ferta ducebatur armatis chori
 Versus canente delicatos barbito.

CHORVS SATYRORVM,
 Epodicæ; Stropha.

QVO patrum prestantum progenies
 Et factorum soboles
 Quo te fers in scopulos?
 Non dulcis hic strepit aura
 Non herba aut gramina sunt
 Nulli fluminum laices

Hic implent lintres propè spē-
 lunca, non fœtus teneri
 Mugiant. abin' ocyus? iugum
 Hoc roscidum potin' vt
 Linquas? ohe, vel lapidem
 Iaciam tibi ni recedes
 Cornipeta stabuli dux
 Cyclopici agriuage.

ANTISTROPHA.

PRagnates laxa mammas ouis ð
 Fœta & prabe teneris
 Agni qui seruant thalamos
 Petuntque te timidi illi
 Balantes lucicubæ:
 Quando nota septa repetes
 Linquens herbida ista inga
 Aetneos intra scopulos?
 Non enim hic Bromius, aut tripudia
 Bacchæue thyrsigera,
 Aut tympanorum vlulatus
 Ad fontium aquæ tubulos,
 Non vini gutta virides
 Nec Nyssa neque Nympha.

EPODVS.

IAcchicum Iacchicum ecce
 Canto carmen Cythereæ
 Quam dum venaturio
 Albis cum Menadibus

Incitus auolo: Quò dulcis
 Nunc Bacche vagans
 Flauos quassas crines?
 Ego heu minister tuus
 Addictus Cyclopi
 Seruio lusco
 Tristis inerrans, pellemque hanc
 Indutus, tui eheu
 Marens dissidium.

- SIL. Tacete pueri, serupeosque in fornices
 Famulos iubete ingere compastum pecus.
 CH. Ite ergo: sed quid ista sic satagis pater?
 SIL. Scapham Pelasgam cerno ad oram littoris,
 Aptosque remis principes cum exerciti
 Ductore, ad istud currere antrum, inania
 Ceruice vasa qui ferunt & vrceos
 Laticis capaces: victum egeni quaritant.
 Eheu misellos hospites qui nesciunt
 Inhospitale quale tectum escenderint,
 Polyphemus & quam sit ferus: mala alite
 Hominum voraces qui petunt Cyclopicas
 Malas: Silete, quò sciamus qui genus,
 Vnde applicarunt rupis Aetnae iuga,

VLYSSES.

Monstrate, sultis, hospites, qua fluminis
 Possimus vnda nunc sitim restinguere,
 Aut vnde nauta praestinemus indigi
 Cibos: Quid hoc rei? ecquid hoc Bacchi oppidum est?
 Satyros ad antra saltitantes intuor.
 Saluere primum etate maiorem volo.

- SIL. Saluc hospes & tu, effare patriam & genus,
 VL. Ithacus Vlyssens Rex Cepballeni soli.

- SIL. Nqui virum argutum & acre Sisyphi genus,
 VL. Ille ipse sum, sed abstine à conuiuijs.
 SIL. Vnde ergo tandem accessi in oram Sicelinè
 VL. Ex Ilio alta & Troicis laboribus,
 SIL. Viam ad penates nesciebas patrios?
 VL. Huc mē procella perpulere ingratijs.
 SIL. Papa! ergo sortem sustines parem mea.
 VL. An hucc nolens tu quoque asportatus es?
 SIL. Sectans latrones auhentes Liberum.
 VL. Quanam ista regio est, qui viri terram incolunt?
 SIL. Trinacriæ Aetna culmen excelsissimum.
 VL. Vbi oppidum & turrata praesimuria?
 SIL. Deserta tantum saxa tellus hac habet.
 VL. Hominesne resqua inculta vel fera tenent?
 SIL. Colunt Cyclopes antra non structas domos.
 VL. Quis iura dat, num populus imperij capax?
 SIL. Gens barbara ista est neminique obnoxia.
 VL. Scruntne dona Cereris, aut quis victus est?
 SIL. Viuunt ouilla carne, lacte caseo.
 VL. An & fruuntur flore Bacchi viteo?
 SIL. Minime, etenim sunt incolæ ingrati soli.
 VL. Suntne isti amantes hospitum & sancte pij?
 SIL. Vt qui suaues ferre carnes autument.
 VL. Quid ais? an hi vescuntur humana dape?
 SIL. Diactatur hospes quisquis hucc venerit.
 VL. Vbi ille Cyclops dirus est? an intus est?
 SIL. Foris est ad Aetnam vbi catulis captat feras.
 VL. Fugam vt paremus scin' quis expediat modus?
 SIL. Clam me est Vlyssæu, dic modo adiurim libens.
 VL. Far vende nobis, nostra qua penuria est.
 SIL. Nos tantum habemus carnem, vt antè diximus.
 VL. Et dulce certè est hoc famis solacium.

- SIL. *Acremque caseum atque lacte bubulum.*
 VL. *Proferte, nam lux aqua mercimonijs.*
 SIL. *Quantum rependes auri in istam gratiam?*
 VL. *Nullus fero aurum, sed liquorem Liberi.*
 SIL. *Dulces amores, quibus caremus tamdiu.*
 VL. *Dei propago poculum hoc dedit Maron.*
 SIL. *Quem nempe pustum quondam in vltis sustuli.*
 VL. *Bacchi ille natus, ut scias disertius.*
 SIL. *Tenesne, quaeso, an naus in foro latet?*
 VL. *Hunc celat vtrius iste quem vides, senex.*
 SIL. *Non est ut istam implere maxillam queat.*
 VL. *Bis tantidem auget quantum ab vtre fluxerit.*
 SIL. *Fons nempe pulcher & mihi gratissimus.*
 VL. *Vni experiri primulum gustum meri?*
 SIL. *Iure istud inquis, gustus emptorem vocat.*
 VL. *Iam poculum ecce profero, atque virem simul.*
 SIL. *Fac ut recorder, en recludens concute.*
 VL. *Eccum.* SIL. *Papa. venustus huic inest odos.*
 VL. *Tibine visus?* SIL. *non, sed olfactus modo.*
 VL. *Nunc gusta ut istud ne astimes verbis tenuis.*
 SIL. *Baba Euius me saltitare volt: ha ha.*
 VL. *Adeone fauces ille turbauit tuas?*
 SIL. *Vt vsque ad vngues vltimos defluxerit.*
 VL. *Prater merum istud, aureum nummum dabo.*
 SIL. *Facebat aurum, tu modo virem soluito.*
 VL. *Et caseos efferte tum factus novos.*
 SIL. *Faciam, nec hilum heri minas curauero,*
Paratus vno Liberi vel poculo
Mutare Cyclopum omnium armenta & greges
Et iacere ab alta Leucadis rupe in mare
Hilaris remissa fronte, vino saucius.
 „ *Qui potus haud letatur insano assidet.*

Quin tum libido tensa gaudet surgere
 Mammásque tractat. atque lasciuá manu
 Saltum paratum affectat & saltat lubens,
 Oblivioni dans mala, hunc exosculans
 Merum liquorem, iubeo flere barbarum
 Cyclopa, & orbem fronte quem torua gerit.
 Adestum Vlyssæu, nempe paucis te volo.

VL. Fas est amicis ut cum amicis colloqui.

SIL. Troiámne vos Helenámque cepistis manu?

VL. Et uniuersam euertimus Priami domum.

SIL. Ergo hanc receptam vos puellam fœminam

Omnes vicissim depsumistis: nam virúm

Ambibat illa plurimorum nuptias.

Patria virique proditrix quæ cum Parin

Pictis videret crura amictum Persicis,

Monile collo qui gerebat aureum,

Amore perditâ Menelaum deserit

» Homuncionem illum optimum: vellem omnibus

» Omnes perussent fœmina præter mihi.

En ista nutrimenta pastorum cape

O Rex Vlyssæ augmenta balantis gregis,

Lactisque pressi & caseorum copiam.

Aufferte numerò & ocys faceßite

Bacchi que donis gratiam rependite.

VL. Hæc mi ille Cyclops en adest, quid factò opus?

Senex, perymus, quæ fugam parabimus?

SIL. Intra petram istam vos latebitis facul.

VL. Malum graue inquis currere intra retia.

SIL. Nihil pericli: effugia multa habent petra.

VL. Non sic abibit, hoc doleret Ilio

Si nos homo vnus territet, qui sapius

Vmbone clypei mille repulimus Phrygat.

in pla-
gas eua-
dere.

*Aut vita nostra pristinum seruet decus,
Aut si occubandum est, occubemus fortiter.*

SIL. *Omitte, da, quid tergiuersaris? quid est?*

CYCLOPS.

*Quid ista volt bacchatio? haud hic Enius
Haud tympanorum plausus, aut fistra area.*

agit?

*Novella in antris quid mihi fatura nunc?
Matrumne sugunt vbera, an premunt latus?
Presumne fiscos lac repleuit iunceos?
Quid dicitis? quid autumatis? forsitan
Plorabit aliquis. ora sursum tendite.*

SIL. *En nos ad ipsum extollimus oculos Iouem.*

Et astra video & Oriona fulgidum:

CY. *Structum ne ritè est & paratum prandium?*

SIL. *Præsto est: vide ut sis apparato gutture.*

CY. *Quid? suntne multo plena lacte cymbia?*

SIL. *Vt si volenti sit tibi, potes cadum.*

CY. *An est ouillum, an bubulum, an promiscuum?*

SIL. *Quod adlubescat, dum me ne bibas modo.*

CY. *Nunquam hoc futurum est, namq. ventre in intimo
Vestri enecarent me modi salisubsulti.*

Hem qua ista turba est ad stabula quam conspicio?

Abigei in hoc venere vel fures solum:

Videoque ab antris vimine intorto meos

Agnos, quibus sunt colligata corpora.

Et lacte plena vasa, tum caluum senem,

Contusa plagis ora cui protuberant

SIL. *Proh vulneratus febrivo infelix, eheu.*

CY. *Quis, vetule, pugnis contudit tuum caput?*

SIL. *En quos, quod ista auferre nullus siuerim.*

CY. *An nesciebant me Deum, & Diis profatum?*

SIL. *Dixi quidem, sed obtulere pecuniam*

Ac me esitarunt non sinente caseos,
 Agnosque sustulere: quin & triplici
 Vincto numella interminabantur tibi
 Per umbilicum expectorassere ilia
 Et pressa flagris terga verberassere:
 Hinc te reuinctum & nauis iniectum foris
 Ad onera quauis baiulanda vendere.

CY. Ita ergo verum est? numero abi & secessitas
 Mibi redde acutas, ligneisque fascibus
 Suppone flammam ut statim matrem hospites,
 Stomachum latrantem qui impleant viuo super
 Carbone, calidam qui dapem facit popa.
 Partem in lebete coctam & elixam volo,
 Nam me ferina iamdiu tadet dapis.
 Nimis leonina atque ceruina satur.
 Humana pridem non cibant me funera.

SIL. Desueta semper fercula ô Cyclops here
 Sunt dulciora, nempe factum est iam diu
 Cum nullus antris hospes accessit tuis.

VL. Cyclops, vicissim & hospites nunc audias.
 Victum studentes merce nobis querere
 E naue nostra ad antra venimus tua.
 Hic illico agnos pro meri mercatus est
 Cratere, & hausto poculo nobis dedit
 Volens volentibus, nec vlla vis fuit.
 Nam qua est locutus falsa sunt & perpera,
 Clam deprehensus vendidisse res tuas.

SIL. Egone? Dÿ te perduint. VL. si mentior.

SIL. Testor parentis numen ô Cyclops tui
 Tritona testor maximum atque Nerea
 Testor Calypso Nereique filias.
 Sacrosque stuctus, tum omne piscium genus.

O mi herule Cyclopisce mi formosule,
 Ne credè, nunquam vendidi hospitibus tua.
 Si fallo, chara pereat hæc soboles mihi.

CH. In te expetunt hæc, vidi ego hospitibus prius
 Hac te ipsa commutantem. ita est, pereat pater
 Si falsa dico, at hospites ne laferis.

CY. Mentimini omnia: hunc enim spero senem
 Rhadamante multo iustiora proloqui!
 Labet rogare, vnde enatastis, hospites?
 Quæ patria, quæ vos educavit ciuitas?

VL. Genus Ithacense est, Ilioque diruta
 Ventò marinis intonante fluctibus
 Detrusi in oras adsumus tuas Cyclops.

CY. Helenè sine raptus qui secuti adulterè
 Troiam petistis, quæ Scamandro proxima?

VL. Ipsi labores qui graues anclausimus.

CY. Prob quam pudenda miliria! cùm fœminæ
 Vniùs ergo nauigastis ad Phrygas.

VL. Deus ista fecit, neminem incusaueris.

At te ô marini clara progenies dei
 Oramus ore supplicantes libero,
 Nolis amicos antra qui tua applicant
 Occidere, impièque malis mandere.
 Qui tot parenti templa posuimus tuo
 O rex & aras in frequenti Græcia:
 Sacer integèrque Tanari portus manet,
 Maleaque summa columina, atque Suni
 Diuæ Mineruæ petra stat subcandida
 Geraestiùmque asylum: & ipsi barbari
 Nullum imputabunt Græciæ probrum Phrygès.
 Quam gloriam & tu fac tuam, nam Græciæ
 Habitat recessus sub iuga Aetna flammicea

Mortalis

Mortalis utque lex inbet, feròs loci
 Mores relinque, animúmque mitem concipe
 Ut supplicantes hospitalis naufragos
 Sub tecta capias, vestibúsque indulgeas.
 Non fixa magnis membra verubus instruens,
 Latrantem ut alium & gütur expleas tuum.
 Sat regna Priami hausere Gran sanguinis,
 Sat hosticus vastavit ensis, scæminas
 Orbans maritis, atque matres filiis:
 Canósque patres sat dedit: nunc si cremas
 Vorásque Martis quis pepercit alea,
 Vbi tuta sedes? sed mihi crede ò Cyclops;
 Insanientis auffer hunc gula impetum.

» Pius esse malis quam impius; nam plurimis

» Inhonestamagnam lucra conciliant malum.

SIL. Mibi es monendus ne quid huius carniui
 Prorsus relinquo, quippe si momorderis
 Linguam, disertus & loquax Cyclops eris.

CY. O homule Plutus est deus sapientibus.
 Decora verba cætera & strepitus puta.
 Arces marinas quas meus stathit parens
 Nihil moror, quid ista verbis efferam?
 Nec contremisco ò hospes ad fulmen Iouis,
 Præstantiorem hunc nec puto præ me decum.
 Nihilque curo cætera. hoc cur autumem;
 Audi: è supremo cum æthere imbrem funditas
 Tum rupi in ista densa habens tentoria
 Assúmque viúulum epulatus aut aliquid ferum;
 Iacens supino ventre, lactis serua
 Pota, satur pertundo pallium, & sonis
 Certans meis contra Iouis tonitrua.
 Aquilo deinde cum spuit canas nives,

*Spoliis ferarum tum meum corpus tegens,
 Focúmque flammis exstruens, sic negligo.
 Terram, necesse est seu velis seu non velis,
 Herbas ferentem, impinguet ut meum pecus.
 Mihi inde soli sacra patrans offero
 (Nulli deorum) istíque ventri maximo.
 Totis diebus edere potare affatim,
 Hoc est Iouem esse, humana si quid mens sapit.
 Nec se dolore macerare: vapulent
 Mortalium qui simplicem vitam prius
 Variare fixis institerunt legibus.
 Nec desinam usque facere meo animo volup
 Et te vorare: munera hospitalia
 (Ne culper) hac sunt, ignis & patrius lebes,
 Qui bullicente membra vestra murnure
 Pulchrè tenebit: ut nunc intrò, & deo
 Stabuli iocos parate, dein epulas mihi.*

- VI. *Heu heu labores Troicos euasimus
 Saúumque pelagus, nunc cor applicauimus
 Hominis nefandi importuosum inhospitum.
 O Pallas, ò Regina progenies Iouis
 Succurre quaeso, Troicis angustiis
 Maiora longè inuenimus discrimina.
 Hac tu micantum siderum sedes tenens
 Vide hospítalis Iuppiter: nam ni vides
 Frustra arbitramur te deum qui nil fies.*

MONOSTROPHICA.

- CH. *L* *Ati gutturis tui ò Cyclops
 Acuta labra sint, parata nam tibi
 Tosta caro assíque nunc satis* igne carbonum:*
- fat in

Scindas edasque membra age hospitum
 Tepida, in pelle sacrificata capra.
 Vab ne scinde mihi:
 Feras, rogo, vnus vnico ratis scapham.
 O vale aula, viuite antra,
 Vos valete sacra que
 Patrat impius heu
 Vorans homines Cyclops
 Ex Aetna, hospitibus
 Tremendus, ille sanguinem
 Humanum adulans corde
 Ab fero nimis, sua
 Peregrinos maectat aduenas domi:
 Scindit, mandit corpora cocta epulans
 Hominum horribili
 Riectu e carbonibus calentia.

I A M B I.

- VL. **P**Rò Iuppiter! quam diritatem vidimus
 Patratam in antris, dicta vix facient fidem;
 Hominum nec apta moribus, sed fabulis.
 CH. Quid est Vlyssen? num tibi charos Cyclops
 Comites nefandus denorator perdidit.
 VL. Duo prehendit corpora & manibus tulit,
 Quae pinguiora & habitiora viderat.
 CH. Miselle, quonam facinus hoc factum est modo?
 Vbi hoc petrosa ascendimus terra solum
 Accendit ignem primitus, lato foco
 Truncata quercus robora alta subijcit
 Quantum tria olim plaustra vix serant onus.
 Deinde frondes sternit abiegnas humi

Statuitque pronus propter ardentem focum:
 Cratera, lacte tum coronat candido
 Vitulisque mulget, is decem crater ferè
 Est amphorarum, edera propè apponit scyphum.
 Tris latum ad vlnas & profundum ad quatuor,
 Hinc as lebetis subdit igni ut ferueat,
 Veriùaque deinceps summa Volcano admonet,
 Non falce sed polita Rhamni stipite,
 Aetnea vasa deinde victimaria
 Securibus dolata, vbi orciuus coquus
 Cuncta apparauit hostis infestus Deum
 Duos prehendens ex meis sodalibus.
 Macerat quasi in numerum, hunc quidem intra abencum
 Iugulat lebetem, illum è pede ad collum rapit,
 Frangensque acutum ad rupis vnguem, limina
 Spargens cerebro, & ense carnes distrabens
 Lucentem ad ignem torret, & partem artuum
 Coquendam abeno tradit, interibi miser,
 Ego flens Cyclopi subministrabam popæ.
 Trepidè latebant cateri, ut pulli alites
 Spelunca in ima, ex sanguis huius erat color.
 Vbi se mcorum expleuit impia dape
 Grauemque ab ore eructat halitum cubans,
 Virtute Diuum hac machinor, scyphum mero
 Maronis implens, prabeo illi ut hauriat,
 Hæc verba fatus, Orte Neptuno Cyclops
 Age experire quale vitès Gracia
 Nectar tulerunt dulce Bacchi gaudium.
 At ille fatus impudente ferculo
 Accepit, vno spiritu hausit impiger,
 Laudatque & alte sustulit manum, inquiens,
 Bonum dedisti post bonas potum dapes

Dulcissime hospes : atque sic letum videns
 Calicem regeſſi denuò , hæc mecum putans ,
 Hunc ſauciabit Bacchus ad pœnas vocans.
 Iam cœperat cantare , cùm ſuper ingerens
 Calicem ſuperque , ardere cogo viscera
 Potu frequenti , at ille dum plorans mei
 Inconditum cantillat , huic reboant ſpecus.
 Tacitè hinc regressus meque teque ſi voles
 Saluom dare opto , dicite ecquid barbarum
 Effugere monſtrum voluis , & Bacchi ſacra
 Celebrare rursus atque Nympharum choros.
 Iam veſter intus iſta laudauit pater ,
 Sed languet ille debilis vino madens
 Vincitque viſco Liberi , alis hæſitat :
 Tu quem iuuenta roborat , mecum incipe
 Nunc ſoſpitari , recipe priſtinum tuum
 Dionyſum amicum iſti Cyclopi diſparem.

- CH. O ſi viderem vir bone optatam diem
 Cyclope qua nos liberet ſacerrumo !
 Dulci caremus iam diu ſiphunculo
 Iacchi : at iſtinc exitus nullus patet.
- VL. Aduerte iam nunc quo modo hoc hominis ſcelus
 Vlcifcar vnde ſeruituti te extrahas.
- CH. Ago fare , nam nec audiam libentius
 Citharam Aſianam quàm Cyclopa mortuum.
- VL. Fratrum Cyclopum iturus ad conuiuium eſt
 Gaiſus iſta poſione Bacchica.
- CH. Tenea , cupis maclare concinno impetu
 Solum repertum , aut præcipem è ſaxis dare.
- VL. Nil tale , ſed dolofa machinatio eſt.
- CH. Quanam illa ? nam te cautum & aſtutum ferunt.
- VL. Suaſurus iſtud ne petat conuiuium

Dicam expedire ut solus hoc potu fruens
 Vitam suauem degat, haud Cyclopibus
 Impertiat; cumque somnos duxerit
 Vino sepultus, grandem oliuae stipitem
 Intus prehensum, hoc ense spicatum imitus
 Demittam in ignem, & cum praestum videra
 Trudam locatum fronte sub Cyclopica:
 Mediumque terebrans igne lumen eruam.
 Quod fabricator nauis expertus solet
 Geminis habentis dum terebram dirigit:
 Sic in Cyclopi luminosis vultibus.
 Torrem rotabo & excauabo pupulas.

CH. Io Io. Inuenta laudo & lator insanum in modum,

VL. Mox te & sodales & senem imponens rati
 Properans gemella palmula hinc abduxero.

CH. Licebit ergo (quod deum lustralibus
 Sacris solemus) oculicidam sumere
 Torrem? adinuare prorsus hanc cadem volo.

grauissimi.

VL. Hoc torris iste postulat * grandissimus.

GH. Centum effedorum ferre pondus nec grauer,
 Oculum ut Cyclopi perdit exsecrabilis
 Fatim obteramus, ceu crabonum examina.

VL. Vos nunc silete, cum doli estis conscij,
 Qua deinde iusso, tum Architectus sedulo
 Parete, amicos quippe cum reliquerim
 Sub antra, solum me piget seruariet.
 Egresso ab illis sit licet facilis fuga.
 Sed non honestum est fas nec equum, ut deserens
 Comites amicos, solus effugiam malum.

ANAPAEISTI.

CH. **A** Ge quis primus, quisve secundus
 Ordine torris remigium ferens,
 In Cyclopi medios *a digens
 Vultus penium ruet orbem?

pene-
trans.

SEMICHORVS intus canens.

Mussa, mussa, scilicet ebrius
 Numeros modulans valde inamano
 Laeus siticem, flere paratus
 Scrupea gradiens tecta relinquit.
 Age cantantes erudiamus
 Hoc rude peccus:
 Certum est illum fore cacum.

ANACREONTICA.

A Nimi beatus is qui
 Latice suaui vna
 Bibit, Euióque patrat
 Vitulante sacra cantu
 Puerum fouens tenénsve
 Meretriculam capillis;
 Bono odora vngvine nardi
 Nitidus: Sed, loquitur, Quis recludet?

CY. Pa pa pa satur Lyao
 Hilaris cibo & liquore,
 Onerata vt carina
 Tabulata ad vsque ventris
 Gemo summa: vere pulcra
 Epulas Cyclopium adibo

Bona nam cortex aget me.

Agedum huc, hospes, siste mihi virem.

CH. Oculis suave cernens

Viden' ut domum relinquit?

Aliquis deus colit nos.

Decor at tuus vitentes

Superat faces, & intra

Thalami antra, bella Nympha es.

Vary tamen colores

Caput ex floribus ambient istud.

I AM B I.

VL. **C**yclops age audi, quippe novi funditus
Bonum hunc Iacchum quem propinaui tibi.

vel, Isthū
Lyæum
dic mihi
an ferūt
Heum.

CY. Quis iste Diuus quem vocatis Liberum?

VL. Magnus profecto ad lata vita commoda.

CY. Ego igitur istum letus eructo deum.

VL. At neminem ille ladere ex animo solet.

CY. Cur virem habere pro domo deum iuuat?

VL. Quà collocabis inde se facilem dabis.

CY. Sub pellibus cubare non decet deos.

VL. Modo hic voluptas, nil amari in pescia est.

CY. Odi quidem virem, at poculum istud diligo.

VL. Ne desere ergo, quin bibe audacter Cyclops.

CY. Potum hanc saauem fratribus ne impertiar?

VL. Solus potius plus honoris auferes.

CY. Sed dans amicis audiam visior meis.

VL. Bella atque rixas inuehit conuiuium.

CY. Large bibamus, nemo me taxit tamen.

VL. Heus tu domi esse conuenit potum probe.

CY. Qui potus epulam non adit, nullus sapit.

- VL. Sapiens sed ille est, qui manet domi ebrius.
 CY. Silene quid agam? censen' vt maneam domi?
 SIL. Censeo, nec alios quare conuiuas tibi.
 CY. Nempe herba floret grandior humum vestiens
 SIL. Quin vrit assus astus, & bibere expedit.
 Accumbe nunc resupinus atque hic adside.
 CY. Ecce, Quid istum pone me scyphum locas?
 SIL. Ne forsitan illum vindicet quis. CY. Scilicet.
 Potare furim postulas, age effer huc:
 Tu nomen hospes, fare quo te nuncupem.
 VL. Nullus: sed ecquam gratiam à te iniuero?
 CY. Epulabor omnes post sodales te vltimum.
 VL. Bellum redhostis hospiti munus Cyclops.
 CY. Heus tu quid audes? clanculum vinum bibo
 SIL. Imo intuenti bellulum fert oscula.
 CY. Plorabis vt qui non amans te vinum ames.
 SIL. Quid ni autē amet, cū pulcrum amare me inquis?
 CY. Infunde, plenum da mihi solum scyphum
 SIL. Qui, quaso, mixtura est? viderimus obsecro.
 CY. Vab enicassis, sic volo. SIL. Haud certè prius
 Quam tibi coronam videro & gustauero.
 CY. Iniustus es pincerna. SIL. Sed duce est morum.
 Abstergere expedit, facilius vt bibas.
 CY. En labra pura, en vndique extersi pilos.
 SIL. Cubitum decenter apta & ordine, ita bibe
 Vt me bibentem nec bibentem conspicias
 CY. Hem quid facis tu. SIL. Amystin, inquā, suauiter.
 CY. Pateram cape hospes, & ministra nunc mihi.
 VL. Ergo arguetur vitis ex mea manu.
 CY. Age ingeras nunc. VL. Ingero, Sileas modo.
 CY. Vix faciat istud qui adfatim potauerit.
 VL. En sume & hauri, reliquum nil feceris.

- Tacentem oportet potione inemori.*
- CY. *Papa! suaue vinea lignum sapit.*
- VL. *Sin potum adaxis plurimum ad multas dapes
Siccumque ventrem maceres sic, dormias.
Sin quid relinques, siccum Iacchus deseret.*
- CY. *Io Io. Vix enataui, purima ista gratia est:
Cælo videtur terra commiscerier,
Videre videor sidera & solium Iouis,
Cælestiumque numen omne demonum:
Si gratia me nunc rogent non osculer.
Catamitus iste mi sat est, qui præferam
Pueros tenellos fœminarum amoribus.*
- SIL. *Ego namque, Cyclops sum ille catamitus Iouis.*
- CY. *Quem certe ab Ida Dardani raptum fero.*
- SIL. *Pueri, extimesco, dura ne forsitan feram.*
- CH. *Accusa amantis ebrj lasciuias.*
- SIL. *Heu heu sopori forsitan graui dabor.*
- VL. *Agite ô propages Liberi generosa gens
Homo iste somno præpeditus, forsitan
Cruenta frustra è faucibus diris vomat.
Torris vapore fumat intus flammeo.
Ad hoc paratus vt Cyclopi perforet
Lumen sepultum: sed vide vt iam vir sis.*
- CH. *Adamantis atque rupis obtinebimus
Robur, sed intro vade ne infirmus malum
Pater reperiat, cætera hæc curabimus.*
- VL. *Volcane Rex Aetnea vicini improbi,
Post lumen vstum & erutum, absistas rogo.
Tuque ô nigrantis Somne noctis vinnule
Mere & profunde visita immanem feram,
Nec Troicorum post malorum turbines,
Perdendum Vlysses cum suis nautis date*

*Monstro quod homines temnit, atque omnes deos
Aut credere aequum est esse fortunam Deam,
Vis cuius ipsis maior antistat Deis.*

SYSTEMA:

CH. **A**pprebendam valenter
Colla dura forcipe
Hospitum crudiuori
Gumia, cadent
Igne pulsa lumina:
En iam stipes igneus calens
Contegitur cinere
Stolo roboris ingens.
Sed suum Maron
Nunc opus perficiat
Atque oculum perimat
Cyclopi, ut bibat male.
Ast gaudentem edera Bromium
Ego amabilem videre postulo,
Et solum Cyclopa linquere:
Tantone gaudio fruar?

VL. Satyri silete, per deos quiescite,
Componite oris nervias: Quin neminem
Nustare, flare, consecrare hic siverim,
Ut ne excitetur hac lues, donec feros
Visus Cyclopi ignis * exturbauerit.

CH. Tacemus, aëra exedentes faucibus.

VL. Intro est eundum, brachiisque stipitem
Ductare tempus sat calentem & igneum.

CH. Ergo imperabis, atque primos diliges,
Qui vecte sumpto amburere orbem commode

expu-
gnaue-
rit.

Possum Cyclopis, sitque communis labos.

- SEM. Equidem minores stamus ante limina,
Nec sat valentes vectem iniquum extrudere.
- CH. Et claudicantes iam modo heu facti sumus.
- VL. Idem ergo mecum damnum habetis. CH. Statibus
Spasmo impediti nescio vnde sunt pedes.
- VL. Stantes ne conuulsi estis? CH. imo hac lumina
Cinerem imbiberunt nescio vnde aut puluerem
- VL. Ignauiam isti inutiles produunt suam.
- CH. Quod misereat me vertebrarum & tergoris,
Pigeatque dentes verberatum perdere,
Hinc lacryma illa, & quam vocas ignauiam.
Verum efficaci nania qualem Orpheus
Cantauit, excantabo, vt vltro mobilis
Vrat gigantem torris iste Coelitem:
- VL. Tale esse dudum noueram ingenium tuum,
Nunc certius cognoui, amicos expedit
Adbibere certos: ergo si inualida est manus
Hortare saltem, fac tuis incentibus
Ne defetiscant isti, & animo vt sint bona
- CH. Faciemus ista, in Cave sit periculum:
Cyclops cremetur ista per celeumata.
Io io, incumbite strenui viri
Exurite palpebram
Lurcosi hospiticida.
Vstus Aetnae cadat
Ferus nunc Vpilio
Versa illum trabe, vt ne dare forsan
Dammum tibi possit.
- CY. Heu luminosum amburimus frontis decus.
- CH. Quam bella, Cyclops, cantilena, age occine.
- CY. Perijimus eheu funditus, vis hac quidem est.

*At non per istam habetis effugium petram
Nec auferretis hoc inutilem homunculi;
Nam limen obsidebo & opponam manus.*

CH. *Quid clamor iste vult sibi ò Cyclops?* CY. *Perij.*

CH. *Turpis videris.* CY. *quin & infelix magis.*

CH. *Mediosne in ignes ebrius dilapsus es?*

CY. *Nullus peremit me.* CH. *ergo nulla iniuria est.*

CY. *Nullus oculum auffert.* CH. *ergo tu non cæcus es.*

CY. *Ita sis tu.* CH. *at ecquo Nullus hoc fecit modo?*

CY. *Ludus me, vbi ille Nullus est nunc?* CH. *Nussiam.*

CY. *Hospes scelestus perdidit me, intelligis?*

Dum poculo me dapfili inuitat nimis.

Nam Bacchus acer atque luctator grauis:

Sed suntne in antris an foras eliminant?

CH. *En illi opacam clanculum tenent specum*

CY. *Qua parte?* CH. *dextra.* CY. *vbi?* CH. *prope hanc
ipsam petram,*

Tenésne. CY. *Proh malum malo additur! mihi est
Offensione effracta calua.* CH. *pedem struunt.*

CY. *Quod autumabas, non quidē hic sunt.* CH. *nec reor.*

CY. *Quanam ergo?* CH. *partes circitant sinistras.*

CY. *Ridemur eheu! Tu mala hæc ludos facis.*

CH. *Nihil minus nunc. Nullus en prurit tibi.*

CY. *O improbiſſime omnium vbi es? VL. à te procul
Hoc seruo Vlyſſis corpus in custodiam.*

CY. *Quid ais? nouo nunc nomine immutas tuum.*

VL. *Sic nominauit me parens Vlyſſea,
Sed te manebant pœna ob impias dapes:
Frustra igne Troia diruiſſem Pergama
Niſi vltus eſſem ſic ſodalium necem*

CY. *Heu heu vetuſti oraculi arguitur fides,
Quod me futurum dixit orbum lumine*

ferè
olim
dixit

Per te reuersum ab Ilio, sed te quoque
 Pœnas daturum facinoris tanti vicem
 Multum diuque vndante lactatum salo.

VL. Tu flebis, inquam lucis orbis vapulans:

Ad latus interim ipse contendam, & ratem
 Mittam in Sicani pelagus & patriam meam.

CY. Haud sic abibis: rupis huius fragmine

Te remigesque facile* comminuam tuos:

Quamuisque cacus, vado vi exsuperem hoc iugum,
 Bisforem per aulam dirigens vestigia.

CH. Nos verò Vlyssis clausiuectores catis,
 Posthac Iaccho liberè scriuimus.

prote-
 ram.

AD EVRIPIDÆ
Cyclopa Notæ

Qu. Septim. Flor. Christiani.

X Homeri Vlyſſea ſumptum eſt huius fabulæ argumentum totū, niſi quod illic de Sileno, & Satyris nulla vt hic inieſta mentio. Nos hypotheſim noſtram dabimus qualē ferre poteſt neceſſitas numerorum, & breuitas acroſtichidis, ad exemplum Plautinarum.

Υπόθεσις τῆς Κύκλωπος δράματος
Εὐριπιδεῖς ἐν ἀκροσίχιδι.

Κέλσας Οδυσσεὺς εἰς Κύκλωπος ἀξίον
Υψηλὸν ἀντρον ἔσχεας βύρε βακχικοῖς,
καὶ πῖσι οἶνον δῶκεν, ἄρνας καὶ γάλα
λαβῶν· Κύκλωψ δὲ φωεῖσας τὴν ἀρπαγὴν
ἔμοις ὀδοῦσι ἐξ ἐταίρεισιν ἦθι·
ψυχὴ δ' Οδυσσεὺς σῶτε πυφλώσας φάγει.

Idem Latine.

*Cogente vento, saxa Cyclopum ardua,
 Ut applicauit dux Vlysses, repperit
 Chorum Satyricum seruientem Principi
 Lusco: sed agnos lacque pro vino aufferens
 Offendit ipsum Coclitem, qui sex virum
 Prehensa mandit corpora: Hic Ithacus cauens
 Sibi ipse, monstrum occecat, & struit pedem.*

Hanc fabulam nescio an tragœdiam vocare
 debeam: neque enim ex illa vulgari (non tamen
 certâ aut semper vera) definitione exitum ha-
 bet tristem, imo lætum in rebus Vlysseis quæ
 principio turbidæ. Subtristem quidem in casu
 Polyphemi, sed non tragicum. Deinde mixtæ
 personæ ex tragicis & comicis. Silenus enim &
 Satyri non sunt heroes. solus Vlysses & Poly-
 phœmus nobiles personæ. Itaque quod præfa-
 tus est Plautus in Amphitruone, arbitrer posse
 hanc fabulam dici Tragico comœdiâ. Cæterum
 quod aiunt Sophoclem de Æschylo dixisse, vi-
 num non ipsum Æschylum auctorem esse ipsius
 tragœdiarum, vt hinc liquido constat, & de
 Euripide verum reperietur.

Γιγάντων μάχην δόξας.) mirum mihi videtur Sile-
 num contra Gigantas stecisse, cum ipse sit γιγάντων
 vt testantur Nonnus libro nono Dionysiaco-
 rum, habueritque tres filios Astræum, Maro-
 nem & Lenæum.

Τῆ δὲ μὲ δρπαυῆ δόμοις.) idest, irpice vel birpice,
 vel vt Cato irpice, vide Varronem libro primo

De lin-

De lingua Latina & Hesychium qui ἐξήλω hic-
picem vocat.

κέρως σκινίδων.] de Sicinide videnda Scholia
Æschyli in Persas: sed præcipuè Iulius Cæsar
Scaliger antiquorum nemini cedens, in libris
poetices.

Κῶμοι.] malim legere κ' ἀμοί.

Αλθαίας δόμοις.] Althæa mater fuit Deianiræ
Thestij filia quæ Oeneo nupsit, & à Libero ama-
ta Deianiram peperit. Etiam Meleagri mater,
vt ait Apollodorus.

Ρίψω πῆτροι πάχα θυ.] vel σὺν legerem vel κατὰ σὺν.

Τυρός ὀπίας.] Huiusmodi caseus est δριμύς, & sic
dictus, quia coactus ἐσὶ συκῆς ὀπίω. Apud Athenæū
legitur δὴς non βούς γάλα. Atque haud scio an
melius: neque enim solo boum lacte abun-
dabat Polyphemus.

Βύλαι σε γύστα.] malim σὺ γύστα.

Διεκροπήσατ' ἐν μέρει.] id est, διεκρύνεσθε. videor mi-
hi vocem rectè interpretatus cum verti *desuisi-*
stis, nam διεκροπήσθαι hic verbum est obscœnum, vt
batuere. putaueram olim legendum διεκρορήσατε.
frustra vt arbitror.

Θυλάκοις τοῖς ποικίλοις.] Puto θυλάκοις esse cicutium
tegumina qualia Paris habebat: & erant δερμά-
νια. Alius θυλάκος est ascopera quam Galli vo-
cant *vine escarcelle*: nam propriè est δέρματος ἀγκύριον
De thylacis, braccis vel feminalibus vide Ari-
stophanem in Vespis.

Οἱ αἱ θείης σου.] Si ad γάλα refertur βλοικίζει, &
debut esse β, sed excusandus poeta & ad πίτουρ re-
spexerit, Tamen qui nos audiet leget ὡς pro ὄτ.

Ἐπί γ' αὖ ἐν μίση.] Non placet repetitio τῆ αὖ,
itaque legerem ἐπί γ' μ' ἐν μίση. Et hanc sane pu-
to veram lectionem.

Δίσαιπτις δὲ σε] Quia mox sequitur σιωδίσαιπτις
hic antea legebam δίσαιπτις : Sed nihil mutan-
dum puto , tantum ubi habes ὀδοθαλμοὶ malim
ὀμοφαλοὶ. nam quorsum legetur oculus?

Ἐξαιμίσαιπτις.] Id est effodere & efferre ut
Suidas interpretatur. Simili genere loquendi
dicit Aristophanes, τοῖς πηδύμοις καὶ τ' αὐτῶν Ἐξαιμί-
ση voluit enim τὰ ἐπιση ut hic ἀπλάγη. qua ra-
tione hic habes τὰ δώλια pro τὰ ἐδώλια. ne cum
Cantero legas, εἰς θ' ἐδώλια. paulo post pro ἡρ-
μῶν ἔδοιτος nescio an præstet διδοίτις.

Ἐκπὸς ἐχ.] Hunc chorum putem esse ex Itha-
censibus non Satyris. Sed pro τῆ σε malim τῶν δε
& λέγειν pro λέγω.

ὁμῆις δὲ σ' ᾧ.] Lego ἡμῆις.

Ταιτάρεσσιν ἰδρῆι λιμῶν.] Mela lib. 2. cap. 3. ait in
ipso Ταιτάρο Neptuni templum. Cæterum Aristo-
phanes Equitibus Neptunium etiam vocat στυ-
ταίρασι & μεσίσσιον.

Οὐκ ἀμφιβυπόρσισι.] Lego duabus vocibus ἀμφὶ
βυπόρσισι. Dixit autem ὀβελὸς βυπόρσις interprete
Hesychio μεγάλυς ὀβελίσκυς.

Δαιτύμβρος ἐν σέροντι.] Distinguo post δαιτύμβρος.
deinde quæ sequuntur ἐν σέροντι γαστῆρ ἰππίδου non
intelligo. Ea re (quæ ignorantia mea est) ario-
lor legendum ἐθ' ἐχροντι. Nam quid sit σέροντι iux-
ta scio cum imperitissimo. inuenio apud Gram-
maticos σέρω etiam dici γαστῆρα. Quod autē pau-
lo post ait πέπλον κρέω simile est illi Catulliano.

Nam pransus iaceo & satur supinus
 Pertundo tunicamque palliumque.

Ἄλλως τόμαζη ζῶ.] Elegans locutio, & Atticis familiaris ὄμως, pro frustra, & sine ratione. sic Antipater in epigrammaton Florilegio: ἄλλως τ' ἔτομα' ἔχουσι. Aliquando idem valet ac forte fortuna, & τύχη non πῆχη. vt apud Lucianum in deorum iudicio Venus aie ἄλλως ἠρώμεν.

Λιθρακιᾶς ἀποχάουεν.] Fortasse legendum ἀποχάουεν, vel vt Canterus ἀποκταίεν. μόχ βρῦται νοπ βρῦχην.

Μότος μόνω.] Versus hic olet mihi prouerbium.

Ἀποβώμος.] Rectè Hesychius, ἀποβώμος ἀπὸς exponit, & θυσίας ἀποβώμοις, quæ in aris non fiunt.

Διαοίς γ' ἀθρήσεις.] Canterus ἀθροίσεις legit me non probante, nam de duobus non ἀθροίσεις sed σιωδασμός dici potest. Et sanè ἀθρήσεις magis conuenit eligenti pingues & habitiores.

Τενόντες ἀρπάσεις.] Malè olim putabamius legendum ἀχίς ποδός, nam τένων περὶ hic dicitur vt in Bacchis pedis tendinem dixit. pro καθαρπάσεις autem neque male legas καθαράσεις.

Αἰθέρ' ἔξίεις βαρυῖ.] pro aëre & fumo dixit ætherem.

Τῆ κῦλικι ληημμέτος.] Mauult Cãterus ληησημμέτος quod est oblitus, hoc (vt mihi quidem videtur) loco ἀποροσδιόουον. Potius retinēda lectio ληημμέτος vel ληημμέτος, id est captus, & victus. Paulo post pro ἔχχομεν, quis non videt legendum ἔχομεν.

Διπλῶν χοθινοῖν.] Sumpta translatio ex Home-

rica Vlyſſæ lib. x. Ait enim illic,

Δίκεν ὡς ὅτι πρὸ τρυπαῖ δόρυ τήτορ αἰὲρ
 Τρυπαίω, οἶδι' ἐτ' ἐτέρθεν ὑποπίπτει ἰμαίη
 Ἀψάμβροι ἐκάτρηεν. —

nam duplices habenas quas hîc vocat, lora v-
 trinque apta Homerus dixit. De hac fabricæ
 ſpecie meminit antiquarius ſcriptor Arnobius
 lib. 6. cùm ait, *terebrarum excavata vertigine.*

Ἐπειρ ἔκ ἀπυδαῖς.] Quia in ἀπυδαῖς & ἰεροποιῖαις
 ſolebant, vt ait Heſychius, titionem iniicere in
 peluim vel χέρυβα, & aram circum aſpergere,
 vt diximus in Irena Ariſtophanis.

Σφικίδω ἔκ τριψάμβροι.] Sane enim δῆδος etiam
 vocatur σφικίσκεος ab Ariſtophane in Pluro.

Γαυμαῖ ἢ δαυτός ἤβης.] Interpretantur vulgò
coniuium iniectum: mihi hoc non placet, non
 qui habeam quid certius reponam: ſed noſtro
 more male ſedentem locum agitabimus, & mo-
 uebimus coniecturarum crebro ſuccuſſu: ita vt
 fortassis non moleſte ſedeat. Primum legi poteſt
 δαυτός ἰσῆς ſenſu & bono & Homero aliisque au-
 ctoribus viſitato. Deinde diſtingui poteſt, δαυτός,
 ἤβης ἀσωδέτως, id eſt, *coniuium & iniectibus*. poſtre-
 mò optimus etiam ſenſus eliciatur ſi legamus,
 γαυμαῖ ἢ καυτός ἤβης. & ſic ἤβη eſſet ἀμπύος, vel
 Heſychio teſte.

Ἰθάμ' ὁ χόρτος θυφρων.] Ambitum hilarem in-
 terpretantur iſti qui non mentis ſed verborum
 ſignificationem tantum ſatagunt. Sed quid id
 eſt rogo? fortassis autem ſubſtituendum κορμός
 vt ſtipitem intelligamus & ſcipionem quo ni-
 tatur ille γυιδίω, & nimio incedens trepidãter Iaccho.

Φιλῆ πρὸς ἡμᾶς.] Totus hic locus videtur mihi
 mancus & luxatus. Si sub persona Cyclopiſ, au-
 ſim dicere ex industria, affectaſſe Euripidem ſer-
 monem confuſum & ſaucium flore Liberi, qui
 Polyphemo pedes tentauerit & linguam vinxerit.
 Putabam tamē aliquando hunc verſum eun-
 dem eſſe debere cum duobus præcedentibus, &
 vt ſimilis eſſet & Anacreonticis legebam ſubla-
 to aſterifco, θεὸς οὐὼ φιλεῖ πρὸς ἡμᾶς vel καὶ θεός. mox
 pro χροῖα, χροῖα γερῶνο & ἄκομιλήσῃ exproνο ἀπαι-
 πῶσῃ, οὐτὼ ἔξεται.

ῥῥῶν οὐὼ αὐτῶ.] Emendat Canterus ῥῥῶν τῶ
 αὐτῶ. Ego malo coniecturam meam, quæ me iu-
 dice, non fallit, ῥῥῶ' οὐὼ σὺν αὐτῶ. facile fuit ex
 ῥῥῶ' οὐὼ facere ῥῥῶν, & ex σὺν οὐὼ factum muta-
 to αὐτῶ in αὐτῶ.

ἄῃς ἐρεῖν.] Puto φησὶ pro φησὶ. Quia me tam
 formoſum amare inquit: niſi hæc mauiſ referre
 ad ſequentia, quibus ſe Silenus Ganymedem Io-
 uis Cyclopiſ facit.

Ἰδὺν καταρεῖν πὸ χεῖλος.] nondum vidi ex Græcis
 Tragicis qui in ſecunda ſede Anapæſtum loca-
 ret: itaque tranſpono iſta, Ἰδὺν πὸ χεῖλος καταρεῖν.
 Quod autem ait ἡμῶσκα, hoc eſt ἀπὸ τοῦ πίπτουκα.
 Sed & iure ſtatim pro ἡ ἀμπλος legerem ἡ ἔμ-
 λος, & cūm ait σὺν καταρεῖν δὲ σὺν τῶν τῶν
 tollerem δὲ, vt nocens menſuræ pedum.

ἢ τῶν πύχλων μὲ δαίμονα.] Hinc Iuuenalis in Sa-
 tyra, *Te facimus fortuna Deam.*

καρκίνος.] eſt hic cancer, forfex & πνεύμα. Cor-
 rigendus Heſychius ſuper hac voce. Ait enim
 ὅτι δὲ καὶ διοριὸς πρὸς τῆ παρυρεῖς. lego, ἢ πνεύμα.

δρυός ἀπειλοῦ ἕριος.] Pro omni arbore δρυός. nam si speciem spectes, est hîc ex olea stipes.

σιγαπὴ πρὸς θεῶν θυρεός.] vel Hesychio teste θυρεός sunt Satyri.

ἡμῖς δὲ χαλδίγ.] Alibi monuimus prouerbiale esse χαλδίγ ἡρέσθαι. Et sic vsus Theocritus Adoniis, & Nicarchus in Epigrammate, εἶα χαλδίγ μα ἡρέσθαι.

εἰ πρὸ καρὶ κινδυνώσοιμεν.] Non satis hæc capio. Etiam hæc sapiunt prouerbium, & respexit fortassis Homericum illud εἰ καρὸς αἴση, quia primi Carēs seruitutem seruierūt bello capti vnde seruoli nomen Aristophanicum Carion. Fortassis etiam καρὶ dicit pro κραπὶ: nam καρὶ Homero κεφαλή: Ausus sum aliquando hæc interpolate, & hanc lectionem periclitari, δράσω τὸ δ', εἰ τῷ γὰρ πὶ κινδυνώσοιμεν; hoc inquit faciam, quid enim in hoc periculi?

καπίκλιος.] Non potest hoc verbi cōsistere in fine Iābici versus, propterea emendauit Canterus καπίκλιος, quod si rectū est idem erit ac impleuit, & inebriauit madidūmq. fecit. Sed malim aliud quid comminisci.

πίτρας ἐπίλυγα.] Rupem nigram & obscuram, & velut caligine obductam, id est, ὀπίλυγαίω.

ἀμὰ πρὸθεν ἕως ὄψε.] Legendum ἕως. paulo post verò non ἀμφιπέτης, sed ἀμφιπέτης (quæ est αὐλή) proculdubid legendum.

FINIS.

